

הצעת חוק החברות, התשנ"ו-1995

חלק ראשון: פרשנות

1. בחוק זה –

הגרירות

"איגרת חוב" – מסמך המעיד על קיומה של הלוואה שנטלה החברה ומגדיר את תנאיה למעט שטרי חוב או שטרי חליפין של חברה במהלך עסקיה;

"איגרת חוב מובטחת" – איגרת חוב שהתחייבות החברה המוגדרת בה מובטחת במשכון על נכסי החברה כולם או מקצתם;

"אמצעי שליטה" – כל אחד מאלה:

(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה.

(2) הזכות למנות דירקטורים של החברה או את מנהלה הכללי;

"אסיפה כללית" – אסיפה שנתית ואסיפה מיוחדת של בעלי המניות;

"אסיפה מיוחדת" – כל אסיפה של בעלי המניות שאינה אסיפה שנתית;

"אסיפת סוג" – אסיפה של סוג בעלי מניות;

"אסיפה שנתית" – אסיפה של בעלי המניות שתתקיים אחת לשנה;

דברי הסבר

מבוא

מועד ביטולו של סימן 46 לדבר המלך במועצתו, 1922 – היה הבסיס החוקי להלכות אלה המשפט המקובל ודיני היושר האנגליים, אשר השלימו את החסר (לקונה) בפקודת החברות. מאז 1980 – עם חקיקתו של חוק יסודות המשפט, התש"ם-1980 – הבסיס החוקי להלכות אלה הוא בסמכותו של השופט הישראלי להשלים חסר בחקיקה. כן נעוץ הבסיס המשפטי לפעילות שיפוטית זו בסמכותו הטבעית של שופט ישראל לפתח את "המשפט המקובל נוסח ישראל", כפי שהדבר נעשה למשל בע"א 817/79, 818, 585/82, קסוי ואח' נ' בנק י.ל. פויכטונגר בע"מ ואח' (פ"ד לח (3) 253). הנה כי כן, המצב המשפטי הקיים מחלק את דיני החברות בין חלק סטטוטורי לבין חלק הלכתי.

ב. התפתחות דיני החברות בעולם המערבי

מצב דברים זה אינו מניח את הדעת, וזאת משני טעמים. ראשית, החלק הסטטוטורי של דיני החברות במכלול דיני החברות הוא מיושן. החוק האנגלי נחקק ב-1929, ומאז חלו שינויים מרחיקי לכת בחקיקת החברות בעולם המערבי ככלל ובאנגליה בפרט. כך, למשל, חלו שינויים ניכרים בדיני החברות של גרמניה וצרפת ב-1967, עת נכנסו לתוקפם חוקי חברות חדשים. שינויים נוספים התרחשו בדינים אלה, כמו בדיניהן של מדינות אחרות החברות בשוק האירופי המשותף, מכוח הנחיות (דירקטיבות) של מועצת השוק, בענייני חברות. באנגליה עצמה הוחלף חוק החברות מ-1929 – אשר שימש בסיס לפקודה שלנו – בחוק חברות חדש ב-1948, בעקבות המלצותיה של ועדת כהן. שינוי נוסף חל ב-1967 בעקבות המלצתה של ועדת ג'נקינס (Jenkins). בעקבות

חוק החברות המוצע הוא חוק מקיף, כולל, בעל אופי קודיפיקטיבי, המרכז את עיקרי דיני החברות הנוהגים בישראל ומותאם לצורכי התקופה.

הצעה זו לחוק חברות חדש הינה פרי עבודתה של ועדה ציבורית שמינה שר המשפטים דאן, מר משה נסים, בראשות שופט בית המשפט העליון (כתוארו אז), הפרופסור אהרון ברק (להלן – הועדה או ועדת ברק). הועדה התבססה בעבודתה על הצעה שהכין עבור משרד המשפטים הפרופסור א' פרוקציה, מהפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית.

הועדה הגישה את הצעתה לשר המשפטים בשלהי שנת 1995 (ראה – הועדה לחקיקת חוק חברות חדש, רין וחשבון, התשנ"ה-1995).

ועדת השרים לענייני חקיקה, בראשות השר ליבאי, החליטה לאמץ את הצעת הועדה בשינויים מעטים בלבד שהציע משרד המשפטים. לאור זאת, דברי ההסבר להצעת חוק זו הינם, בעיקרם, הדברים שנכללו בדו"ח הועדה כלשונם.

א. פקודת החברות ודיני החברות

בענייני חברות נוהגת בישראל פקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 (להלן – פקודת החברות). זהו נוסח חדש של פקודת החברות משנת 1929. בצד פקודת החברות נוהגים בישראל דיני חברות. אלה הם דינים הלכתיים הקובעים הלכות בענייני חברות, כגון דיני יזמים, דיני תביעה נגזרת ודיני הרמת מסך. עד 1980 –

"בורסה" – בורסה לניירות ערך בארץ שקיבלה רשיון לפי סעיף 45 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968¹; וכן בורסה בחוץ לארץ לרבות באופן של מסחר מעל הדלפק;

"בית משפט" – בית המשפט המחוזי;

"בעל מניות מהותי" – מי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של החברה או מכוח ההצבעה בה;

"בעל ענין" – בעל מניות מהותי או מי שיש לו הסמכות למנות דירקטור אחד או יותר או את המנהל הכללי ומי שמכהן כדירקטור או כמנהל כללי;

"דבוקת שליטה" – בחברה פרטית – מספר מניות המקנה למחזיק בהן מחצית או יותר מכוח ההצבעה באסיפה הכללית או את הכוח למנות מחצית או יותר ממספר הדירקטורים בחברה; בחברה ציבורית – מספר מניות המקנה למחזיק בהן את השליטה בחברה; וחזקה על אדם שהוא בעל דבוקת שליטה אם הוא מחזיק כעשרים וחמישה אחוזים או יותר מכוח ההצבעה באסיפה הכללית או בזכות למנות רבע או יותר ממספר הדירקטורים של החברה;

"דיבידנד" – כל פרי על ההשקעה ההונית של בעל מניה מכוח זכותו כבעל מניה, לרבות דיבידנד ביניים, במזומן, בנכסים, בניירות ערך הטבה וכיוצא באלה;

ד ב ר י ה ס ב ר

הדעת – היחס בין החלק החקוק של דיני החברות, לבין חלקו ההלכתי, אינו יחס ראוי. פקודת החברות מהווה אך מסגרת, הקובעת הסדרים בעלי אופי ארגוני. חלק ניכר מדיני החברות הושאר במכוון מחוץ לפקודת החברות, לפיתוח הלכתי. תוצאה זו אינה רצויה. רצוי הוא חוק חברות, כמו זה המוצע, הכולל את עיקרי דיני החברות. כמובן, תמיד תהיה התפתחות הלכתית בצד החקיקה – או בין הסדקים שלה. אך מן הראוי הוא שהתפתחות זו רק תשלים חסר בחקיקה או תפתח את שוליה. אין זה רצוי כי העיקר יחסר מספר החוקים.

ג. התיקונים בדיני החברות בישראל

פקודת החברות תוקנה למעלה מעשר פעמים עוד בתקופת המנדט. כך למשל, בתיקון מ'1937 הוכנס הפרק על החברה הפרטית. גם לאחר קום המדינה נערכו מספר תיקונים. עד הגושה החדש, תוקנה פקודת החברות למעלה מ'15 פעמים בתיקונים שונים כגון תיקונים בעניין החברה הנכרית, בענייני הגדלת הון, בהוראות מסוימות הקשורות בפירוק, בנוגע לשם החברה, לדוקט-רינה של אולטרה-וירס, לררכי הצבעה ולסער במקרה של קיפוח. גם לאחר צאת הגושה החדש, תוקנה הפקודה בתיקונים נוספים. כך יש לציין את חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 2), התשמ"ז-1987 העוסק בדירקטורים מקרב הציבור, וכן את חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 4) (אחריות נושאי משרה) התשנ"א-1991, ואת חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 5), התשנ"א-1991, שהתבססו על עבודתה של ועדת ברק – הדנים בחובות אמון וזהירות

הדירקטורות של השוק האירופי חלו שינויים נוספים בחוק האנגלי, אשר אימץ את הדירקטורות השונות, בענייני שינוי הדוקטרינה של אולטרה-וירס (אימוץ הדירקטיבה הראשונה ב'1968) הקמת חברות ושינוי כהונן (אימוץ הדירקטיבה השנייה ב'1980). בענייני ניהול חשבונות ודיווח (אימוץ הדירקטיבה הרביעית ב'1981). בענייני מיזוגים (אימוץ הדירקטיבה השישית, ב'1982). בענייני דוחות כספיים (אימוץ הדירקטיבה השביעית ב'1989). בענייני ביקורת כספית של חברות (אימוץ הדירקטיבה השמינית ב'1989). ב'1985 נעשה מעין "נוסח משולב" של כל השינויים שנתרחשו בדיני חברות עד אז. נוסח משולב דומה נעשה ב'1989. מועצת השוק האירופי עצמה פרסמה ב'1989 – בצד 12 הדירקטורות בענייני חברות – גם הצעת חוק בדבר החברה האירופית (The European Company). גם בארצות-הברית חוקקו חוקי חברות מודרניים ב"Delaware Model Business Corporation Act" וקליפורניה. ה"Model Business Corporation Act" תוקן ועודכן.

גם ה"American Law Institute" פרסם, בשנת 1992 הצעה מיוחדת בתחום זה: "Principles of Corporate Governance: Analysis and Recommendations". הנה כי כן, ברור הוא כי על רקע התפתחות ענפה זו, המצב המשפטי בישראל בענייני חברות – המבסס עצמו בעיקר על פקודת החברות מ'1929 – הוא מיושן ומחייב מודרניזציה והתאמה למציאות המודרנית. מעבר לכך – וזה הטעם השני לכך כי המצב הקיים אינו מניח את

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

"דיבידנד ביניים" – דיבידנד שהוכרז עליו לפני סוף שנת הדיווח, על חשבון הדיבידנד שצפוי שיוברז בסוף השנה;

"הכנס הרשמי" – מי שהשר מינה להיות כונס הנכסים הרשמי;

"הצעה פרטית" – הצעה שלא לציבור להקצאת ניירות ערך;

"הצעת רכש" – הצעה לרכישת מניות בחברת המטרה המופנית במישרין לבעלי מניות בה, אשר אם תתקבל תקנה לרוכש דבוקת שליטה בחברת המטרה, או תגדיל את דבוקת השליטה שהיתה בידו ערב הצעת הרכש;

"הצעת רכש משלימה" – הצעת רכש שמטרתה להגדיל את כמות המניות שבידי בעל דבוקת שליטה בחברת המטרה;

"השר" – שר המשפטים;

"התחייבויות שוטפות" – התחייבויות שמועד פרעונן קצר משנה;

"חבר בורסה" – חבר בורסה כאמור בתקנון הבורסה לפי סעיף 46 לחוק ניירות ערך;

"חברה" – חברה שחוק זה חל עליה;

"חברת המטרה" – חברה שמבקשים לרכוש את כל מניותיה או דבוקת שליטה בה, בין בדרך של מיוגז ובין בדרך של הצעת רכש או חברה שבה מבקשים לרכוש את כל או עיקר נכסיה וחובותיה, והכל בין אם תוך ביטול אישיותה המשפטית ובין אם לא;

"חברת חוץ" – חברה הרשומה מחוץ לישראל וכל חבר-בני-אדם, למעט שותפות, שנרשם או הוגדר מחוץ לישראל;

ד ב ר י ה ס ב ר

ב-1962 מינה שר המשפטים דאז, מר דב יוסף, ועדה חדשה לבדיקת חוק החברות. בראש ועדה זו עמד שוב השופט צלטנר. אף ועדה זו – שהגישה את הדין וחשבון שלה ב-1965 – ראתה את תפקידה בהצעת תיקונים ושיפורים בפקודה מ-1929.

ב-1974 פנה שר המשפטים דאז, מר י.ש. שפירא, לאהרן ברק, אז פרופסור בפקולטה למשפטים – בבקשה להכין טיוטא של חוק חברות חדש ומקיף. בתחילת 1975 הוגש "דו"ח ביניים זמני" ובו קווים מנחים לחקיקה והוראות כלליות (כגון עקרון האישיות המשפטית והרמת המסך; הזכות והחובה להתאגד כחברה; הדוקטרינה של אולטרה-וירוס ומטרות החברה). כן הוגשו הצעות בכל הנוגע לדיני יומים, כלומר פתרון משולש היחסים יום-חברה-צד שלישי. הצעה זו היוותה אך חלק ראשון של מפעל מקיף לשינוי דיני החברות. מפעל זה לא נסתים בשל מינויו של פרופ' ברק ב-1975 כיועץ המשפטי לממשלה. עם זאת, לפרקים על דוקטרינת האולטרה-וירוס ומטרות החברה היתה השפעה מסוימת על חקיקתו של תיקון מס' 17 לפקודת החברות.

ב-1975 מינה שר המשפטים דאז, מר צדוק, ועדה בראשותו של פרופ' יובל לוי. זו הגישה המלצותיה (ב-1979) לשר המשפטים, מר שמואל תמיר המנוח. הוועדה דנה בתפקידי הדירקטוריון, באחריות אזורית ופיללית של דירקטורים ובביקורת פנים.

של נושאי משרה בחברה. בין השינויים הרבים שחלו יש לציין את חקיקתו של חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, (להלן – חוק ניירות ערך) אשר אף שהוא עוסק במטריה של חברות, מצוי הוא מחוץ לפקודת החברות עצמה, וכן את חקיקתו של חוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975 (להלן – חוק החברות הממשלתיות).

ד. הרפורמה בדיני חברות בישראל

על הצורך לתקן את פקודת החברות ואת דיני החברות עמדו מומן. כבר ב-1949 מינה שר המשפטים דאז, מר פנחס רוזן, ועדה לתיקון פקודת החברות. בראש הוועדה עמד השופט צלטנר. הוועדה הגישה את הדין וחשבון שלה ב-1953. הוועדה לא ראתה מתפקידה להציע חוק חברות חדש, אלא תיקונים מוגבלים בדין הקיים. המלצות הוועדה לא עברו לתהליך החקיקה.

ב-1957 פרסם משרד המשפטים הצעת חוק חברות אשר הוכנה בעיקרה על-ידי הפרופסור ירין המנוח. ההצעה התבססה בחלקה על הדין וחשבון של ועדת צלטנר, אך היתה בעלת אופי שונה לחלוטין. השוני התבטא בכך, שהצעה זו, משנת 1957, מהווה נסיון לקבוע קודקס של דיני חברות, כלומר דבר חקיקה הבנוי באופן שיטתי, המבקש לתת תשובה כוללת ומקיפה לכל דיני החברות, תוך ביטול הדין הישן וקביעת דין חדש תחתיו. החוק הזה לא קודם בשלבי החקיקה.

"חברה ציבורית" – חברה שניירות הערך שלה רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך או שהוצעו לציבור על-פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך ומוחזקים בידי הציבור;

"חברה קולטת" – חברה הנוטלת חלק במיזוג, כגון חברה אשר נכסיה וחובותיה של חברה המטרה, כולם או עיקרם, הועברו אליה, בתמורה למניות החברה הקולטת או למניות של חברה-בת או חברה-אם שלה, בין אם המניות הללו הועברו לבעלות החברה הרוכשת, לחברת מטרה, או לבעלי המניות של כל אחת מאלה;

"חוק ניירות ערך" – חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"חלוקה" – העברה, במישרין או בעקיפין, לרבות התחייבות להעברה כאמור מן החברה לציבור בעלי מניותיה כולו או חלקו, של כסף, רכוש, זכות או טובת הנאה אחרת, ללא תמורה שווה ערך אם בדרך של תשלום דיבידנד, או בכל דרך אחרת לרבות רכישה כהגדרתה להלן והקצאת מניות שלהן ערך נקוב בפחות מערך זה ולמעט הקצאת מניות הטבה;

"יום ההאגד" – היום שקבע הרשם כיום ההאגד בתעודת ההאגד;

"יזם" – מי שעושה, בשמה או במקומה של חברה שטרם הואגדה, פעולה משפטית עם צד שלישי;

"מדר" – מדר המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

ד ב ר י ה ס ב ר

השוואתי מקיף, בפתרונות שנתקבלו במדינות שונות (באנגליה, ארצות-הברית, קנדה, ניו-זילנד, צרפת, גרמניה, השוק האירופי ועוד). לא ניתנה כל עדיפות למדינה זו או אחרת. גם לחוק האנגלי – הישן או החדש – לא ניתנה כל עדיפות. עם זאת, אין להתכחש לכך, כי המשפט המסחרי שלנו הוא בעיקר אנגלי, וכי תרבותו המשפטית של המשפטן הישראלי מושפעת רבות משיטת המשפט המקובל. זאת ועוד: ודאות ובטחון הם ערכי יסוד שכל שיטת משפט מודרנית צריכה לשאוף להגשים. על כן, מקום שכפות המאזניים בעניינים מרכזיים היו מאוזנות, וכן בעניינים בעלי חשיבות משנית, ההמלצה היא להמשיך במשפט הקיים, במטרה להבטיח רציפות והמשכיות. רק כאשר ההסדרים הקיימים נראו מיושנים ונמצאו טובים מהם, הוצע שינוי דרסטי בדין הקיים. למותר לציין, כי החוק החדש יעמוד על רגליו הוא, ללא כל זיקה פרשנית למשפט האנגלי.

ג. חוק החברות החדש יעסוק בכל סוגי החברות והוא אינו כולל הצעה – כפי שמקובל במספר ארצות – לפצל את החוק למספר חוקים, לפי סוגי החברות. כמו-כן לא מוצע לקבוע את ההוראות ביחס לחברה פרטית, תוך הוספת פרק העוסק חברה ציבורית או לקבוע הוראות ביחס לחברה הציבורית, תוך הוספת פרק העוסק בחברה פרטית. הצעת החוק קובעת, כי עיקר הוראותיו של חוק החברות יחולו על כלל החברות, הוראות מיוחדות יחולו אך על החברה הציבורית, ואחרות יחולו אך על החברה הפרטית. גישה זו מבוססת על הצורך, מחד גיסא, לתת

ב-1982 פנה שר המשפטים דאז, מר משה נסים לפרופסור אוריאל פרוקציה וביקשו להכין הצעה לחוק חברות חדש לישראל. הצעתו של הפרופסור פרוקציה שימשה בסיס לעבודתה של ועדת ברק.

עקרונות יסוד בהצעת החוק

א. נקודת המוצא של הרפורמה המוצעת הינה, כאמור, הרצון להציע חוק חברות מודרני ומקיף, אשר יהיה בעל אופי קודיפיקטיבי. מבחינה זו שונה נקודת המוצא של ועדת ברק מזו של ועדות צלטנר, ודומה לתפיסה שעמדה ביסוד הצעתו של משרד המשפטים מ-1957. הכוונה הינה להכין דבר חקיקה שישאף ליתן תשובה למרבית הסוגיות בדיני חברות. השיטה הקיימת, לפיה חלק ניכר מדיני החברות מצוי בדבר חקיקה וחלק אחר בפסיקה, לא נראתה כרצויה. כמובן, בקודקס יהיו חללים וחסרונות, אשר יושלמו בדרך המקובלת. זאת ועוד: במקרים מעטים – כגון בסוגיית הרמת המסך, סברה הועדה כי הסוגייה "אינה חקיקה" ורצוי לקבוע בחוק עקרון כללי ולהשאיר את הסוגיה לפיתוח הלכתי. אכן, ההלכה הפסוקה תוכל להמשיך ולפתח את דיני החברות "בין הסדים" של החוק החדש. אך בעיקרו של דבר, הפתרון לכל בעיה של דיני חברות, צריך להימצא במסגרת החוק או בהיקש מהוראותיו.

ב. בגיבוש הצעתה לחוק החברות החדש נבחנה בוועדת ברק כל סוגיה וסוגיה לגופה, תוך נסיון לגבש את הפתרון הטוב ביותר. בהקשר זה ערכה הועדה מחקר

"מיוזג" – רכישת כל המניות של חברת המטרה או רכישת דבוקת שליטה בה או רכישת כל או עיקר הנכסים והחובות של חברת המטרה שלא בדרך העסקים הרגילה והכל בדרך של הסכם בין הרוכש לחברת המטרה, אשר ביצעו יכול שיביא לביטול אישיותה המשפטית של חברת המטרה או של אחת החברות האחרות הנוטלות חלק במיוזג.

"מיוזג משלים" – מיוזג המוצע בידי בעל דבוקת שליטה בחברת המטרה שמטרתו להשלים את רכישת חברת המטרה או את יתרת נכסיה;

"מנהל כללי" – בעל התפקיד הניהולי הבכיר בחברה, יהא כינויו אשר יהא;

"מניה" – אגד של זכויות הנקבעות בתקנון ובדין;

"מנין קולות" – מנין קולות הנוכחים בהצבעה;

ד ב ר י ה ס ב ר

לקבוע סעיף מטרת כללי, לפיו היא רשאית לעסוק בכל עיסוק; מוצעים דינים מקיפים ומפורטים הנוגעים לדיני היוזמים; מוצע לעגן בחוק את המצב הקיים, לפיו בית-המשפט רשאי להרים את מסך ההתאגדות בנסיבות מתאימות; אומצה תורת האורגנים ונקבעו השלכותיה בתחום דיני החברות. כך, למשל, מוצע לקבוע כי האחריות בנושקין של חברה לעולה שביצע אורגן היא אחריות אישית ולא שילוחית; ההצעה חוזרת על ההוראה כי התקנון הוא חוזה בין החברה לחבריה, ובינם לבין עצמם; נקבעו הסדרים באשר לתוקף של חוזה המגביל כוחה של חברה לשנות מתקנונה; נעשתה התאמה בין דיני השליחות לבין דיני החברות, בכל הנוגע לחוזה שנעשה בשם החברה והחורג מסמכותו של המתקשר; נקבעו חובות אמון וזהירות של נושאי משרה כלפי החברה, וכן חובות אמון וזהירות של בעל מניות כלפי החברה וכלפי בעלי המניות האחרים, כגון החובה של בעל מניות להימנע מניצול לרעה של עמדתו, לרבות כוח ההצבעה שלו, החובה להימנע מניצול של הזדמנות עיסוקית של החברה לתועלת הפרטית, והחובה להימנע מעושה חברי החברה האחרים; כן מוצע לקבוע כי מוטלת החובה על בעל מניה שלא לנצל לרעה את עמדתו וכוחו בכל הנוגע לשינוי מסמכי היסוד של החברה, מכירת שליטה ושינויים סטרוקטורליים, ולאפשר פיתוח הלכתי באשר לחובות של בעלי מניות כלפי בעלי מניות אחרים ושל נושאי משרה כלפי בעלי המניות; נקבעה ההנחה שתאגיד יכול שיהא דירקטור; נקבע הסדר מקיף באשר לפרוקסי (כתב הרשאה) וכן נקבעו הסדרים מקיפים בעניין התביעה הגזרת והתביעה הייצוגית.

1. במסגרת ההכרה באוטונומיה של הרצון הפרטי, מוצע לאפשר הקמת חברה של אדם אחד (One man company), תוך הבטחת זכויותיהם של צדדים שלישיים. תפישה זו הביאה גם לביטול ההבחנה בין תזכיר לבין תקנון. המסמך הבסיסי הוא התקנון, מבלי שלחלקיו השונים יש מעמד משפטי שונה. כאמור, כל חלקי התקנון ניתנים לשינוי ברוב פשוט.

2. בחוק המוצע מוגדרים האורגנים המרכזיים של

ביטוי לייחוד ולמורכבות של דיני החברה הציבורית, ומאידך גיסא, לתת ביטוי לעובדה שרוב רובן של החברות בישראל הן חברות פרטיות. כשיטה שנבחרה יש משום מתן תשובה ראויה לפרובלמטיקה זו. בסעיפים שידונו בחברה הציבורית נעשתה, כמובן, התאמה עם חוק ניירות ערך. עקרונות, חוק זה צריך להיות חלק אינטגרלי של חוק החברות. אך גם אם הוא ימשיך להתקיים כיחידה מינהלית נפרדת, תיעשה התאמה של ההסדרים החוקיים. התאמה זו אין משמעותה זהות. כך, למשל, תיוותר הקביעה בחוק ניירות ערך, כי בחברה שניירות הערך שלה נסחרים בבורסה לניירות ערך יהיה לכל מניה קול אחד, לעומת הקביעה בהצעת חוק זו, של העקרון לפיו, ככלל, כל חברה רשאית לגוון את הזכויות הצמודות למניות. בפרק על החברות הפרטיות ייקבעו הוראות מיוחדות להן, לרבות פטור מהוראות מסוימות, כגון ויתור על הליכים פורמליים לכינוס אסיפות, אפשרות לנהל, בתנאים מסוימים, ישיבת דירקטוריון ואסיפת בעלי מניות במשותף, והגמשת היחס בין הדירקטוריון להנהלת החברה.

ד. הפילוסופיה העומדת ביסוד הרפורמה המוצעת היא זו של האוטונומיה של הרצון הפרטי. הפרט חופשי להתאגר, והוא צריך להיות חופשי לקבוע את תוכן התאגדותו. על כן מרבית הוראות חוק החברות הן דיספוזיטיביות ורק מיעוטן קוגנטיות. לחופש הרצון ניתן ביטוי ביכולת הגיוון של סוגי המניות, וביכולת לשנות את התקנון ברוב פשוט. הקוגנטיות נשמרה מקום שנדרש להגן על צדדים שלישיים (כגון במקרים של הפחתת הון) או על תקנת הציבור (כגון בחובות הרישום והעיון במסמכי החברה). בעיקרו של דבר מבוססת ההצעה על הכרה במשחק החופשי של השוק, תוך הגנה על משקיעים (בין בעלי מניות ובין צדדים שלישיים) מקום שהשוק נכשל. על בסיס זה נעשתה ההצעה, למשל, בסוגיית רכישת חברות, תוך הבחנה בין מיוזג, הצעת רכש וחילוטין.

ה. במסגרת ההוראות הכלליות, מוצע להשתחרר מהדוקטרינה של אולטרה-וירוס חברה ולאפשר לחברה

- (1) לגבי יחיד תושב ישראל - מספר זהותו במרשם האוכלוסין;
- (2) לגבי חברה הרשומה בישראל - מספר הרישום;
- (3) לגבי חברה רשומה הרשומה מחוץ לישראל - המדינה שבה היא רשומה ומספר הרישום, אם יש לה מספר רישום;
- (4) היה לתאגיד אחר מספר רישום על-פי דין - מספר הרישום שלו.

"מען" -

- (1) לגבי יחיד תושב ישראל - מענו כפי שהוא רשום במרשם האוכלוסין, ואם מסר מען אחר - המען שמסר;
- (2) לגבי יחיד שאינו תושב ישראל - מען מגוריו, ואם מסר מען אחר - המען שמסר;
- (3) לגבי חברה הרשומה בישראל - מען משרדה הרשום;
- (4) לגבי חברה מחוץ לישראל - מען משרדה מחוץ לישראל, ואם מסרה מען בישראל - המען שמסרה;
- (5) היה לתאגיד אחר מען רשום על-פי דין - מענו הרשום;

"מציע" - מי שמציע הצעת מיוזג או הצעת רכש;

"משכון" - לרבות כל שעבוד ושעבוד צף, ולמעט הערת אזהרה;

"משתתף" - בחברה שבפירוק - כל מי שהוא בעל מניות בה או שהיה בעל מניות בה תוך השנה שלפני תחילת הפירוק, ובהליכים שלפני הקביעה הסופית של המשתתפים - גם כל מי שנטען כי הוא משתתף;

דברי הסבר

האגודות השיתופיות, פקודת השותפויות [נוסח חדש], התשל"ה-1975 וחוק העמותות, התש"ס-1980. אך מעבר לכך: חוק חברות מהווה חלק מהמשפט (הפרטי והציבורי) בישראל, ועל כן יחולו עליו הדוקטרינות הכלליות של המשפט הישראלי. כך, למשל, כל זכות או כוח הקבועים בחוק החברות, יש להפעילם בדרך מקובלת ובתום-לב. התקנון הוא חוזה בין החברים לבין עצמם ובינם לבין החברה. על חוזה זה יחולו - עד כמה שאין בהצעה הוראות מיוחדות - דיני החוזים הכלליים. כמו כן, יחולו על פעולות שונות המתבצעות במסגרת החברה דיני הנויקין, הקניין, העבודה, עשיית עושר ולא במשפט ושאר עקרונות המשפט הפרטי בישראל. בדומה, עד כמה שההצעה מעניקה סמכויות מינהל - כגון סמכויות של הרשם לרשום חברה - יחולו על הפעלת סמכויות אלו כללי המשפט המינהלי. אכן, דיני החברות משתלבים למרקם החקיקה וההלכה בישראל, ומהווים הם אך חוליה אחת ברשרשת המשפט הישראלי. חוק החברות המוצע כאן מסדיר בעיקרו אותן בעיות שהן מיוחדות לחברות. עד כמה שאין כל ייחוד לחברה או לפועלים בה או מטעמה, יחולו הוראות הדין הכללי.

החברה (האסיפה הכללית, הדירקטוריון והמנהל הכללי), יחסי הגומלין בין השלושה ועצמאותו של כל אחד מהם. בהצעה בולטת האבחנה בין האסיפה הכללית (כגוף מחוקק), לבין הדירקטוריון (כגוף קובע מדיניות ומפקח) לבין המנהל הכללי וההנהלה הפעילה (כגוף מבצע). תפקיד הדירקטוריון - הוא תפקיד של קביעת מדיניות כללית ושל פיקוח. הביצוע היומיומי מוטל על המנהל הכללי ועל ההנהלה הפעילה.

ח. שינויים ניכרים נעשו בהוראות הקשורות להון החברה. יש להדגיש, לענין זה, את ההסדר שנועד לאפשר לחברה לרכוש את מניותיה היא, וזאת מהון שניתן היה לחלקו כדיבידנד. נקבעו הסדרים מקיפים - המצויים בחלקם כיום בהלכה הפסוקה - באשר לחלוקת הון החברה, תוך גישה מתירה, למעט מספר איסורים אשר נקבעו במפורש; החברה תהיה רשאית על פי החוק להנפיק מניות ללא ערך נקוב; כמו כן נקבעה הוראה באשר לכוחה של חברה, באמצעות הדירקטוריון, ליתן סכום סביר כתרומה.

ט. חוק החברות המוצע אינו עומד בבדידותו. הוא משתלב בדיני התאגידים המצויים בישראל (פקודת

"נושא משרה" – דירקטור, מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, מנהל אחר הכפוף במישור למנהל הכללי, וכל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף עם תוארו שונה;

"נייר ערך" – לרבות מניה, איגרת חוב, איגרת חוב מובטחת, תעודת השתתפות או זכויות לרכוש, להמיר או למכור כל אחד מאלה, והכל בין אם הן על שם ובין אם למוכר;

"נייר ערך רשום" – מניה הרשומה למסחר בבורסה והחברה לרישומים רשומה כבעליה בפנקס בעלי המניות של החברה שהנפיקה אותה;

"נכסים שוטפים" – נכסים הניתנים למימוש בכסף תוך פרק זמן הקצר משנה, מבלי שמימוש כאמור יסב נזק של ממש למהלכם התקין של עסקי החברה;

"סדרת איגרות חוב" – שתי איגרות חוב או יותר שנתכוונו לעשותן שוות-דרגה לענין תשלום וערובה לתשלום;

דברי הסבר

הוא בעל חשיבות בישראל, לאור מבנה החברות הקיים בה. החלטת הועדה מבוססת היתה, בין היתר, על הסיכון הרב בחקיקת פרק מיוחד לעניין זה (כפי שהדבר קיים בגרמניה, למשל). עם זאת, הציעה הועדה לכלול מספר הוראות, כגון בדבר חברה-בת שבבעלותה המלאה של החברה האם (Fully Owned), ועדת השרים לחקיקה קיבלה את הצעת משרד המשפטים, שגובשה בסיועו של פרופ' אוריאל פרוקציה, להוסיף מספר הוראות המתאימות לאופן הפעולה של אשכול חברות. כך כוללת הצעת חוק זו גם הוראות הקובעות חובות אמון מיוחדות לנושאי משרה בקונצרן, וכן הוראות פטור מאישורים מסוימים בעסקאות האופייניות במבנה זה.

(3) דיני חברות מקיפים מצויים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. הועדה לא עסקה בחוק זה. עם זאת, ההסדרים שנקבעו בחוק המוצע נערכו תוך נסיון לתאם בין שני החוקים הללו. כך נקבע כי המונחים בחוק זה המוגדרים בחוק ניירות ערך יפורשו כהגדרתם באותו חוק.

שאלה חשובה היא, אם מן הראוי הוא לשמר את הפיקוח על המסחר בניירות ערך בדבר חקיקה מיוחדת (לפי המצב אצלנו כיום, ולפי המצב במדינות אחרות, כגון ארצות-הברית), או שמא יש לכלול את דיני הפיקוח הנזכרים כחלק מדין החברות הכללי. קיימים נימוקים לכאן ולכאן, אף שבוועדה היו שסברו כי ראוי לכלול זאת בחוק אחד, לא נכללו דיני ניירות הערך במסגרת הצעת הועדה, מנימוקים שונים. יחד עם זאת, הציעה הועדה כעקרון מנחה בגיבוש הצעת חוק זו ובעתיד, להקפיד ולשמר את האבחנה בין דיני החברות המהותיים שייכללו בחוק החברות, לבין חובות הגילוי הנאות והדיווח הנדרשות להבטחת עניינם של המשקיעים בשוק ההון, אשר יכול שימשיכו להיקבע בחוק ניירות ערך.

י. ההצעה אינה כוללת דיני פרשנות מיוחדים לחוק החברות. חוק זה יפורש על-פי אותן אמות מידה על-פיהן מתפרשים דברי חקיקה בישראל. פרשנות זו היא תכליתית באופיה. יש ליתן לשון הטקסט אותה משמעות אשר מגשימה, בגבולות המובן הלשוני של הטקסט, את התכלית העומדת בבסיסו. על תכלית זו ניתן לעמוד מטיבם של ההסדרים הקבועים בחוק, מההיסטוריה שלו ומהצרכים המודרניים, כפי מצבם מעת לעת. הגישה הפרשנית, מן הראוי לה שתהא מתוך מבט רחב, ותשקף תפישה מהותית ולא טכנית. כך, למשל, אין להסיק מהסדר חיובי שנקבע בסוגיות מסוימות כי קיים הסדר שלילי לגבי סוגיות אחרות. כל סוגייה וסוגייה צריכה להיבחן לגופה, תוך נסיון לשלבה בסוגיות האחרות של דיני החברות ובמקם הכללי של הדין הישראלי. בקביעת התכלית העומדת ביסוד ההסדר החקיקתי יש להתחשב בכך כי שאיפתו של החוק היא ליתן פתרון ראוי לדיני החברות בישראל (ולא ליצור חסר מכיוון). כי פתרון זה מבוסס על חופש הרצון של הפרט, תוך מתן הגנה ראויה לנושים, בעלי מניות ואחרים הזקוקים לה כנסיבות מתאימות. ביסוד החוק עומדת ה"חברה" על כל גווניה וצורותיה, תוך שהסדרים מיוחדים קבועים לחברה הציבורית מזה ולחברה הפרטית מזה.

יא. (1) הצעת חוק החברות אינה כוללת בחובה פרק על פירוק החברה. בעניין זה ימשיכו לעמוד בעינן הוראות פקודת החברות בענייני פירוק, ועדת ברק סברה, כי מן הראוי הוא לאחד דינים אלה עם דיני פשיטת הרגל, תוך קביעת מסגרת אחידה לעניין זה, לתאגיד וליחיד. ואולם, כל עוד לא נקבעה מסגרת אחידה זו, מוצע כי הדינים הקיימים בדבר פירוק יעמדו בעינם.

(2) הצעת הועדה לא כללה פרק על אשכול החברות (הקונצרן), אף שהיתה מורעת לכך כי עניין זה

"סוג" – זכויות מיוחדות של בעלי ניירות ערך שנקבעו בתקנון;

"ענין אישי" – לרבות ענין אישי של קרובו של נושא המשרה או עניניה של חברה אחרת שבו נושא המשרה או קרובו הם בעלי שליטה;

"עסקה חריגה" – עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה או עסקה שאינה בתנאי שוק או עסקה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה;

"פנקסים" – לרבות חשבונות, שטרות, כתבים ומסמכים;

"פעולה" – מעשה או מחדל;

"פעולה מהותית" – פעולה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה;

"פקודת החברות" – פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983²;

"פרמיה" – סכום שבו עולה מחיר ההקצאה של מניות החברה על ערכן הנקוב של המניות;

"קרוב" – בן זוג, אח, הורה, הורי הורים, צאצא; אח, הורה או צאצא של בן הזוג או בן זוגו של כל אחד מאלה;

"רווח" – רווח מתואם לאינפלציה על פי עקרונות החשבונאות המקובלים, והוא לא יכול פרמיה שהחברה קיבלה עם הקצאת מניותיה;

"רכוש" – מי שמבקש לרכוש דבוקת שליטה בחברת המטרה בדרך של הצעת רכש או מי שמבקש לרכוש את נכסי חברת המטרה, כולם או עיקרם, בין לבדו ובין ביחד עם אחרים הפועלים עמו בשיתוף פעולה, בין במישרין ובין בעקיפין, לרבות באמצעות נאמן או חברה קשורה;

"רכישה" – רכישה בידי החברה או חברת-בת שלה, של מניות החברה או אופציות לקניית מניות החברה, או סיוע ישיר או עקיף לרכישתן, או לחתימה עליהן או קבלתן בעסקת משכון ולרבות התחייבות לעשות כל אחד מאלה;

"רכישת חברה" – רכישת חברת המטרה לרבות באמצעות רכישת דבוקת שליטה בה בדרך של מיזוג או הצעת רכש, או רכישת כל הנכסים והחובות של חברת המטרה או עיקרם בדרך של מיזוג, ולרבות הצעת רכש או מיזוג משלים בידי מי שמחזיק בדבוקת שליטה בחברת המטרה, אך למעט רכישת דבוקת שליטה בחברת המטרה מידי בעל מניות בחברה או מספר בעלי מניות הפועלים בעצה אחת, שלהם, ביחד או לחוד, דבוקת שליטה בחברת המטרה עובר לביצוע העסקה;

"רכישה נוספת" – רכישת מניות נוספות בחברת המטרה בידי מי שהנו בעל דבוקת שליטה בה;

"רשם החברות" – רשם החברות או סגן הרשם שנתמנו לפי סעיף 44;

"שווי נכסים שוטפים" – שווי נכסים שוטפים לאחר ניכוי פחת כפי שהוא מופיע במאזן המתואם או בדו"חות הכספיים המבוקרים של החברה בהתאם לעקרונות החשבונאות המקובלים;

"שטר מניה" – שטר המציין שהמחזיק בו הוא בעל מניות – מניה למוכז;

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 37, עמ' 761.

"שינוי מבני" – פירוק החברה, מיזוג עם חברה אחרת, מכירת רוב נכסיה של החברה שלא בדרך העסקים הרגילה או אירגונה מחדש;

"שיעבוד צף" – משכון על כל נכסיה ומפעלה של החברה או על מקצתם אותה שעה, כפי מצבם מומן לזמן, אך בכפוף לסמכותה של החברה ליצור משכונות מיוחדים על נכסיה כולם או על מקצתם;

"תביעה נגזרת" – תובענה שהגיש תובע בשל הפרת זכותה של החברה;

"תזכיר" – כמשמעותו בפקודת החברות;

"תעודת מניה" – שטר המציין את שמו של הבעלים הרשום במרשמי החברה בציון מספר המניות שבבעלותו;

"תקנון" – תקנון ההתאגדות של חברה כפי שנוסח בראשונה עם האגדה או כפי ששונה לפי הוראות חוק זה.

הגדרות בחוק
ניירות ערך
2. מונחים שלא הוגדרו בחוק זה, ושקיימת לגביהם הגדרה בחוק ניירות ערך, יהיו כהגדרתם בחוק ניירות ערך.

דברי הסבר

הגדרת המונח "דיבידנד" כוללת כל פרי על ההשקעה ההונית, ולכן כוללת גם מניות הטבה, הקצאה של זכויות ודיבידנד בעין. הגדרות המונחים "התחייבויות שוטפות" ו"נכסים שוטפים" נחוצות לצורך דיני שמירת ההון. הגדרת המונח "חלוקה", תוך ההפניה להגדרת המונח "רכישה", קובעת למעשה את הנדבך העיקרי בדיני שמירת ההון הכלולים בהצעה, שלפיהם, רכישת מניות החברה בידי עצמה, מהווה חלוקה שדינה ככל חלוקה אחרת.

בסעיף זה כלולות גם ההגדרות המיוחדות לפרק הרן ברכישת חברות, כגון "דבוקת שליטה", "הצעת רכש", "מיזוג" ועוד, והן תפורטנה בפרק המתאים.

2. בסעיף קטן (ב) נקבע, כי מקום שלמונה המופיע בהצעת החוק יש הגדרה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, הוא יתפרש עפ"י אותה הגדרה. כפי שצויין, שני החוקים הללו מהווים חלק בלתי נפרד מדיני התאגידים, והסיבה שכיום הם אינם מאוחדים לחוק אחד, אינה סיבה מהותית. על כן לא היה מקום לתורן על ההגדרות המופיעות בחוק ניירות ערך, אלא להפנות אליהן בלבד, ולייחד את סעיף ההגדרות, לאותן הגדרות המיוחדות לחוק המוצע.

חלק ראשון: פרשנות

סעיף ההגדרות בהצעת החוק כולל מספר מונחים חדשים וכן מספר הגדרות חדשות למונחים קיימים, למשל, הגדרת "אגרת חוב", אשר אינה כוללת עוד איגרות חוב מובטחות בלבד.

הגדרת המונח "בורסה", הורחבה ביחס להגדרתה בחוק ניירות ערך, וכוללת כל בורסה בארץ או מחוצה לה. לרבות בורסה בה נוהגת שיטת מסחר של "מעבר לדלפק". הרחבה זו הוספה, שכן היא מופיעה בחקיקה (למשל, צווים מכוח פקודת מס הכנסה). כמו-כן, מן הראוי להבהיר כי לעניין חוק זה, "חברה ציבורית" היא כל חברה שרשומה בישראל אשר ניירות הערך שלה מוחזקים בידי הציבור, בין בישראל ובין מחוצה לה, וגם אם הם נסחרים בשיטת המסחר האמורה.

הגדרה חדשה היא זו של המונח "בעל מניות מהותי", המוגדר כמי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של החברה או מכוח ההצבעה בה. מונח זה דרוש מאחר שהוא מהווה את אחד הנדבכים החשובים של ההסדר הקיים בהצעה בסוגיה של קיום מרשם נפרד של בעלי מניות מהותיים, הנפרד מן המרשם של מכלול בעלי המניות בחברה, וכן בהקשרים נוספים.

חלק שני: ייסוד החברה

פרק ראשון: ההתאגדות

סימן א': זכות ההתאגדות

3. כל אדם רשאי ליסד חברה, ובלבד שמטרה ממטרות החברה אינה נוגדת את החוק, המוסר או תקנת הציבור.

4. לחברה יכול שיהיה בעל מניות אחד.

חברת אדם אחד

סימן ב': האישיות המשפטית

5. חברה הנה אישיות משפטית כשרה לכל זכות, חובה ופעולה משפטית שמתיישבת עם אופיה וטבעה כגוף מואגד.

האישיות
המשפטית של
החברה

6. קיומה של חברה הוא מיום ההאגד המצוין בתעודת ההאגד החתומה בידי הרשם ועד לפקיעת ההאגד.

קיום חברה

דברי הסבר

סימן ב': האישיות המשפטית

1. סימן זה בא לקבוע את מהותה של החברה כאישיות משפטית, ואת תחילת "חייה" ו"מותה"; כן נקבעו בו הוראות כלליות הנגזרות מאופיה של החברה כאישיות משפטית עצמאית. ראשית נקבע העקרון לפיו חברה היא חירות ההולמות את אופיה וטבעה כאישיות משפטית שאינה בן-אדם (כשרות כללית) (סעיף 5). אכן, בצד הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות, תשכ"ב-1962, כי "כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו" (סעיף 1) באה ההוראה המקבילה באשר לחברה.

2. כשרותה של החברה היא כללית. דוקטרינת ה-"אולטרה-וירס" (Ultra Vires) אשר נהגה בעבר באנגליה – ודרכה בישראל – שוב אינה נהוגת. אפילו קבעה חברה כי מותר לה לעסוק אך ברשימת עיסוקים המפורטים בתקנון, (ראה סעיף 38), אין לראות את החברה כאילו אינה קיימת וכנעדרת כשרות לעניין עיסוקים אחרים ("כשרות מוגבלת"). מעמדה של החברה לעניין עיסוקים אלה ייקבע על-פי הדינים המיוחדים הקבועים בהצעת החוק (ראה סעיפים 78–79) ועל-פי דיני השליחות הכלליים. על כן, ייתכן והחברה לא תהא חבה או זכאית בגין פעולות חורגות אלה, אך היא בעלת כשרות לגביהן. לא הרי כשרות כהרי אחריות.

3. מטבע הדברים, חברה, כאישיות משפטית שאינה בן-אדם, אינה כשירה לבצע פעולות שרק בן-אדם כשיר לבצען. חברה אינה כשירה להינשא או להתגרש. אין בכך כדי לצמצם את כשרותה הכללית של החברה, כשם שכשרותו של בן-אדם היא כללית, חרף העובדה שהוא

חלק שני: ייסוד החברה

פרק ראשון: ההתאגדות

סימן א': זכות ההתאגדות

זכות ההתאגדות הינה זכות יסוד של האדם בישראל. היא מהווה כיום חלק מזכויות היסוד "שאינן כתובות על ספר", אלא נובעות במישור מאופיה של מדינתנו כמדינה דמוקרטית השוחרת חופש. הצעת חוק-ייסוד: זכויות האדם והאזרח – המהווה פרק בחוקת המדינה – כוללת הוראה מפורשת באשר לזכות ההתאגדות. חוק החברות חוזר על הוראת יסוד זו. עם זאת, ככל חופש חוקתי, אין הוא מוחלט, אלא מוגבל. אין לאדם בישראל הזכות להתאגד, אם מטרת ההתאגדות היא לפעולה הנוגדת את החוק, המוסר או תקנת הציבור. מגבלה זו מוטלת על כל התקשרות חוזית (סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973) והיא נמצאה ראויה גם לזכות ההתאגדות, שסופה יצירת אישיות משפטית, אשר יחסיה עם חבריה הם יחסים חוזיים. מטעם זה לא ראתה הועדה לנכון להגביל את זכות ההתאגדות בתנאים נוספים או שונים, ולא אומצו הסייגים ההתאגדות הקבועים בחוק העמותות, תש"ס-1980. מוצע כי הכרעה בדבר מילוי התנאים הקבועים בחוק תהא נתונה בידי רשם החברות (ובית-המשפט המפקח עליו). סמכותו של הרשם היא אוניקטיבית, ולאור אופיה החוקתי של הזכות, היא מתוחמת היטב במגבלות הקבועות בחוק (ראה בג"צ 241/60 כרדוש נ' רשם החברות, פ"ד טו, 1151). עוד מוצע, כי יכול שתהיה חברה בת אדם אחד, וכן הושמט סעיף 4 לפקודה, שעסק בייחוד ההתאגדות. לפיכך, חבר בני אדם יוכל לפעול גם אם לא התאגד כחברה.

החייאת חברה 7. חוסלה חברה או נמחקה מפנקס החברות, רשאי בית המשפט להחיותה בהתאם להוראות חוק זה.

הרמת מסך 8. (א) אין באמור בסעיף 5 כדי למנוע מבית המשפט, במקרים חריגים בהם שוכנע כי נכון וצודק לעשות כן בנסיבות הענין, להרים את מסך ההתאגדות כמפורט להלן:

(1) לייחס זכויות וחובות של החברה לבעל מניות בה;

(2) לייחס לחברה תכונות, זכויות וחובות של בעל מניות בה.

דברי הסבר

חות הפסיקה עד כה, כמו-כן צריכה להמשיך ולהתקיים במסגרתה דוקטרינת ההדחיה (סובורדינציה), אשר מכוחה מוסמך בית-משפט להרחות הלוואות בעלים לעומת התחייבויות חיצוניות. לאור אופיה המיוחד של דוקטרינת הרמת המסך, הגמישות הנדרשת ממנה וההיקף הבלתי ניתן לצפיה של תחולתה, אין זה רצוי לקבוע הוראה חקוקה המכוננת למצות את דיניה. במסגרת סעיף 8 ניתן ביטוי לעמדה זו, והוצע, על כן, כי בית-משפט יהיה מוסמך "להרים את המסך" במקרים שייראו לו כראויים. לא נקבעה רשימה סגורה של מצבים אלה אך יש לראות בכך חריג לעקרון האישיות המשפטית הנפרדת. הפסיקה בענין תמשיך ותפתח את הכללים. כך, למשל, קיימת פסיקה המאפשרת הרמת מסך במקרים של מימון דק. פסיקה זו תוכל להמשיך להתקיים ולהתפתח, ואין בהוראות בדבר האישיות המשפטית העצמאית של החברה כדי לבטלה או להגבילה.

8. עם זאת, מוצע לקבוע מספר הוראות מפורשות באשר להרמת המסך אשר נדונו בפסיקה. אין בכך כדי לשלול מהסמכות השיפוטית הכללית, אך יש בהן כדי להדגים את הרמת המסך ("האמיתית") במצבים טיפוסיים שכבר הוכרו בפסיקה בעבר, והקבועים בסעיף קטן (ב).

9. הרמת המסך ("האמיתית") פועלת "לרעת" בעלי המניות וגם "לטובתם". על כן ניתן מכוחה להטיל על בעל מניה חובה המוטלת על החברה, וניתן מכוחה להעניק לבעל מניה זכות מזכויותיה של החברה. אין לראות, אפוא, בדוקטרינה של הרמת המסך דוקטרינה "חד צדדית", אלא פועלת היא "לשני הכיוונים". היקף פעולתה נקבע על-פי ההגיון המונח ביסודה. על כן עשויה היא לחול על כלל בעלי המניות או על חלקם בלבד.

10. בפרק זה גם נקבעה הוראה לענין תחולתו של החוק (ס' 9). חוק החברות חל על "חברה", וקובע את דיניה של זו. עם זאת, מכיר החוק בסוגים שונים של חברות, וקובע דינים המיוחדים להם. אכן, כאשר ההצעה דנה ב"חברה" היא קובעת את הסדריה על כלל החברות. דינים מיוחדים לסוגים של חברות מצריכים הוראות מיוחדות בענין זה. הוראות כאלה מצויות בהצעת החוק.

אינו כשיר לבצע פעולות - כגון מיוזג - שרק חברה כשירה לבצען. יהיו כמובן מקרי גבול קשים באשר לכשרותה של החברה. פתרונו של אלה הוא פרשני.

4. תחילתה של החברה כאישיות משפטית היא מיום ההאגד, הנזכר בתעודת האגד (סעיף 6). דיניה של תעודה זו ודרכי הוצאתה קבועים בסעיפים 12-13. עד למתן תעודת האגד אין החברה מהווה אישיות משפטית. אין בהוראה זו כדי למנוע פיתוחם של דינים, כגון דיני החברה "דה פקטו", שנועדו לקבוע תוצאות משפטיות חרף אי האגדה של החברה. מהיום הקבוע בתעודת ההאגד, החברה היא אישיות משפטית, חרף פגמים שנפלו בדרכי התאגדותה. נושא זה נדון בסעיף 12.

5. אישיותה המשפטית של החברה אינה קשורה באישיותם המשפטית של אלה הפועלים בה ובשמה. אפילו באה אישיותם של אלה לקיצה (כגון מותם של כל בעלי המניות), אין בכך כדי להביא מאליו לקץ אישיותה המשפטית של החברה. עם זאת, חברה אינה חיה לנצח. אף קיומה שלה יכול שיבוא לידי סיום. וזאת כאשר אישיותה המשפטית פוקעת. פקיעה זו נדונה בסעיף 45(א2). פקיעת אישיותה המשפטית של חברה יכול שתהא בדרך של פירוק שבעקבותיו בא חיסול (ראה הפרק על פירוק חברה בפקודת החברות) או בדרך של מחיקה מינהלית (שרדינה קבועים בסעיפים 62-66). עם זאת, מקנה סעיף 7 סמכות לבית-המשפט להחיות חברה במקרים מסויימים.

6. בדוקטרינה של הרמת מסך עוסק סעיף 8. אישיותה המשפטית העצמאית של החברה מבוססת על קיומו של "חיי" בינה לבין בעלי מניותיה. "מסך" מפריד בין זכויותיה וחובותיה של החברה לבין זכויותיה וחובותיהם של בעלי מניותיה, בין תכונותיה של החברה לבין התכונות של בעלי מניותיה. חרף קיומו של פרגוד זה, התפתחה הגישה כי במקרים מסוימים רשאי בית-המשפט "להרים את המסך". משהורם המסך לא נעלמת האישיות המשפטית העצמאית של החברה, אך עם זאת, ניתן לייחס לבעלי המניות זכויות וחובות של החברה ("הרמת מסך אמיתית") וניתן לייחס לחברה תכונות המצויות בבעלי מניותיה ("הרמת מסך מדומה").

7. הרמת המסך היא דוקטרינה חשובה. היא מאפשרת למנוע ניצול לרעה של אישיותה העצמאית של החברה. דוקטרינה זו צריכה להמשיך ולהתקיים על-פי התפת-

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) רשאי בית המשפט להרים את מסך ההתאגדות במקרים הבאים:

- (1) התקיים תנאי הקבוע בחיקוק להרמת מסך;
- (2) הקמת החברה או השימוש באישיותה המשפטית הנפרדת נעשו במטרה לסכל כוונתו של כל דין, או שנועדו לאפשר לה או לבעל מניות בה להונות או לקפח אדם.
- (ג) אין באמור בסעיף זה כדי למנוע מבית המשפט להעניק סעדים אחרים, לרבות השעיית זכותו של בעל מניות פלוני בחברה להיפרע את חובו, עד לאחר שהחברה פרעה במלואן את כל יתר התחייבויותיה.

9. הוראות חוק זה יחולו על כל סוגי החברות וזולת אם נאמר במפורש אחרת. תחולה

דברי הסבר

הבעיה. כך, בין היתר, יש לקבוע לחברה הציבורית דירקטוריון הכולל לפחות שני דירקטורים חיצוניים, וכן ועדת ביקורת הנקיה מניגודי ענינים ומבקר פנים. כל אלה, ועוד רבים אחרים, הם אמצעי זהירות הכרחיים בחברה הציבורית, שתכליתם להגן על משקיעים מפני מנהלים, אך אין בהם צורך, והם עשויים להכביד על דרך ניהול העסקים בחברות פרטיות, בהן אין הפרדה של ממש בין הבעלות לבין השליטה.

13. הועדה קבעה, כי לענין תחולת הדינים החלים על "החברה הציבורית" אין נפקות למקום קיומו של המסחר במניות החברה. לפיכך, הבורסה בה רשומים ניירות הערך למסחר, יכול שתהא בורסה בישראל ויכול שתהא בורסה מחוץ לישראל (לרבות בשיטת מסחר של "מעבר לרלפק"). הטעם לגישה זו נעוץ בצורך ליתן הגנה שווה בישראל לכל משקיע (ישראלי או זר) אשר השקיע בחברה "ישראלית", כלומר, חברה שנרשמה בישראל על-פי החוק הנוהג בישראל. ההוראות המיוחדות החלות על "חברה ציבורית" עוסקות, בין היתר, בסוגיית הבעלות במניות הרשומות על שם חברות רשומים, בהצבעה באמצעות שלוח, בדירקטורים חיצוניים ובהעברת מניות.

14. בחוק המוצע, חברה פרטית היא כל חברה שאינה ציבורית. המבחן היחיד להיותה של חברה "פרטית" הוא שניירות הערך שלה אינם רשומים למסחר בבורסה או שאינם מוחזקים בידי הציבור. לעיתים יחולו על חברה פרטית דינים מיוחדים והם קבועים בהצעה זו.

11. פקודת החברות מבחינה בין "חברה פרטית" לבין "חברה ציבורית". חברה פרטית היא חברה שמספר בעלי מניותיה מוגבל לחמישים, שאינה רשאית להציע ניירות ערך לציבור, ושחקנונה מגביל את זכותם של בעלי מניותיה להעביר את מניותיהם לאחרים. שני סוגי החברות, פרטית וציבורית, יכולים להיות בבעלותם של מספר קטן של בני אדם, ולהתנהג לכל דבר ועניין, כחברה "קטנה" (Close Corporation). ואכן, הרוב המכריע של החברות הציבוריות בישראל, כמשמעותן בפקודת החברות, הן כאלה.

12. החוק המוצע מבוסס על ההנחה, שאין טעמים עיוניים ומעשיים טובים לאבחנה בין שני סוגי החברות המוכרים היום על ידי הפקודה, ולפיכך אין זה מוצדק לקבוע דין שונה לכל אחד מהם. לעומת זאת, קיימת אבחנה של ממש בין חברה שניירות הערך שלה הוצעו לציבור על פי תשקיף או נסחרים בבורסה, לבין חברה שאיננה כזו. החברה מן הסוג הראשון מכונה בהצעה "חברה ציבורית" (Public Company) והחברה מן הסוג השני – "חברה פרטית" (Private Company) קרי, חברה שאינה ציבורית. האבחנה נובעת מכך שבחברות ציבוריות קיימת הפרדה משמעותית בין ההון לבין השליטה או הניהול בתאגיד, כאשר בעלי ניירות הערך מקרב הציבור מפקידים את כספם בידי מנהלי החברה. הואיל ומנהלי החברה עשויים שלא לעמוד בפני הפיתוי לנהוג בכספם של בעלי המניות כאופן שאיננו משיא את רווחתם (בעיית הנציג), מן הראוי לנקוט, לגבי חברות ציבוריות, בשורה של צעדים שתכליתם למזער את היקף

בקשה לרישום
חברה

10. (א) בקשה לרישום חברה תוגש לרשם ולה יצורף עותק של תקנון החברה והודעה על משרדה הרשום כאמור בסעיף 152 וכן הודעה על שמותיהם של בעלי מניותיה והדירקטורים הראשונים שלה; לבקשה תצורף הצהרה חתומה בידי בעלי המניות הראשונים על נכונותם לחתום על מניות כאמור בהודעה, והצהרה חתומה בידי הדירקטורים הראשונים על נכונותם לכהן כדירקטורים.

(ב) תקנון חברה המצורף לבקשה לרישום יכיל לפחות את הפרטים האמורים בסעיף 23.

אגרות

11. (א) חברה תשלם אגרת רישום עם רישומה, ובכל שנה תשלם אגרה שנתית.

(ב) השר יקבע בתקנות את סכומי האגרות ורשאי הוא לקבוע סכומים שונים לסוגים שונים של חברות ובשים לב למועדי התשלום.

תעודת האגד

12. (א) הרשם ירשום חברה אם שוכנע כי מולאו כל דרישותיו של חוק זה בקשר לרישום ולכל ענין שהוא תנאי לכך או כרוך בכך וכי שולמו האגרות שנקבעו בתקנות.

(ב) משנרשמה חברה, ימסור הרשם בחתימת ידו תעודה שהחברה הואגדה בציון יום ההאגד (להלן – "תעודת האגד").

(ג) תעודת האגד שנמסרה לחברה תשמש ראיה חלוטה לכך כי נתמלאו כל דרישות חוק זה לענין הרישום ולכל ענין שהוא תנאי לכך או כרוך בכך, וכי התאגדה חברה לפי חוק זה.

(ד) אין באמור בסעיף קטן (ג) כדי לרפא פגם בתקנון, או למנוע את הצורך בתיקונו.

מספר רשום

13. הרשם יתן לכל חברה מספר סידורי אשר יהיה מספרה הרשום של החברה ויצוין את המספר הרשום בתעודת ההאגד.

דברי הסבר

סימן ג': הקמת חברה ורישומה

1. מטרתו של פרק זה להסדיר את הפרטים הטכניים הנוגעים לרישום החברה. המסמך המרכזי שיש למסור לרישום הוא תקנון החברה. על התקנון לכלול לפחות את ארבעת הסעיפים ה"חוקתיים" של החברה, אשר נכללו לפנים בתזכיר ההתאגדות, והם סעיפי השם, המטרות, ההון והגבלת האחריות (ר' סעיף 10 המפנה לסעיף 23). החוק המוצע אינו מתערב בתוכן התקנון, למעט פרטים אלה. החברה רשאית להוסיף לתקנון הוראות אחרות לעניין הרישום, אך אותן אין לרשם החברות סמכות לבדוק. ההוראות שנכללו בעבר בתקנון לדוגמה (שהופיע בתוספת לחוק) משולבות עתה כהוראות מרשות (ריספוזיטיביות) בגוף הצעת החוק, והן תחולנה מאליהן על כל חברה שבחרה שלא להתנות עליהן. כפי שיובהר להלן, תוקפן של הוראות מרשות אלה יהיה כתוקפן של חוזה בין החברה לבעלי מניותיה ובינם לבין עצמם, וזאת

בנוסף למשמעותן הרגילה כהוראות סטטוטוריות. חברה שתרכזה להוסיף להוראות מרשות אלה או לגרוע מהן תוכל לעשות זאת באמצעות שינויים בתקנונה. בנוסף, על בעלי המניות הראשונים והדירקטורים הראשונים להצהיר על נכונותם לשמש כבעלי מניות ודירקטורים (סעיף 10).

2. רשם החברות יוסמך לבדוק האם נתקיימו דרישות החוק בדבר רישומה של החברה. תצהיר של עורך דין מאפשר לרשם להימנע מבדיקה יסודית של מילוי הוראות החוק ומאפשר לו להחיש את הטיפול בבקשה (סעיף 14). אם נחה דעתו כי דרישות אלה אכן התמלאו, מטילה עליו ההצעה חובה (ולא רק סמכות) לחתום על "תעודת האגד". הצד השני של המטבע הוא קביעה חלוטה כי הוצאת תעודת האגד מעידה על קיום דרישות החוק, למעט פגמים תקנוניים, שאינם מתרפאים עם הוצאת התעודה (סעיף 12).

14. הוגש לרשם תצהיר של עורך דין שבו הוא מצהיר שהוא עסק בהקמת החברה, ושהחברה קיימה דרישה מדרשותיו של חוק זה לענין הרישום, רשאי הרשם לקבל את התצהיר כראיה מספקת לאותו ענין.

סימן ד': תכלית החברה

15. תכלית החברה היא לפעול על פי שיקולים עסקיים, ורשאת החברה להביא בחשבון, במסגרת שיקולים אלה, בין היתר – את ענייניהם של עובדיה, נושיה ושל הציבור בכללותו. כן רשאת החברה לתרום סכום סביר לקידום ענייניה של הקהילה אם נקבעה לכך הוראה בתקנון.

סימן ה': פעולות שנעשו למען חברה לפני היאגדה

16. (א) חברה רשאית לאשר פעולה של יום (להלן בסימן זה – פעולה) שנעשתה למענה אישור פעולה לפני היאגדה.
(ב) אישור בדיעבד כמוהו כהרשאה מלכתחילה, ובלבד שלא תיפגע זכות שרכש אדם אחר (להלן – צד שלישי) בתום-לב ובתמורה, לפני האישור.

דברי הסבר

סימן ה': פעולות שנעשו למען חברה לפני היאגדה

1. סימן זה עוסק בהסדר היחסים המשפטיים המתעוררים כתוצאה מפעולות יזמות. יום הוא מי שעושה, בשמה או במקומה של חברה שטרם הואגדה, פעולה משפטית עם צד שלישי (ראה הגדרת "יום"). קיומה של היוזמות מעורר שלוש מערכות של יחסים. האחת, עניינה היחסים שבין החברה (לאחר שהתאגדה) לבין הצד השלישי עמו עורך היום משא ומתן; השנייה, עניינה היחסים שבין הצד השלישי לבין היום; השלישית, עניינה היחסים שבין החברה (לאחר שהתאגדה) והיום. עקרונית, נבחר פתרון התואם את דיני השליחות הרגילים, על-פיהם נשמר חופש הפעולה של החברה ומוגשמות הציפיות הסבירות של הצד השלישי, בלא לפגוע באינטרסים של היום.

2. לעניין היחסים שבין הצד השלישי לבין החברה (לאחר שנתאגדה), נקודת המוצא של ההצעה הינה, כי לחברה ניתן שיקול הדעת האם לראות עצמה מחויבת בפעולות המשפטיות שנעשו בשמה או במקומה על-ידי היום כלפי צד שלישי. החברה אינה חייבת לאשר פעולות אלה. היא רשאית לעשות כן. החליטה לאשר הפעולות, מוחל על פעולת האישור המשטר המשפטי הקבוע בחוק השליחות, תשכ"ה-1965. במרכזו של משטר זה עומדת הקביעה כי "אישור בדיעבד – כהרשאה מלכתחילה" (סעיף 6).

3. לעניין היחסים שבין הצד השלישי לבין היום, יש להבחין בין שני מצבים עיקריים: הראשון, שבו החברה (לאחר האגדה), מאשרת בדיעבד את הפעולות המשפ-

סימן ד': תכלית החברה

1. אפשר להעלות על הדעת לפחות שתי תכליות חלופיות לקיומה של החברה המסחרית. האפשרות האחת רואה בחברה מכשיר לקידום האינטרסים העסקיים של בעלי מניותיה. האפשרות השנייה היא להשקיע על החברה המסחרית כעל כלי להשאת עושרן של כל הקהילות הקושרות עמה קשרי חוזה וכן כעל מעין "אזור" בקהילה, החייב לשרת את ענייניה, אף כשאין הם חופפים את האינטרסים העסקיים של המשקיעים. העמדה העקרונית המוצגת בסימן זה היא כי החברה היא ביטוייה מכשיר עסקי, המיועד לקידומן של מטרות כלכליות של המשקיעים. אולם יש לפרש הגדרה זו באופן רחב ונאור, ולאפשר לחברה המסחרית, במסגרת שיקוליה העסקיים הכלליים, לפעול אף לקידום האינטרסים של מי שאינם בעלי מניותיה. על דרך ההדגמה מוזכרים בהצעה עובדי החברה, נושיה וגם הציבור הרחב; כמו-כן נקבע כי לחברה כוח להרים תרומות לקהילה, שיש בהן כדי לסייע למטרה כללית או פילנתרופית (סעיף 15).

2. ההצהרה הכללית הכלולה בסימן זה מיועדת לשמש כמעין מצפן לניווט ענייניה של החברה, שיש לו שימושים מעשיים בסוגיות קונקרטיות שאינן נרונות בסימן זה. למשל, דירקטורים לא יצאו ידי החובות המוטלות עליהם בחוק כלפי החברה, אלא אם שקלו את טובתה העסקית כשיקול עליון ודומיננטי. עם זאת, החוק מאפשר להם להביא בחשבון, במסגרת שיקול הדעת העסקי הלגיטימי שלהם, גם את טובתן של קהילות חלופיות.

17. (א) ידע הצד השלישי בעת הפעולה על קיומה של היזמות, אין הוא רשאי לחזור בו מן הפעולה אלא אם כן נתקיים אחד מאלה:

(1) החברה לא אישרה את הפעולה תוך שנה מיום עשייתה או תוך שלושים ימים מיום שדרש זאת ממנה לאחר היאגדה, לפי המוקדם;

(2) עולה מן הנסיבות שהחברה אינה עתידה להיאגד או לאשר הפעולה – רשאי הצד השלישי לחזור בו מן הפעולה לפני המועדים שבפסקה (1), ובלבד שיודיע על כך לזום.

(ב) לא הואגדה החברה או לא אישרה את הפעולה – הברירה בידי הצד השלישי לראות את הזום כבעל דברו או לחזור בו מן הפעולה, כאמור בסעיף קטן (א), ולתבוע מהזום את נזקו.

(ג) אישרה החברה את הפעולה – אין הזום חייב או זכאי עוד בגינה.

(ד) ניתן להתנות על האמור בסעיף זה בהסכמת הזום והצד השלישי.

18. לא ידע הצד השלישי בשעת הפעולה על קיומה של היזמות, יחולו הוראות אלה:

אי ידיעה
על היזמות

(1) פעולת הזום תחייב או תזכה את הזום, לפי הענין;

(2) רשאית החברה משנתאגדה לאשר את הפעולה, ובלבד שהדבר אינו נוגד את הזכות לפי מהותה, תנאיה או נסיבות הענין; עשתה החברה כן – תחייב פעולת הזום את החברה ואת הזום ביחד ולחוד ותזכה רק את החברה.

19. (א) מיום תחילת היזמות מוטלות על הזום כלפי החברה, חובות האמונים, הזהירות והמיומנות החלות על נושאי משרה בחברה, בשינויים המחויבים.

חובות הזום

(ב) חברה רשאית לשפות את הזום על פעולה שעשה למענה לפני היאגדה כאמור לגבי נושא משרה בה בסעיף 299.

דברי הסבר

בעל דבר; רוצה, חוזר בו מן הפעולה, ותובע מהזום את נזקו. ברירה זו מוכרת בדיני השליחות, ודין זהה יחול בענייננו. לשם הפעלתה של ברירה זו יש להראות, כי אין סיכוי לאישור בדיעבד תוך זמן סביר (אך לא למעלה משנה או תוך שלושים יום מהדרישה, לפי המוקדם). זכויות הצד השלישי הן דיספוזיטיביות וניתן לשנותן בהסכם עם הזום. ביזמות נסתרת, הזכויות והחובות הן של הזום, תוך החלת דיני השליחות הנסתרת.

4. אשר ליחסים שבין הזום לבין החברה, נקבע העקרון הכללי, לפיו הזום חב אמונים לחברה. חובה זו קמה מתחילת היזמות, אם החברה מתאגדת לאחר מכן. כן מוטלת על הזום חובת זהירות (מושגית) כלפי החברה, בדומה לחובותיו של נושא משרה בחברה.

טיות שעשה בשמה או במקומה הזום. במצב דברים זה יחולו דיני השליחות הרגילים. על כן, אם היזמות היא "גלויה" (כלומר, הצד השלישי ידע על קיומה של היזמות), יוצא הזום מהתמונה, ואין הוא חייב או זכאי עוד בגינה, אלא אם כן נקבע בחוזה עמו אחרת. אם היזמות היא "נסתרת" (כלומר, הצד השלישי לא ידע על קיומה של היזמות) יחולו דיני השליחות הנסתרת. על פיהם, הזכויות והחובות הן של הזום, תוך שאישור בדיעבד של החברה עושה את החברה לחייבת (יחד ולחוד) עם הזום, ולזכאית תחתיו. המקרה השני הוא זה שבו אין אישור בדיעבד (אם משום שהחברה כלל לא נתאגדה, ואם משום שלאחר האגדה אין היא רוצה לאשר (בדיעבד) את פעולות הזום). במצב דברים זה יש להבחין בין יזמות "גלויה" לבין יזמות "נסתרת". ביזמות גלויה, הברירה בידי הצד השלישי. רוצה, רואה ביום את

פרק שני: התקנון

סימן א': תוכן התקנון ושינויו

20. לכל חברה יהיה תקנון כמפורט בסימן זה.
21. תקנונה של חברה, כפי שנרשם עם היאגדה, תקף מיום היאגדה.
22. (א) דין התקנון כדין חוזה בין החברה ובין בעלי מניותיה ובין עצמם.
- (ב) שינוי או ביטול התקנון או הוראה מהוראותיו, ייעשה בדרכים הקבועות בחוק זה.

דברי הסבר

פרק שני: התקנון

כל חברה פועלת במסגרת נורמטיבית נתונה. בראש הפירמידה הנורמטיבית עומדת חוקת המדינה ומתחתיה חוקי המדינה. ראש וראשון בהם, לעניינה של החברה הוא חוק החברות. כל אלה מהווים מעין מערך נורמטיבי "חיצוני", החל על החברה וחבריה. מתחת למערך זה מצוי מערך נורמטיבי פנימי: תקנון החברה, הקובע את דרכי פעולתה (במובן הרחב) של החברה. פקודת החברות הבחינה בין שתי מערכות של סמכויות נורמטיביות "פנימיות": התוכיר והתקנון. בין שתי אלה קיים דירוג נורמטיבי, שהעניק "עליונות" מסוימת לתוכיר. בחוק החברות לא אומצה תפיסה "דואלית" זו. המערך הנורמטיבי הפנימי נשלט על-ידי מערכת נורמטיבית אחת, הקרויה "תקנון". זה כולל את כל אותן הוראות שהוכנסו בו עם היווסד החברה (ראה סעיפים 23-24) וכל אותן הוראות שנוספו לו בדרך של שינוי התקנון. התקנון מהווה את "חוקתה" של החברה. הוא כפוף, כאמור, לדין הכללי ולהוראות הקונגטיביות שבחוק החברות. בנוסף לעניינים שחובה על המתאגדים לקבוע בתקנון עם ייסוד החברה, חופשיים חברי החברה להסדיר בתקנון כל עניין הראוי להסדר במסגרתו (ראה סעיף 24).

סימן א': תוכן התקנון ושינויו

1. תקנון הוא חיוני לחברה. עובר להיווסדה חייבים המתאגדים להעביר לרשם עותק מהתקנון (ראה סעיף 10). התקנון חייב לכלול מספר עניינים: שם החברה, מטרותיה, הון החברה וחלוקתו והגבלת אחריותם של החברים (מקום שאחריותם מוגבלת). בנוסף לכך ניתן להוסיף לתקנון עניינים נוספים שראוי להסדירם בתקנון (סעיף 24). העניינים הקבועים בתקנון הם מטבע הדברים דיספוזיטיביים, שכן ניתן לשנותם. עם זאת, ישנם עניינים שחייבים להיקבע בתקנון, ואף כי ניתן לשנותם, לא ניתן להתעלם מהם (כגון שם החברה). התקנון תקף מיום האגדה של החברה (סעיף 21).

2. פקודת החברות כללה, בתוספת השנייה, תקנון לדוגמא. כל חברה רשאית היתה לאמץ תקנון זה. חברה שנרשמה ללא תקנון, ראו אותה כמאמצת את התקנון

לדוגמא. חוק החברות החדש אינו נוקט בדרך זו. רבות מההוראות שבדין הקודם נכללו בתקנון, הועברו לגוף החוק, שינוי "המיקום" מביא לתחולתן המיידית על כל חברה, אלא אם שינתה מכך בתקנונה. עם זאת, רשאית החברה לחזור על הוראות אלו, בשינויים או בלעדיהם, בתקנון.

3. סעיף 22 קובע את נקודת המוצא העקרונית לפיה התקנון הוא חוזה. הצדדים לחוזה זה הם החברה וכל אחד מבעלי המניות. היחסים החוזיים הנובעים מהתקנון משתרעים, איפוא, על היחסים שבין בעל מניה לבין החברה, וכן על היחסים שבין בעלי המניות לבין עצמם. מאופייו החוזי של התקנון נובע כי הוראות הדין הכללי שעניינן חוזה חלות, בשינויים המחוייבים, גם על התקנון. על כן, יחולו על התקנון הוראות חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 (להלן – "חוק החוזים"), וחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-71... (להלן – "חוק התרופות"). מכאן, שעקרון תום-הלב הקבוע בסעיף 39 לחוק החוזים, חל על התקנון. הוא הדין בהוראות אחרות של חוקים אלה, כגון חוזה לטובת צד שלישי ופיצויים. מכוח הוראה זו רשאי חבר לתבוע את החברה בגין הפרת חובה (חוזית) המוטלת עליה בתקנון (כגון חובת עיון), ובמקביל רשאית החברה לתבוע את החבר בגין הפרת חובתו כלפיה. ובדומה, בעל מניות רשאי לתבוע בעל מניות אחר בגין הפרת חובה הקבועה בתקנון והמוטלת על חבר אחד כלפי רעהו. כוחם של צדדים שלישיים לתבוע זכויות על-פי התקנון מותנית בתחולתן של הוראות בדבר חוזה לטובת צד שלישי (סעיפים 34-36 לחוק החוזים).

4. התקנון הוא חוזה. זהו חוזה מיוחד במינו. זהו חוזה רב-צדדי, אשר כרוך ביצירת האישיות המשפטית של החברה. אופיו זה משפיע על תחולת דין החוזים הכללי עליו. כך למשל, אדם שנעשה צד לתקנון (כלומר, בעל מניות בחברה) מתוך פגם ברצון (כגון טעות או הטעיה) אינו רשאי לבטל את התקנון (כפי שהוא רשאי לבטל את החוזה). הוא רשאי כמובן לבטל את היותו צד לאותו חוזה. לכן אין בכוחו של פגם ברצון (על-פי חוק החוזים) או דין כללי אחר להביא לבטלות או לשינוי התקנון. למותר לציין שאין להביא לפגיעתה של האישיות

23. תקנון החברה יכלול את הפרטים הבאים:

- (1) שם החברה;
- (2) מטרות החברה;
- (3) פרטים בדבר הון החברה;
- (4) פרטים בדבר הגבלת האחריות.

24. בנוסף לאמור בסעיף 23 ניתן לכלול בתקנון את הפרטים הבאים:

- (1) הוראות לענין דרכי ניהול החברה, זכויות בעלי המניות בה וכלפיה וזכויות וחובות בעלי המניות בינם לבין עצמם;
- (2) כל נושא אחר שמן הראוי להסדירו בתקנון בקשר לחברה או לבעלי מניותיה.

25. (א) חברה רשאית לשנות את תקנונה בהחלטה שהתקבלה ברוב פשוט באסיפה הכללית של החברה אלא אם כן נקבע רוב אחר בתקנון.

(ב) נקבעה בתקנון הוראה שלפיה דרוש רוב מסוים לשינוי הוראותיו, כולן או מקצתן, לא תהא החברה רשאית לשנות את ההוראה האמורה אלא בהחלטה שתתקבל באותו רוב באסיפה כללית.

(ג) היו מניות החברה מחולקות לכמה סוגים, לא ייעשה שינוי בתקנון שיפגע בזכויותיו של סוג בעלי מניות ללא הסכמת רוב בעלי המניות מאותו סוג שתתקבל באסיפת סוג.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), שינוי בתקנון לא יחייב בעל מניות ללא הסכמתו, ככל שהשינוי מחייב את בעל המניות לרכוש מניות נוספות או להגדיל את אחריותו כלפי החברה.

דברי הסבר

ההכרעה הרגיל בהצעה הינו כי ניתן לשנות את התקנון ברוב פשוט. עם זאת, חברה עשויה לרצות לקבוע כלל הכרעה "מכביד" יותר. הרשות בידה לעשות כן, ובלבד שהתיקון עצמו התקבל באותו רוב "מכביד". כך למשל, אם התיקון המוצע הוא ששינוי התקנון ייעשה ברוב מיוחס, יש לקבל החלטה זו ברוב מיוחס. משהתקבל השינוי, לא ניתן יהא בעתיד לשנות התקנון אלא באותו רוב מיוחס. ודוק: אין "להכביד" על שינוי התקנון בדרך של דרישת הסכמה מגורם כלשהו מחוץ לאסיפה הכללית. שינוי התקנון הוא פונקציה הנתונה על-ידי חוק החברות לאסיפה הכללית, ואין היא יכולה לשתף את זולתה בהפעלת סמכות זו. זאת ועוד: אין החברה רשאית לשלול מעצמה (כלומר, מהאסיפה הכללית) את הסמכות לשנות את התקנון. כל שניתן לעשות הוא לקבוע כלל הכרעה מכביד יותר מרוב רגיל, כגון רוב מיוחס ואפילו החלטה פה אחד. השינוי ברוב הנדרש נכנס לתוקף עם קבלתו. החברה חייבת להודיע על השינוי לרשם החברות ולשלוח לו עותק של התקנון המתוקן המותאם לשינוי. עם זאת, אי מתן ההודעה אין בו כדי לפגום בתוקף השינוי.

המשפטית העצמאית של החברה אלא בדרכים המיוח-
דות הקבועות לכך בחוק החברות.

5. לאחר קביעת העקרון קובע סעיף 23 את העניינים שחובה לכלול בתקנון, ועניינים נוספים שניתן לכלול בו, גם אם אין חובה לכך (סעיף 24). חוק החברות המוצע אינו מגביל את העניינים שניתן לכלול בתקנון. על כן, אין מניעה שייקבעו בו הסדרים הנוגעים לחברה, אף שאינם עוסקים בזכויות החברה ככזו (כגון משכורת המנכ"ל). משנקבע עניין בתקנון, הריהו הופך לחלק מהחוזה שבין החברה לבין חבריה ובינם לבין עצמם. אם התקנון חוזר על הוראה הקבועה בחוק, הריהו מעניק לה בכך – בנוסף למעמדה הסטטוטורי – מעמד של הוראה בתקנון, ומשמעות הדבר שהיא הופכת לחוזה בין הצדדים לבין עצמם, ובינם לבין החברה.

6. הפרק ממשיך ועוסק בשינוי התקנון (סעיף 25). התקנון הוא "חוקתה" (הפנימית) של החברה. על-פיו מתנהלים חייה עד כמה שלא הוסדרו ברין הכללי או בחוק החברות. מטבע הדברים שקיים הצורך, מדי פעם, לשנות את הוראות התקנון. בפקודת החברות נדרש לשם כך רוב מיוחס. חוק החברות המוצע משנה גישה זו. כלל

26. (א) תיקון הוראה בתקנון, שאינה נוגעת לעניינים המנויים בסעיף 50, תקף מיום קבלת ההחלטה על כך בחברה או מיום שקבעה החברה בהחלטתה, אם קבעה לכך מועד מאוחר יותר.
- (ב) חברה ששינתה תקנונה תמסור לרשם הודעה על השינוי ועותק של התקנון המותאם לשינוי, תוך ארבעה עשר ימים מיום ההחלטה.
- (ג) לאחר שחל שינוי בתקנון יהא כל עותק שלו ששולחת החברה מותאם לשינוי ויצוין בו תאריך כניסת השינוי לתוקף.
27. (א) חברה רשאית להגביל בחוזה את סמכותה לשנות את התקנון או הוראה מהוראותיו אם נתקבלה על כך החלטה באסיפה כללית, ברוב הנדרש לשינוי התקנון.
- (ב) החלטה שנתקבלה כאמור היא החלטה לשינוי התקנון ויחולו עליה הוראות סימן זה.
28. מי שמבקשים לרשום את החברה ולקבל את המניות לפי התקנון, יחתמו על התקנון ויציינו את שמם, מענם ואם הם תושבי ישראל, את מספר הזהוי שלהם; יהיה בין חותמי התקנון תאגיד, יצינו שמו ומענו הרשום, ואם הוא תאגיד הרשום בישראל – גם מספרו הרשום.
29. הוראות פרק זה יחולו על חברות שהתאגדו לאחר תחילתו של חוק זה, ואולם חברה שהתאגדה קודם לתחילתו של חוק זה תהיה רשאית –
- (1) לשנות את ההוראות הקבועות בתזכירה בדרך ובתנאים שהיו קבועים לכך בפקודת החברות, וכן לשנות את תזכירה או לבטלו בדרך הקבועה בסעיף 422.
- (2) חברה תהיה רשאית לשנות את ההוראות הנוגעות לתיקון התקנון ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מבעלי המניות הרשאים להשתתף ולהצביע באסיפה הכללית או רוב גדול יותר שנקבע בתזכיר החברה או בתקנונה ערב השינוי.

דברי הסבר

פה הכללית) – לשנות את תקנונה, בהצבעת רוב פשוט באסיפה, והחברה רשאית "להכביר" על דרכי שינוי התקנון בהוראה מיוחדת לעניין זה בתקנון. על רקע זה מתעוררת השאלה, אם החברה רשאית להכביר על עצמה באשר לשינוי התקנון בחוזה עם צד שלישי ("חוזה מגביל סמכות"). חוק החברות עונה על שאלה זו בחיוב, ובלבד שנתקבלה על כך החלטה של האסיפה הכללית, ברוב הנדרש לשינוי התקנון (סעיף 27). אכן, אם נתקבלה החלטה של האסיפה הכללית ברוב הנדרש לשינוי התקנון, הרי יש בהחלטה זו – שרואים בה החלטה לשינוי התקנון – כדי לשמש בסיס להתחייבות החוזית של החברה. משמעות הוראה זו הינה, כי אם החברה מפרה את התחייבותה, זכאי הצד השלישי לתרופות בגין הפרת חוזה, לרבות אכיפת התחייבותה לשינוי התקנון. ודוק: כשם שאין החברה רשאית לשנות את תקנונה באופן שלא ניתן יהא לשנותו עוד, כן אין החברה רשאית להתחייב כלפי צד שלישי כי לא תשנה כלל את תקנונה.

7. הושמט העקרון שבא לידי ביטוי בסעיף 26 לפקודת החברות, לפיו לעשרה אחוזים מבעלי המניות נתונה הזכות לפנות לבית-המשפט ולבקש ביטול החלטה לשינוי התזכיר (שכאמור אחר כך בחוק המוצע עם התקנון). זאת לאור סעיף 227 לחוק המוצע, בו נקבע כי בעל מניות ינהג בהפעלת זכויותיו ומילוי חובותיו בתום לב ובהגינות. המבחן שעמד ביסוד סעיף 26 לפקודת החברות, שאיפשר פנייה לבית המשפט, הוא פעולה בתום לב, ולכן כיום הוא מיותר.

8. כל בעל מניות נוטל על עצמו "סיכון" כי התקנון ישונה. אין לבעל מניות "זכות מוקנית" בהוראות התקנון כפי מצבן בזמן נתון. עם זאת, אין החברה רשאית, בדרך של שינוי בתקנון, להגדיל את חבותם הכספית של בעלי המניות כלפי החברה – אם בדרך של רכישת מניות נוספות ואם בדרך אחרת. בכך בא לידי ביטוי עקרון הגבלת האחריות (ראה סעיף 25(ד)).

9. לחברה הכוח – באמצעות הארגון המוסמך (האסי-

סימן ב': שם החברה

- בחירת שם 30. (א) חברה רשאית להירשם בכל שם, בכפוף לאמור בסימן זה ולהוראות כל דין.
(ב) הרשם רשאי לתת הוראות לענין תרגום השם לעברית, או לשפה רשמית אחרת ומהן, והכל במטרה להבהיר שמדובר באותו שם.
- בע"מ בסוף שם חברה 31. שמה של חברה, שאחריות החברים בה מוגבלת, יכול כלל בסופו את הציון "בערבו מוגבל" או "בע"מ".
- איסור שמות מסוימים 32. לא תירשם חברה בשם הרומו על קשר או על חסות של מדינת ישראל, רשות מרשויותיה, נשיא המדינה, ממשלת ישראל ומשרדיה, גוף ציבורי בארץ או מחוצה לה, רשות מקומית, או כל תאגיד שהואגד לפי חוק מיוחד, אלא אם כן קשר כזה אכן קיים או שהחסות אכן ניתנה.
- שם מטעה 33. (א) לא תירשם חברה בשם שהוא –
(1) שמו של תאגיד הרשום כדין בישראל או הדומה לו עד כדי להטעות;
(2) שמו של תאגיד שהיה רשום כדין בישראל אלא אם כן חלפו שנתיים מיום ביטול הרישום של אותו תאגיד והרשם לא האריך תקופה זו;
(3) סימן מסחר כמשמעותו בפקודת סימני המסחר [נוסח חדש], התשל"ב-1972³ (להלן – סימן מסחר), או בשם הדומה לו עד כדי להטעות, ובלבד שסימן המסחר רשום בישראל לגבי טובין או שירותים שעוסקים בהם למטרות הדומות למטרות החברה המבקשת להירשם, אלא אם כן בעל סימן המסחר הסכים לכך בכתב.
(ב) על אף האמור בפסקאות (1) ו-(3) בסעיף קטן (א), רשאי הרשם לרשום שם כאמור אם התאגיד פורק מרצון, אם ניתן צו לפירוקו או בוטל רישום הסימן המסחרי ובעלי המניות או החברים בתאגיד, או הוא עצמו, לפי הענין, נתנו את הסכמתם לרישום כאמור.
(ג) בלי לגרוע מן האמור בסעיף קטן (א), לא תירשם חברה בשם, אשר לדעתו של הרשם יש בו משום תרמית, הטעיה, או תחרות בלתי הוגנת ובלבד שלא יסרב לרשום שם בטענת תחרות בלתי הוגנת, אם הוכיחה החברה המבקשת את הרישום שיש לה זכות קודמת לשימוש באותו שם.
- שם הנוגד את תקנת הציבור 34. לא תירשם חברה בשם העלול לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו.
- סמכות בית המשפט להורות על שינוי שם 35. נרשמה חברה בשם שאין לרשמו לפי סימן זה, רשאי הרשם לדרוש ממנה לשנות את שמה; לא שינתה החברה את שמה תוך הזמן שנקבע בדרישת הרשם, רשאי היועץ המשפטי לממשלה לפנות לבית המשפט ולבקש שיורה לחברה לשנות את שמה.

דברי הסבר

סימן ב': שם החברה

1. סימן זה חוזר על הדין שנקבע בפקודת החברות בשינויים קלים. באופן כללי, ובכפוף לסייגים וחריגים שונים, רשאית כל חברה לבחור לה שם כרצונה (סעיף 30). החריגים נחלקים לשלושה סוגים עיקריים: אסור לחברה לבחור לה שם שיכול להטעות את הציבור, או
- שיש בו משום פגיעה גסה ברגשותיו, או שיש בו כדי לסייע לה להתחרות באופן בלתי הוגן בפירמות אחרות, בין שהן חברות ובין שהן תאגידים אחרים או פירמות בלתי מאוגדות. סעיף 32 מיועד למנוע את הרושם המוטעה כי חברה פלוגית נהנית ממעמד ציבורי או ממלכתי, כאשר למעשה מצב הדברים שונה.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 26, עמ' 511.

36. חברה רשאית לבקש מבית משפט שיורה למי שנטל את שמה או שם דומה לו עד כדי להטעות להימנע מלהשתמש בו, וכן רשאי מי שחברה נטלה את שמו כאמור לבקש צו דומה מבית המשפט. בית המשפט יתן צו כאמור אלא אם כן שוכנע כי זכותו של הצד הנתבע בנטילת השם להשתמש בשם קודמת.

37. (א) חברה רשאית לשנות את שמה והוראות סעיפים 30 עד 36 יחולו, בשינויים המחוייבים, על בקשה לשינוי שם.

(ב) שינתה החברה את שמה, ירשום הרשם את השם החדש במקום השם הקודם ויתן לה תעודת שינוי שם.

סימן ג': מטרות החברה

38. חברה תציין את מטרותיה בתקנונה על ידי קביעת אחת מאלה:
- (1) מותר לחברה לעסוק בכל עיסוק חוקי;
 - (2) מותר לחברה לעסוק בכל עיסוק חוקי למעט בסוגי עיסוקים שפורטו בתקנון;
 - (3) מותר לחברה לעסוק בסוגי עיסוקים שפורטו בתקנון.

דברי הסבר

כשירה לבצע כל פעולה שגוף שכמותה מסוגל, מבחינה מהותית, לבצע. הדוקטרינה של אולטרה-וירס ("אולטרה וירס החברה") אינה מוכרת בחוק החדש. אמת, יש לה לחברה מטרות, ואלה עשויות לעתים להיות מוגבלות. פעולה מחוץ למטרות אלה עשויה שלא לחייב את החברה ושלא לזכותה. עם זאת, יש לה לחברה הכשרות (הכללית) לזכויות ולחובות אלה. העובדה שהחברה אינה זכאית ואינה חייבת, בנסיבות מסוימות, בגין פעולות החורגות ממטרותיה, אינה נעוצה בהעדר כושר של החברה, אלא בהעדר הרשאה (סמכות) לפעול בשמה ("אולטרה וירס הפועלים בשמה"). אכן, תפיסת היסוד של חוק החברות הינה, כי חריגה ממטרות החברה אינה קשורה לדין הכשרות (או אי הכשרות) אלא לדין השליחות.

2. סעיף 38 קובע כי חברה חייבת לציין את מטרותיה בתקנון. הרשם לא ירשום חברה שבתקנונה לא נקבעו מטרותיה. "פסקת המטרות" יכולה להיות משלושה סוגים: האחד, פסקה לפיה מותר לה לחברה לעסוק בכל עיסוק חוקי; השני, פסקה לפיה מותר לה לחברה לעסוק בכל עיסוק חוקי למעט עיסוקים פלוגיים שפורטו; השלישי, פסקה לפיה מותר לה לחברה לעסוק ברשימת עיסוקים שפורטו בתקנון. החברה רשאית לשנות את "פסקת המטרות" על-פי החלטת האסיפה הכללית לשינוי התקנון.

2. כן קובע החוק המוצע בסעיף 31 כי חברה שאחריה החברים בה מוגבלת, חייבת לכלול בשמה את המלים "בערבון מוגבל" או "בע"מ". בכך מוצע לבטל את החריג שהיה קיים בדיון עד כה, אשר איפשר לחברות מסוימות ("לתועלת הציבור") להשמיט את המלים "בערבון מוגבל" משמן. תאגידים מעין אלה לא ניתן יהיה עוד להקים כתברות עם כניסתו לתוקף של חוק זה, ואילו על חברות מעין אלה שהוקמו ערב תחילתו ימשיכו לחול הוראות הפקודה (סעיף 428). סעיף 33 קובע, כי חברה אינה רשאית להתחרות באופן בלתי הוגן במתחרותיה על-ידי שימוש בשם הזהה לשמם, או הדומה לו עד כדי להטעות, או בשם שיש בו משום תרמית, הטעיה או תחרות בלתי הוגנת. כמו-כן נקבעו תרופות למקרים שבהם השיגה החברה רשות להשתמש בשם העלול לפגוע שלא צריך היה לאשר אותו מלכתחילה. סעיף 32 קובע כי חברה אינה רשאית להשתמש בשם הפוגע בתקנת הציבור או ברגשותיו.

עיקר הסעיפים החלים על בחירת שם יחולו גם על בקשתה של חברה לשנות את שמה (סעיף 37).

סימן ג': מטרות החברה

1. החברה היא אישיות עצמאית "כשרה לכל זכות, חובה ופעולה משפטית" (סעיף 5). כשרותה המשפטית של החברה היא בלתי מוגבלת. כמו יחיד, כך גם חברה,

סימן ד': הון החברה וחלוקתו

הון החברה

39. (א) הונה הרשום של החברה יחולק למניות כאמור בתקנון.

(ב) חברה רשאית לחלק את מניותיה לכמה סוגים ולקבוע זכויות שונות לכל סוג, זולת אם נקבע אחרת בכל דין.

ערך נקוב
למניות

40. (א) מניות החברה יכול שיהיו כולן בעלות ערך נקוב או כולן ללא ערך נקוב;

(ב) היו מניות החברה בעלות ערך נקוב, יצויין בתקנון לכמה מניות מחולק הון החברה וערכה הנקוב של כל מניה.

(ג) היו מניות החברה ללא ערך נקוב, יצויין בתקנון מספרן בלבד.

סוגי מניות

41. היו מניות החברה מחולקות לכמה סוגים, יצויין בתקנון חלק ההון המיועד לכל סוג, מספר המניות באותו סוג ויחזכויות הצמודות להן; היו למניות כאמור ערך נקוב, יצויין ערכה הנקוב של כל מניה בכל סוג.

סימן ה': הגבלת אחריות

אחריות

42. אחריות בעלי המניות לחובות החברה יכול שתהיה מוגבלת ויכול שתהיה לא מוגבלת, והדבר יצויין בתקנון; היתה אחריות בעלי המניות מוגבלת, יפורט אופן ההגבלה בתקנון.

דברי הסבר

סימן ה': הגבלת אחריות

חברה היא אישיות משפטית עצמאית. אחריותה שלה אינה מוגבלת, והיא חבה ככל אדם אחר. לא כן אחריות בעלי המניות בחברה. אחריותם של אלה מוגבלת היא, שהרי חובת החברה וחובתה אינה שקולה כנגד חובת בעל המניה וחובתו. בין החברה לבין בעל המניה מפריד מסך ההתאגדות. עם זאת, ניתן לקבוע כי חרף אישיותם העצמאית הנפרדת של החברה ושל בעלי המניות בה, יהיו בעלי המניות חבים (בצד חובותיהם הם) גם בחובות החברה. כאשר קביעה כזו קיימת, אנו אומרים כי אחריות בעלי המניות אינה מוגבלת. ההוראות בעניין זה צריכות להיקבע בתקנון (סעיף 42). ודוק: גם כאשר אחריות בעלי המניות מוגבלת, הם חבים לחברה לשלם כל תשלום שהתחייבו לשלם בעד מניותיהם שטרם נפרעו ("אחריות מוגבלת במניות"). למותר לציין כי בנוסף לכך עשויים בעלי מניות לחוב בחובות החברה על-פי הדין הכללי, וכך הוא הדין, למשל, מקום שבעל מניה ערב לחובות החברה על-פי חוק הערבות, התשכ"ז-1967.

סימן ד': הון החברה וחלוקתו

1. סימן זה מבטא שני רעיונות מרכזיים: הרעיון האחד הוא שכל חברה רשאית לגוון את הון מניותיה כרצונה, על-ידי חלוקת הון המניות לסוגים שונים, והצמדת זכויות שונות לכל אחד מהם (סעיף 39). רעיון זה הוא פועל יוצא של עיקרון חופש החוזים, מכוחו אפשר יהיה להקצות לבעלי המניות זכויות וחובות ככל שהסכימו הצדדים.

2. הרעיון המרכזי השני הוא לאפשר לחברות החפצות בכך להקצות מניות שאין להן ערך נקוב (No-Par Value Shares), נוהג זה מקובל במדינות רבות בעולם והוא מבטא את ההכרה בנתק בין ערכים נקובים לריאליים (סעיף 40). כידוע, אין כל מתאם כלכלי בין ערכן הנקוב של מניות לבין ערכן הריאלי, ולכן שימוש במניות שאינן מבוטאות בערכים כספיים נקובים עשוי להסיר מכשלה בפני משקיעים בלתי מתוחכמים. עם כל זאת אין זה רצוי כי אותה חברה תקצה גם מניות שיש להן ערך נקוב וגם מניות שאין להן ערך נקוב, ולכן ההצעה אינה מאפשרת בחירה בשילוב זה.

43. השר יקים לשכת רישום חברות ורשאי הוא להקים לשכות רישום אזוריות. לשכות רישום חברות
44. (א) השר ימנה אדם להיות רשם החברות והוא יעמוד בראש לשכות הרישום. מינוי וכשירות הרשם וסגנו
- (ב) השר רשאי למנות סגן רשם ללשכת הרישום וללשכות הרישום האזוריות ולהסמיכו בסמכויות של הרשם.
- (ג) השר רשאי להסמיך אדם אחר בסמכויות הרשם, כולן או מקצתן.
45. (א) הרשם יקבע אם נתקיימו התנאים והדרישות הקבועים בחוק ובתקנות: סמכויות הרשם
- (1) להאגדה של חברה ולרישומה כדין;
- (2) למחיקתה ולחיסולה של חברה;
- (3) לרישום שם החברה ולשינויו;
- (4) לרישום כל מסמך.
- (ב) הרשם רשאי להורות לחברה כי תמציא לעיונו את המרשמים והפנקסים שעל החברה לנהל לפי חוק זה, או העתקים מעודכנים מהם, תוך תקופה שלא תפחת משלושים ימים מיום הדרישה. זאת, על מנת לוודא שהחברה מקיימת את המוטל עליה לפי חוק זה.

דברי הסבר

פרק שלישי: הרישום

1. ללשכת רישום החברות, אשר בראשה עומד רשם החברות (להלן – הרשם), שני תפקידים מרכזיים. התפקיד האחד הוא רישום ומחיקה של חברות. התפקיד השני הוא קיום מאגר נתונים אודות החברות הרשומות. הפתוח לעיונו של הציבור.
2. באשר לרישומן של חברות חדשות, עיקר תפקידו של הרשם הוא לוודא כי החברה המבקשת עומדת בדרישות החוק ביחס לרישום. דרישות אלה אינן מסובכות, אך לעתים קיומן מלווה בשקלא וטריא לא מעטים. כגון בסוגיה של בחירת שם לחברה. החוק מונה גם עילות למחיקתה של חברה רשומה (ראה דברי ההסבר לסימן ד' בפרק זה להלן). גם בשאלת התקיימותן של העילות האלה יכולה להתעורר מחלוקת בין החברה הנוגעת בדבר לבין הרשם. החלטתו של הרשם בכל שאלה שנויה במחלוקת של רישום או מחיקה היא החלטה מינהלית הנושאת אופי מעין שיפוטי.

3. חברות רשומות מצוות לשלוח באופן שוטף נתונים ללשכת הרישום על מנת שיהיו פתוחים לעיונו של הציבור, לרבות באמצעים אלקטרוניים חדישים. התפקיד של קיום המאגר ועשייתו נגיש לציבור בדרך הנוחה ביותר הוא תפקיד מינהלי טהור של לשכת הרישום. במקביל, מצוות החברות עצמן לנהל פנקסים ומרשמים

מסוימים. כדי להבטיח מילוין של הוראות אלו מוצע להקנות לרשם החברות סמכות מיוחדת להורות לחברה להמציא לעיונו את הפנקסים האמורים ולהורות לה לעדכןם, במקרה ואינם מעודכנים או מלאים. במידה שהחברה לא ניהלה פנקסים כאמור ולא מילאה אחר הוראות הרשם, מאפשר החוק המוצע לרשם אפשרות להשתמש באמצעי של מחיקה מינהלית לגבי אותה חברה.

4. ראש הלשכה הוא הרשם, והוא אחראי הן על התפקידים המעין שיפוטיים המוטלים על לשכתו והן על תפקידיה המינהליים. החוק איננו קובע את הדברים במפורש, אך לאור תפקידיו המעין שיפוטיים של הרשם יש לצפות כי לא ימונה לתפקיד זה אדם שאיננו משפטן. לאור תפקידיו המינהליים, שאינם פשוטים, ראוי לבחור באדם בעל כשירויות מינהליות מוכחות.

סימן א': לשכת הרישום

סימן זה מורה על הקמתה של לשכת הרישום הארצית, ומחיר את הקמתן של לשכות איזוריות. הצורך בלשכות כאלה מתקיים במיוחד לגבי מי שמתגורר במקום מרוחק מן הלישכה הארצית. ככל שתתפתח הטכנולוגיה של העברת נתונים מן הלשכה ואליה, באמצעים אלקטרוניים, יקטן הצורך בלשכות איזוריות. הסימן גם מורה על מהות תפקידיה העיקריים של הלשכה.

(ג) נוכח הרשם כי המרשמים או הפנקסים אינם מעודכנים, רשאי הוא להורות לחברה לעדכןם תוך תקופה שייקבע.

ביצוע תפקידי הרשם 46. כל פעולה שחוק זה מורה שתיעשה בידי הרשם, יכול שתיעשה בהעדרו בידי מי שיקבע השר בתקנות, זולת אם הורה השר בתקנות על דרך אחרת.

סימן ב': הרישום

רישום מהו 47. רישום לפי חוק זה משמעו רישום באחת הרשומות שמנהל הרשם.

ניהול רשומות וקבלת מסמכים 48. (א) הרשם ינהל רשומות ויקבל מסמכים, דיווחים והודעות לרישום או לתיק בתיקי החברה, בכל דרך ואמצעי שיקבע השר בתקנות, לרבות תיק אלקטרוני בלבד.

(ב) הרשם ינהל רשומה של חברות בו רישום כל חברה ויתן לה מספר סידורי, ורשאי הרשם ליתן מספור שונה לסוגים שונים של חברות.

(ג) הרשם ינהל רישום לגבי כל חברה ובו רישום את המסמכים וההודעות לרישום.

הגשת מסמכים לרישום 49. (א) כל מסמך וכל הודעה שיש להגיש לרשם, לפי כל דין, יוגשו בהתאם לתנאים ולדרישות שנקבעו לפי חוק זה.

(ב) כל מסמך וכל הודעה המוגשים לרשם ייחתמו בידי אחד מנושאי המשרה של החברה אשר יציין בשולי המסמך את שמו ותפקידו, ויאשר בחתימתו כי הפרטים שבו נכונים ושלמים; לענין סעיף זה, "נושא משרה בחברה" – לרבות מזכיר החברה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), מסמך המוגש מאת חברה המצויה בכינוס נכסים או בפירוק, יכול שייחתם בידי כונס הנכסים או המפרק.

(ד) החותם על מסמך שהוגש לרשם בידיעה שפרט מהותי בו מטעה, דינו – שנה מאסר.

תוקף מותנה ברישום 50. לפעולות המפורטות להלן לא יהיה תוקף אלא אם כן נרשמו:

(1) היאגד חברה;

(2) שינוי שם חברה;

(3) שינוי מטרות החברה;

דברי הסבר

סימן ב': הרישום

כלפי צדדים שלישיים, גם אם ההחלטה לא נרשמה כדיון. במקרים אלה קובעת ההצעה סנקציות חלופיות לאי הרישום.

2. העיקרון השני שנקבע בסימן זה הוא, כי העתקים מאושרים של מסמכים שהוגשו לרישום הם ראייה חלוטה להגשתם ולרישומם בידי הרשם (סעיף 53). הוראה זו נחוצה בשל ריבוי המקרים שבהם המסמכים המקוריים הולכים לאיבוד או ניזוקים, וכך עלולות להיפגע זכויותיהם של מי שהגישו אותם או של צדדים שלישיים.

1. סימן זה קובע, בצד ההוראות הטכניות, שני עקרונות חשובים. האחד, כי ישנן פעולות שתוקפן מותנה ברישומן (סעיף 50). התניית תוקף הפעולה ברישום היא הסנקציה היעילה ביותר להבטחת דרישות הרישום של החוק, למרבית הצער, אין אפשרות להרחיב את השימוש בסנקציה זו להבטחת כל דרישות הרישום הסטטוטוריות (כגון שינוי התקנון). כך, למשל, אם החברה החליטה להגדיל את הונה, להנפיק ולהקצותו, אין זה סביר לבטל את תוקפה האזרחי של ההקצאה, לאחר שכבר נעשתה,

(4) חלוקה באישור בית משפט;

(5) משכונות כמפורט בסעיף 55(ב);

(6) אישור פשרה או הסדר בהתאם לסעיף 422;

(7) פירוק מרצון כאמור בפקודת החברות;

(8) מחיקת חברה.

51. הודעות על הקמת חברה, חיסולה או מחיקתה יפורסמו ברשומות לאחר רישומן. פרסום ברשומות

52. (א) היו הגשתו של מסמך לרשם או הפעולה המדווחת בו טעונים תשלום אגרה, או ביוול, אגרות וקנסות שהוטל על החברה עיצום כספי לפי חוק זה, ואלה לא שולמו, ירשום הרשם את המסמך, ורשאי הוא להטיל על החברה עיצום כספי כאמור בסעיפים 408 עד 414 בשיעור פי שלושה מסכום האגרה או העיצום הכספי שכבר הוטל, לפי הענין.

(ב) האמור בסעיף קטן (א), לא יחול על רישום חברה שלא שילמה אגרת רישום לפי חוק זה.

53. העתק מאושר בידי הרשם של כל מסמך המוחזק והרשום אצלו יתקבל בכל הליך העתקים כראיה משפטי כראיה בעלת ערך ראייתי הוזהר למסמך המקורי, ויהווה ראיה חלוטה לכך שהמסמך המקורי נמצא בידי הרשם.

54. הגשה לרישום של כל מסמך בידי החברה, ורישומו בידי הרשם, אין בהם בלבד משום ראיה לידיעת תוכנם.

סימן ג': רישום משכונות

55. (א) חברה תנהל במשרדה הרשום פנקס רישום משכונות שיכיל את הפרטים הבאים:

(1) תיאור קצר של הנכס הממושכן;

(2) תאריך יצירת המשכון;

(3) סוג המשכון;

(4) סכום החוב שלהבטחתו ניתן המשכון;

(5) שמות הנושים.

דברי הסבר

סימן ג': רישום משכונות

1. סימן זה עוסק באופן ספציפי בחובה לנהל פנקס רישום משכונות במשרדי החברה ולדווח על הפרטים העיקריים הכלולים בו ללשכת הרישום. כמו כן כלולות בסימן הוראות המאפשרות לרשם להורות על מחיקת משכונות שנרשמו לאחר שהחובות שהיו מובטחים בהם נפרעו, וכן הוראות המאפשרות לו להאריך את המועד לרישומם של משכונות. הוראות אלו חוזרות בעיקרן על הדין הקיים לעניין זה. הועדה לא ראתה לנכון לשנות דינים אלה, מאחר והיתה בדעה כי מן הראוי שהשינוי הכולל ימצא את ביטויו בדיני המשכון ולא דוקא בדיני החברות.

3. סעיף 54 שולל למעשה את עקרון היריעה המיוחסת (הקונסטרוקטיבית). הסעיף קובע, כי עצם רישום מסמך לא יהווה ראיה לידיעת תכנו. הסעיף רחב יותר מהדין הקיים. לפיו נשללה היריעה הקונסטרוקטיבית רק לגבי פעולות שנעשו בחריגה מסמכות. לפי ההצעה, עצם הרישום אינו מייחס לאדם ידיעה. כלל זה עולה בקנה אחד עם ההתפתחות הכלל עולמית להשתחרר מן הדוקטרינה המיושנת של ידיעה קונסטרוקטיבית בדיני החברות. עם זאת, ההצעה אינה שוללת אפשרות כי ידיעה תיוחס לאדם בשל טעמים אחרים, שאינם עצם הרישום בלשכה.

(ב) העתק המסמך היוצר את המשכון או מעיד עליו, אם היה כזה, וכן העתק המסמך הכולל את הפרטים האמורים בסעיף קטן (א) ושל כל שינוי בהם יישלחו לרשם לשם רישום, כמפורט –

(1) באין הוראה אחרת – תוך עשרים ואחד ימים מהיום שבו נוצר המשכון;

(2) במשכון מקרקעין בישראל – תוך עשרים ואחד ימים מהיום שבו אישר רשם המקרקעין את העסקה לרישום.

תעודת רישום משכון 56. (א) הרשם יתן תעודה, חתומה בידו, על רישומו של כל משכון, ובה יפורט הסכום המובטח בו; התעודה תהא ראייה חלוטה שנתמלאו כל הדרישות בנוגע לרישום.

(ב) העתק של תעודת הרישום לפי סעיף זה יצורף לכל איגרת חוב מובטחת שהנפיקה החברה לאחר יצירת המשכון ושתשלומה מובטח בו.

רישום משכון לפי בקשת מעוניין 57. החובה לשלוח לרשם את הפרטים הטעונים רישום לפי סימן זה, לגבי כל משכון וכל הנפקה של איגרות חוב, מוטלת על החברה, אך רישומו של משכון יכול שייעשה על פי בקשתו של אדם המעוניין בכך; שילם אותו אדם אגרות בשל הרישום, יוכל לגבות את סכומן מהחברה.

הערת סילוק 58. הובאו לפני הרשם ראיות להנחת דעתו שחוב שלהבטחתו ניתן משכון רשום סולק, רשאי הוא להורות שתירשם בפנקס המשכונות הערת סילוק ויישלח לחברה לפי דרישתה העתק הערה כאמור.

תיקון פנקס המשכונות 59. (א) ראה הרשם שאי רישומו של משכון במועד הדרוש או אי רישומו או שיבושו של פרט הנוגע למשכון או להערת סילוק, אירעו במקרה, בשגגה או מסיבה מספקת אחרת, או שאין בהם כדי לפגוע במצבם של הנושים או של בעלי המניות, או שיש טעמים אחרים שמן הצדק ומן היושר ליתן סעד – רשאי הוא, לפי בקשה של החברה או של כל אדם מעוניין, להאריך את המועד לרישום או לתקן את הרישום, בתנאים שייראו לו צודקים ומועילים. (ב) רשם הרשם משכון שהוגש באיחור, יראו זאת כהחלטה להארכת המועד לרישום.

(ג) דחה הרשם את הבקשה או התנה אותה בתנאים, רשאי המבקש לערער על החלטתו לפני בית המשפט תוך ארבעה עשר ימים מהיום שבו הומצאה לו ההחלטה; אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מזכויות הערעור הנתונות למי שנפגע מהחלטה וליועץ המשפטי לממשלה כאמור בסעיף 67.

סימן ד': עיון

עיון 60. הרשומות שמנהל הרשם בלשכת הרישום יהיו פתוחות לעיון הציבור וכל אדם רשאי לעיין בהן ולקבל העתקים מאושרים מן הרשום בהן, בין באמצעות הרשם ובין באמצעות אחרים שהרשם הסמיך אותם לכך.

דברי הסבר

קטן (ב), כי יראו ברישום מאוחר החלטה להארכת מועד הרישום, עליה ניתן לערער בפני בית המשפט.

סימן ד': עיון

סימן זה קובע את עיקרון היסוד של זכות הציבור לעיין במאגר הנתונים המנוהל בלשכת הרישום.

2. סעיף 59 דן בסמכות הרשם לתקן את פנקס המשכונות ולהאריך מועדים שנבקעו לרישום. בכך אין שינוי מהדין הקיים. עם זאת, מאחר שהתעוררו בעיות במקרים בהם בפועל רשם הרשם משכון באיחור, ללא בקשה להאריך את מועד הרישום, מוצע לקבוע בסעיף

61. בנוסף לאמור בסעיף 425 רשאי השר להתקין תקנות לביצוע הוראות פרק זה, ובין ביצוע ותקנות השאר בדבר –

- (1) סדרי רישום ותיוק וכן אופן הגשת מסמכים ודיווחים לרישום ותיוק כאמור, הכל לרבות באמצעים אלקטרוניים בלבד;
- (2) אופן ניהול רשומות בלשכת הרישום ועיון הציבור בהן;
- (3) טפסים שחובה להשתמש בהם לענין חוק זה והפרטים שיש לכלול בהם, לרבות אופן העברת המידע בתקשורת אלקטרונית.
- (4) אופן ביצוע חובות הרשם לפי חוק זה, ובידי מי יבוצעו;
- (5) פרטים אחרים שחובה על חברה או חברת חוץ למסור לרשם בנוגע לכל בעל מניות, או בעל זכות בדרך אחרת, וכן בנוגע לנושה או נושא משרה בה;
- (6) אגרות רישום ואגרות הון שיש לשלמן עקב רישום חברה או חברת חוץ או עקב הגדלת הונה, וכן אגרות ותשלומים אחרים שיש לשלמן בשל פעולות ושירותים שנותן הרשם לפי חוק זה.

סימן ה': מחיקה מינהלית של חברה

62. (א) הרשם רשאי למחוק חברה אם התקיימה אחת מהעילות הבאות: מחיקה מינהלית

- (1) החברה לא שילמה אגרה או עיצום כספי שחובה עליה לשלם לפי חוק זה תוך ששים ימים מהיום האחרון שנקבע לתשלום;
 - (2) החברה לא הגישה את הרו"ח השנתי תוך ששים ימים מהיום האחרון שנקבע לכך;
 - (3) היתה לרשם סיבה להניח שהחברה אינה ממשיכה בעסקיה או שאינה מופעלת;
 - (4) החברה לא מילאה אחר פסק דין או החלטה של בית משפט בתקופה שנקבעה לכך, או תוך ששים ימים מיום מתן ההחלטה או פסק הדין;
 - (5) החברה לא מילאה אחר דרישות הרשם והוראותיו לפי סעיף 45(ב) ו-(ג).
- (ב) נתקיימה אחת או יותר מהעילות המפורטות בסעיף קטן (א), יודיע הרשם לחברה, בכתב, בדואר רשום, על כוונתו למחוק את החברה, ויפרט את העילות לכך.

דברי הסבר

סימן זה מאפשר לרשם למחוק חברות בלתי פעילות אלה מן המרשם. כמו־כן מוצע שהרשם יהיה רשאי למחוק מן המרשם חברה שלא מילאה אחר הוראת בית המשפט תוך ששים ימים מיום ההחלטה או פסק הדין; חברה שלא מילאה אחר הוראות הרשם לענין ניהול פנקסיה ומרשמה, וכן חברה שלא שילמה אגרה או עיצום כספי שהוטלו עליה. חברה שנמחקת במחיקה מינהלית מעין זו תמשיך להתקיים כאישיות משפטית רק לצרכי חיסול עסקיה. לאור מהותה של המחיקה המינהלית ותוצאותיה נקבע בסעיף 66, כי היא תחול על חברות פרטיות בלבד.

סימן ה': מחיקה מינהלית של חברה

1. מאגר הנתונים של לשכת הרישום עולה על גדותיו, כתוצאה מקיומן של חברות בלתי פעילות רבות. חברות אלה יוצרות לא רק צפיפות פיסית בלישבה, אלא גם מעין "צפיפות משפטית", למשל בכך שהן "תופסות" שמות, שחברות חדשות המבקשות להירשם אינן רשאיות לעשות בהם שימוש, בין הסממנים הבולטים ביותר לכך שחברה איננה פעילה, ולמעשה נזנחה על ידי יומיה, הם למשל, שהחברה איננה משלמת את האגרה השנתית או איננה מדווחת על פעולותיה כנדרש בחוק.

(ג) לא תיקנה החברה את הטעון תיקון על-פי הודעת הרשם תוך ששים ימים מיום מסירת ההודעה, רשאי הרשם לחתום על תעודת מחיקה המציינת את העילה או העילות למחיקה.

(ד) הרשם ירשום את דבר המחיקה ברשומותיו, ישלח הודעה על המחיקה בדואר רשום לחברה, ויפרסם העתק ממנה ברשומות; יום מחיקת החברה יהיה יום הפרסום ברשומות.

תוצאות המחיקה 63. (א) נמחקה חברה לפי סימן זה, תמשיך החברה להתקיים כאישיות משפטית אך ורק לצורך חיסול עסקיה.

(ב) הודעה על מחיקת החברה תישלח לכונס הרשמי, ומיום המחיקה יהיה הכונס הרשמי מפרק של החברה. על פעולותיו של הכונס הרשמי יחולו הוראות פקודת החברות, החלות על פירוק חברה, בשינויים המחוייבים.

(ג) סיים המפרק את חיסול עסקיה של החברה, יפנה לבית המשפט לקבל צו לחיסולה, ובלבד שחלפו שנתיים מיום המחיקה.

בקשה לביטול מחיקה 64. (א) נמחקה חברה לפי סימן זה, רשאי בעל מניות בחברה, נושה או מעונין אחר, לבקש מהרשם לבטל את דבר המחיקה תוך שנתיים מיום המחיקה; נודע לאחר מאלה על דבר המחיקה לאחר שחלפו שנתיים מיום המחיקה, רשאי הוא לבקש מהרשם ביטול כאמור תוך זמן סביר מיום שנודע לו דבר המחיקה.

(ב) בבקשה לביטול מחיקה יצוינו פרטים אלה:

(1) שם החברה, מספרה הרשום ויום מחיקתה בצירוף העתק של תעודת המחיקה;

(2) במקרה שהבקשה מוגשת בידי החברה – העילה או העילות למחיקתה והדרך שבה תוקנו, בצירוף אסמכתאות המעידות על כך;

(3) במקרה שהבקשה מוגשת שלא בידי החברה – הטעם לביטול המחיקה.

(ג) שוכנע הרשם כי יש סיבה המצדיקה את ביטול המחיקה, יבטל את המחיקה, ירשום את דבר הביטול ברשומותיו ויפרסם ברשומות הודעה בדבר ביטול המחיקה.

ביטול מחיקה בידי הרשם 65. (א) החל ביום פרסומו של ביטול המחיקה ברשומות רואים את החברה כאילו לא נמחקה לכתחילה והיא תמשיך לנהל את עסקיה כאילו המחיקה לא נעשתה כלל.

(ב) נרשם ביטול מחיקה, ישלח הרשם הודעה בדואר רשום לחברה, למבקש הביטול ולכונס הנכסים הרשמי.

תחולה 66. הוראות סימן זה לא יחולו על חברה ציבורית.

דברי הסבר

2. הסימן מאפשר לרשם לבטל מחיקה של חברה, תוך שנתיים מיום המחיקה. אם נעשה כך, יראו את קיומה של החברה כנמשך ברצף וללא הפסקה. דוגמה למצב שבו הרשם יפעיל את שיקול דעתו ויורה על ביטול מחיקה היא כאשר צד שלישי חפץ להגיש תביעה נגד חברה שנמחקה.

67. (א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת רשם וכן היועץ המשפטי לממשלה, רשאים לערער ערעור על החלטת הרשם לפני בית המשפט.

(ב) השר רשאי לקבוע תקנות לענין סדרי הדין בערעור.

חלק שלישי: מבנה החברה

פרק ראשון: האורגנים של החברה, סמכויותיהם וחבות בשל פעולתם

סימן א': האורגנים

68. האורגנים של החברה הם האסיפה הכללית, הדירקטוריון, המנהל הכללי וכל מי שעל האורגנים פי דין, או מכוח התקנון רואים את פעולתו בענין פלוני כפעולת החברה לאותו ענין.

69. פעולותיו וכוונותיו של אורגן הן פעולותיה וכוונותיה של החברה.
מעשי אורגן
כמעשי החברה

דברי הסבר

והדירקטוריון. עם זאת, שלוח של החברה הוא אורגן שלה שעה שהוא פועל בהרשאה לענין אותה פעולה.

3. אורגן של החברה הוא לעתים יחיד. כך, למשל, שלוח הוא אורגן החברה במסגרת הרשאתו. לעתים האורגן הוא קובץ של יחידים, כגון דירקטוריון החברה או בעלי המניות הפועלים במסגרת האסיפה הכללית. במקרה זה יש להבחין בין האורגן כגוף ("הדירקטוריון"; "האסיפה הכללית") לבין היחידים המלאים תפקידים באותו גוף (ראובן הדירקטור, שמעון בעל המניות). האורגן אינו היחידים אלא הגוף. גוף זה עצמו פועל כאמצעות מעין אורגנים שלו. הם היחידים המרכיבים אותו. ניתן לומר, כי בכך נוצרה מעין אישיות משפטית חרשה ("אורגן") בעלת כשרות מוגבלת (לפעולות כאורגן). אשר פעולתה נחשבת בעיני הדין כפעולת החברה. הבחנה זו בין האורגן כגוף ("הדירקטוריון") לבין יחידיו (ראובן ושמעון הדירקטורים) חשובה היא. לרוב, יעניק חוק החברות כוחות לאורגן, ואילו האחריות האישית (להפרת חובות אמון וזהירות, למשל) היא של היחיד (ראובן הדירקטור). לעתים האורגן אינו אלא יחיד, כגון המנהל הכללי. במקרה כזה יש להבחין בין האורגן (או הפונקציה) לבין מי שמאיש אותה.

4. סעיף 68 מגדיר את האורגנים של החברה. על-פי הוראות סעיף זה הגדרתו של האורגן היא פונקציונלית ואירגונית גם יחד. היא פונקציונלית במובן זה, שאורגן הוא כל מי שעל-פי דין, או מכוח התקנון, רואים את פעולתו כפעולת החברה לענין בו הוא פועל. הפונקציה המבוצעת קובעת את אופיו כאורגן, יהא מעמדו ההירארכי של הפועל בחברה אשר יהא. כך, למשל, כל עוד יש לו הרשאה לפעול בשם החברה פעולה משפטית כלפי צד שלישי (שלוח) הוא אורגן של החברה לצרכי פעולה משפטית זו. בדומה לכך, כל מי שחוק החברות (או התקנון) קובעים לגביו שפעולתו שלו היא פעולת החברה, נחשב כאורגן החברה לצורך אותה פעולה.

סימן ו': ערעור

האופי המעין שיפוטי של מקצת מהחלטותיו של הרשם מובלט בזכות הנתונה לצד הנפגע לערער על החלטות אלה בפני בית-המשפט המחוזי.

חלק שלישי: מבנה החברה

פרק ראשון: האורגנים של החברה, סמכויותיהם וחבות של פעולתם

סימן א': האורגנים

1. חברה היא אישיות משפטית (ראה סעיף 5). אישיותה אינה "טבעית", ועל כן היא חייבת לפעול באמצעות אחרים. אלה מתחלקים לשני סוגים עיקריים: אורגנים של החברה ומי שאינם אורגנים שלה. המשותף לפעולתם של כל אלה הוא, שפעולתם מחייבת ומוזכר את החברה. עם זאת, קיים שוני מהותי בין אורגן לבין מי שאינו אורגן. אורגן הוא זה שפעולה שלו (מעשה, מחדל, מחשבה) נחשבת כפעולת החברה עצמה. אחריות החברה לפעולתו (כלפי צד שלישי) היא אישית. החברה "עצמה" היא הפועלת כאשר האורגן הוא הפועל. לעומת זאת, מי שאינו אורגן, פעולתו עשויה לחייב ולזכות את החברה, אך חוב וזיכוי זה הינו בעל אופי שילוחי. הבחנה זו בין אורגן לבין מי שאינו אורגן חשובה לסוגיות שונות, כגון, אחריות חברה בפלילים ובנויקין.

2. אורגן הוא מעין "ורוע" של החברה. פעולתו נחשבת, בעיני הדין, כפעולת החברה. היחסים בין אורגן לבין החברה אינם רק יחסי שליחות. אורגן (כגון האסיפה הכללית) אינו אך שלוח של החברה, אלא אבר מאבריה של החברה. האורגן הוא גוף הפועל בחברה, ואשר פעולותיו הן פעולות החברה עצמה. זאת ועוד: היחסים בין האורגנים השונים לבין עצמם אינם כשלעצמם יחסי שליחות. הדירקטוריון אינו שלוח של האסיפה הכללית, והמנהל הכללי אינו שלוח של האסיפה הכללית.

70. (א) לאסיפה הכללית יהיו הסמכויות המפורטות בסעיף 80.

(ב) לדירקטוריון יהיו הסמכויות המפורטות בסעיפים 122 ו-123.

(ג) למנהל הכללי יהיו הסמכויות המפורטות בסעיפים 147 ו-148.

(ד) לכל האורגנים בחברה נתונות כל סמכויות העזר הדרושות למילוי נאות ויעיל של כל סמכויותיהם.

71. סמכות של החברה שלא הוקנתה בחוק או בתקנון לאורגן אחר, רשאי הדירקטוריון להפעילה.

דברי הסבר

הפועלים בה בחוק המוצע (כגון חובת אמון של דירקטור), או בדין הכללי (כגון חובת זהירות של בעל מניה).

האסיפה הכללית ממנה, בנסיבות מתאימות, את הדירקטורים, ועשויה לפטר אותם (ראה סעיף 80(3)). הדירקטוריון ממנה ומפטר את המנכ"ל (ראה סעיף 123(א4)). בנסיבות מתאימות, האסיפה הכללית רשאית ליטול לעצמה את סמכותם של הדירקטוריון או המנכ"ל (סעיף 72(א)). והדירקטוריון רשאי, בנסיבות המתאימות, ליטול לעצמו את סמכות המנכ"ל (סעיף 73). סמכויות אלה, הנתונות לאורגן אחד באשר לאורגן אחר, אין בהן כדי להגביל את עצמאות שיקול הדעת של הדירקטוריון (ביחס לאסיפה הכללית) או של המנכ"ל (ביחס לאסיפה הכללית או לדירקטוריון). סמכויות המינוי, הפיטורים והנטילה לחוד, ועצמאות שיקול הדעת לחוד. עם זאת, שיקול דעתו של כל אורגן במסגרת סמכותו אינו מוחלט. לא רק שהוא מוגבל על-ידי הדין הכללי וחוק החברות, אלא שבנסיבות מסויימת נמצא לנכון לקבוע כי אורגן אחד חייב לפעול על-פי הוראותיו של אורגן אחר. לשם קיומה של כפיפות זו נדרשת הוראה מיוחדת בחוק או על-פיו (כגון בסעיף 73). בהעדר הוראה מיוחדת, יחול העקרון הכללי של עצמאות האורגן.

3. חלוקת הסמכויות בין האורגנים השונים עשויה להוביל, מטבע הדברים, למצב בו לא נקבע (בחוק או בתקנון) אורגן לביצועה של פונקציה מסויימת של החברה. קיים צורך לקבוע הוראה באשר לאורגן אשר בידיו נתונה "הסמכות השיווית", כלומר, שהוא בעל הסמכות (הכללית) בהעדר הוראה מיוחדת המעניקה סמכות זו לאורגן אחר. על-פי תפיסתו של חוק החברות המוצע, הסמכות השיווית היא בידי הדירקטוריון (סעיף 71).

4. עקרון "הסמכות השיווית" מתעורר בעיקר מקום שחוק החברות או התקנון אינם קובעים אורגן שיבצע פונקציה מסויימת. עם זאת, עשויים להיות מצבים נוספים בהם יהיה מקום לעורר את עקרון הסמכות השיווית. מקרה טיפוסי הוא זה שבו פונקציה פלונית

הגדרת האורגן אינה מוגבלת למבחן פונקציונלי בלבד. הסעיף ממשיך וקובע כי האסיפה הכללית, הדירקטוריון והמנהל הכללי הם אורגנים של החברה. המבחן כאן הוא אירגוני. מכוח מבחן זה הופכת פעולתם של שלושה אלו לפעולת החברה עצמה. המבחן הפונקציונלי מזהה כאורגן מי שעל-פי דין פעולתו היא פעולת החברה. המבחן האירגוני מזהה כאורגן החברה מי שנקבע אירגונית כאורגן שלה.

5. ממהותו של אורגן נובע, כי מעשה או מחדל שלו הם מעשה או מחדל של החברה. מחשבה שלו היא מחשבה של החברה. החברה מתנהגת וחושבת באמצעות האורגן. על כן, אם דין פלוני קובע תוצאה מסויימת (לטובת החברה או לרעתה), מקום שהחברה פעלה או חשבה, הרי תוצאה זו נגרמת מקום שאורגן של החברה פעל או חשב. ודוק: לעניין זה אין צורך כי הפעולה או המחשבה תיעשה כל כולה על-ידי אורגן אחד. ייתכן פיצול הפעולות והמחשבות, באופן שאורגן אחד יפעל (אך לא יחשוב) ואורגן אחר יחשוב (אך לא יפעל). במקרה זה החברה פעלה וחשבה גם יחד אם כי לא בריזומנית (סעיף 69).

סימן ב': חלוקת הסמכויות בין האורגנים העיקריים

1. החברה פועלת באמצעות האורגנים. פעולת האורגן היא פעולתה (האישית) של החברה. מצב דברים זה מחייב קביעת עמדה באשר לחלוקת הסמכויות בין האורגנים השונים, ויחסי הגומלין ההדדיים ביניהם, ודורשת, אפוא, קביעת עמדה באשר ל"חלוקת הרשויות" בין האורגנים השונים. סעיף 70 עוסק בשאלה זו, תוך הפניה לסעיפים הרלבנטיים בחוק. הוא קובע מהן סמכויותיהם של שלושת האורגנים העיקריים בחברה – האסיפה הכללית, הדירקטוריון והמנהל הכללי.

2. חלוקת הסמכויות בין האורגנים השונים גוררת אחריה איוון ובקרה (Checks and Balances) בין הרשויות השונות. נקודת המוצא העקרונית הינה, כי כל רשות עצמאית בתחומה, וחייבת להפעיל את שיקול הדעת באופן עצמאי על-פי החובות המוטלות עליה או על

72. (א) האסיפה הכללית רשאית לשנות את תקנון החברה ולקבוע כי סמכויות הנתונות לפי התקנון לאורגן אחר יועברו אליה, וכן לקבוע כי סמכויות הנתונות בתקנון למנהל הכללי יועברו לסמכות הדירקטוריון, הכל דרך כלל או לענין מסוים, לפרק זמן מסוים או ללא הגבלת זמן.

(ב) העבירה אליה האסיפה הכללית סמכויות הנתונות לפי חוק זה לדירקטוריון, יהיו בעלי המניות שהשתתפו באותה אסיפה כללית אחראים וחבים באחריות ובחובות דירקטורים לענין הפעלת אותן סמכויות.

73. הדירקטוריון רשאי ליטול סמכות מסמכויות המנהל הכללי אם נקבעה לכך הוראה בתקנון; כן רשאי הדירקטוריון להורות למנהל הכללי, לענין מסוים או דרך כלל כיצד לפעול; סירב המנהל הכללי לקיים את ההוראה, רשאי הדירקטוריון להפעיל את הסמכות במקומו, אף אם לא נקבעה לכך הוראה בתקנון.

74. (א) נבצר מן הדירקטוריון להפעיל את סמכויותיו, לרבות הפעלת כוח התביעה וההגנה בשם החברה, רשאית האסיפה הכללית, בהחלטה, להפעילן במקומו.

(ב) נבצר מן המנהל הכללי להפעיל את סמכויותיו, רשאי הדירקטוריון להפעילן במקומו.

דברי הסבר

באמצעות כלי זה היא רשאית לשנות את "כללי המשחק" ולהעניק לעצמה סמכות שעל-פי חוק החברות או התקנון הוקנתה לאורגן אחר (כגון הסמכות הנתונה לדירקטוריון). ודוק: אין האסיפה הכללית רשאית להעניק מסמכותה שלה (הקבועה בחוק החברות או בתקנון) לאורגן אחר "כלפי מטה". היא רשאית לשנות את חלוקת הסמכויות בין הדירקטוריון למנהל הכללי. ה"כלפי מעלה", היינו, להעניק לדירקטוריון סמכויות שהיו בידי המנהל הכללי (סעיף 72). כאשר האסיפה הכללית – בדרך של שינוי התקנון – משנה את חלוקת הסמכויות בין האורגנים בחברה, עוברות לאורגן המקבל את הסמכויות, הזכויות והחובות של האורגן ממנו הועברו הסמכויות. על כן, כאשר האסיפה הכללית מעבירה לעצמה את סמכויות הדירקטוריון, היא הופכת ל"דירקטוריון" בתחום אותה העברה, אותה סמכות, ובכך מוטלת על חברי האסיפה הכללית החובה המוטלת על חברי הדירקטוריון לענין הצבעותיהם בישיבות הדירקטוריון. על כן, לא הרי אחריותו של בעל מניות המצביע בכוחו בדירקטור בעד החלטה פלוגית, כהרי אחריותו כשהוא מצביע נגדה, נמנע או אינו משתתף בהצבעה כלל. על הצבעת בעלי המניות באסיפה הכללית בדבר עצם העברת הסמכויות, יחולו החובות הרגילות המוטלות על בעלי המניות באסיפה הכללית.

6. בנוסף, רשאי הדירקטוריון ליטול לעצמו סמכות הנתונה למנהל הכללי (בחוק החברות או בתקנון). כן מוסמך הדירקטוריון להורות למנהל הכללי (בדרך כלל או לענין מסוים) כיצד לפעול (סעיף 73). הוראה זו מתבקשת ממעמד הדירקטוריון ומהתפקיד שניתן לו בחוק החברות המוצע. אין בהוראה זו כדי לפגוע

הוענקה (בחוק החברות או בתקנון) לאורגן מסוים, אך נבצר מאורגן זה למלא אותה. נבצרות זו יכול שתהא נורמטיבית (כגון ניגוד עניינים המונע כל אפשרות לפעולה), ויכול שתהא פיסית (פטירה, אובדן כושר, מחלה ממושכת). במקרים אלה ואחרים, יש לנקוט עמדה בשאלה מיהו האורגן האחר שבידו תהא הסמכות להפעיל אותה פונקציה. עמדתו של חוק החברות המוצע הינה, כי במקרה זה הסמכות השיווית תהיה בידי האורגן הממנה. כך, אם נבצר מן המנכ"ל להפעיל את סמכויותיו (כולן או מקצתן), מוענקת הסמכות (השיווית) לדירקטוריון (סעיף 74/א)). לעתים נבצר מהדירקטוריון עצמו מלבצע את תפקידו. דבר זה עשוי להתרחש בשל "נבצרות נורמטיבית" מקום שקיים ניגוד עניינים המונע פעולת הדירקטוריון. כן עשוי דבר זה להתרחש בשל "נבצרות פיסית" מקום שחברי הדירקטוריון נפטרו או נבצר מהם מלפעול בשל מחלתם. במצבים אלה קובע החוק המוצע, כי הסמכות תוענק לאסיפה הכללית. ניתן לומר, על כן, כי האסיפה הכללית היא האורגן שבידו "הסמכות השיווית שבשיווית" (סעיף 74/א)). סמכות שיווית שבשיווית קיימת גם במקום שהדירקטוריון נתן במצב של קפאון בשל יחסי הכוחות שבו, וקפאון זה משתק את פעולת החברה.

5. החוק המוצע קובע, כאמור, את חלוקת הסמכויות בין האורגנים העיקריים. כל אורגן הוא בעל סמכות בתחום שנקבע לו בחוק או בתקנון. במסגרת תחום זה, כל אורגן הוא עצמאי. עם זאת, לאסיפה הכללית יש מעמד מיוחד. כפי שראינו (סעיף 74/א)) הסמכות השיווית שבשיווית נתונה לאסיפה הכללית. אך למעלה מזאת: האסיפה הכללית היא המוסמכת לשנות את התקנון.

75. חברה תישא באחריות פלילית –
 אחריות פלילית של חברה
 (1) לעבירה של אחריות קפידה שנעברה באי מילוי חובת עשה – בעצם אירועו של המחדל הפלילי;
 (2) לעבירה של אחריות קפידה שנעברה באי מילוי חובת אל תעשה – בשל עבירה שעבר אדם במהלך תפקידו הרגיל בחברה;
 (3) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות – בשל עבירה שעברה החברה באמצעות אורגן שלה.
 76. (א) חברה חבה במישרין באחריות בנוזיקין על עוולה שבוצעה בידי אורגן שלה.
 (ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה השילוחית של חברה בנוזיקין על פי כל דין.

סימן ד': אחריות יחיד האורגן

77. (א) אין בייחוס פעולה או כוונה של אורגן לחברה, כדי לגרוע מהאחריות האישית שיחיד האורגן היו נושאים בה אילולא אותו ייחוס.
 אחריות יחיד האורגן

דברי הסבר

3. לעניין האחריות השילוחית של חברה בפלילים קובעת ההצעה, כי זו אינה מוכרת, למעט בעבירות של אחריות קפידה.
 בעצמאותו של המנהל הכללי. עצמאות זו נשמרת בכל המקרים, למעט אותם מצבים מיוחדים בהם ניתנת לו הוראה (כללית או מיוחדת) על-ידי הדירקטוריון.

4. סעיף 76 קובע את אחריות החברה בנוזיקין. אחריותה של החברה יכול שתהא אישית ויכול שתהא שילוחית. אחריותה האישית של חברה בנוזיקין יכול שתהא בגין אי קיום חובה (אישית) המוטלת עליה כלפי הניזוק או בגין התקיימות יסודות האחריות האזרחית על-ידי אורגן שלה. האפשרות הראשונה (הפרת חובה) נובעת מהדין הכללי ואין הצעת החוק דנה בה. האפשרות השנייה (פעולות אורגן) קבועה בסעיף 76(א). היא מדגישה כי מקום שיסודות האחריות בנוזיקין התגבשו אצל אורגן, החברה חבה בנוזיקין ואחריותה זו היא אישית (לא שילוחית). לעתים מתקיימים מספר יסודות אצל אורגן אחד ומספר יסודות אצל אורגן אחר. אין בכך ולא כלום לעניין גיבוש אחריותה (האישית) של החברה.

5. אחריותה השילוחית של החברה קיימת בכל מקרה שעוולה בוצעה על-ידי עובד (במהלך העבודה) או שלוח (במסגרת הרשאתו). הוראות בעניין זה קבועות בפקודת הנוזיקין, ואין הצעת חוק החברות חוזרת עליהן. אין לראות בהוראות שבהצעה לעניין אחריות אישית לפעולות אורגן משום שלילת תחולתן של הוראות אלה (סעיף 76(ב)).

סימן ד': אחריות יחיד האורגן

1. ייחודה של תורת האורגנים בכך שהיא מכירה בקיומן של פעולות "אישיות" של חברה ובקיומה של

(ב) בנוסף לאמור בסעיף 8, אין באמור בחוק זה כדי למנוע מבית המשפט, במקרים חריגים, שבהם שוכנע כי נכון וצודק לעשות כן בנסיבות הענין, לייחס את זכויותיה וחובותיה של החברה ליחידים באורגנים השונים; מבלי לגרום: מכלליות הוראה זו רשאי בית המשפט לעשות כן במקרים הבאים:

- (1) התקיים תנאי הקבוע בחיקוק לייחוס זכויות וחובות כאמור;
- (2) הקמת החברה או השימוש באישיותה המשפטית הנפרדת נעשו במטרה לסכל כוונתו של כל דין, או שנועדו לאפשר לה או ליחידים האורגנים השונים להונות או לקפח אדם.

סימן ה': מניעת פעולה חורגת

פעולה משפטית
בחריגה מהמטרות
או ללא הרשאה

78. (א) פעולה משפטית שנעשתה בשביל חברה בחריגה מהמטרות המצוינות בתקנונה, או שנעשתה ללא הרשאה או בחריגה מן ההרשאה, אין לה תוקף כלפי החברה, וזולת אם הצד שכלפיו נעשתה הפעולה לא ידע ולא היה עליו לדעת על החריגה או על העדר ההרשאה.

(ב) אישרה החברה פעולה כאמור בסעיף קטן (א), לא יפגע האישור בזכות שרכש אדם אחר בתום לב ובתמורה לפני האישור.

דברי הסבר

סימן ה': מניעת פעולה חורגת

1. סימן זה עוסק "ביחסים החיצוניים" שבין החברה לבין צד שלישי, מקום שנעשית פעולה החורגת ממטרות החברה או בלא הרשאה ("פעולה חורגת") (סעיף 78). וב"יחסים הפנימיים" בחברה, מקום שנעשה... פעולה חורגת כאמור (סעיף 79). נקודת המוצא העקרונית הינה כי פעולה חורגת אינה חורגת מכשרותה של החברה (אינה "אולטרה וירס החברה") אלא מהווה תמיד פעולה החורגת מהרשאתם של אורגנים הפועלים בשם החברה ("אולטרה וירס" האורגנים). פעולה זו נבחנת לא על-פי דיני הכשרות אלא על-פי דיני השליחות. מכאן, שלעניין פעולה חורגת, אין נפקא מינה אם החריגה מתבטאת בפעולה מחוץ למטרות החברה הקבועות בתקנונה, או בפעולה במסגרת המטרות, אך מחוץ להרשאה שניתנה למבצע הפעולה. ככל המצבים הללו הפעולה היא חורגת, וחלים עליה דיני השליחות.

2. דיני השליחות החלים על פעולה חורגת הם כפולים: ראשית, דיני השליחות הכלליים הקבועים בחוק השליחות, תשכ"ה-1965; שנית, דיני השליחות המיוחדים הקבועים בסעיפים 78 ו-79 לחוק החברות המוצע. במקום שיש סתירה בין שני אלה, יד הדין הספציפי על העליונה.

3. באשר ליחסים ה"חיצוניים" קובע סעיף 78 כי כאשר אורגן פועל בחברה, ופעולתו היא במסגרת הרשאתו והצד השלישי יודע על כך, פעולתו של האורגן מחייבת ומוכח את החברה, ואילו האורגן "יוצא מהתמונה" (סעיף 2 לחוק השליחות), אלא אם כן נטל על עצמו חבות

אחריות אישית ולא שילוחית של חברה. כל כולה של התורה לא באה אלא כדי לקיים יסודות "אישיים" אצל החברה. אין בה כדי לשפוך אור על אחריותם האישית (בפילוסופיה, בניזקין, או על-פי כל מקור אחריות אחר) של יחיד האורגן. פעולת האורגן אינה מעניקה כל חסינות לפועל, רק משום שפעל כאורגן. תוצאה זו, הנובעת מהדין הכללי, מובהרת בסעיף 77(א). מסעיף זה נובע, כי אחריותו האישית של האורגן תיקבע על-פי הדין הרלבנטי, ותהא תלויה אך בשאלה אם יסודות האחריות הקבועים בדין הרלבנטי, התקיימו. על כן, יחיד באורגן המבצע עוולה יהא אחראי לעולתו על-פי הוראותיה של פקודת הנזיקין. עובדת היותו אורגן לא תגביר אחריותו ולא תשחרר אותו מאחריות.

2. הרמת מסך מתרחשת לעניין המסך המפריד בין החברה לבין בעלי מניותיה (ראה לעיל סעיף 8). עם זאת, עקרונית ניתן להכיר במעין "הרמת מסך" גם ביחסים שבין החברה לבין אחרים הפועלים בה או בשמה. כמובן, לעניין ייחוס זכויות וחובות הדירקטורים והיום לחברה, דבר אין צורך ואין מקום בהחלת דוקטרינת הרמת המסך. דבר זה נעשה באמצעות תורת האורגנים. לא כן לעניין ייחוס זכויות החברה וחובותיה לדירקטור או למנהל, או לעניין ייחוס תכונות הדירקטור לחברה, או ייחוס תכונות החברה לדירקטורים. כך, למשל, ניתן לומר כי לצרכים מסויימים, מקום מושבו של הדירקטוריון הוא מקום מושבה של החברה. מטרתו של סעיף 77(ב) הינה לשמור על כוחו של בית-המשפט, במסגרת סמכותו הכללית לפתח את דיני החברות ולקבוע דינים בעניין זה.

79. (א) חברה ומי שפועל מכוחה לא יבצעו פעולה משפטית שיש בה חריגה מן המטרות הקבועות בתקנון וכן פעולה ללא הרשאה או בחריגה מן ההרשאה.

(ב) פעל אדם בניגוד לאמור בסעיף קטן (א) בשעה שידע או היה עליו לדעת על פגם בפעולתו כאמור, זכאית החברה כלפיו לתרופות הנתונות לה בשל הפרת חובותיו כלפיה.
(ג) היה יסוד להניח שעומדת להיעשות פעולה שיש בה פגם כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, לבקשת בעל מניות או נושה של החברה, לתת צו למניעתה.

פרק שני: האסיפה הכללית

סימן א': סמכויות האסיפה הכללית

80. החלטות החברה בעניינים הבאים יתקבלו באסיפה הכללית:

(1) שינוי מבני בחברה;

(2) חלוקה בהתאם להמלצת הדירקטוריון לפי סעיף 123(א)(7). האסיפה הכללית רשאית לאשר את החלוקה כמוצע או להקטין את הסכום לחלוקה אך לא להגדילו;

סמכויות
האסיפה
הכללית

דברי הסבר

פרק שני: האסיפה הכללית

1. בפרק זה כלולים שלושה חידושים, שניים משמעו- חיים והשלישי טכני יותר. החידוש המשמעותי האחד הוא, כי כל ההחלטות באסיפה הכללית תוכרענה ברוב פשוט, למעט החלטות שנקבע לגביהן רוב מיוחד כלשהו בחוק או בתקנון. החידוש השני הוא בקביעת מנגנון הצבעה בכתב או באמצעות שלוח (פרוקסי). החידוש הטכני יותר הוא בקביעה שההצבעה באסיפה הכללית תיעשה רק לפי כוח ההצבעה היחסי ולא בהרמת יד. אשר לחידוש הראשון – כלל הכרעה של רוב פשוט – זוהי סטייה מן הדין הנוהג, המבחין בין החלטות "רגילות" המצריכות רוב פשוט, לבין החלטות "מיוחדות" או "שלא מן המניין", המצריכות רוב מיוחד של שבעים וחמשה אחוזים. לשון אחרת, ההצעה מעבירה מן העולם את האבחנה בין סוגי ההחלטות למיניהן. יש לציין, כי הכלל המוצע, הוא כלל הרוב הפשוט, מקובל מאד בחוקי חברות מודרניים בעולם, כמו למשל, כל חוקי החברות בארצות הברית, והוא גם נוהג בדיני תאגידים מסוגים אחרים בישראל, כגון דיני העמותות.

הבחירה בכלל הרוב הפשוט ככלל ההכרעה הדיספוזיטי- בי נשענת על כמה טעמים. בראש ובראשונה, סביר להניח כי רוב בעלי המניות בחברה, ואפילו הוא רוב קטן, משכיל לזהות את טובת החברה ביתר יעילות ממיעוט בעלי המניות, אפילו הוא מיעוט גדול. אכן, אם מטרם של כל מקבלי ההחלטות היא מטרה משותפת (כגון: להשיא את רווחי חברה), אפשר להוכיח הוכחה פורמלית כי כלל הרוב הפשוט הוא הכלל המשיא את ההסתברות

אישית או העניק לעצמו זכות אישית כלפי הצד השלישי. אם הצד השלישי אינו יודע שהפעולה נעשתה בשם חברה, או אינו יודע את זהותה של החברה, תחייב הפעולה ותזכה את האורגן, ואילו החברה תחוייב בפעולה (סעיף 7 לחוק השליחות). בידי החברה הכוח לאמץ פעולת האורגן ובכך גם לרכוש זכות על-פיה (שם). תוצאות אלו נובעות מהדין הכללי, ואין בחוק החברות כל הוראה סותרת.

4. באשר ל"יחסים הפנימיים" משתרעת הוראת סעיף 79 על שני סוגים של פעולות: האחד, פעולה שיש בה חריגה מהמטרות הקבועות בתקנון; השני, פעולה במסגרת המטרות, אך ללא הרשאה או בחריגה מן ההרשאה. נכנה מכלול פעולות אלה כפעולות חריגות. הסעיף קובע שתי הוראות יסוד באשר לפעולות חריגות: האחת אוסרת על החברה והפועלים בשמה לפעול פעולה חריגה. החברה, בעל מניה או נושה רשאים לפנות לבית-המשפט בבקשה ליתן צו למניעת פעולה חריגה; השנייה קובעת, כי מי שפעל בחברה תוך שהוא יודע או היה עליו לדעת על החריגה שבפעולה, זכאית החברה כלפיו "לתרופות הנתונות לה בשל הפרת חובותיו כלפיה". תרופות אלו הן תרופות בניזקין – מקום שהפעולה החורגת מהווה עוולה, ותרופות בגין הפרת חובות אמון – מקום שהפעולה החורגת מהווה הפרת אמון, או שתיהן. נמצא, כי בידי החברה הכוח למנוע פעולה חורגת בטרם התרחשה, ולקבל תרופות (כגון) פיצויים או אכיפה) מקום שהפעולה החורגת כבר התרחשה.

- (3) קביעת מספר הדירקטורים, מינוים, תנאי כהונתם והפסקת כהונתם;
- (4) מינוי רואה החשבון של החברה, תנאי העסקתו והפסקת העסקתו;
- (5) שינויים בתקנון;
- (6) אישור פעולות ועסקאות כאמור בסעיפים 283 ו-285 עד 289;
- (7) הפעלת סמכויות הדירקטוריון כאמור בסעיף 74.
- אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מסמכויות האסיפה הכללית לפי כל דין.

81. (א) ניתן להתנות על האמור בסעיף 80 בהתאם לקבוע בסעיף 72 ובסעיף זה; חברה סייג להתניה רשאית להוסיף בתקנון נושאים שהחלטות בהם יתקבלו באסיפה הכללית.

(ב) על אף האמור בסעיף 80(3) רשאית חברה פרטית לקבוע בתקנונה דרכים למינוי דירקטורים.

(ג) על אף האמור בסעיף 80(3) יחולו הוראות אלה:

(1) נקבעה הוראה בתקנון שלפיה ייבחר דירקטור לתפקידו שלא בידי האסיפה הכללית, אין להעבירו מכהונתו אלא בידי מי שזכאי למנותו ובדרך שנקבעה לכך בתקנון.

(2) נבחר דירקטור לתפקידו בשיטת ההצבעה המצטברת כאמור בסעיף 106, אין להעבירו מתפקידו אלא כאמור בסעיף 258(ד).

דברי הסבר

"הוראה וולונטרית" בתזכיר, שאין בצידה הנחיות כיצד ניתן יהיה לשנותה.

3. ברור, כי שינוי כללי המשחק כמוסבר לעיל מצריך הוראות מעבר הוגנות, וזאת כדי למנוע פגיעה בזכויות מוקנות. על כן מוצעת הוראת מעבר בסעיף 102, הקובע כעקרון כי הרוב אותו קבעו בעלי המניות ערב תחילתו של חוק זה יישמר, עד אשר הם עצמם יהיו מעוניינים בשינויו (ר' לענין זה דברי ההסבר לסימן ו' בפרק זה).

4. החידוש המשמעותי השני הוא, כאמור, קביעת מנגנון הצבעה בכתב ובאמצעות שלוח (Proxy). על כך ראה בהרחבה דברי הסבר לסימן ט': "הצעה בכתב והצבעה באמצעות שלוח להצבעה".

5. החידוש השלישי, הטכני יותר, הכלול בפרק זה, הוא כי ההצבעה באסיפה הכללית תיעשה אך ורק לפי כוח ההצבעה היחסי של המניות, ולא בהרמת ידיים. הכלל הנאות הוא "קול אחד לכל מניה" ולא "קול אחד לכל בעל מניה". כלל זה אינו מיועד לפגוע בכוחה של חברה לגוון את סוגי מניותיה ולהצמיד זכויות הצבעה שונות לסוגי המניות השונים.

סימן א': סמכויות האסיפה הכללית

סעיף 80 קובע רשימה של החלטות שיש לקבל באסיפה הכללית. סעיף זה הוא קוגנטי והחברה אינה רשאית להתנות עליו. עם זאת רשאית החברה להוסיף עניינים שבהם יתקבלו החלטות באסיפה הכללית. בנוסף, מאפשר הסעיף לקבוע דרך שונה למינוי דירקטורים.

להשגתה של אותה מטרה. בכל המקרים שבהם לקבוצות שונות של בעלי מניות יש מטרות שונות זו מזו, ניתן לעגן את האינטרסים של קבוצה פלוגית על ידי גיוון הון המניות לסוגים שונים, או על ידי התנאה מתאימה על כלל הרוב הפשוט והמרתו בכלל הכרעה חלופי.

יש הסבורים כי לתקנון החברה אופי מעין חוקתי, ומן הראוי לדרוש רוב מיוחס כאשר רוצים להכניס בו שינויים, מאותם הטעמים היפים לשריונה של חוקה. ההצעה מבקשת להסתייג מקו מחשבה זה. תקנונים שונים קובעים הוראות שונות ומגוונות, שחלקן ראוי לשריון וחלקן אינו ראוי לשריון. כך גם יתר ההחלטות הצפויות בחיי החברה – חלקן עקרוניות ו"קונסטטור-ציוניות", הראויות לשריון, וחלקן יומיומיות ופרוזאיות, שאינן ראויות לשריון. כל חברה יכולה להתנבא, עם התאגדותה, טוב יותר מן המחוקק, מהן ההחלטות הצפויות באופן התכנון שלה, וכיצד יפה להן שתתקבלנה. בהעדר המידע שהוא מנת חלקה של כל חברה בודדת, הכלל הטוב ביותר שהמחוקק יכול לקבוע ככלל הכרעה דיספוזיטיבי, הוא כלל הרוב הפשוט.

2. יש לציין, כי חופש ההתנאה של כל חברה יאפשר לה לקבוע כי החלטות פלוגיות תתקבל ברוב מיוחס ברמה הרצויה לה ואפילו פה אחד. עם זאת, מוצע לא לאפשר לחברות לקבוע בתקנונן כי החלטה פלוגית לא תוכל להתקבל בכל רוב שהוא, ואפילו לא פה אחד. בכך סוטה ההצעה מן הדין הנוהג המאפשר לחברה לשריין הוראה תקנונית פלוגית "שריון מוחלט", וזאת על ידי קביעת

סימן ב': אסיפה שנתית, אסיפה מיוחדת ואסיפת סוג

82. (א) חברה תקיים אסיפה שנתית אחת לשנה לפחות, ולא יאוחר מתום חמישה עשר חודשים לאחר האסיפה השנתית האחרונה.
- (ב) סדר היום באסיפה השנתית יכלול עיון ודיון בדינים וחשבונות הכספיים ובדין וחשבון הדירקטוריון על מצב עסקיה של החברה. סדר היום יכול שיכלול מינוי דירקטורים, מינוי רואה חשבון וייעוד רווחים.
- (ג) בנוסף, רשאית החברה לדון בכל נושא שנקבע בתקנון, שיידון באסיפה שנתית, וכן בכל נושא אחר שראוי להיות נדון באסיפת בעלי מניות בחברה.
83. (א) חברה פרטית רשאית לקבוע בתקנון הוראה שלפיה לא תקיים החברה אסיפה שנתית כאמור בסעיף 82 אלא אם כן אחד מבעלי המניות או הדירקטורים דרש מהחברה, בכתב, לעשות כן.
- (ב) לא קיימה החברה אסיפה שנתית, תשלח לבעלי המניות פעם בשנה דו"ח שנתי כאמור בסעיף 173(ב) ודו"חות כספיים כאמור בסעיפים 190(ב) עד 192.
- (ג) מי שביקש כינוס אסיפה כללית יתן הודעה מראש לכל הזכאים להשתתף בה שבעה ימים לפחות או כל מועד ארוך יותר שנקבע בתקנון. ההודעה תהיה בכל דרך סבירה אם לא נקבעו הוראות בתקנון לענין זה.
84. (א) לא קיימה אסיפה שנתית כאמור בסעיף 82, או לאחר בקשה לקיימה כאמור בסעיף 83, רשאי בית המשפט, לבקשת בעל מניות בחברה, להורות על כינוסה.
- (ב) הורה בית המשפט כאמור תישא החברה בהוצאות סבירות שהוציא בעל המניות בהליך לפני בית המשפט ובכינוס האסיפה.
85. (א) הדירקטוריון יכנס אסיפה מיוחדת על-פי החלטתו וכן לבקשת כל אחד מאלה –
- (1) שני דירקטורים;
 - (2) בחברה פרטית – בעלי מניות שלהם עשרה אחוזים לפחות מההון המוצא ואחוז אחד לפחות מכוח ההצבעה בחברה או עשרה אחוזים מכוח ההצבעה בחברה;
 - (3) בחברה ציבורית – בעלי מניות שלהם חמישה אחוזים לפחות מההון המוצא ואחוז אחד לפחות מכוח ההצבעה בחברה או חמישה אחוזים מכוח ההצבעה בחברה.
- (ב) באסיפה מיוחדת יכול נושא שראוי להיות נדון באסיפת בעלי מניות.
86. (א) לא כינס הדירקטוריון אסיפה מיוחדת שנדרשה כדן, תוך 21 ימים מיום שהוגשה דרישה לפי סעיף 85, רשאים הדורשים, או חלק מהם שיש לו יותר ממחצית זכויות ההצבעה שלהם, לכנס את האסיפה בעצמם, ובלבד שלא תתקיים אחרי עבור שלושה חודשים מיום שהוגשה הדרישה כאמור, והיא תכונס, ככל האפשר, באותו אופן שבו מכונסות אסיפות בידי הדירקטוריון.

כינוס אסיפה
שנתית

אי קיום
אסיפה שנתית

כינוס
אסיפה
שנתית
על-ידי
בית משפט

אסיפה מיוחדת

כינוס אסיפה
על-ידי בעלי
המניות

(ב) כונסה אסיפה כאמור בסעיף קטן (א), תכסה החברה את ההוצאות הסבירות שהוציאו הדורשים ותחייב בהם את הדירקטורים האחראים לאי כינוסה, ורשאית היא לנכות סכום כאמור מכספים המגיעים או שיגיעו ממנה לדירקטורים.

87. (א) לא כונסה אסיפה מיוחדת שנדרשה כדין, רשאי בית המשפט לבקשת מי פניה לבית-משפט שביקש לכנסה, להורות על כינוסה.

(ב) הורה בית המשפט כאמור, תישא החברה בהוצאות סבירות שהוציא המבקש בקשר להליך לפני בית המשפט.

סימן ג': כינוס האסיפה הכללית וניהולה

88. (א) הזמנה לאסיפה כללית בחברה פרטית תימסר לכל מי שזכאי להשתתף בה, ארבעה עשר ימים לפני כינוסה.

(ב) הזמנה לאסיפה כללית בחברה ציבורית תפורסם בשני עיתונים יומיים, עשרים ושמונה ימים לפני כינוסה ותימסר לכל בעל מניות הרשום במרשם בעלי המניות וכן לכל בעל מניות מהותי.

89. (א) בעל מניות בחברה ציבורית המעוניין להצביע באסיפה כללית, יוכיח את עובדת היותו בעל מניות ואת שיעור החזקותיו באופן שייקבע בתקנות.

זכאות להצביע באסיפה כללית בחברה ציבורית

(ב) חברה ציבורית רשאית לקבוע בתקנונה כי מי שהפך להיות בעל מניות בתקופה שקדמה למועד כינוס האסיפה, אינו זכאי להצביע באסיפה הכללית; ובלבד שהתקופה שתיקבע לא תעלה על ארבעה עשר ימים קודם למועד כינוס האסיפה.

90. (א) בהזמנה יצויין המועד והמקום שבו תתקיים האסיפה ובמידת פירוט סבירה – סדר היום וההחלטות המוצעות בו.

(ב) בהזמנה תצויין האפשרויות להצביע בכתב; חברה ציבורית תצטרף להזמנה נוסח של כתב הצבעה כאמור בסעיף 108.

(ג) ביקש הדירקטוריון או בעל מניות לשמש כשלוח להצבעה כמפורט בסעיפים 114 עד 116, תצויין בהזמנה האפשרויות למנות שלוח להצבעה ויצורף להזמנה נוסח כתב ההרשאה.

דברי הסבר

קודם לאסיפה הכללית, שבה מי שרכש מניות לא יהיה זכאי להצביע באותה אסיפה. קביעה זו נדרשה לאור המנגנונים החדשים להצבעה בחברה ציבורית שנקבעו בהצעה (הצבעה בכתב והצבעה באמצעות שלוח). החברה תוכל להתארגן לקראת ההצבעה בתקופה שקבעה, שבמהלכה גם מי שרכש מניות לא יהיה זכאי להצביע.

שנית, נוספו בסימן זה הוראות מיוחדות לענין תוכן ההזמנה לאסיפה כללית בחברה ציבורית שענינן גם הוא הצבעה בכתב או באמצעות שלוח להצבעה (ראה דברי הסבר לסעיפים 107 – 109, הדנים בענינים אלה).

סימן ב': אסיפה שנתית, אסיפה מיוחדת ואסיפת סוג

סימן זה חוזר, בעיקרו, על הדין הקיים. עם זאת, מאפשר החוק המוצע לחברה פרטית לא לקיים אסיפה שנתית, אלא אם נדרשה לעשות כן בידי דירקטור או בעל מניות.

סימן ג': כינוס האסיפה הכללית וניהולה

סימן זה חוזר בעיקרו על הדין הקיים, אך הוא כולל שתי תוספות. ראשית, סעיף 89 קובע כי חברה ציבורית רשאית לקבוע בתקנונה תקופה של עד ארבעה עשר יום

91. (א) סדר היום באסיפה כללית ייקבע בידי הדירקטוריון וייכללו בו הנושאים שביקשו לכלול בו מי שכינסו את האסיפה.

(ב) כל בעל מניות רשאי לבקש מהדירקטוריון לכלול נושא באסיפה כללית שתכנס בעתיד, ובלבד שהנושא מתאים להיות נדון באסיפה כללית של בעלי מניות.

(ג) באסיפה כללית יידונו רק הנושאים שהיו על סדר היום.

כינס אסיפה
על ידי
בית משפט

92. מקום שאין אפשרות מעשית לכנס אסיפה, או לנהלה, בדרך שנקבעה לכך בתקנון או בחוק זה, רשאי בית המשפט, מיזמתו או לבקשת דירקטור, בעל מניות הזכאי להצביע באסיפה או נאמן לאיגרות חוב הזכאי לכנס אסיפה, לצוות שתכנס, תקיים ותנוהל אסיפה בדרך שיראה לנכון ולתת לשם כך הוראות משלימות כנדרש, ויראו אסיפה כאמור כאסיפת החברה שכונסה, קיימה ונוהלה כדיון.

אסיפה בישראל

93. אסיפה כללית תתקיים בישראל, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

אסיפה נדחית

94. (א) היושב ראש רשאי, אם הוחלט כך באסיפה כללית שיש בה מנין חוקי, לדחותה לזמן אחר או למקום אחר, והוא חייב לעשות כן על פי דרישת האסיפה; באסיפה נדחית לא יידון אלא ענין שלא נגמר הדיון בו באסיפה שבה הוחלט על הדחיה.

(ב) נדחתה אסיפה כאמור, אין צורך ליתן הודעה בדבר הדחיה והענינים העומדים בסדר היום של האסיפה הדחיה. אולם אם נדחתה האסיפה לעשרה ימים או יותר, תינתן הודעה על האסיפה הדחיה כפי שניתנה לגבי האסיפה שנדחתה; בחברה ציבורית יישלח גם דו"ח מידי לרשות ניירות ערך ולבורסה.

סימן ד': אסיפת סוג וכינוסה

אסיפה של
בעלי סוג

95. (א) חברה תקיים אסיפה מיוחדת של בעלי סוג של ניירות ערך (אסיפת סוג), לבקשתם של כל אחד מאלה:

(1) הדירקטוריון או שני דירקטורים;

(2) בחברה פרטית – בעלים של עשרה אחוזים של אותו סוג ניירות ערך שהזכויות הנלוות אליו עומדות על סדר היום;

(3) בחברה ציבורית – בעלים של חמישה אחוזים של סוג ניירות ערך כאמור;

(4) לגבי איגרות חוב – הנאמן של אותן איגרות חוב.

(ב) הוצאות סבירות של כינוס אסיפה כאמור יכוסו בידי החברה.

(ג) בית המשפט יהיה רשאי, לפי שיקול דעתו, להורות על כינוס אסיפת סוג לבקשת בעל נייר ערך יחיד מאותו סוג.

(ד) הורה בית המשפט כאמור, תשלם החברה את ההוצאות הסבירות שהוציא בעל המניות בקשר לאותו הליך.

כינוס אסיפות
סוג

96. סעיפים 88 עד 94 יחולו, בשינויים המחוייבים, על אסיפות סוג.

סימן ה': אסיפה כללית בחברה פרטית

97. מקום שיש זהות בין בעלי המניות באסיפה הכללית לדירקטורים בדירקטוריון וזהות בכוח ההצבעה ובכללי ההצבעה, רשאית חברה פרטית לנהל במשותף אסיפות כלליות ואסיפות דירקטוריון ולקבל החלטות שיש לקבל בכל אחד מהגופים הללו.
98. (א) בחברה פרטית ניתן לקבל החלטה באסיפה הכללית, ללא התכנסות אם התקבלה פה אחד על ידי כל בעלי המניות הזכאים להצביע.
- (ב) החלטה כאמור תיכנס לתוקף עם חתימת כל בעלי המניות האמורים על נוסח ההחלטה. ההחלטה תצורף לפרוטוקול או שתירשם בתיקי החברה.
- (ג) ניתן להתנות בתקנון על האמור בסעיף זה.
99. בחברה פרטית רשאית האסיפה הכללית לקיים אסיפה באמצעות שימוש בכל אמצעי תקשורת שבו כל החברים המשתתפים יכולים לשמוע את האחרים בו זמנית במשך האסיפה לרבות שיחת ועידה טלפונית. חבר שהשתתף בישיבה כזו יראו אותו כאילו השתתף באסיפה, והכל אם לא נקבע אחרת בתקנון.

סימן ו': מנין חוקי ורוב באסיפה כללית

100. (א) המנין החוקי באסיפה כללית יהיה נוכחות של לפחות שני בעלי מניות המחזיקים בעשרים וחמישה אחוזים לפחות מזכויות ההצבעה, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
- (ב) בחברה של אדם אחד המנין החוקי באסיפה כללית יהיה אדם אחד.
- (ג) מנין חוקי לענין ישיבות והחלטות האסיפה הכללית יהיה מנין חוקי בפתיחת הישיבה.

דברי הסבר

סימן ד': אסיפת סוג וכינוסה

סימן זה דן בקיום אסיפת סוג וחוזר בעיקרו על הדין הקיים.

סימן ה': אסיפה כללית בחברה פרטית

חוק החברות קובע, כזכור, כי "חברה פרטית" היא חברה שניירות הערך שלה אינם מוחזקים בידי הציבור ואינם נסחרים בבורסה לניירות ערך. בחברה כזו מאפשר החוק, מקום שיש זהות בין בעלי המניות והדירקטורים, לנהל אסיפות כלליות וישיבות דירקטוריון במשותף, וכן לקבל החלטה באסיפה כללית ללא התכנסות. מטרת הוראות אלו היא להקל על תהליכי קבלת ההחלטות בחברות שהציבור אינו שותף להן.

סימן ו': מנין חוקי ורוב באסיפה כללית

1. כאמור, סימן זה כולל את החידוש לענין הרוב הפשוט שיהווה את כלל ההכרעה באסיפה הכללית.
2. הוראה זו לא תחול לגבי חברות שהיו קיימות ערב

תחילתו של החוק המוצע, אשר התאגדו בהתאם לדין הקודם, שקבע כללי הכרעה שונים ביחס להחלטות שונות, או שבתקנון נקבע רוב אחר. אולם, חברה כאמור תהיה רשאית לשנות את ההוראות בדבר הרוב הדרוש ולקבוע רוב אחר, ובלבד שההחלטה בענין זה תתקבל באותו רוב שהיה קבוע ערב תחילתו של החוק (ס' 102).

3. בסעיף 100 מוסדרת סוגית המנין החוקי באסיפה כללית. בעוד שברור, כי בחברה של אדם אחד יהיה המנין החוקי אדם אחד, לגבי חברה שבה קיים יותר מבעל מניות אחד נקבעה בהצעת החוק הוראה, עליה ניתן להתנות בתקנון, לפיה המנין החוקי באסיפה כללית יהיה נוכחות של שני בעלי מניות לפחות, המחזיקים בעשרים וחמישה אחוזים לפחות מכוח ההצבעה בחברה.

ואולם, אין כאמור בסעיף זה כדי לשלול שיש לה יותר מבעל מניות אחד, לקבוע בתקנון, בניגוד להוראה האמורה, כי המנין החוקי באסיפה כללית יהיה אדם אחד בלבד.

101. (א) אם תוך מחצית השעה מן המועד שנקבע לאסיפה לא נכח מנין חוקי – תירחה האסיפה לשבוע הבא, לאותו יום, באותה שעה ובאותו מקום; לא נכח גם באסיפה הנדחית מנין חוקי כעבור מחצית השעה לאחר המועד שנקבע לה – תתקיים האסיפה בכל מספר משתתפים שהוא.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), אם כונסה האסיפה על-פי בקשת בעלי המניות, תתקיים האסיפה הנדחית רק אם נכחו בה בעלי המניות במספר הדרוש לצורך כינוס אסיפה כאמור בסעיף 85, לפחות.

102. (א) החלטות האסיפה הכללית יתקבלו ברוב פשוט, אלא אם כן נקבע רוב אחר בחוק או בתקנון.

(ב) אין באמור בסעיף זה בלבד כדי לשנות הוראה בדבר רוב אחר שנקבעה ערב תחילתו של חוק זה; החברה רשאית לשנות את ההוראה באותו רוב שנקבע בה.

103. (א) ההחלטה העומדת להצבעה תוכרע על פי מספר הקולות שכל בעל מניות זכאי לו לפי התקנון, וחברה רשאית לקבוע בתקנונה כלל הכרעה שונה.

(ב) הכרזת היושב ראש שנתקבלה החלטה או שנתקבלה פה אחד או ברוב פלוני או שנדחתה, והערה על כך שנרשמה בפנקס הפרוטוקולים של החברה, כאמור בסעיף 120, תהיה ראייה חלוטה לכך שנתקבלה כאמור, ואין צורך להוכיח מה היה מספר הקולות או יחסי הקולות בעד ההצבעה ונגדה.

סימן ז': בחירת דירקטור באסיפה כללית

104. (א) חברי הדירקטוריון ייבחרו באסיפה כללית.
(ב) חברה רשאית לקבוע בתקנון שבחירה כאמור תיעשה בשיטת הצבעה מצטברת או בשיטה אחרת.

בסעיף זה, "הצבעה מצטברת" – שיטת בחירות לדירקטוריון שלפיה כל בעל מניות מקבל מספר קולות השווה למכפלת המניות שבידו במספר הדירקטורים העומדים להיבחר; הוא רשאי לצבור את כל קולותיו על מועמד יחיד או לפזרם על מספר מועמדים גדול מאחד; המועמדים הזוכים למספר הקולות הגדול ביותר נבחרים לדירקטוריון.

דברי הסבר

סימן ז': בחירת דירקטור באסיפה כללית

מקובלת גם היום בחברות פרטיות רבות, ואולם אין היא מתאימה לחברות שמניותיהן מפוזרות בציבור הרחב.

2. הדרך השניה, המתאימה גם לחברות ציבוריות, היא דרך "ההצבעה המצטברת". שיטת בחירות זו מאפשרת לכל בעל מניות לרכז את כל כוח הצבעתו על מועמד יחיד, או לפזרו על פני מספר מועמדים. שיטה זו, ובכך הרבותא שבה, מנהיגה מעין "בחירות יחסיות" לדירקטוריון, כאשר גם מיעוטים מקבלים כוח למנות דירקטורים באופן יחסי לאחזקותיהם בחברה. אכן, ההשראה לשיטת בחירות זו באה מהכתיבה המקצועית המדברת בשבחה של שיטת בחירות יחסיות לפרלמנט. שיטת ההצבעה המצטברת לדירקטוריון מאפשרת לחשב כמה

1. לפי הכלל הדיספוזיטיבי הנהוג, שמקורו במשפט המקובל, רוב חברי האסיפה הכללית מוסמך לבחור את החברים בדירקטוריון. ההצעה שומרת על כלל בסיסי זה. עם זאת, יש להיות ערים לכך כי הפעלתו של הכלל מאפשרת לרוב – ואפילו רוב מצומצם – של בעלי המניות, לבחור את כל חברי הדירקטוריון. לשון אחרת, הכלל איננו מאפשר ייצוג כלשהו למיעוטים מקרב בעלי המניות. קיימות שתי דרכים להתמודד עם קושי זה, וההצעה מאפשרת לבחור בכל אחת מהן. הדרך האחת היא לגוון את הון החברה, ולאפשר לבעלים של כל סוג מניות לבחור מספר פלוני של דירקטורים בחברה. דרך זו

105. (א) במניות שערכן אינו נקוב, יהיה לכל מניה קול אחד בהצבעה. זכויות הצבעה
(ב) במניות שערכן נקוב, יהיו לכל מניה זכויות הצבעה יחסית לערכה הנקוב.
106. (א) חברה רשאית לקבוע בתקנונה זכויות הצבעה שונות לסוגים שונים של חופש הגיוון מניות.
(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) למנוע קביעה אחרת בחוק או על פיו, לגבי סוגי חברות מסויימים.
(ג) לא קבעה החברה בתקנונה זכויות הצבעה שונות, יהיו לכל מניה זכויות הצבעה שוות באופן יחסי לערכה הנקוב.

סימן ט': הצבעה בכתב והצבעה באמצעות שלוח להצבעה

107. הצבעה באסיפה כללית יכולה להיעשות בכתב וכן באמצעות שלוח להצבעה. הצבעה באסיפה
בחברה פרטית ניתן להתנות בתקנון על האמור בסעיף זה. כללית

דברי הסבר

המודרניים שכבה סערת הויכוח, שכן מקובל לראות בשיטת ההצבעה המצטברת אפשרות לגיטימית אך לא מקודשת, וכל חברה תהיה בת חורין להחליטה או לדחותה מכל וכל.

סימן ח': הצבעה באסיפה הכללית

1. הכלל הדיספוזיטיבי בהקצאתן של זכויות ההצבעה בין מניות החברה הוא הכלל השוויוני. אם המניות הן ללא ערך נקוב יוקנה לכל מניה קול אחד, ואם המניות הן בעלות ערך נקוב תחולקנה זכויות ההצבעה באופן יחסי לערכן הנקוב של המניות. למשל, אם החברה הקצתה מניות בנות 1 ש"ח ע"ג ובנות 5 ש"ח ע"ג, תהיינה לכל אחת מן המניות מן הסוג השני פי חמישה זכויות הצבעה מאשר לכל אחת מן המניות מן הסוג הראשון. ואולם כל חברה תהיה רשאית לסטות מן הכלל הדיספוזיטיבי הזה כרצונה, הן על ידי הקצאת מניות שאין להן זכויות הצבעה כלל (הפרקטיקה המקובלת היא שבעלי מניות אלה כלל אינם זכאים להיות מוזמנים לאסיפותיה של החברה), והן על ידי גיוון הון מניותיה למניות שכוח ההצבעה שלהן הוא דיפרנציאלי.

2. יש לזכור כי גיוון הון מניותיה של חברה פלוגית לסוגי מניות שונים גורר אחריו את התוצאה כי כל שינוי בזכויות הצמודות לאחד מן הסוגים הללו מצריך קבלת אישור באסיפה נפרדת של המניות מאותו סוג. כלל זה יחול, תהיינה זכויות ההצבעה הצמודות לאותו סוג של מניות אשר תהיינה, ואפילו אם המדובר בסוג של מניות שאין לו זכויות הצבעה כלל.

מניות נדרשות כדי לבחור כל מספר שהוא של חברים בדירקטוריון לפי הנוסחה הבאה:

$$X = \frac{(D \times S)}{(B+1)} + 1$$

כאשר X הוא מספר המניות הנדרש למנות D דירקטורים מתוך B מועמדים לבחירה לדירקטוריון, וכאשר מספר המניות המשתתפות בהצבעה הוא S.

(כך למשל, אם מספר המקומות הפנויים בדירקטוריון הוא 11, מספר המניות המשתתפות הוא 1000, והשאלה היא כמה מניות נדרשות כדי להבטיח מינויים של 3 דירקטורים, הצבה של הפרמטרים בנוסחה תבהיר כי מספר המניות הנדרש לצורך כך הוא 251:

$$X = \frac{(3 \times 1000)}{(11+1)} + 1 = 251$$

לבעל 251 מניות יוקנו 2761 קולות. הוא יוכל לחלקם בין שלושה מועמדים הרצויים לו כאשר כל מועמד מקבל 920 קולות. לכל האחרים יש $749 = 1000 - 251$ מניות. קרי $8239 = 11 \times 749$ קולות. על מנת לסכל את כוחו של מי שיש לו 251 מניות להביא לבחירתם של שלושה דירקטורים, על כל האחרים להבטיח מינויים של 9 חברים לפחות בדירקטוריון. אך הם לא יוכלו להקצות לכל אחד מ"9 המועמדים יותר מ"915 קולות. לכן שלושת המועמדים שקיבלו 920 קולות כל אחד, אכן ייבחרו לדירקטוריון).

3. בזמנו, עוררה שיטה זו מחלוקת אידיאולוגית חריפה. היו שראו בה הכרח והיו שאסרו אותה מכל וכל. בחוקים

108. (א) חברה ציבורית תצרך להזמנה לאסיפה כללית נוסח להצבעה בכתב (להלן – כתב הצבעה) בו ייאמר כי בעל המניות רשאי להורות באיזה אופן להצביע את מניותיו בהחלטות שיידונו באותה אסיפה, ובאסיפה נדחית.

(ב) החברה תצביע את מניותיו של בעל המניות כפי שהורה, ובלבד שכתב ההצבעה הגיע למשרדי החברה קודם לאסיפה הכללית שבה הורה בעל המניות להצביע את מניותיו, ויחול על כתב ההצבעה האמור בסעיף 111(ב).

109. (א) הדירקטוריון ובעל מניות רשאים לבקש מבעלי המניות לפעול כשלוח להצבעה כמפורט בסעיפים 114 עד 115.

(ב) מינוי שלוח להצבעה ייעשה באמצעות מסמך בכתב (להלן – כתב הרשאה).
(ג) בכפוף להוראות סימן זה יחולו על השלוח להצבעה הוראות חוק השליחות, התשכ"ה-1965.⁴

(ד) אין באמור בסימן זה כדי למנוע מבעל מניות לתת יפוי כוח מראש לתקופה שיקבע, ורשאי הוא גם לבטלו במהלך התקופה שנקבעה.

110. (א) כתב הרשאה יינתן בנפרד לגבי כל אסיפה כללית; נדחתה האסיפה, ישמש כתב ההרשאה גם לאסיפה נדחית.

(ב) שלוח להצבעה יוכל לפעול באמצעות כתב הרשאה אם כתב ההרשאה הופקד במשרדי החברה לפני האסיפה הכללית שבה הוא עומד להשתתף.

(ג) משלוח בקשה לקבלת כתב הרשאה לבעלי מניות בחברה ציבורית ייעשה באמצעות חברי הבורסה.

דברי הסבר

2. אשר להצבעה בכתב, הרעיון הוא לאפשר לבעלי המניות להביע את עמדתם בכתב בנושאים העומדים על סדר יומה של האסיפה.

3. אמנם, ניתן לטעון כי האסיפה הכללית היא פורום לחילופי דברים, ומי שמצביע בכתב או מפקיד מראש את קולו בידי שלוח להצבעה, שולל מעצמו ומאחרים את האפשרות לשנות את דעתו. למרות זאת נקבעו בהצעה האפשרויות שנסקרו לעיל.

4. ניתן למנות לפחות שתי סיבות לכך. ראשית, אי הכרה בהצבעה בדרכים אלו היא שווה ערך, במקרים מסוימים (בעיקר בחברות ציבוריות בהן המניות מפורזות בידי מספר גדול של משקיעים), לביטולה למעשה של זכות ההצבעה. זאת, כיון שעלות ההשתתפות בישיבה ובהצבעה (זמן הנסיעה, זמן הישיבה וכיו"ב הוצאות), עלולה לעלות על התועלת שבעל המניות יכול להפיק מההצבעה. לכן, מתן אפשרות להצביע ללא השתתפות, עדיפה על השלמה מראש עם אי השתתפותם של רוב בעלי המניות בהצבעה.

סימן ט': הצבעה בכתב והצבעה באמצעות שלוח להצבעה

1. מקובל בכל העולם כי בעלי מניות רשאים להצביע גם ללא נוכחות אישית באסיפה. בחוק המוצע הסדר מפורט המאפשר לבעל מניות להצביע באסיפה הכללית, מבלי להיות נוכח בה, בשלוש דרכים: הראשונה, ע"י מינוי שלוח מטעמו, בהתאם להוראות הדין הכללי (חוק השליחות, התשכ"ה-1965). השנייה, הצבעה בכתב: בדרך זו מוטלת חובה על החברה לאפשר לבעל מניות להצביע בנושאים העומדים על סדר יומה של האסיפה הכללית בדרך של משלוח כתב הצבעה, שיצורף להזמנה לאסיפה. הדרך השלישית היא באמצעות שלוח להצבעה (Proxy); וכאשר בעל מניות או הדירקטוריון כאורגן מתמנים להיות שלוח להצבעה בנושא מסוים מטעם בעלי המניות שהסכימו לכך.

בחברות ציבוריות שמניותיהן מפורזות בציבור הרחב, דרכי הצבעה אלו הן למעשה הדרך היעילה היחידה לאפשר לבעלי המניות לעשות שימוש בכוח ההצבעה שלהם ולקיים משטר תאגידי דמוקרטי, שכן מרבית בעלי המניות רואים במניותיהם השקעה בלבד ועל כן במרבית המקרים לא יטרחו לבוא ולהצביע.

⁴ ס"ח התשכ"ה, עמ' 220.

111. (א) מי שביקש להיות שלוח להצבעה אינו רשאי לבטל את ההרשאה על אף האמור בסעיף 14 לחוק השליחות, וחייב הוא להצביע לפי הוראות השלוח.

(ב) מותו של בעל המניות או אי כשרותו לא יפגעו בתוקפה של ההרשאה, אלא אם כן הודעה על כך התקבלה בחברה קודם שהשלוח להצבעה השתמש בכתב ההרשאה.

הצבעה של שלוח

112. (א) שלוח להצבעה רשאי לפעול בשם שולחים אחדים.

(ב) שלוח להצבעה של שולחים אחדים רשאי להצביע באופן שונה עבור כל שולח.

(ג) זכויות של השלוח באסיפה הן כזכויות השלוח.

113. (א) המבקש לפעול כשלוח להצבעה חייב ליתן לשולחו אפשרות להורות לו כיצד עליו להצביע בנוגע להחלטות שלגביהן הוא מבקש לפעול כשלוח.

(ב) בבקשה לפעול כשלוח להצבעה יציין השלוח כי השלוח רשאי להורות לו להצביע בכל אחת מהאפשרויות הבאות:

(1) בעד ההחלטה;

(2) נגד ההחלטה;

(3) להימנע מהצבעה;

(4) לפי שיקול דעתו של השלוח.

דברי הסבר

(או אדם שלישי) כשלוח להצבעה של בעל המניות הנמנע (Proxy Solicitation Statement) – בקשה להרשאה או "כתב שידול". פרקטיקה זו מהווה הכרח בלי יגונה, שכן, אין דרך מעשית אחרת להגיע אל בעלי המניות מקרב הציבור. היא גם נוחה וזולה להפעלה, כי העלות השולית של צירוף הבקשה להרשאה לדברי דואר שיוצאים בלאו הכי לבעלי המניות היא זניחה, ואולם מאחר שהמבקש עושה כאן שימוש במנגנון השייך לחברה, ובמטרה להבטיח שיקוף נאות של דעת בעלי המניות, מוצע לדרוש ממנו כי החומר יישלח לכל בעלי המניות בעלי זכויות הצבעה, ולא רק לאלה שהמבקש צופה כי יתמכו בדעתו. כדי שבעלי המניות יוכלו להצביע באורח מושכל על הפלוגתאות העומדות על סדר היום, מוצע לחייב את המבקש לצרף לבקשה להרשאה פרטים מהותיים על משמעות הפלוגתאות. ההצעה מונה רשימה של פרטים כאלה, וגם מסמיכה את שר המשפטים להוסיף או לגרוע ממנה בחקיקת משנה.

לפי דיני השליחות הכלליים, כל שלוח רשאי להסתלק מן השליחות בכל עת. דין זה, היפה אולי לסוגים אחרים של שליחות, איננו מתאים לסוגיית השלוח להצבעה, שכן הפעלתו היתה מאפשרת למבקש את כתב ההרשאה לקיים את השליחות עבור בעלי המניות שנאותו לייפות את כוונתו, ולהתעלם מאלה שיש להם דעה אחרת. ההצעה מחייבת את המבקש להציע לבעלי המניות מיגוון של אפשרויות הצבעה בכל סוגיה, לרבות האפשרות להצביע בניגוד לדעתו של המבקש. נקט בעל

הסיבה השניה נעוצה בהיותה של זכות ההצבעה של בעל המניות אחת מהזכויות הנילוות לקנין במניה. הוא אינו פועל כנאמן עבור אחרים (כמו הדירקטור למשל). לכן, אם בעל המניות בוחר להפעיל את אחת מהזכויות הנובעות מקנינו, תוך ויתור על האפשרות לשכנע ולהשתכנע, יש לאפשר לו לעשות כן.

5. המכשיר השני הוא, כאמור, הצבעה בידי שלוח להצבעה. אולם עצם קביעת האפשרות להצביע בידי שלוח, אין בה די ליצירת משטר תאגירי הוגן. המצב הקיים, בו ניתן עקרונית למנות שלוח להצבעה, לוקה בשני ליקויים עיקריים בעיניי: זה: הליקוי המרכזי הראשון בדיון הנוגח הוא שאין בו כל הסדר נורמטיבי מיוחד לענין הנדון, ולפיכך הריהו נשלט על ידי דיני השליחות הכלליים, שאינם מתאימים בחלקם לנושא מיוחד זה. הליקוי השני הוא שהשליטה במנגנון ייפויי הכוח מרוכזת בידי הדירקטוריון או ההנהלה המעשית, ומנגנון זה מקנה לשולטים בהם יתרון מכריע בכל מאבק יפויי כוח כנגד כל אופוזיציה אפשרית. מי שחפץ בדמוקרטיה תאגירית אמיתית חייב לאזן את הכוחות, כך שההנהלה והאופוזיציה תצאנה מנקודת זינוק שווה, ותנצח ההשקפה שמייצגת אל נכון את דעתם של בעלי המניות.

מאחר שהזימון לאסיפה הכללית נעשה על ידי הדירקטוריון או בפקודתו, מקובל בעולם לאפשר למי ששלח את הזימון לצרף גם "בקשה" למנות את המזמן

114. (א) הדירקטוריון רשאי לקבל החלטה לבקש מבעלי המניות הרשאה לפעול כשלוח להצבעה בענין המתאים להיות נדון באסיפה כללית של בעלי מניות; החברה תישא בהוצאות סבירות הכרוכות במשלוח הבקשה.

(ב) בקשה להרשאה כאמור בסעיף קטן (א) יכול שתכלול שלוח מוצע או רשימה של שלוחים מוצעים. היה הדירקטוריון כולו שלוח להצבעה, יקבל החלטות לענין אופן ההצבעה ברוב קולות.

115. (א) בקשה להרשאה תישלח לכל בעלי המניות ותכלול, בנוסף לאמור בסעיף 103(ב), גם את הפרטים המנויים להלן:

פרטים בבקשה
להרשאה של
הדירקטוריון

(1) מהות ההחלטה שמבקש כתב ההרשאה מעונין שתתקבל באסיפה הכללית.

(2) תאריך ומקום הכינוס של האסיפה הכללית שלצורך הצבעה בה נדרש כתב הרשאה מבעלי המניות;

(3) המועד האחרון לקבלת כתב הרשאה מבעלי המניות; והמועד האחרון למסירתו לחברה.

(ב) בבקשה להרשאה של הדירקטוריון ייכללו גם הפרטים הבאים:

(1) פרטי זהותם של הדירקטורים ושיעור ההחזקה שלהם במניות החברה;

(2) מהות ענינו האישי של דירקטור בנושאים העומדים על סדר היום, אם קיים ענין אישי כאמור למי מהדירקטורים;

(3) אם בסדר היום של האסיפה הכללית נכלל מינוי דירקטורים – פרטים בדבר הדירקטורים הקיימים והדירקטורים המוצעים, שכר הדירקטורים וכן דין וחשבון שנתי;

(4) אם בסדר היום של האסיפה הכללית נכלל מינוי רואה חשבון – פרטים בדבר רואה החשבון הקיים ורואה החשבון המוצע וכן דינים וחשבונות כספיים אחרונים;

(5) מידע בנוגע לזכויות הצמדות לניירות הערך של החברה, אם מוצע שינוי בהן.

(ג) השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר תוכנה וצורתה של הבקשה להרשאה, וכן רשאי הוא להוסיף פרטים לבקשה או לשנות מהפרטים שנקבעו לעיל.

דברי הסבר

כאשר מצד אחד איננו יומיומי כל כך עד שיש כי ניתן לראות בו כנתון לסמכותה של ההנהלה המעשית (למשל, סדרי העבודה במשרד). ומצד שני איננו סוגיה של "מדיניות גבוהה" (למשל, שהחברה תביע עמדה בעניני חוץ ובטחון של מדינת ישראל). דוגמאות לנושאים המתאימים להכרעתם של בעלי המניות הן: שינויים תקנוניים, בחירת דירקטורים ואפילו מדיניות עיסקית של החברה. מהנסיון שהצטבר בארצות הברית עולה, כי מאבקי שליטה עם בעלי מניות זעירים אינם

המניות בעמדה כלשהי, ההצעה מחייבת את המבקש לפעול בהתאם ליפוי הכוח שקיבל, (שנקרא בהצעה "כתב הרשאה" כדי להבדילו מיפוי כוח רגיל שדיני השליחות הכלליים חלים עליו) אפילו כאשר הוא מנוגד לרעתו.

6. כדי לסייע להגינות הויכוח בין בעלי המניות, ההצעה מאפשרת לכל בעל מניות לבקש מן הדירקטוריון כי יכלול בזימון לאסיפה גם בקשה להרשאה מטעמו הוא, ובלבד שהנושא הנדון מתאים להכרעתם של בעלי המניות. נושא ייחשב למתאים להכרעת בעלי המניות

116. (א) בעל מניות המבקש להיות שלוח להצבעה בענין המתאים להיות נדון באסיפה כללית של בעלי מניות, רשאי לבקש מהדירקטוריון שיפיץ עבורו בין כל בעלי המניות, או למי שיפרט בבקשתו, את ההצעה למנותו כשלוח להצבעה, בענין שיפורט בבקשתו.

בקשה של בעל מניות להיות שלוח להצבעה

(ב) הדירקטוריון יענה לבקשתו של בעל מניות אם ענינו מתאים להיות נדון באסיפה כללית של בעלי מניות, וישלח את הבקשה על חשבון החברה, ובלבד שנוכח הדירקטוריון שכמות החומר למשלוח סבירה.

(ג) בעל מניות רשאי להעביר את הבקשות לבעלי מניות אחרים בעצמו; לשם כך תמסור לו החברה, לבקשתו, את מרשם בעלי המניות, ובחברה ציבורית גם את מרשם בעלי המניות המהותיים.

117. (א) אדם המחזיק במניות בנאמנות עבור אחרים, חייב לאפשר לנהנים להורות לו כיצד להצביע.

(ב) לצורך מילוי החובה על פי סעיף קטן (א) חייב הנאמן להודיע לנהנים על מועד קיום האסיפה וסדר היום בה ולבקש הוראות כיצד עליו להצביע.

(ג) קיבל הנאמן הוראות, חייב הוא לקיימן.

סימן י': יושב ראש אסיפה כללית

118. יושב ראש אסיפה כללית יהיה מי שנבחר בידי האסיפה הכללית. לא נבחר יושב ראש כאמור, יהיה היושב ראש – יושב ראש הדירקטוריון.

יושב ראש אסיפה כללית

119. היה מספר קולות שווה בעד ונגד באסיפה כללית, יהיה ליושב ראש האסיפה קול נוסף אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

הצבעת היושב ראש

דברי הסבר

8. ההצעה קובעת במפורש כי חוק השליחות חל על שלוחים להצבעה, למעט במקרים שנקבע להם הסדר מיוחד. דוגמא להסדר כללי שיחול גם על שלוחים להצבעה הוא חובות האמון הפנימיות החלות ביחסים שבין השולח לשלוח.

הדוגמא הבולטת ביותר לדיני שליחות מיוחדים, היא בחיובו של השלוח להצבעה לקיים את דבר שולחו אף אם דעתו שונה ואפילו הפוכה, כפי שכבר הוסבר לעיל. דוגמאות נוספות הן, למשל, הדרישה כי יפוי הכוח יהיה בכתב; כי יינתן בנפרד לכל אסיפה; כי שלוח פלוני יהיה רשאי לייצג שלוחים שונים אף אם דעותיהם שונות, או כי ההצבעה לא תיפסל במקרים של מות השולח או גריעת כושרו, אלא אם כן הודעה על כך נמסרה לחברה לפני ההצבעה או שנודע לה על כך בדרך אחרת.

סימן י': יושב ראש אסיפה כללית; סימן יא': פרוטוקולים באסיפה כללית

סימנים אלו חוזרים בעיקרם על הוראות שהיו קיימות בפקודת החברות.

מסתיימים, בדרך כלל, בנצחון פורמלי של האופוזיציה, אך יש בהם כדי לתמרץ את "שוק הרעיונות" הפנים-תאגידי, ולהגביר את הרגישות של נושאי המשרה בחברה למאוייהם של בעלי המניות ולתביעותיהם הלגיטימיות.

7. פן חשוב של ההצעה הוא מתן האפשרות לתפעל את מנגנון כתב ההרשאה גם כאשר אחזקות הציבור הן באמצעות חברות לרישומים. במקרים אלו מוצע שחברי הבורסה יעבירו את הבקשה להרשאה אל בעלי המניות, והללו יעבירו את העדפותיהם לחברה עצמה. הפניה לבעלי המניות יכול שתהיה באמצעות מודעות בעיתון, ובלבד שתהא גם פניה אישית לבעלי המניות המהותיים. הנגישות לבעלי מניות אלה, המכונסים אף הם תחת כנפיה של חברת הרישומים, היא חיונית להצלחת השיטה. הקביעה שפניה ישירה תהיה רק לבעלי מניות מהותיים ולא לכלל בעלי מניות נעוצה בנגישות לבעלי מניות אלה כתוצאה מהחובה לקיים לגביהם רישום מיוחד, ומהווה פשרה מסוימת, שנועדה להבטיח שהמערכת לא תועמס בעלויות בלתי סבירות.

120. (א) חברה תנהל פרוטוקולים של ההליכים באסיפה הכללית.
(ב) פרוטוקול כאמור שנחתם ביד יושב ראש האסיפה באסיפה או באסיפה שלאחריה, ישמש ראיה לכאורה שהיא כונסה והתנהלה כאמור בו וכדין.
(ג) פנקס הפרוטוקולים של האסיפות הכלליות יישמר במשרדה הרשום של החברה, ויהיה פתוח לעיון לבעלי מניותיה, והעתק ממנו ישלח לכל בעל מניות שביקש זאת.
(ד) חברה פרטית שקיימה ישיבות דירקטוריון ואסיפות כלליות במשותף כאמור בסעיף 97 תנהל פנקס פרוטוקולים שבו יירשמו בנפרד ההחלטות שהתקבלו כהחלטות האסיפה הכללית וההחלטות שהתקבלו כהחלטות הדירקטוריון.

סימן י"ב: פגמים בכינוס האסיפה

121. (א) בעל מניות רשאי לבקש מבית המשפט שיורה על ביטולן של החלטות שהתקבלו באסיפה כללית שהתכנסה בלא שנחקימו התנאים לכינוסה.
(ב) היה הפגם בכינוס נוגע להודעה לגבי מקום כינוס האסיפה או מועדה, לא יהיה רשאי בעל מניות שהגיע לאסיפה על אף הפגם, לדרוש את ביטולן של ההחלטות.
(ג) היה הפגם נוגע לפירוט הנושאים בסדר היום, תירחה האסיפה, אם ביקש זאת בעל מניות הנוכח במקום.

פרק שלישי: הדירקטוריון

סימן א': סמכויות הדירקטוריון

122. הדירקטוריון יתווה את מדיניות החברה ויפקח על ביצוע תפקידי ההנהלה הפעילה ופעולותיה.

סמכויות
הדירקטוריון
ותפקידיו

דברי הסבר

העלויות האמורות. המסקנה העולה מפירוש זה של תפקידי הדירקטוריון היא שאין להטיל עליו משימות של ניהול וביצוע: הללו מוטלות דווקא על ההנהלה המעשית: משימתו של הדירקטוריון היא להתוות קווי מדיניות על פיהם תתנהל החברה, ולפקח על דרך ביצוע תפקידיה של ההנהלה המעשית.

2. הפרשנות דלעיל של יחסים אלה, שבין הדרג המבצע בחברה, ההנהלה המעשית, לבין הדרג המפקח – הדירקטוריון, מניבה כמה תוצאות מעשיות. למשל, החוק המוצע קובע רשימה של תפקידים שהדירקטוריון חייב לבצע אותם בעצמו, מבלי שיהיה רשאי להאציל מסמכויותיו לבצעם לאורגנים או לנושאי תפקידים אחרים בחברה. בפרט, אסור לו להאצילם להנהלה המעשית. מאידך גיסא, מעמדו של הדירקטוריון כדרג מפקח מחיר לו ליטול לעצמו סמכות מסמכויותיה של ההנהלה המעשית ולהפעילה בעצמו, וזאת כאשר שוכנע כי ההנהלה אינה מעוניינת, או אינה מסוגלת, למלא את המוטל עליה כדבעי.

סימן י"ב: פגמים בכינוס האסיפה

סעיף זה מקנה לבעל מניות כוח לפנות לבית המשפט ולבקש כי יבטלו החלטות שהתקבלו באסיפה כללית כשלא התקיימו התנאים לכינוסה, לרבות לענין פירוט הנושאים בסדר היום, אלא אם כן מדובר בפגם לגבי מקום או מועד האסיפה, שאז נקבע כי בעל מניות שהגיע על אף הפגם, לא יוכל לבקש זאת.

פרק שלישי: הדירקטוריון

1. חברת המניות המודרנית הגדולה מתאפיינת בהפרדה מוחלטת בין הבעלות בחברה, הנתונה בידי בעלי המניות, לבין השליטה בה, המופקדת בידי ההנהלה המעשית. הפרדה זו מעמידה לעיתים את ההנהלה המעשית בפני מצבים של ניגוד ענינים, ועלולה להעמיס עלויות על בעלי המניות. התפקיד המרכזי של הדירקטוריון הוא לייצג את עניניהם של בעלי המניות מול ההנהלה המעשית, ובצורה כזאת לפעול למיזעור

- (1) יקבע את תכניות הפעולה של החברה, עקרונות למימון וסדרי עדיפות ביניהן;
 - (2) אחראי לעריכת הדינים וחשבונות הכספיים, לדיון בהם ולאישורם;
 - (3) יקבע את המבנה הארגוני, מסגרת מדיניות השכר ואת התקן הכללי;
 - (4) ימנה ויפטר את המנהל הכללי ויקבע את תנאי העסקתו ושכרו;
 - (5) יאשר עסקאות, הטענות אישור על-פי הדין והתקנון;
 - (6) ידווח לאסיפה הכללית, אחת לשנה, על מצב עניני החברה ועל תוצאותיה העסקיות;
 - (7) ימליץ לאסיפה הכללית על חלוקה;
 - (8) רשאי להחליט על חלוקה בדרך של דיבידנד ביניים;
 - (9) ימליץ לאסיפה הכללית על הגדלת הון;
 - (10) רשאי להנפיק ולהקצות מניות עד גבול הונה הרשום של החברה;
 - (11) רשאי ללוות כספים בשם החברה לרבות בדרך של הנפקת איגרות חוב או ניירות ערך אחרים;
 - (12) יחווה דעתו לאסיפה הכללית על הצעות מיזוג והצעות רכש, המובאות לדיון באסיפה הכללית.
- (ב) הדירקטוריון יפעל בכל אחד מהענינים המנויים בסעיף קטן (א) בהתאם לקבוע בחוק זה.
- (ג) סמכויות הדירקטוריון לפי סעיף זה לא ניתנות לאצילה להנהלה הפעילה או לועדה מועדות הדירקטוריון, אלא כמפורט בסעיפים 138 עד 140.
- (ד) המלצות, דיווחים ואישורים שעל הדירקטוריון לתת לפי סעיף קטן (א) ילוו בנימוקי הדירקטוריון להמלצה, לדיווח או לאישור, לפי הענין.
- (ה) אין להתנות על האמור בסעיף זה אלא בהתאם לסעיף 72.
124. בחברה פרטית יכול שיחיה דירקטוריון של אדם אחד.

דברי הסבר

סימן א': סמכויות הדירקטוריון

1. בניגוד להוראות הסטטוטוריות הקיימות, המניחות כי הדירקטוריון מנהל את עסקי החברה, קובע סימן זה את העיקרון כי הדירקטוריון איננו גוף ניהולי-ביצועי, אלא גוף שתכליתו התווית מדיניות ופיקוח על דרכי ביצועה. הגדרת תפקיד זו מבליטה את אופיו של הדירקטוריון כמעין גוף המתווך בין בעלי המניות לבין ההנהלה הפעילה. בעלי המניות מפקידים את כספם בידי ההנהלה הפעילה, ואילו הדירקטוריון מופקד על שמירת אורחותיה של ההנהלה, שתיעשינה באופן מושכל (הפונקציה של קביעת המדיניות), מיומן ומהימן (הפונקציה של הפיקוח).

2. בעקבות ההוראות הסטטוטוריות בחוק החברות הממשלתיות, גם סימן זה קובע רשימה של תפקידים המוטלים על הדירקטוריון. יש להדגיש כי רשימה זו איננה ממצה, ובכל מקרה על הדירקטוריון לבחון באופן יצירתי ואחראי את מכלול הפעולות הנדרשות ממנו להבטחת שגשוגה של החברה.

3. הסמכויות העיקריות של הדירקטוריון ניתנו לו על מנת שיעשה בהן שימוש ולא על מנת שיאצילן לאחרים (Delegatus Non Potest Delegare). לכן יש להימנע מכל האצלת סמכויות, אלא בדרך ובתנאים שנקבעו בחוק.

125. הדירקטוריון יתכנס לישיבות לפי צורכי החברה, ולפחות אחת לכל שנה בכפוף לאמור בסעיף 135(ב), ובחברה ציבורית לפחות אחת לכל שלושה חודשים; יושב ראש הדירקטוריון רשאי לכנס את הדירקטוריון בכל עת.

ישיבות
הדירקטוריון

126. (א) אלה מוסמכים לבקש כינוס ישיבת הדירקטוריון:

כינוס
הדירקטוריון

(1) כל שני דירקטורים, או שליש ממנין הדירקטורים, לפי המספר הקטן יותר;

(2) כל דירקטור, אם נקבעה הוראה כאמור בתקנון החברה או נתקיים האמור בסעיף 127(ב) או בסעיף 295.

(ב) יושב ראש הדירקטוריון יכנס את הדירקטוריון לפי דרישה כאמור בפסקאות (1) ו־(2) של סעיף קטן (א) או בשל הודעת המנהל הכללי של החברה לפי סעיף 149(א) או בשל הודעת רואה החשבון של החברה לפי סעיף 187.

(ג) לא כינס היושב ראש ישיבת דירקטוריון, יהיו רשאים כל אחד מהמנויים בסעיפים קטנים (א) ו־(ב), לכנס ישיבת דירקטוריון תוך זמן סביר ממועד הדרישה או ההודעה.

סימן ג': כינוס ישיבות הדירקטוריון ואופן ניהולן

127. (א) סדר היום של ישיבת הדירקטוריון ייקבע בידי יושב ראש הדירקטוריון, והוא יכלול כל נושא שדירקטור או המנהל הכללי ביקשו לכלול בסדר היום, תוך זמן סביר ממועד הדרישה, וכן יכלול דיון בהודעות המנהל הכללי או רואה החשבון של החברה כאמור בסעיף 126(ב).

סדר יום

(ב) לא כלל יושב ראש הדירקטוריון נושא בסדר היום לבקשת דירקטור, יהיה הדירקטור רשאי לכנס ישיבה כאמור שבה יידון הנושא שביקש לכלול בסדר היום.

דברי הסבר

על יו"ר הדירקטוריון לכנס ישיבה לפי הודעת המנהל הכללי של החברה (ס' 149(א)), או רואה החשבון שלה (ס' 178), על ליקויים שנתגלו או על ענינים מהותיים הנוגעים לחברה. אם לא כינס היו"ר ישיבה כנדרש, רשאים המנכ"ל ורואה החשבון לכנס ישיבה כאמור, בעצמם.

סימן ג': כינוס ישיבות הדירקטוריון ואופן ניהולן

1. בסימן זה נקבעו, בצד ההוראות הטכניות, כמה עקרונות הנוגעים לישיבות הדירקטוריון. עיקרון אחד הוא שיושב הראש מופקד על קביעת סדר היום, אך הוא חייב לכלול בו כל נושא שנדרש על ידי כל אחד מן הדירקטורים האחרים. אין צורך לאמר, כי כמו כל כוח אחר בחברה, גם כוחותיו של יושב הראש ביחס לסדר היום יופעלו בתום לב ולטובת החברה.

סימן ב': ישיבות הדירקטוריון

סימן זה קובע מועדים לכינוס ישיבותיו של הדירקטוריון. הואיל וצרכי החברה עשויים להכתיב כינוסים מיוחדים, תכופים ובלתי צפויים, יש לקבוע בחוק הוראה מי מוסמך לכנס ישיבת דירקטוריון. לכאורה, כל דירקטור צריך להיות מוסמך לדרוש כינוס ישיבה שלא מן המניין. ואולם, הואיל וכינוס ישיבה עלול להיות מלווה בעלויות בלתי מבוטלות, מוצע להגביל את הזכות לכנס את הדירקטוריון בכל עת ליו"ר הדירקטוריון, לכל שני דירקטורים או שליש ממנינים וכן לקבוע את זכותו של דירקטור בודד לכנס ישיבה רק למקרים שבהם נקבע כך בתקנון החברה, או שהכינוס נתבע לצורך הסרתו של ליקוי חשוב בתיפקודה של החברה, ופניה ליושב ראש הדירקטוריון לא הביאה לתוצאה הרצויה (ס' 295), או שהדירקטור המבקש נתקל בסרוב שלא כדין לכלול נושא על סדר יומו של הדירקטוריון (ס' 127(ב)). בנוסף נקבע כי

128. (א) הודעה על ישיבת דירקטוריון תימסר לכל חבריו זמן סביר לפני מועד הישיבה, וזולת אם נקבעה בתקנון הוראה אחרת לענין זמן המסירה.
- (ב) הודעה לפי סעיף קטן (א) תימסר לפי כתובתו של הדירקטור שנמסרה מראש לדירקטוריון.
- (ג) בהודעה יש לציין זמן ומקום הישיבה, ופירוט סביר של כל הנושאים שעל סדר היום.
129. הדירקטוריון רשאי לקיים ישיבות תוך שימוש בכל אמצעי תקשורת שבו יכולים כל הדירקטורים המשתתפים לשמוע את האחרים בזמן-מנחה, לרבות שיחת ועידה טלפונית; דירקטור שהשתתף בשיחה כזו, יראוהו כאילו השתתף בישיבת דירקטוריון, הכל אם לא נקבעה הוראה אחרת בתקנון.
130. (א) הדירקטוריון רשאי, בהסכמת כל הדירקטורים, להתכנס לישיבה ללא הודעה מראש, או לקבל החלטות אף ללא התכנסות בפועל.
- (ב) החלטה כאמור תיכנס לתוקף כאשר כל הדירקטורים חתמו עליה.
- (ג) קיבל הדירקטוריון החלטות כאמור בסעיף קטן (א), ירשום יושב ראש הדירקטוריון פרוטוקול ההחלטות ויצרף לו את חתימות הדירקטורים.
131. (א) המנין החוקי של ישיבות הדירקטוריון והמנין החוקי לקבלת החלטות ייקבע בתקנון החברה; בהעדר הוראה בתקנון יהיה המנין החוקי רוב חברי הדירקטוריון.
- (ב) נקבע בתקנון כי מספר חברי הדירקטוריון שיכנהו יהיה בין מספר מוערי למספר מרבי, יהיה המנין החוקי רוב חברי הדירקטוריון המכהנים באותה עת בטווח אותם מספרים.
- (ג) המנין החוקי בדירקטוריון של אדם אחד יהיה אדם אחד.
- (ד) מנין חוקי לענין ישיבות והחלטות הדירקטוריון יהיה מנין חוקי בפתיחת הישיבה.
- סימן ד': הצבעה בדירקטוריון**
132. בהצבעה בדירקטוריון יהיה קול אחד לכל דירקטור אלא אם כן נקבעה הוראה אחרת בתקנון.
133. (א) דירקטור לא יהיה צד להסכם הצבעה ויראו בהסכם הצבעה הפרת חובת אמונים.

דברי הסבר

כאמור, קל וחומר שאין בה כדי להכשיר השתתפות באמצעות מיופה כוח.

3. לבסוף, נקבע בהצעה כי הדירקטוריון יכול להתכנס תוך הפרה של הכללים הפרוצדורליים לישיבותיו, לרבות קיום "ישיבה" בכתב, ובלבד שהדבר נעשה על דעת כל חבריו פה אחד. זהו יישום של הכלל הרחב שהפרוצדורה נועדה לטובת הצדדים הנוטלים בה חלק, ועל כן הם חופשיים – כולם ביחד – לוותר על כמה מדרקוריקה.

2. עיקרון חדש שנקבע בסימן זה הוא כי ישיבות הדירקטוריון יכולות להתקיים שלא תחת קורת-גג פיסית אחת. בעבר היה נהוג לחשוב על ישיבת דירקטורים כעל התכנסות פיסית של בני אדם בחדר ישיבות. היום נהוג לקיים התייעצויות באמצעות כלי תקשורת שונים. ההצעה נותנת לנוהג זה גושפנקא מלאה ובלבד שכל הדירקטורים יכולים לקיים רב שיח ביניהם, לשכנע או להשתכנע. אין בהוראה מקלה זו כדי להכשיר השתתפות בישיבות הדירקטוריון של מי שאיננו שותף לרב שיח

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי למנוע מדירקטורים בחברה פרטית, שהם גם בעלי מניות להיות צר להסכם הצבעה שכלולה בו אפשרות להגבלת שיקול דעתם כדירקטורים או להתערבות בו.

קבלת החלטות 134. החלטות בדירקטוריון יתקבלו ברוב קולות; היו הקולות שקולים יהיה ליושב ראש קול נוסף, הכל אם לא נקבע אחרת בתקנון.

סימן ה': ישיבות דירקטוריון בחברה פרטית

ישיבות דירקטוריון בחברה פרטית 135. (א) חברה פרטית רשאית לנהל אסיפות כלליות וישיבות דירקטוריון במשותף כאמור בסעיף 97.

(ב) דירקטוריון שבו אדם אחד לא חייב לקיים ישיבות דירקטוריון כאמור בסעיף 125; בדירקטוריון כאמור יתקבלו החלטות אם הדירקטור נדרש לעשות כן על-ידי בעלי המניות, בשל הודעת המנהל הכללי לפי סעיף 149(א) או בשל הודעת רואה החשבון לפי סעיף 187.

סימן ו': פרוטוקולים בישיבות הדירקטוריון

פרוטוקולים בישיבות דירקטוריון 136. (א) חברה תנהל פרוטוקולים של ההליכים בישיבות הדירקטוריון, ותשמור אותם במשרדה הרשום.

(ב) הפרוטוקול יובא לאישור הדירקטוריון בישיבה שלאחר הישיבה שבה נערך.
(ג) פרוטוקול שאושר ונחתם בידי יושב ראש הדירקטוריון, ישמש ראיה לכאורה שהיא כונסה והתנהלה כאמור בו וכדין.

סימן ז': פגמים בכינוס ישיבת דירקטוריון

פגמים בכינוס הישיבה 137. (א) החלטות שהתקבלו בישיבת דירקטוריון שהתכנסה בלא שנתקיימו התנאים המוקדמים לכינוסה ניתנות לביטול ולא יהיה להן תוקף אם ביקש זאת דירקטור שלא הסכים לפגם בכינוס, ובלבד שדרש את הביטול בתחילת הישיבה שכונסה כאמור.

דברי הסבר

למנות להם חליפים: החליף איננו שלוחו של הדירקטור אותו הוא מחליף, ועליו להפעיל שיקול דעת משל עצמו (ראה סעיף 260).

סימן ה': ישיבות דירקטוריון בחברה פרטית

מטרתו של סעיף זה היא להקל על ניהול ישיבות דירקטוריון בחברה פרטית בה יש זהות בין בעלי המניות והדירקטורים. סעיף דומה (97) מופיע בפרק ה' באסיפות כלליות. סעיפים אלו מאפשרים במקרה כזה לקיים אסיפה כללית וישיבת דירקטוריון במשותף.

סימן ו': פרוטוקולים בישיבות הדירקטוריון

סימן זה חוזר על הוראות הדין הקיים לגבי רישום פרוטוקולים בישיבות דירקטוריון. החידוש לענין זה מצוי בסעיף 219, בו מוצע לקבוע את זכותו של בעל מניות לעיין, בתנאים הקבועים בסעיף, בהחלטות הדירקטוריון.

סימן ד': הצבעה בדירקטוריון

1. בסימן זה נקבע הכלל הדיספוזיטיבי כי לכל דירקטור קול אחד, וכי החלטות הדירקטוריון מתקבלות ברוב פשוט של המצביעים; במקרים של דעות שקולות מוצע לקבוע כי ליושב ראש הדירקטוריון יהיה קול נוסף. כלל זה מבוסס על ההנחה, כי יושב ראש הדירקטוריון מצוי יותר מן הדירקטורים מן השורה, בשאלות העומדות על סדר יומה של החברה.

2. הואיל וכוח ההצבעה המסור לדירקטורים הוא פיקדון שהופקד בידיהם כנאמנות עבור החברה, אין הם רשאים לכבול את שיקול דעתם בהסכמי הצבעה (אלא אם כן מדובר בדירקטורים שהם גם בעלי מניות בחברה פרטית). בה במידה, אין הם רשאים למנות שלוח להצבעה, כי מינוי כזה שקול כנגד יותר על הפעלת שיקול דעתם העצמאי בשאלות העומדות על הפרק. עם זאת, מותר לקבוע בתקנון כי דירקטורים יהיו רשאים

- (ב) לא נוכח דירקטור בישיבה רשאי הוא לדרוש את ביטולן של ההחלטות שנתקבלו בה תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליהן ולא יאוחר מישיבת הדירקטוריון הראשונה שנתקיימה לאחר מכן, אם ידע על ההחלטה כבר באותה עת.
- (ג) היה הפגם בכינוס נוגע להודעה לגבי מקום כינוס האסיפה או מועדה, לא יהיה רשאי דירקטור שהגיע לאסיפה על אף הפגם, לדרוש את ביטולן של ההחלטות.
- (ד) היה הפגם נוגע לפירוט שניתן בסדר היום, רשאי דירקטור הנוכח בישיבה לבקש לדחותה.

סימן ח': ועדות הדירקטוריון

138. (א) הדירקטוריון רשאי להקים ועדות ולמנות להן חברים מקרב חברי הדירקטוריון; הקמת ועדות בכל ועדה יהיו שני דירקטורים לפחות.
- (ב) סעיפים 127 עד 137, לענין כינוס ישיבות דירקטוריון ואופן ניהולן, יחולו בשינויים המחוייבים גם על כינוס ישיבות הועדות.
139. (א) בהחלטה שהתקבלה או בפעולה שנעשתה בוועדה, יראו החלטה שהתקבלה או פעולה שנעשתה בדירקטוריון, תוך שלושים ימים מיום שהתקבלה או נעשתה כאמור, אם מי מהדירקטורים לא ביקש לערער עליה למליאת הדירקטוריון, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), ועדה לא תהיה רשאית להחליט בשם הדירקטוריון בנושאים הבאים אלא להמליץ בלבד:
- (1) קביעת מדיניות כללית לחברה;
 - (2) חלוקה;
 - (3) קביעת עמדת הדירקטוריון בדבר פעולה הטעונה אישור בעלי המניות;
 - (4) מינוי דירקטורים מקום שלפי חוק זה רשאי הדירקטוריון לעשות כן;
 - (5) אישור רכישה של מניות אלא אם כן המדובר באישור לפי נוסחה או שיטה שנקבעה מראש בידי הדירקטוריון;

דברי הסבר

מלאכה עדינה. מצד אחד, קיימות מספר פונקציות שאין זה רצוי כי תבוצענה על ידי המליאה. הדוגמא המובהקת ביותר לכך היא ועדת הביקורת, המופקדת על-פי החוק על שורה ארוכה של נושאים, שאין לטפל בהם אלא בוועדה זו ובהרכב מיוחד. מצד שני, קיימות פונקציות, ובהן עוסק סימן זה, שאין זה יאה להאצילן לוועדה, והחוק דורש כי תבוצענה על ידי הדירקטוריון במליאתו.

הדוגמה המובהקת ביותר לכך היא קביעת מדיניותה הכללית של החברה. הקריטריון לאבחנה בין שני המצבים המנוגדים הללו הוא זה: אם קיים חשש כי הדירקטוריון במליאתו יהיה נגוע בניגוד עניינים, או אם מדובר בעניינים 'יום-יומיים' בפעילות החברה, הכלל מורה כי ניתן להאציל סמכויות לוועדה, שהרכבה הפרסונאלי מבטיח את מיתונו של ניגוד העניינים או דיון

סימן ז': פגמים בכינוס ישיבת הדירקטוריון

למעט מקרים בהם הסכימו כל הדירקטורים למחול על פגמים פרוצדורליים שנפלו בישיבות הדירקטוריון, קיומם של פגמים כאלה מקנה לדירקטור שלא הסכים לפגם בכינוס, זכות לבטל החלטות שהתקבלו בישיבה כזו. בדומה לפגמים שנפלו בכינוס אסיפת בעלי מניות, גם כאן, אם הפגם נוגע למקום האסיפה או מועדה, לא יוכל דירקטור שהגיע לישיבה על אף הפגם האמור, לבקש ביטול ההחלטה.

סימן ח': ועדות הדירקטוריון

ההצעה מכירה במפורש בנוהג הרווח בחברות רבות להאציל רבים מתפקידי הדירקטוריון לוועדות. חלוקת הסמכויות בין מליאת הדירקטוריון לבין ועדותיו היא

- (6) אישור הנפקה, הקצאה, או מכירת מניות, אלא אם כן המדובר באישור במסגרת תכנית שהותוותה מראש בידי הדירקטוריון;
- (7) אישור דינים וחשבונות כספיים שנתיים, זולת אם האישור ניתן מאת ועדת מאזן כאמור בסעיף 205;
- (8) אישור דירקטוריון לעסקאות ופעולות לפי סעיפים 283 ו-285 עד 289.

(ג) חברה אינה רשאית להתנות בתקנונה על האמור בסעיף קטן (ב), אלא כאמור בסעיף 72, אך רשאית היא לקבוע בתקנון נושאים נוספים שבהם יתקבלו החלטות בידי הדירקטוריון בלבד.

תפקידי הועדה 140. (א) ועדה שהקים הדירקטוריון תדווח לו באורח שוטף על החלטותיה או המלצותיה.

(ב) דירקטור חבר ועדה או חבר דירקטוריון אחר, רשאי לדרוש שנושא מסויים יידון או שיוחלט לגביו במליאת הדירקטוריון, בין אם הנושא כבר נדון בועדה ובין אם לאו; עשה כן, יידון הדבר או תתקבל החלטה במליאת הדירקטוריון, תוך זמן סביר.

סימן ט': יושב ראש הדירקטוריון

141. האסיפה הכללית רשאית לבחור יושב ראש לדירקטוריון; לא מינתה האסיפה הכללית יושב ראש לדירקטוריון כאמור, יבחר הדירקטוריון באחד מחבריו כיושב ראש, הכל אם לא נקבע אחרת בתקנון.

בחירת
יושב-ראש
דירקטוריון

142. (א) בחברה ציבורית לא יכהן כיושב ראש הדירקטוריון –
(1) מנהלה הכללית של החברה;

סייג לבחירת
יושב-ראש
דירקטוריון

דברי הסבר

ישיבת דירקטוריון; הזכות לקבוע את סדר היום (אך לא זכות וטו) על העלאת נושא לסדר היום. בענין זה שמורה זכות קוגנטית לכל דירקטור להעלות כל נושא על סדר היום והזכות להפעיל קול נוסף במקרה של שוויון בהצבעה. הקול הנוסף ליושב הראש מבוסס על ההנחה שיושב הראש קנה לו מומחיות מיוחדת בעניני החברה, ויש לייחס לשיקול דעתו משקל מיוחד.

2. ההצעה קובעת כי בחברה ציבורית, יו"ר הדירקטוריון לא יהא מנהלה הכללית של החברה וגם סמכויותיו של המנהל הכללי לא יוקנו לו (סעיפים 142 ו-145). רעיון זה, השאול מחוק החברות הממשלתיות, מיועד להדגיש את ההפרדה המכנית שבין הדרג המבצע, שבראשו נמצא המנהל הכללי, לבין הדרג המפקח על ההנהלה, שבראשו יושב ראש הדירקטוריון. ההצעה שומרת על שולי עמימות מסוימים בשאלה האם מותר למנות "יושב ראש פעיל" לדירקטוריון, שייחשב לראש האקזקוטיבה בחברה (Chief Executive Officer) כאשר בחברה מכהן גם מנהל כללי. אף שדפוס שליטה זה מקובל מאד במשק הישראלי, הציעה הועדה שלא להותירו על כנו במלואו, וקבעה במפורש, כי סמכויות המנהל הכללי בחברה ציבורית לא יוקנו ליו"ר הדירקטוריון.

עניני יותר בנושאים ספציפיים. אם השאלה נוגעת למדיניות הכוללת של החברה, הכלל מורה על הישענות על חוכמתו ונסיגתו של הפורום הגדול והרבגוני יותר, מליאת הדירקטוריון. בקריטריון זה נעשה שימוש כדי לקבוע את רשימת התפקידים שאין להאצילם לוועדה. היתה ההאצלה כדין, רואים את הועדה כבאה בנעליו של הדירקטוריון, ופעולתה, כאורגן של החברה, תתפרש כפעולה ישירה של החברה עצמה. למרות החשיבות הרבה של מוסד ה"ועדה", אין ההצעה קובעת אלו ועדות יוקמו. זאת למעט הועדה החשובה ביותר, והיא ועדת הביקורת. חשיבותה של ועדה זו משתמעת מן האופי הפיקוחי העליון של התפקידים המוקנים לה, שהם, כמוסבר לעיל, בין הסיבות העיקריות לעצם קיומו של הדירקטוריון.

סימן ט': יושב ראש הדירקטוריון

1. מחד גיסא, יושב ראש הדירקטוריון איננו אלא ראשון בין שווים, מבלי שקיים יחס היררכי פורמלי בינו לבין חברי הדירקטוריון האחרים. מאידך גיסא, החוק מעניק לו כמה זכויות יתר המבצרות את מעמדו מעבר למעמדם של החברים האחרים, וביניהן הזכות לכנס

(2) דירקטור הקשור קשר מהותי להנהלה העסקית של החברה או של תאגיד קשור לה;

(3) דירקטור חיצוני בחברה;

(4) מי שתפקידו בחברה או עיסוקיו האחרים יוצרים או עלולים ליצור ניגוד ענינים עם כהונתו כיושב ראש אותה חברה.

(ב) לענין סעיף זה, "קשר מהותי" מתקיים בכל אחד מאלה:

(1) עובד החברה או מי שהיה עובד החברה בשנתיים שקדמו לתחילת כהונתו המוצעת;

(2) קרוב של המנויים בפסקה (1);

(3) מי שמקיים קשרים עסקיים מהותיים עם החברה, בין במישרין ובין באמצעות חברה שהוא בעל ענין בה;

(4) מי שהחברה מעסיקה דרך קבע בתמורה, אותו, את שותפו או את מעבידו במתן שירותים מקצועיים, בין במישרין ובין באמצעות חברה השוכרת את שירותיו דרך קבע או שהמועסק בעל מניות בה או בעל ענין בה.

(ג) חברה שהתאגדה ערב תחילתו של חוק זה, יחולו הוראות סעיף זה לגביה, תוך שנה מיום תחילתו.

143. יושב ראש הדירקטוריון יקבע את סדר היום של ישיבת הדירקטוריון כאמור בסעיף קביעת סדר יום דירקטוריון 127.

144. (א) יושב ראש הדירקטוריון ינהל את ישיבות הדירקטוריון. ניהול ישיבת דירקטוריון

(ב) בהעדר יושב ראש בישיבה, יבחר הדירקטוריון באחד מחבריו להיות יושב ראש הישיבה ולחתום על פרוטוקול הישיבה.

(ג) ליושב ראש הישיבה שנבחר כאמור בסעיף קטן (ב) לא יהיה קול נוסף בהצבעות הדירקטוריון, כאמור בסעיף 134, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

145. (א) יושב ראש הדירקטוריון רשאי בכל עת, מיוזמתו או לפי החלטת הדירקטוריון, לדרוש דיווחים מהמנהל הכללי לגבי ביצוע תפקידי ההנהלה הפעילה. סמכות יושב ראש הדירקטוריון

(ב) בחברה ציבורית לא יוקנו ליושב ראש הדירקטוריון סמכויות המנהל הכללי.

פרק רביעי: המנהל הכללי וההנהלה הפעילה

סימן א': המנהל הכללי

146. המנהל הכללי ימונה ויפוטר בידי הדירקטוריון אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון. מינוי המנהל הכללי ופיטוריו

דברי הסבר

"הדירקטורים ינהלו את עסקי החברה". כל מי שמצוי בפרקטיקה התאגידית יודע כי הדירקטורים אינם עוסקים בניהול שוטף, כי אם, כפי שנקבע בפרק של ההצעה הדין בדירקטוריון, בהתווית מדיניות ובתפקידי פיקוח בלבד. ההנהלה הפעילה היא שמנהלת את עסקי

פרק רביעי: המנהל הכללי וההנהלה הפעילה

1. בדיון הקיים, קרי בפקודת החברות, כמעט שאין התייחסות מפורשת להנהלת הפעילה של החברה. תקנה זו לתקנות התוספת השניה לפקודה, שנוסח כלשהו שלה אומץ כמעט בכל התקנונים, קובעת כי

147. המנהל הכללי אחראי לניהול השוטף של עניני החברה במסגרת הנחיות הדירקטוריון ותכניות הפעולה שקבע.
148. (א) למנהל הכללי תהיינה כל סמכויות הניהול והביצוע שלא ניתנו בחוק או בתקנון לאורגן אחר של החברה, אך הוא יהיה נתון לפיקוחו של הדירקטוריון וכפוף להנחיותיו.
- (ב) המנהל הכללי רשאי, באישור הדירקטוריון, לאצול לאחר את סמכויותיו; האישור יכול שיהיה כללי ומראש.
- (ג) בחברה ציבורית לא יוקנו סמכויות המנהל הכללי ליושב ראש הדירקטוריון.
149. (א) המנהל הכללי חייב להודיע ליושב ראש הדירקטוריון, ובהעדר דירקטוריון – לאסיפה הכללית, ללא דיחוי על אלה:
- (1) כל ענין מהותי הנוגע לחברה;
- (2) כל ענין מהותי בחברה הנוגע לתפקידי הדירקטוריון;
- (3) כל ענין מהותי שיש בו פגיעה בחוק או בנוהל תקין.
- (ב) המנהל הכללי יגיש לדירקטוריון דין וחשבון על הפעילות השוטפת של החברה במועדים ובהיקף שיקבע לכך הדירקטוריון.
- (ג) הדירקטוריון רשאי לדרוש מהמנהל הכללי דין וחשבון בנוגע לעסקי החברה; דירקטור יחיד לא יהיה רשאי לעשות כן.
- (ד) הצריכו הודעה או דין וחשבון כאמור פעולה של הדירקטוריון, יזמן יושב ראש הדירקטוריון ללא דיחוי ישיבה של הדירקטוריון לצורך דיון בהודעה או החלטה על נקיטת הפעולה הנדרשת.

סימן ב': ההנהלה הפעילה

150. חברי ההנהלה הפעילה ימונו בידי המנהל הכללי אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
151. מי שמינה את חברי ההנהלה הפעילה רשאי לפטרם בכפוף לאותם אישורים שנדרשו למינוים, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

דברי הסבר

1. החברה. המנהל הכללי הוא, איפוא, בעל הסמכות השירותית בנושאים בעלי אופי ניהולי וביצועי. עם זאת, קובעת ההצעה במפורש כי המנהל הכללי סר למרותו של הדירקטוריון וחייב לדווח לו, הן ביותמתו שלו והן על פי דרישה, בכל נושא מהותי הנוגע לעניני החברה.

2. ההיררכיה במבנה הניהולי בחברה מתבטאת בכך שהדירקטוריון מופקד על מינוי המנהל הכללי, ואילו זה האחרון מופקד על מינויים של המנהלים האחרים בחברה. בעל סמכות המינוי, בכל אחד משני מקרים אלה, הוא גם בעל הסמכות לפטר, אלא אם נקבע אחרת בתקנון החברה.

החברה. ההצעה מעגנת את המציאות התאגידית בכמה סעיפים מפורשים. מאחר שההנהלה, שלא כמו הדירקטוריון, איננה גוף קולגיאלי המקבל את החלטותיו ברוב דעות, כי אם גוף היררכי שבראשו עומד נושא משרה מרכזי, הוא המנהל הכללי, עוסקת ההצעה בסמכויותיו ואחריותו של המנהל הכללי – ולא של ההנהלה כולה; בלאו הכי, יתר חברי ההנהלה סרים למרותו של המנהל הכללי, ואין הם רשאים לפעול אלא על פי הוראותיו או הסמכתו. כדי ליתן ביטוי לרעיונות אלה נקבע בהצעה כי למנהל הכללי תהיינה כל הסמכויות הניהוליות והביצועיות שלא ניתנו בחוק או בתקנון לאורגן אחר של

חלק רביעי: המינהל

פרק ראשון: משרד רשום

152. (א) מיום שנרשמה חברה עליה לקיים משרד רשום בישראל שאליו ניתן להפנות כל המשרד הרשום הודעה לחברה.

(ב) הודעה על מקומו של המשרד הרשום תימסר לרשם עם הבקשה לרישום החברה; הודעה על שינוי במקומו של המשרד הרשום תימסר לרשם תוך ארבעה עשר ימים לאחר השינוי; הרשם ירשום את מקומו של משרדה הרשום של החברה.

(ג) המצאת מסמך לחברה תהיה בהנחה במשרדה הרשום של החברה כפי שהוא רשום ברשומות הרשם בשעת המסירה, או במשלוח אליו בדואר.

(ד) המצאת מסמך מרשם החברות לחברה, יכול שתיעשה, בנוסף לאמור בסעיף קטן (ג), גם במקום שהוכח, להנחת דעתו של הרשם, ששם מנהלת החברה בפועל את עסקיה.

(ה) השר רשאי לקבוע בתקנות פרטים לענין אופן זיהוי מקום משרדה הרשום של החברה.

פרק שני: מרשם בעלי המניות

סימן א': המרשם

153. חברה תנהל מרשם בעלי מניות.

154. (א) חברה ציבורית תנהל מרשם בעלי מניות מהותיים בנוסף למרשם בעלי המניות.

(ב) הוראות חוק זה החלות על מרשם בעלי המניות יחולו, בשינויים המחוייבים, על מרשם בעלי המניות המהותיים.

דברי הסבר

2. הוראה חדשה לענין זה שהוספה להצעת הועדה ע"י משרד המשפטים לבקשת רשם החברות, מאפשרת לרשם החברות לשלוח מסמכים לחברה למקום אשר בו היא מנהלת בפועל את עסקיה, אף אם לא דיווחה על מקום זה כמשרדה הרשום.

פרק שני: מרשם בעלי המניות

1. מרשם בעלי המניות חשוב בכמה הקשרים שונים: הוא חשוב לחברה החפצה לדעת, בכל עת, מי הם בעלי מניותיה, על מנת שתוכל לעמוד במילוי התחייבויותיה כלפיהם (למשל זימון לאסיפות הכלליות); הוא מעניינם של בעלי מניות, העשויים לרצות ליצור קשר עם בעלי מניות אחרים, כגון בהקשר של מאבקי שליטה; והוא חשוב גם לצדדים שלישיים, העשויים להיות מעוניינים בקבלת מידע על זהות המחזיקים במניותיה של החברה עמה התקשרו, או שוקלים להתקשר, כגון בסיטואציה שבה הם שוקלים הגשת תביעה כנגד בעלי המניות בעילה של הרמת מסך ההתאגדות.

חלק רביעי: המינהל

המינהל או המינהלת של החברה, הוא המערך הפנימי-תאגירי שתכליתו הבטחת סדרים ניהוליים תקינים בתוך ביתה של החברה פנימה. בחוק המוצע שוכללו במידה רבה הכלים הנחוצים להשגתו של יעד זה, וחלק גדול מהוראותיו לא הופיעו כלל בחקיקת החברות הקודמת.

פרק ראשון: משרד רשום

1. קיימת חשיבות רבה לקיומו של משרד רשום לכל חברה. לעיתים קרובות קשה לאתר חברות המנהלות פעילות מוגבלת, והדבר מקשה על מי שמעוניין ליצור איתן קשר, אם לצרכי עסקים ואם לצרכי עימות משפטי. הדרך היחידה למנוע מחברות כאלה להיבלע, כביכול, 'מתחת לאדמה', היא על ידי הקפדה על קיום כתובת – הוא המשרד הרשום – שכל פניה אליה כמוה כפניה לחברה.

155. השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות לענין אופן ניהול מרשם בעלי המניות ומרשם בעלי המניות המהותיים (להלן – המרשמים).

תוכן מרשם
בעלי מניות

156. במרשמים יצוינו –

(1) לגבי מניות על שם;

(א) שמו, מספר זהותו, ומען למסירת הודעות של כל בעל מניה, ואם הוא תאגיד – פרטי רישומו;

(ב) כמות המניות בבעלותו של כל בעל מניה בציון הסכום שנפרע או הוסכם לראותו כנפרע על חשבונן וכן בציון סכום דרישות התשלום שלא נפרעו על חשבון מניותיו;

(ג) מועדי רישומן של המניות ומועדי העברתן;

(ד) צוינו המניות במספרים סידוריים, רשאית החברה, לציון לצד שמו של כל בעל מניה את מספרי המניות הרשומות על שמו;

(2) לגבי מניות למוכ"ז;

(א) ציון עובדת הוצאת מניה למוכ"ז, מועד הוצאתה וכמות המניות;

(ב) המספור והסימון של המניה למוכ"ז;

(3) לגבי מניות רדומות, כמשמעותן בסעיף 356, את מספרן והתאריך שבו הפכו לרדומות.

157. המרשמים יהיו ראייה לכאורה לנכונות הרשום בהם.

המרשמים
בראייה

158. החזיק אדם במניות בנאמנות עבור אחרים, יירשם במרשמים תוך ציון נאמנותו ויראו אותו לענין חוק זה כבעל מניות.

רישום נאמן
במרשמים

159. המרשמים יוחזקו במשרד הרשום; מיום שנרשמה החברה יהיו המרשמים פתוחים לעיונו של כל אדם בשעות העבודה המקובלות, למעט בזמנים שנקבעו לפי סעיף 160; לענין סעיף זה, "עיון" – לרבות קבלת העתק רישום מהמרשמים או חלק מהם.

עיון במרשמים

דברי הסבר

האפשרות בדיון הקיים לרשום בעלי מניות בנאמנות היתה שלא להכביר על חברות באיתור הנהנים בכל הקשור לחובותיה של החברה כלפי בעלי מניותיה. הדיון המוצע עוקף קושי זה בקובעו כי החברה תהיה רשאית להתייחס אל הנאמן כאל בעל המניות לכל דבר. היתרון ברישום החזקת מניות בנאמנות הוא בגילוי לציבור כי הנאמן איננו פועל עבור עצמו אלא עבור אחרים. במקביל, בפרק על ההצבעה באסיפה הכללית, הוטלה על הנאמן חובה לבקש מהנהנים להורות לו כיצד להצביע עבורם באסיפה הכללית (ס' 117).

2. הואיל ומרשם בעלי המניות של החברה איננו משקף בלאו הכי את מצבת בעלי מניותיה, מוצע לוותר על הדרישה כי החברה תדווח לרשם החברות על העברת מניות.

2. ניתן לטעון כי על דיני המרשם להיות מפורטים דיים כדי לתת מענה למגוון זה של אינטרסים במידע. עם זאת, יש לשמור את האיוון הנכון בין שאיפה זו למידע רב ומין. לבין הצורך להגביל את כמות המידע הכלול במרשם, מטעמים של עלויות איסוף המידע וניהולו וכן מטעמים של צנעת הפרט. פרק זה מכון להשיג את דאיוון האמור.

סימן א': המרשם

1. החוק המוצע קובע חובה על כל חברה, בדומה לדיון הקיים, לקיים מרשם בעלי מניות. מרבית ההוראות אינן משנות את המצב הקיים. אולם, סעיף 158 קובע בניגוד לדיון הקיים, כי מותר יהיה לרשום במרשם בעלי המניות גם אחזקת מניות בנאמנות עבור אחרים. הסיבה להעד

160. חברה רשאית, לאחר פרסום הודעה על כך לסגור את המרשמים לתקופה או לתקופות שלא יעלו כולן יחד על שלוש ימים בשנה.
161. (א) רשום אדם במרשמים בלא שהוא זכאי לכך, או שאינו רשום במרשמים, אף שהוא זכאי לכך, או שהרישום אינו מלא או מדויק, רשאים הנפגע, כל בעל מניות בחברה או החברה עצמה, לבקש מבית המשפט את תיקון המרשמים.
- (ב) בית המשפט רשאי לבקשה כאמור, לתת כל סעד הנראה לו מתאים, כנסיבות הענין, לרבות תיקון המרשמים.
162. בעל מניה המחזיק בשטר מניה למוכ"ז, רשאי להחזיר את השטר לחברה לשם ביטולו, ועם הביטול יש לשוב ולרשום את בעלותו במניה במרשם בעלי המניות, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.

סימן ב': מרשם בעלי מניות מהותיים

163. (א) נעשה אדם לבעל מניות מהותי, ידווח על כך מיד לחברה, לרשות ניירות ערך ולבורסה.
- (ב) בעל מניות מהותי שלא דיווח כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, לבקשת החברה לצוות עליו שידווח.
- (ג) מי שלא הגיש דיווח כאמור, או שבדיווח שהגיש היה פרט מטעה, אחראי לנזק שגרם באי דיווח או בפרט מטעה כאמור, אלא אם כן האמין בתום לב שאין בדיווח פרט מטעה.
164. חברה שקיבלה דיווח מבעל מניות מהותי, כאמור בסעיף 163, תדווח על כך לרשות ניירות ערך ולבורסה.
165. חבר בורסה ינהל מרשם של הזכאים לניירות ערך רשומים, שניירות הערך שלהם נרכשו באמצעותו ורשומים לזכותו במסלקת הבורסה, וידווח לחברה על כל בעל מניות מהותי שרשום אצלו.

דברי הסבר

מכוח ההצבעה בה, במישרין או באמצעות חברי הבורסה. בשל האופי המיוחד של התפלגות האחזקות בחברות ציבוריות, נראה כי רישום מלא של כלל המחזיקים, בסיומו של כל יום מסחר בבורסה, במניות החברה, יהיה יקר, יכביד ויסרבל את תהליך המסחר בבורסה, וכי די ברישום אותם בעלי מניות המחזיקים בשיעור משמעותי מהון החברה ואשר סביר להניח שהחזקותיהם בשיעור זה, אינו מקרי או זמני, כך למשל, מי שמעוניין לגבש קואליציה לשם מאבק שליטה, אך סביר שיהיה מעוניין לרכז את מאמציו במי שיש לו ענין בחברה, דהיינו, בבעלי מניות מהותיים בלבד ולא "לבזבז" על בעלי מניות שאחזקותיהם זניחות ומקריות. כמו כן, עיון במרשם בעלי המניות המהותיים יכול לתת תמונה מהימנה של בעלי הענין בחברה ויחסי הכוחות בה, וכן לאפשר לצדדים שלישיים לדעת מיהם בעלי המניות העיקריים בחברה עמה הם מתקשרים.

סימן ב': מרשם בעלי מניות מהותיים

כאשר חברה מנפיקה ניירות ערך, נרשמים ניירות הערך במרשם בעלי המניות על שמה של "חברת רישומים" המסונפת לתאגיד החבר בבורסה. חברת רישומים זו מייצגת, מבחינתה של החברה המנפיקה, את כל בעלי ניירות הערך מקרב הציבור. חברת הרישומים נרשמת כבעלים במרשם בעלי המניות, ואילו הציבור שרכש מניות ומחזיק בהן באמצעות חבר הבורסה, שומר על אנונימיות מוחלטת. כתוצאה מכך לא יכול בעל מניות, נושא, או אף החברה עצמה, לדעת מיהם בעלי המניות "האמיתיים" שלה. חידוש חשוב בהצעה הוא בכלל המחייב כל חברה ציבורית לקיים, בנוסף למרשם בעלי המניות הרגיל שלה, שבו תרשם במקרה זה – החברה לרישומים כבעלת המניות, גם מרשם של בעלי מניות מהותיים – קרי, אותם בעלי מניות המחזיקים בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של החברה או

166. חבר בורסה ימסור לחברה ציבורית בכל עת, לפי דרישתה ולשם ניהול מרשם בעלי המניות המהותיים, את רשימת בעלי ניירות הערך, שהנם בעלי מניות מהותיים, הרשומים אצלו.

פניית החברה
לחבר הבורסה

סימן ג': מרשם בעלי מניות בסניף

167. (א) חברה רשאית לנהל מרשם בעלי מניות בסניף שלה במדינת חוץ.
(ב) ניהלה חברה מרשם בעלי מניות בסניף כאמור, תציין במרשם בעלי המניות העיקרי את כמות המניות הרשומות במרשם בעלי המניות בסניף ואת מספריהן, אם הן מסומנות במספרים.

מרשם בעלי
מניות בסניף

168. העתק ממרשם בעלי המניות שבסניף יישלח למשרד הרשום בישראל, אחת לשנה, בסמוך למועד עריכת הדו"ח השנתי.

מרשם בסניף –
חלק מהמרשם
העיקרי

169. חברה המנהלת מרשם בעלי מניות בסניף חייבת לרשום בו את הפרטים הנזכרים בסעיף 156 לגבי כל בעל מניות בחברה שמקום מושבו במדינת החוץ, או שביקש להירשם במרשם בעלי המניות בסניף.

הפרטים במרשם
בעלי מניות
בסניף

170. העברת בעלות במניות אשר רשומות במרשם בעלי המניות בסניף, תירשם במרשם בעלי המניות בסניף.

העברת מניות
הרשומות
במרשם בסניף

דברי הסבר

סימן ג': מרשם בעלי מניות בסניף

הצורך העיקרי לנהל מרשמי סניף במדינות זרות מתעורר לאור קיומן של עסקאות במניות החברה באותן מדינות. מרשם הסניף מאפשר לרוכשי המניות לעיין במרשם המצוי בתחום מגוריהם, מבלי להזיק למרשם המרוחק מבחינתם, המצוי בישראל. ההצעה מקלה, ביחס לדיון הקיים, בנושא ניהול מרשם של בעלי מניות בסניף. החידוש העיקרי הוא כי מרשם זה יוכל להתנהל בכל מדינה, ללא כל דרישה של הדריית בינה לבין מדינת ישראל, באשר ליכולתה של חברה הרשומה באותה מדינה לנהל מרשם סניף בישראל. אם קיים מרשם סניף במדינה פלוגית, מותר לערוך עסקאות במניות הרשומות באותו מרשם ולרשמן שם. העתק מעודכן של מרשם הסניף יישלח לחברה המנהלת בישראל את המרשם העיקרי, לפחות אחת לשנה.

2. מכאן, מאחר שאין זה סביר לדרוש מן החברה הציבורית כי תקיים מרשם אמין של בעלי המניות ה"אמיתיים" הרוכשים או המוכרים ניירות ערך מדי יום באמצעות חברי הבורסה, מוצע לחייב כל חבר בורסה לקיים מרשם של הזכאים לניירות הערך מטעמו, קרי של לקוחותיו. המרשם אצל חבר הבורסה יחליף למעשה את המרשם של בעלי המניות בחברה, וחובותיו של מי שרכש ניירות ערך באמצעות חבר בורסה, כבעל מניות, תוקניה לו עם רישומו אצל חבר הבורסה. נעשה בעל מניות הרשום אצל חבר הבורסה ל"בעל מניות מהותי בחברה" (כאשר ההחזקות ההופכות אותו לכזה, רשומות אצל אותו חבר בורסה). יודיע חבר הבורסה לחברה על כך, תוך ציון שיעור אחזקותיו של אותו אדם, והוא יירשם בפנקס בעלי המניות המהותיים של החברה. כן מוטלת חובת הודעה זו על בעל המניות בעצמו. חברה שקיבלה הודעה כאמור, חייבת בדיווח לרשות ניירות ערך ולבורסה.

פרק שלישי: דיווח

סימן א': דיווח חובה

171. (א) חברה ציבורית תדווח לרשות ניירות ערך, לבורסה ולרשם החברות כמפורט בחוק זה, בחוק ניירות ערך ובתקנות לפיהם, ויחולו עליה הוראות חוק ניירות ערך לענין דיווחים; מבלי לגרוע מכלליות האמור תגיש חברה ציבורית דו"חות כספיים כאמור בחוק ניירות ערך.

(ב) הדו"חות שיוגשו לפי חוק זה לרשות ניירות ערך יהיו פתוחים לעיון הציבור ברשות ניירות ערך וכל אדם רשאי לעיין בהם ולקבל העתקים מאושרים מן הרשום בהם.

172. חברה פרטית תדווח לרשם כמפורט בחוק זה; מבלי לגרוע מכלליות האמור תנהג החברה כמפורט להלן:

(1) תדווח על הדירקטורים הראשונים שלה ועל מינויים לדירקטוריון ושינויים בהרכבו כאמור בסעיף 254;

(2) תשלח לרשם דו"חות כספיים כמפורט בסעיפים 190(ב) עד 192.

(3) חברה שרכשה חברה אחרת או התמזגה עמה, תדווח גם פרטים אלה:

(א) זהות החברה הרוכשת;

(ב) זהות חברת המטרה;

(ג) זהות החברה הקולטת;

(ד) דרך הרכישה;

(ה) אם נעשתה הרכישה על דרך של רכישת מניות, כמות המניות שנרכשה.

(4) תדווח על הגדלת ההון הרשום;

(5) תדווח על הקצאת מניות;

(6) תדווח על שינוי במען משרדה הרשום כמפורט בסעיף 152.

דברי הסבר

קובע כי חברה ציבורית תמשיך ותדווח דיווחים שוטפים לרשות ניירות ערך על-פי חוק ניירות ערך מבלי שתצטרך עוד לדווח דיווחים מקבילים לרשם החברות. החוק מוסיף וקובע זכות עיון לציבור במסמכים אלו, במקביל לזכות העיון במשרדי רשם החברות לגבי חברות פרטיות (סעיף 171). כן קובע החוק, כי משתהפוך חברה לחברה ציבורית יעביר הרשם לרשות ניירות ערך העתק מתיק החברה, כך שהמעין יוכל למצוא במקום אחד את כל הפרטים על החברה מיום היווסדה (סעיף 397). במקביל לחקיקת חוק החברות יהיה צורך לערוך שינויים בחובות הדיווח על-פי חוק ניירות ערך, ולהוסיף להן דיווחים הנדרשים לפי החוק החדש – כמו למשל דיווח לגבי מניות של חברה שנרכשו על ידה והופכות למניות רדומות. עם זאת חברה תמשיך לדווח לרשם החברות על אותם עניינים שתקפם מותנה ברישום, כגון שיעבורים.

פרק שלישי: דיווח

פרק זה כולל הוראות ביחס לנושאים שהחברה מחוייבת לדווח עליהם ללשכת הרישום, וכן הוראות המאפשרות לה לדווח "דיווח רשות". הפרק גם כולל הוראה כללית ביחס לנפקותו של הרישום כמפורט להלן.

סימן א': דיווח חובה

1. בסימן זה כלולים כל הנושאים שהדיווח עליהם הוא חובה, וביניהם פרטים חדשים, המתחייבים מן ההוראות החדשות שבהצעה, כגון פרטים על רכישת חברות או על מניות רדומות.

2. לענין דיווחי חובה, החוק המוצע מבחין בין חברה ציבורית לבין חברה פרטית. על חברה ציבורית מוטלות, לפי המצב המשפטי הקיים, חובות דיווח מקיפות ונרחבות ביותר מכוח חוק ניירות ערך. החוק המוצע

173. (א) חברה ציבורית תגיש דו"ח תקופתי כאמור בחוק ניירות ערך.

(ב) חברה פרטית תערוך, אחת לשנה, דין וחשבון שנתי תוך ארבעה חודשים מתום שנת החשבון שלה (להלן – יום הסיכום); הדו"ח האמור יוגש לרשם ארבעה עשר ימים או יותר קודם התאריך שנקבע לכינוס האסיפה הכללית שבה יוגשו הדו"חות הכספיים של החברה, או תוך ארבעה עשר ימים מיום החתימה של חוות דעתו של רואה החשבון של החברה לגבי דו"חותיה הכספיים, לפי המוקדם.

174. הדין וחשבון השנתי של חברה פרטית יכלול את הפרטים הבאים:

פרטי הדו"ח
השנתי בחברה
פרטית

- (1) מספרה הרשום של החברה.
- (2) מען המשרד הרשום של החברה.
- (3) כל הפרטים בדבר הדירקטורים המכהנים ביום הסיכום, כפי שהם רשומים לפי סעיף 254.
- (4) סיכום של סך כל הון המניות של החברה וחלוקתו למניות ומספר המניות שנרכשו מייסודה של החברה עד יום הדין וחשבון, תוך הבחנה בין המניות שהונפקו במזומנים ובין המניות שהונפקו כנפרעות, כולן או מקצתן, שלא במזומנים;
- (5) מספר המניות הרשומות במרשם בעלי מניות בסניף;
- (6) סך כל המניות הרדומות בחברה וכן המניות שחולטו או עוכבו;
- (7) סך כל חיובי החברה המובטחים במשכונות שיש לרשום לפי חוק זה אצל הרשם לתאריך המאזן.

סימן ב': דיווח רשות

175. (א) בנוסף לדיווחים הנדרשים לפי סימן א', רשאת החברה מיוזמתה לדרווח לרשם החברות דיווחים נוספים או להמציא מסמכים נוספים שלדעתה יש לציבור ענין בהם.

מסמכים נוספים
לרשום

(ב) הרשם ינהל לגבי כל חברה בנפרד, תיק ניוחד ובו הדיווחים והמסמכים שהחברה דיווחה או המציאה כאמור.

דברי הסבר

להבלטת נושאים הנראים להן מועילים. למרות שכל חברה תשאף לפרסם רק מידע המשפר את תדמיתה, ההזדמנות לעשות זאת תמריץ אותה "לייצר" התפתחות חיוביות. בעקיפין, מתן תמריץ מעין זה לכל החברות צפוי להגביר את התחרות ביניהן ולפעול גם לטובת הנזקקים לשירותיהן. ההצעה איננה מתייחסת במפורש למצב שבו כללה החברה בדיווחי הרשות שלה מידע מסולף או מטעה. דינה של התנהגות כזו ייחרץ על פי הדין הכללי, לרבות הדינים העוסקים במרמה, מצג שוא רשלני וכדומה.

3. לגבי חברה פרטית נשאר בעיקרו ההסדר לפיו החברה תדרווח לרשם החברות. עם זאת, בהצעה מוטלת חובת דיווח שלא היתה בדין הקיים – משלוח מאזן ודוחות כספיים לרשם החברות.

סימן ב': דיווח רשות

מושג "דיווח רשות" הוא חדש בהצעה. דיווח זה מאפשר לחברה להפקיד במאגר המידע הפתוח לעיונו של הציבור, מידע שהדיווח עליו איננו נדרש בחוק. הרציונל לחידוש זה הוא לאפשר בדרך זו לחברות לקבל במה

פרק רביעי: מבקר פנים

176. (א) דירקטוריון של חברה ציבורית ימנה, לפי הצעת ועדת הביקורת, מבקר פנימי. חובת מינוי מבקר פנימי
- (ב) על המבקר הפנימי יחולו הוראות סעיפים 3, 5(ד), 7 עד 10, 14(ב) ו-1(ג) ו-24(ג) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992⁵, בכפוף ליתר הוראות פרק זה ובשינויים המחוייבים לפי הענין, ובלבד שסעיף 9 בו ייקרא כאילו בסופו בא:
- "(ז) על אף האמור בהוראותיו הקודמות של סעיף זה רשאית ועדת הביקורת, לבקשת הדירקטוריון, להגביל גישתו של מבקר פנימי למסמכים ולמידע שיש בהם משום סוד מסחרי."
177. (א) המבקר הפנימי יבדוק, בין היתר, את תקינותן של פעולות החברה מבחינת השמירה על החוק ועל נוהל עסקים תקין.
- (ב) המבקר הפנימי ידווח על ממצאיו ליושב ראש הדירקטוריון, למנהל הכללי וליושב ראש ועדת הביקורת.
- (ג) כהונתו של המבקר הפנימי לא תופסק שלא בהסכמתו והוא לא יושעה מתפקידו, אלא אם כן החליט על כך הדירקטוריון על פי הצעת ועדת הביקורת.

פרק חמישי: רואה חשבון

סימן א': חובת מינוי רואה חשבון

178. (א) חברה תמנה בכל אסיפה כללית שנתית רואה חשבון שימש במשרתו עד האסיפה הכללית השנתית שלאחריה, שבה רשאית היא להחליט על המשך העסקתו של רואה החשבון שכיהן עד אותה אסיפה כללית.
- (ב) הדירקטורים רשאים, בכל עת שלפני האסיפה הכללית השנתית הראשונה למנות את רואה החשבון הראשון של החברה והוא ישמש בתפקידו עד האסיפה האמורה.

סימן ב': אי תלות רואה החשבון

179. (א) רואה החשבון לא יהיה תלוי בחברה או קשור אליה במישרין או בעקיפין אלא כמפורט בפרק זה ולפי כל דין, ולא יראו בו עובד החברה או נושא משרה בה.
- (ב) לענין סעיף זה, "תלות בחברה או קשר אליה" – למעט שכר בעד שירותיו של רואה החשבון, ולרבות –

דברי הסבר

העיקרון של עצמאות רואה החשבון, ואי כפיפותו, הפורמלית או המשתמעת, למרותם של נושאי המשרה בחברה. כדי להשיג יעד זה, נכללו בהצעה הוראות פסלות המיועדות, רובן ככולן, לפסול את כהונתו כרואה חשבון, של כל אדם שקשריו עם החברה, עם בעלי השליטה בה, או עם נושאי משרה שונים בה, מעמידים בסמך שאלה את אי תלותו העניינית, ולפיכך פוגמים באמינות שירותיו.

פרק רביעי: מבקר פנימי

פרק זה שולב אל תוך ההצעה מתוך הוראותיו של חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992.

פרק חמישי: רואה חשבון

1. רואה החשבון הוא אחד מעמודי התווך של מינהל החברה. עם זאת, ולמרות היות המינהל כלי "פנימי" לטיהור נהלי העבודה בתוך הבית פנימה, יש להקפיד על

⁵ ס"ח התשנ"ב, עמ' 198.

(1) החזקה של רואה החשבון או קרובו בכל כמות שהיא של ניירות הערך של החברה או חברות קשורות לה.

(2) מתן הלוואות או ערבויות בידי רואה החשבון או קרובו, במישרין או בעקיפין, לחברה או לחברה קשורה, לנושא משרה בה או לבעל ענין בה, או מתן הלוואות או ערבויות כאמור מכל אחד מאלה לרואה החשבון.

180. (א) שכר הטרחה של רואה החשבון ייקבע באסיפה הכללית לאחר המלצת ועדת הביקורת; האסיפה הכללית אינה רשאית לאצול את סמכותה לענין זה.

שכר טרחה של רואה החשבון

(ב) לא ניתן יהיה להתנות את תשלום שכר טרחתו של רואה החשבון בתנאים כלשהם ולא ייקבע כל הסדר לשיפוי רואה החשבון בידי החברה או מי מטעמה, בשל חיוב שמקורו בהפרת אחריותו המקצועית של רואה החשבון, או באי קיום חובה אחרת המוטלת עליו על פי כל דין.

181. (א) אלה לא יהיו כשירים להתמנות ולפעול כרואי חשבון של חברה:

פסלות לשמש רואה חשבון

(1) נושא משרה בחברה או עובד שלה ומי שהנו אחד מאלה בחברה קשורה לה;

(2) מי שיש לו קשרים עסקיים או ענין אישי בחברה או קשרים כאמור עם נושא משרה בה, או עם בעל השליטה בחברה;

(3) בחברה ציבורית – מי שהוא קרוב של כל אחד מהמנויים בפסקה (1) ושותפו של נושא משרה בחברה או המועסק אצלו.

(ב) לענין סעיף זה קשרים עסקיים עם החברה לרבות האמור בסעיף 179(ב)(1)

ו-2).

סימן ג': מינוי רואה חשבון ופיטוריו

182. (א) רואה חשבון יתמנה באסיפה כללית שנתית כאמור בסעיף 178.

מינוי רואה חשבון

(ב) לא נתמנה רואה חשבון באסיפה כללית שנתית, רשאי הרשם, לפי בקשתו של אחד מבעלי המניות בחברה או נושיה, למנות לה רואה חשבון לאותה שנה ולקבוע את השכר שתשלם לו החברה בעד שירותיו.

183. נתפנתה משרתו של רואה חשבון שלא כאמור בסעיף 184, רשאים הדירקטורים למנות אחר במקומו; אולם אם היו לחברה רואי חשבון נוספים רשאים הנותרים להמשיך ולפעול כל עוד המשרה פנויה.

משרת רואה חשבון שנתפנתה

184. (א) ניתן לפטר את רואה החשבון בכל אסיפה כללית של בעלי המניות.

פיטורי רואה חשבון

(ב) היה על סדר יומה של האסיפה הכללית דיון בפיטוריו או באי חידוש העסקתו של מי שהיה רואה חשבון של החברה עד אותה שעה, או שהתפטר רואה החשבון מתפקידו יחולו הוראות אלה:

(1) הדירקטוריון ימציא לעיון האסיפה דין וחשבון המפרט את כל חילוקי הדעות, אם היו כאלה, עם רואה החשבון היוצא, בתחום הכללים החשבונאיים ובעניני הדיווח הכספי, לרבות מידת הגילוי הדרושה, לגבי הדוחות הכספיים של כל אחת משלוש השנים שקדמו להתפטרות רואה החשבון או להצעת החלטתו, ובדבר אופן יישובם של חילוקי הדעות, בין לשביעות רצונו של רואה החשבון ובין שלא לשביעות רצונו;

(2) הדירקטוריון ימציא לעיון האסיפה מכתב מאת רואו: החשבון המאשר הסכמתו למידע המובא ברין וחשבון של הדירקטוריון או המפרט השגותיו על מידע זה;

(3) רואה החשבון המתפטר או שמוצע לו לסיים את תפקידו יוזמן לאסיפה ויהיה רשאי להשמיע בה את דברו.

185. נודע לדירקטוריון כי רואה החשבון תלוי בחברה או קשור אליה כאמור בסעיפים 179 ו-181 ורואה החשבון לא נענה לבקשת הדירקטוריון לסיים את התלות או הקשר האמורים, יכנס הדירקטוריון אסיפה כללית וזו תחליף את רואה החשבון של החברה.

סימן ד': סמכויותיו, חובותיו ואחריותו של רואה החשבון

186. רואה חשבון של חברה זכאי בכל עת, לעיין במסמכי החברה שנדרשים לו לצורך מילוי תפקידו, לרבות פנקסיה, חשבוניותה ושובריה, ורשאי הוא לדרוש מאת נושאי משרה בה כל מידע והסבר שיש לו צורך בהם לשם מילוי תפקידו; כן רשאי רואה חשבון להשתתף בכל אסיפה כללית של החברה, שיוגשו בה חשבונות שביקר או שמסר עליהם דין וחשבון, ולמסור כל הודעה או הסבר שנראה לו בנוגע לאותם חשבונות.

187. נודע לרואה החשבון, אגב עבודת הביקורת שלו על פעולות של החברה, שיש בהן משום פגיעה בחוק או אי קיום הוראה בתקנון או פגיעה באינטרסים של בעלי זכויות בחברה, חובה עליו לדווח על כך ליושב ראש הדירקטוריון ואין בהתפטרותו או בפרישתו של רואה החשבון מתפקידו כדי לפטור אותו מקיום חובה זו.

188. קיבל יושב ראש הדירקטוריון מידע כאמור בסעיף 187, יזמן בהקדם ישיבה לדיון בנושאים שהובאו לידיעתו.

189. (א) רואה החשבון אחראי בגין הפרת חובה המוטלת עליו לפי פרק זה, כלפי כל בעל מניות או נושה שנגרם לו נזק בשל הפרת החובה בידי רואה החשבון; מי שנפגע כאמור זכאי לתבוע את נזקיו מרואה החשבון.

(ב) אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מחובתו של רואה חשבון לפי כל דין.

פרק ששי: חשבונות וביקורת

סימן א': דו"חות כספיים

190. (א) חברה ציבורית תנהל חשבונות ותערוך דו"חות כספיים כאמור בחוק ניירות ערך ובתקנות לפיו.

(ב) חברה פרטית תנהל חשבונות ותערוך דו"חות כספיים כמפורט בחוק זה ובתקנות לפיו.

דברי הסבר

פרק ששי: חשבונות וביקורת

פרק זה כולל הוראות המתייחסות לחשבונות הכספיים שהחברה תנהל ולדרך חשיפתם בפני בעלי המניות, וכן הוראות המתייחסות לשתי הועדות החשובות ביותר בנושאי המינהל: ועדת הביקורת וועדת המאזן.

2. הואיל ולרואה החשבון תפקיד חשוב בהגנה על האינטרסים הרכושיים של בעלי המניות בחברה, הזכות למינויו שמורה להם ולא לדירקטוריון. עם זאת, הדירקטוריון יוכל למנות רואה חשבון במקרי חירום, כגון אם כהונתו של רואה החשבון הקודם באה אל סיומה במפתיע, לפני שתם המועד שנקצב לכך על ידי בעלי המניות.

191. חברה פרטית תערוך דו"חות כספיים הנדרשים לפי עקרונות חשבונאות וביקורת מקובלים, לרבות מאזן ודו"ח רווח והפסד (להלן – הדו"חות), שיוחזקו במשרדה הרשום של החברה, לעיונם של הדירקטורים.
192. (א) חברה פרטית תכין, לא יאוחר משמונה עשר חודשים לאחר רישומה, ולאחר מכן אחת לכל שנה, מאזן ודו"ח רווח והפסד.
- (ב) הדו"חות ייערכו לפי העקרונות החשבונאיים וכללי הדיווח המקובלים וישקפו נכונה ובצורה נאותה את מצב עסקי החברה לתאריך המאזן ותוצאות פעילותה העסקית בתקופת דו"ח הרווח וההפסד שנסתיימה בתאריך זה.
- (ג) הדירקטורים יציגו לפני האסיפה הכללית דין וחשבון רווח והפסד ומאזן לא יאוחר מששה חודשים מתאריך המאזן בצירוף חוות דעתו של רואה החשבון; אלה יצורפו לדין וחשבון הדירקטורים על מצב עניני החברה.
- (ד) השר רשאי לקבוע בתקנות פרטים שיש לכלול בדו"ח רווח והפסד או במאזן. קבע השר תקנות לענין מסוים יחולו תקנות כאמור, על אף הקבוע בעקרונות החשבונאיים וכללי הדיווח המקובלים.
193. רואה החשבון יגיש לאסיפה הכללית תסקיר בהתאם לתקני הביקורת המקובלים.
194. (א) הדו"חות ייחתמו בידי דירקטור אחד לפחות ויצורף להם תסקיר של רואה חשבון.
- (ב) העתק של מאזן החברה שיש להניחו לפני האסיפה הכללית וכל מסמך שיש לצרף אליו לפי הדין ותסקיר רואה החשבון, יישלחו כמפורט:
- (1) בחברה פרטית – לא יאוחר משבעה ימים לפני תאריך האסיפה הכללית, לכל הזכאים לקבל הודעה על אסיפותיה.
- (2) בחברה ציבורית – לא יאוחר מארבעה עשר ימים לפני תאריך האסיפה הכללית, לכל הזכאים כי הודעה על האסיפה תימסר להם כאמור בסעיף 88(ב); כן תשלח החברה העתק של המאזן לכל בעל מניות שביקש זאת, קודם למועד כינוס האסיפה הכללית.

דברי הסבר

סימן א': דו"חות כספיים

שימוש לרעה בסודות מסחריים ובמידע אחר הכולל בחשבונות ובדו"חות הכספיים. עם זאת, ההצעה קובעת כי הדירקטוריון יאשר מאזן וחשבון רווח והפסד, ויביא את ההערכות המאושרים לעיונם (ולדיונם) של בעלי המניות. דיווחים כספיים אלה יוגשו כשהם מלווים בחוות דעת מקצועית של רואה חשבון.

2. כדי למנוע מצב של סחטנות מצד מיעוט של דירקטורים המסרבים לחתום על מאזן החברה, מוצע כי המאזן שיוכא לאסיפה הכללית יכול שיהיה חתום על ידי דירקטור אחד בלבד. ואולם אין לפרש הוראה זו כמאפשרת למיעוט הדירקטורים לאשר מאזנים כנגד דעתו החולקת של הרוב.

1. סימן זה חוזר על ההוראות שבדין הקיים, לפיהן חשבונותיה השונים של החברה יהיו פתוחים תמיד לעיונם של הדירקטורים. אומנם, חובות הדיווח של חברה פרטית הורחבו מעבר לדין הקיים, אך עדיין יהיו דו"חות שהחברה אינה חייבת בדיווח לגביהם. מכלל הן שומע ומפרשו לאו, קרי, אותם החשבונות שאין מדווחים עליהם לרשם ואין לבעלי המניות זכות עיון בהם מכוח הימצאם אצל הרשם, אינם פתוחים בהכרח בפני בעלי המניות (לרבות חברה אם). הסיבה לכך היא, כי בין בעלי המניות יכולים להיות כאלה שהאינטרסים של החברה אינם עומדים בראש מעייניהם, והם עלולים לעשות

(ג) חברה ציבורית תשלח העתק הדו"חות הכספיים לרשות ניירות ערך כמפורט בחוק ניירות ערך. חברה פרטית תשלח לרשם העתק הדו"חות הכספיים 14 ימים לאחר האסיפה הכללית שלפניה הונחו הדו"חות.

195. בעל מניות ובעל איגרות חוב בחברה זכאי, לפי דרישתו, לקבל העתק של המאזן האחרון של החברה וכל מסמך שיש לצרף אליו לפי כל דין, בצירוף העתק של תסקיר רואה החשבון.

סימן ב': ועדת מאזן ועדת ביקורת

196. (א) דירקטוריון חברה ציבורית ימנה ועדת ביקורת ורשאי הוא למנות ועדת מאזן. מינוי הועדות (ב) לא מינה הדירקטוריון ועדת ביקורת רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל מניות או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, לצוות על החברה למנות ועדת ביקורת.

197. (א) מספר חבריה של ועדה לפי פרק זה לא יקטן משלושה, וכל הדירקטורים החיצוניים יהיו חברים בה.

(ב) לא יהיו חברי ועדה לפי פרק זה: יושב ראש הדירקטוריון, המנהל הכללי, מנהל העסקים הראשי, חשב, מזכיר וכל נושא משרה שהוא עובד החברה.

198. (א) רואה החשבון והמבקר הפנימי של החברה יקבלו הודעות על קיום ישיבות הועדות ויהיו זכאים להשתתף בהן; היתה הישיבה בנוגע לענין שיש בו סוד מסחרי או פטנט או שהשתתפותם בישיבה עלולה לפגוע בטובת החברה, רשאים הדירקטורים להודיע למבקר הפנימי ולרואה החשבון על קיומה של הישיבה, ועל כך שלא יהיו רשאים להשתתף בה.

(ב) רואה החשבון והמבקר הפנימי רשאים, בכל עת, לדרוש כינוס ועדה וחובה על יושב ראש הועדה לכנסה תוך זמן סביר.

199. השר רשאי לקבוע בתקנות כללים בדבר הרכבן, ודרך פעולתן של הועדות, וכן לקבוע להן תפקידים נוספים.

סימן ג': ועדת הביקורת

200. (א) דירקטוריון בחברה פרטית רשאי למנות ועדת ביקורת בת שלושה חברים לפחות. מינוי ועדת ביקורת בחברה שאינה ציבורית

דברי הסבר

הוא לרדן ולאשר דו"חות כספיים ערב הגשתם לאסיפה הכללית, ואילו תפקידה של ועדת ביקורת לרדן בהם לאחר שנדונו בדירקטוריון, כדי להסיק מהם מסקנות לעתיד.

סימן ג': ועדת הביקורת

הוראותיו של סימן זה שאולות ברובן מתוך הדין הקיים המתייחס לוועדת הביקורת.

סימן ב': ועדת מאזן ועדת ביקורת

1. שתי הועדות הנדונות בסימן זה הן ועדות שתכליתן לבקר מצבים של ניגוד עניינים בתוך החברה. מכאן מתבקש ההרכב הפרסונאלי המחמיר הנדרש בועדות אלה, ובפרט הדרישה כי כל הדירקטורים החיצוניים יכהנו בהן.

2. ההבדל בין ועדת מאזן לוועדת ביקורת לענין הדו"חות הכספיים, נעוץ בכך שתפקידה של ועדת מאזן

(ב) רוב חברי הועדה או קרוביהם לא יהיו בעלי מניות בשיעור העולה על חמישה אחוזים, ויחול עליה האמור בסעיף 197(ב).

- תפקידי ועדת הביקורת
201. ואלה תפקידי ועדת הביקורת:
- (1) לבקר, תוך התייעצות עם רואה החשבון של החברה, את מצבה הכספי של החברה על בסיס הדו"חות הכספיים וכל המסמכים והנתונים הקשורים לכך;
 - (2) לדון, תוך התייעצות עם המבקר הפנימי של החברה, בעניני ביקורת פנים של החברה;
 - (3) לעמוד על ליקויים בניהול העסקי של החברה ולהציע לדירקטוריון דרכים לתיקונם;
 - (4) לאשר פעולות ועסקאות כאמור בסעיפים 283 ו-285 עד 289.

אישור בידי ועדת הביקורת

202. ועדת הביקורת תאשר, לאחר שניתנה הזדמנות לדירקטורים החיצוניים להשמיע את עמדתם –

- (1) פעולה או התקשרות הטעונים אישור ועדת ביקורת;
 - (2) עסקה שהחברה עומדת לערוך עם בעל ענין בה שהנה מהותית לחברה או שאינה בתנאי השוק או שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה.
203. פעולה או עסקה שלא אושרה כאמור בסעיף 202 או שנעשתה בחריגה מהאישור, אין לה תוקף כלפי החברה וכלפי בעל ענין בה, אלא אם כן אושרה בידי האסיפה הכללית.
- פעולת ועדת הביקורת
204. (א) היתה בחברה ועדת ביקורת בין אם מונתה על פי סעיף 196 ובין אם מונתה על פי סעיף 200 יבוצעו התפקידים שיוחדו לה בסימן זה על ידיה בלבד, ולא על-ידי הדירקטוריון במליאתו.
- (ב) חבר ועדת ביקורת שיש לו ענין אישי בהחלטות הועדה, לרבות לענין מתן אישורים, לא יהיה נוכח ולא יצביע בישיבת הועדה.

סימן ו': ועדת מאזן

- תפקידי ועדת המאזן
205. הוקמה בחברה ועדת מאזן, יהיו תפקידיה –
- (1) לדון בטיוטות הדו"חות הכספיים של התאגיד: דו"חות הביניים, הדו"חות התקופתיים והשנתיים, ולאשרם;
 - (2) לדון בדו"חות רואה החשבון של החברה;
 - (3) דיון בכל נושא שיראה הדירקטוריון לנכון להעביר לדיון בה, בכפוף לאמור בסעיף 139.

דברי הסבר

לדון בטיוטות החשבונות הכספיים ערב הגשתם לאישור. בכך נבדל תפקידה של ועדת המאזן מתפקידה של ועדת הביקורת. הרשאת לדון בדו"חות גם לאחר הגשתם וגם לאחר שהפכו לסופיים, על מנת להפיק לקחים לגבי התנהגותה של החברה בעתיד.

סימן ד': ועדת המאזן

1. הרין הקיים איננו דורש את הקמתה של ועדת מאזן, ואף ההצעה איננה דורשת זאת. עם זאת, אם החליטה החברה על הקמתה של ועדת מאזן, קובעת ההצעה את סמכויותיה ואת הרכבה. עיקרן של סמכויות אלה הוא

חלק חמישי: בעל המניה פרק ראשון: בעל מניה ותעודת מניה

206. (א) בעל מניה בחברה פרטית הוא מי שרשום ככזה במרשם בעלי המניות, או המחזיק בשטר מניה למוכ"ז.
- (ב) מי שרכש מניות מבעל מניות זכאי להירשם במרשם בעלי המניות כבעלים, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון, ועד שלא נרשם יהיה הבעלים הרשום נאמן עבורו.
207. (א) בעל מניה בחברה ציבורית הוא מי שזכאי לנייר ערך רשום או המחזיק בשטר מניה למוכ"ז או מי שרשום במרשם בעלי המניות בחברה הציבורית.
- (ב) לבעל מניה כאמור בסעיף קטן (א) יהיו כל הזכויות והחובות המוקנות לבעל מניה בתקנון החברה ולפי כל דין.
208. בעל מניה זכאי לקבל מהחברה תעודת המעידה על בעלותו במניה.
209. הוצא שטר מניה למוכ"ז למניה על-שם, תירשם המניה כאמור בסעיף 156 ושמו של בעל המניה יימחק.
210. זכויותיו וחובותיו של בעל המניה הן כקבוע בתקנון החברה, בחוק זה ולפי כל דין.
211. הדירקטורים רשאים לדרוש מבעלי המניות תשלומים על חשבון הסכום שעדיין לא נפרע בעד מניותיהם, אם נקבעה הוראה כאמור בתקנון ובתנאים שנקבעו.
212. לא שילם בעל מניות את תמורתה של מניה במלואה לאחר שנדרש לעשות כן, רשאית החברה, לאחר שנקטה אמצעים סבירים לקבלת התמורה –
- (1) לקזז מתשלום דיבידנד או מתשלום בעקבות פירוק, שבעל מניות זכאי להם, כל סכום שחייב בעל המניות לחברה כתמורה בעד מניותיו;
- (2) למנוע מבעל המניות לממש את זכויותיו בחברה וכלפיה, לרבות את זכות ההצבעה שלו;
- (3) למנוע מבעל המניות למכור את המניה או להעביר את זכויותיו לפיה.

דברי הסבר

כבעל מניות עבורם ולפי הוראותיהם. לדוגמה, הנעבר יהיה רשאי להורות לבעלים הרשום כיצד להצביע, וכל רווח או טובת הנאה שיגיעו למעביר בתוקף בעלותו הפורמלית במניות המועברות, יוחזקו בידו בנאמנות עבור נעבריו.

2. כמו-כן יש לציין, כפי שנזכר, כי לפי החוק המוצע לא תהיה כל מניעה כי פלוני יירשם במרשם בעלי המניות כנאמן עבור אחרים. רישום נאמנות זה ישקף בצורה טובה יותר את מצב הזכויות האמיתיות. הסדר זה לא יכביד על החברה, כיון שהיא תוכל לצאת ידי חובתה כלפי בעלי מניותיה כאשר תתייחס אל הנאמן כאל בעל מניות לכל דבר ועניין.

חלק חמישי: בעל המניה

פרק ראשון: בעל מניה ותעודת מניה

1. ההצעה מתייחסת במפורש ליחס שבין הבעלות במניה לבין רישומו של בעל המניה במרשם בעלי המניות בחברה שאינה חברה ציבורית. הכלל המוצע הוא, כי החברה תוכל להתייחס כבעלים רק לבעלי המניות הרשומים במרשם בעלי המניות ורק הם יהיו זכאים כלפיה לזכויות המוקנות לבעלי מניות, כגון הזכות להשתתף ברווחים או הזכות להצביע. אין בכך כדי לפגוע ביחסים הפנימיים שבין בעל מניות הרשום במרשם לבין נעבריו. ביחס אליהם, ייחשב המעביר לנאמן, והוא יהיה חייב להפעיל את זכויותיו הפורמליות

- עכבון 213. (א) הוצאו כתבי מניה – תהא לחברה זכות עכבון על כתב המניה של כל מניה שלא שולמה תמורתה במלואה.
- (ב) החברה רשאית למכור, בדרך שיראו הדירקטורים לנכון, מניה שיש לה זכות עכבון עליה.
- חילוט מניות 214. (א) חברה רשאית, אם נקבע כך בתקנונה, לחלט מניות בשל אי-פרעון דרישת תשלום לפי הוראות תקנונה.
- (ב) מניה שחולטה ניתן למכירה או להעבירה באופן אחר, בתנאים שיקבע הדירקטוריון, וכל עוד לא הועברה רשאי הדירקטוריון לבטל את החילוט בתנאים שיקבע.
- (ג) מי שחולטו מניותיו יחדל להיות בעל מניות לגביהן, אולם יוסיף להיות חב לחברה כספים שעמדו לחובתו ביום החילוט על חשבון מניות אלה, עד שיפרע את החוב במלואו.
- תחולה 215. האמור בסעיפים 211 עד 214 לא יחול על חברה ציבורית.
- שערוך 216. לענין פרק זה, חוב המגיע מאת בעל מניות, יחושב לפי ערכו ביום התשלום לחברה.
- הוראת מעבר 217. (א) חברה שהיא אגדה לפני תחילתו של חוק זה תוכל לשנות את תקנונה, ברוב הדרוש לשינויו, כדי לכלול בו הוראות פרק זה.
- (ב) שינתה החברה את התקנון וכללה בו הוראות כאמור בסעיפים 212 עד 214 בלבד, יחול האמור בסעיף 216.

דברי הסבר

3. הוראות מיוחדות נקבעו לגבי חברות ציבוריות, לאור עובדת היותן של המניות רשומות על שם חברת רישומים. כידוע, בחברה ציבורית, רשומה במרשם בעלי המניות "החברה לרישומים", כבעלים של כלל המניות שהונפקו לציבור. מבחינה פורמלית, "המשקיע הקטן" מקבל מחבר הבורסה באמצעותו רכש את המניות, אישור כי הוא "זכאי" לניירות הערך שרכש, כאשר חבר הבורסה מקבל – במישרין או (כפי שהדבר הוא בדרך כלל) בעקיפין – "זיכוי" דומה במסלוקת הבורסה. כאשר אותו משקיע מוכר את אחזקותיו לאדם אחר, נרשמות אחזקותיו של אותו אחר במקומו. כאשר כל ההליך מתבצע בסליקה ממוכנת ומהירה, שתחנתה האחרונה היא חבר הבורסה. פרקטיקה זו נחשבת ליעילה, והיא מאפשרת רישום מהיר של מצב הזכויות בניירות הערך של כל מנפיק. אילו כל עיסקה היתה מחייבת העברה פיסית של ניירת ממנו שמכר את נייר הערך למי שקנה אותו וכן רישום העיסקה במרשמי החברה המנפיקה, היה הדבר כרוך בהוצאות מינהלה כבדות, בהאטה ובסירובול ניכרים של הליך המסחר והעברת הזכויות.
4. עם זאת, השימוש בחברות רישומים יוצר לפחות שתי בעיות כבדות משקל, שההצעה נערכה לטיפול בהן. בראש ובראשונה היה קיים ספק האם בעל נייר הערך "האמיתי", קרי המשקיע מן הציבור, הוא בעל הקנין בנייר הערך, או שמא הקנין נקבע על ידי הרישום, ולמשקיע, "הבעלים האמיתי", אין אלא תביעת גברא
5. הבעיה השניה נוגעת לסדרי ההצבעה באסיפה הכללית. הן הדין הנוהג והן הדין המוצע מייחסים משקל רב לאסיפה הכללית ולהצבעת בעלי המניות בה. השימוש בחברות רישומים מנע, עד כה, מתן נפקות של ממש לרעיונות אלה. מבחינתן של החברות שמניותיהן הונפקו לא ניתן היה לברר מי הם "בעלי המניות האמיתיים", אשר היו מוסתרים מעבר לפרגוד של חברת הרישומים, שהיתה רשומה בפנקס החברים כ"בעלת המניות" שבידי הציבור. חברות הרישומים עצמן סרבו, כענין של מדיניות, להתייצב באסיפות הכלליות ולהצביע. יש לשער כי עמדה זו נבעה ממעמדן הרגיש כנאמן של נהנים שונים, שאין להם בהכרח דעות אחרות בפלוגתאות העומדות להצבעה. התוצאה המעשית של מצב דברים זה היתה, כי בעלי המניות העיקריים שהתייצבו לאסיפות כלליות היו בעלי השליטה בחברות שמניותיהן הונפקו לציבור, שהיו יכולים, עקב כך, לקבל כל החלטה הנראית להם מבלי שיתקלו בהתנגדות כלשהי.

פרק שני: חובות וזכויות בעל המניה

סימן א': זכויות בעל המניה

218. לבעלי המניות זכות עיון במסמכי החברה כמפורט בחוק זה לרבות – הזכות למידע

(1) בהחלטות משיבות הדירקטוריון כאמור בסעיף 219;

(2) בפרוטוקולים מאסיפות כלליות כאמור בסעיף 120;

(3) במרשם בעלי המניות ומרשם בעלי המניות המהותיים כאמור בסעיף 159;

(4) בכל מסמך או דו"ח שעל החברה להגיש לפי חוק זה ולפי כל דין, לרשם החברות, לרשות ניירות ערך ולבורסה.

219. (א) בעל מניות בחברה פרטית זכאי לדרוש מהחברה, תוך ציון מטרת הדרישה, לבדוק, בעצמו או באמצעות אחר, את ספרי החברה, מסמכיה, רישומיה וההחלטות שהתקבלו בישיבות הדירקטוריון, וכן לקבל העתקים מהם, ובלבד שמטרת הדרישה קשורה לזכויותיו של בעל המניות.

(ב) החברה רשאית לסרב לבקשתו של בעל מניות אם סברה שהבקשה הוגשה שלא בתום לב או שיש במסמכים האמורים סוד מסחרי, או פטנט, או שגילוי המסמכים עלול לפגוע בדרך אחרת בטובת החברה.

220. חברה חייבת לשלוח לכל בעל מניות, לפי בקשתו, עותק של התקנון. הזכות לקבל תקנון

221. כל בעל מניה זכאי לקבל העתק מאזן כאמור בסעיף 195. הזכות לקבל מאזן

222. בכפוף לקבוע בתקנון החברה ובחוק זה, לכל בעל מניה זכות להשתתף באסיפות בעלי המניות בחברה ולהצביע בהן. הזכות להצביע

דברי הסבר

סימן א': זכויות בעל המניה

1. סוגיה חשובה המוסדרת בפרק זה עוסקת בזכויות המידע של בעלי המניות בחברה. התפיסה הדמוקרטית העומדת ביסוד השיתוף בהון החברה היתה מחייבת לכאורה, לחשוף את כל עניני החברה בפני כל אחד מבעלי מניותיה. מאידך גיסא, מדיניות חשיפה ליברלית מדי היא גם רבת עלויות, וגם עשויה להיות מנוצלת לרעה על ידי בעלי מניות שטובת עצמם, ולא טובת החברה, לנגד עיניהם. החוק המוצע קבע שני פתרונות שונים בתכלית, באשר לחברות פרטיות וציבוריות. חברה שניירות הערך שלה נמצאים בידי הציבור וחוק ניירות ערך חל עליה, חייבת בחובות גילוי אינטנסיביות ביותר והחומר הנחשף פתוח לעיונו של הציבור הרחב, לרבות מי שאינו בעל מניות בחברה. כללים אלה נאכפים בחריצות רבה על ידי הרשות לניירות ערך, וכל דכפין רשאי להנות מפירות הגילוי. מתן זכות עיון וחקירה בחומר שלא חלה עליו חובת גילוי הוא מיותר, שכן כל פרט מהותי החשוב למשקיע הסביר – גילוי נדרש בלאו הכי, למעט במקרים שאינטרס לגיטימי של החברה (למשל, סודיות עסקית) מצדיק את אי הגילוי.

6. הרפורמה העיקרית המוצעת בנושא זה היא הטלת חובה על החברה הציבורית ועל חברי הבורסה, להודיע לבעלי המניות מקרב הציבור, כל הודעה הנשלחת אליהם בתור בעלי מניות בחברה ובמקביל, לאפשר להם להפעיל את זכויותיהם כבעלי מניות. תפקידם של חברי הבורסה בענין זה יהיה מינהלי בלבד, ולא יהיה כרוך בהפעלת שיקול דעת כלשהו. הם ישמשו מעין "תיבת דואר" בהתכתבות בין החברה הציבורית לבין בעלי מניותיה, ויאפשרו לחברה לקבל, ישירות מבעלי המניות, קלט אמיתי של רצון בעלי המניות בחברה, שיאומת בכך שבעל המניות יצרף להצבעתו או לעמדתו את אישורו של חבר הבורסה (ר' לענין זה סעיף 420).

פרק שני: חובות וזכויות בעלי המניות

פרק זה מכיל שורה של רעיונות, שחלקם מהווים חידושים במשפט הנוהג בישראל וחלקם מבוסס על פרשנות המשפט הנוהג, העולה בקנה אחד עם עקרונות היסוד שבחוק המוצע.

223. (א) בעלי מניות רשאים לערוך ביניהם הסכמי הצבעה בכפוף להוראות חוק זה. רשות לערוך הסכמים
- (ב) בעלי מניות בחברה פרטית רשאים לערוך ביניהם הסכמים ובהם הוראות לגבי חלוקת הסמכויות בין האורגנים בחברה, ניהולה והיחסים בינם לבין עצמם ובינם לבין החברה גם אם הם שונים מהאמור בחוק זה לגבי חברות שאינן פרטיות: היה ההסכם בענין חלוקת הסמכויות בין האורגנים בחברה כפי שנקבעה בתקנון, לא יהיה תוקף לשינוי אלא אם התקבלה החלטה לשינוי התקנון.
224. לכל בעל מניה זכות לקבל דיבידנד כמפורט בתקנון החברה, אם החליטה החברה על חלוקת דיבידנד כאמור בסעיף 343.
225. לכל בעל מניה זכות לקבל את חלקו היחסי ביתרת נכסי החברה בפירוק אם נותרו כאלה לאחר ששולמו כל חובותיה לנושים כמפורט בפקודת החברות, ואם לא נקבע אחרת בתקנון. הזכות בפירוק
226. (א) היו עניינה של חברה מתנהלים בדרך שיש בה משום קיפוח של חלק מבעלי המניות או יש חשש שיתנהלו כך, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בעל מניה לתת הוראות הנראות לו לשם הסרת הקיפוח, ובהן הוראות שלפיהן יתנהלו עניני החברה בעתיד או הוראות לבעלי המניות בחברה, לפיהן ירכשו הם או החברה מניות ממניותיה. הזכות במקרה של קיפוח
- (ב) הורה בית המשפט הוראות בהתאם לסעיף קטן (א) יורה להביא בתקנון החברה ובהחלטותיה את השינויים המתחייבים מכך ויראו שינויים אלה כאילו נתקבלו כדין בידי החברה; עותק מן ההחלטה יישלח לרשם החברות.
- (ג) הורה בית המשפט על שינויים בתקנון או בהחלטות החברה, תמסור החברה לרשם העתק מן התקנון או ההחלטות כפי ששונה והרשם ירשום את המסמך ששונה ויאשר רישומו בתעודה.

סימן ב': חובות בעל המניה

227. בעל מניות בחברה ינהג בהפעלת זכויותיו ובמילוי חובותיו בתום לב ובהגינות כלפי החברה ויימנע מניצול לרעה של כוחו בחברה. חובות כלפי החברה
228. בעל מניות חייב להימנע מלעשוק או לקפח בעלי מניות אחרים. חובות כלפי בעלי מניות אחרים

דברי הסבר

2. חובות גילוי דומות אינן חלות על חברות פרטיות. מטעם זה מוצע לאפשר לכל בעל מניות לבקש מן החברה את זכות העיון בחשבונותיה הכספיים, בספריה וברישומיה וכן בהחלטות שהתקבלו בדירקטוריון. החברה תהיה חייבת להיענות לדרישה, אלא אם יש בידה להצדיק, מטעמים של טובת החברה, את אי חשיפתו של המידע.
1. הדין הנוהג קבע עוד מקדמת דנא, כי נושאי משרה בחברה חבים לחברה, חובות זהירות ואמון, ואפשר וחבים הם בחובות אלה במקרים מסויימים, גם כלפי כל
- סימן ב': חובות בעל המניה
- קבוצה או יחיד מבין בעלי מניותיה. לפי פסיקתו של בית המשפט העליון, ניתן להחיל חובה דומה גם על בעלי מניות דומיננטיים בחברה. בית המשפט העליון טרם נזקק לסוגיה האם חלות חובות דומות גם על בעלי מניות שאינם דומיננטיים.
- ההצעה משקפת עמדה עקרונית לפיה יש להשיב על שאלה זו בחיוב. כלל רחב דיני האמון (Law of Fiduciary Relationship) הוא, כי כאשר מפקידים את השליטה ברכושו של אדם אחד בידי אדם אחר, חייב האחר להפעיל את שליטתו בנאמנות: כוח ללא אחריות משול להפקרות. דיני החברות מזמנים לעיתים, גם

229. בעל מניות יימנע מניצול לרעה של כוחו באסיפות בעלי מניות, ובין היתר במקרים הבאים:

- (1) שינוי התקנון לרבות שינוי הזכויות הצמודות למניות;
- (2) אישור חלוקת דיבידנד;
- (3) אישור שינויים במבנה החברה, לרבות רכישת החברה.

ניצול הזדמנות
עסקית

230. בעל מניות בחברה יימנע מניצול הזדמנות עסקית של החברה, שנודע לו עליה בתוקף מעמדו בחברה, ושיש בניצולה כדי לפגוע בטובת החברה.

עסקאות חריגות
עם בעל מניות

231. (א) דירקטוריון חברה רשאי לאשר התקשרות החברה בעסקה חריגה עם בעל מניות אם אין בכך כדי לפגוע בטובת החברה.

(ב) היה לרוב חברי הדירקטוריון עניין אישי בהחלטה, טעון אישורם גם אישור ועדת ביקורת.

(ג) היה לרוב חברי ועדת ביקורת עניין אישי בהחלטה, או אם בחברה פרטית לא היתה ועדת ביקורת, טעונה ההתקשרות גם אישור האסיפה הכללית; אישור כאמור יתקבל בהסכמת רוב בעלי המניות הנוכחים בהצבעה במנין קולות; במנין קולות הרוב ייכלל שליש לפחות מקולות בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי בעסקה כאמור, הנוכחים בהצבעה.

דברי הסבר

לכך הן, למשל שינוי התקנון, המהווה את התשתית החזיתית ליחסים שבין בעלי המניות לבין עצמם; החלטות הנוגעות לחלוקת דיבידנד (דוגמה בולטת לכך: אישור חלוקת דיבידנד בשנה פלונית כאשר החברה הקצתה מניות בכורה, ובמיוחד כאלה שאינן "מצטברות"), ושינויים אורגניים בחברה, שבעקבותיהם עלולים למצוא את עצמם כל בעלי המניות, שותפים בישות שונה באופן מהותי מן הישות המקורית שבה השקיעו את כספם.

4. שאלת הקצאתן של הזדמנויות בין החברה לבין בעלי מניותיה מהווה סוגיה נפרדת. שאלה זו מתעוררת לעיתים תכופות בקונצנר, דהיינו, בתוך אשכול של חברות, כלומר כאשר בעל המניות הדומיננטי בחברה פלונית הוא חברה אחרת שלה חברות נוספות, ואולם הסוגיה מתעוררת גם שלא בהקשר הקונצנרי. כאשר נקרת בפני בעלי המניות בחברה פלונית הצעה, המהווה גם הזדמנות עסקית עבור חברה אחרת בשליטתם, הרי הם נתונים בניגוד ענינים מובהק כאשר עליהם להחליט בידי מי להותיר את אותה ההזדמנות, בידי החברה האחת, האחרת, או ליטול אותה לעצמם. יתרה מזו, גם נושא המשרה בחברה הנשלטת נמצאים בניגוד ענינים דומה, שכן אם יטורחו להגן על האינטרסים של החברה בה הם מכהנים בחריצות רבה מידי, הם עשויים לפגוע באינטרסים של החברה האם, ובכך עלולים הם לכרות את הענף עליו הם יושבים. לא כל הבעיות הללו ניתנות לפתרון סטטוטורי מושלם, אך ההצעה קובעת, כנורמה מחייבת, כי אם ההזדמנות אכן שייכת לחברה, בעלי המניות בה מחויבים שלא ליטול אותה לעצמם, אם יש בכך כדי לפגוע בטובת החברה.

לקבוצת בעלי מניות שאינם "דומיננטיים", כוח לשלוט במה שיעשה ברכושם של בעלי מניות אחרים. דוגמאות לכך הן למשל, כאשר לקבוצת בעלי מניות יכולת להיות רוב או מיעוט "חוסם" בהצבעה, או כאשר היא מהווה לשון מאזניים בין שתי קבוצות המתחרות ביניהן על השליטה בחברה. ההצעה קובעת כי גם כוחות אלה יופעלו תמיד בתום לב ובהגינות, הן כלפי החברה והן כלפי בעלי המניות האחרים. אין לפרש נורמה זו כתובעת מבעלי המניות להפעיל את כוח ההצבעה שלהם באופן אלטרואיסטי, או תוך שלילת זכותם להביא בחשבון את האינטרסים של עצמם ולקדם אותם. אך גם אסטרטגיות המונעות ביסודן על ידי אינטרסים עצמיים יש לנהל ביושר ובהגינות. הפרה של כללים אלה יכולה להיות עושה של בעלי המניות האחרים או קיפוחם, ולהקנות לנפגעים סעד מתאים. בכך קושרת ההצעה את הסעד בשל עושה או קיפוח, שהיה קיים שנים רבות גם בדין הנודג, אל הזכות המהותית שלא להיות נעשה או מקופח על ידי יתר בעלי המניות, יהיה מספרם אשר יהיה.

2. מאחר שהכללים דלעיל הם חלק מדיני האמון הכלליים, ולא דווקא מדיני הניקיון הכלליים, כוללת ההצעה הצהרה מפורשת כי על הפרת חובות בעלי המניות יחולו הדינים החלים על הפרת חוזה, בשינויים המחויבים.

3. הנורמה דלעיל היא בעלת אופי כללי, אך ההצעה מונה כדוגמאות, מספר מקרים קונקרטיים שבהם נתבעים בעלי המניות, באופן מיוחד, להיות רגישים לאופן הפעלת זכויותיהם, ולזכויות חבריהם. דוגמאות

232. (א) על אף האמור בסעיף 231, התקשרות מהתקשרויות החברה המנויות להלן טעונה אישור ועדת הביקורת, הדירקטוריון והאסיפה הכללית כאחד, ובלבד שאין בה כדי לפגוע בטובת החברה, ובעל השליטה גילה את ענינו האישי בה, כאמור בסעיף 286, בשינויים המחוייבים:

(1) התקשרות החברה בעסקה חריגה עם בעל שליטה;

(2) התקשרות החברה עם אדם אחר בעסקה חריגה, שבה לבעל שליטה יש ענין אישי.

(ב) אישור העסקאות באסיפה הכללית ייעשה כאמור בסעיף 291 בשינויים המחוייבים; האמור בסעיף 291 יחול על אישור עסקאות המפורטות בסעיף קטן (א), גם אם בעל השליטה בחברה ציבורית מחזיק בפחות מעשרים וחמישה אחוזים מאמצעי השליטה בחברה.

(ג) על התקשרות בעל השליטה עם החברה יחול האמור בסעיף 287, בשינויים המחוייבים, ועל התקשרות החברה עם אדם אחר שבה לבעל השליטה יש ענין אישי, יחול האמור בסעיף 294, בשינויים המחוייבים.

(ד) שר האוצר רשאי לקבוע בתקנות הוראות לענין דרכי זימון אסיפות ומועדיהן ולענין הדיווחים של חברה ציבורית הנדרשים לגבי אישור עסקאות המנויות בסעיף זה, ולכל ענין אחר הנדרש לקביעת הליכים לאישור עסקאות כאמור.

233. חברה רשאית להתקשר בעסקה חריגה, מהעסקאות המפורטות להלן, ללא צורך באישורים האמורים בסעיף 232:

(1) התקשרות בעסקה, המהווה המשך להתקשרות קודמת בין אותם צדדים, שאושרה בהתאם לקבוע בסעיף 232, ודירקטוריון החברה קבע, באישור ועדת הביקורת, כי לא חל שינוי של ממש בתנאי העסקה וביתר הנסיבות הצריכות לענין לעומת העסקה שאושרה בהתאם לסעיף 232;

דברי הסבר

ייקבעו הוראות מיוחדות, לעיתים מחמירות יותר, לענין אישור עסקאות בין החברה לבין בעלי מניות שבידיהם השליטה בה (להלן – בעלי השליטה).

7. ככלל נקבע, כי עסקאות של החברה עם בעלי השליטה בה אשר הינן עסקאות חריגות, שלבעל השליטה בחברה ענין אישי בהן, טעונות אישור שלושת האורגנים בחברה, הרשאים ליתן אישורם אם אין בעסקה כדי לפגוע בטובת החברה ובהתאם לכללים הקבועים בפרק על אישור עסקאות עם נושאי משרה בחברה (ס' 232 שמפנה לסעיפים 286, 287 ו-294).

8. ההסדר המוצע עשוי היה להכביד על אישור עסקאות בין מספר חברות באותו אשכול חברות. לפיכך הוצע לקבוע סוגים של עסקאות שתהיינה פטורות מדרכי האישור המחמירות. כך מוצע לקבוע כי "עסקת המשך", או ביצוע עסקה שאושרה בהחלטת מסגרת, אינן טעונות את האישורים האמורים. הוא הדין בעסקה בין חברה לבין חברה הנמצאת בשליטתה המלאה (ס' 233).

5. עוד קובעת ההצעה כי "עיסקה חריגה", היינו, עסקה בעלת אופי מהותי בין החברה לבין בעל מניות בה, טעונה אישור של הדירקטוריון. היה הדירקטוריון נגוע בניגוד עניינים – נדרש גם אישורה של ועדת הביקורת. אם גם בוועדת ביקורת קיים ניגוד עניינים – נדרש אישורה של האסיפה הכללית, שיינתן רק אם בעלי המניות סבורים כי אין בהתקשרות כדי לפגוע בטובת החברה. הדין דורש את אישורה של האסיפה הכללית גם בחברה פרטית, אשר אין לה ועדת ביקורת. אישורה של האסיפה הכללית בחברה ציבורית, יתקבל רק אם לפחות שליש מבעלי המניות הנוכחים, שאין להם ענין אישי בעיסקה, יצביעו בעד אישורה. כלל זה מהווה החמרה ניכרת של הדין הנוהג ביחס לבעלי מניות.

6. בסעיף העוסק באישור עסקאות חריגות (ס' 231), כפי שהוצע בידי ועדת ברק, לא נעשתה הבחנה בין בעלי מניות השולטים בחברה לבין בעלי מניות אחרים. ועדת השרים לעניני חקיקה קיבלה את הצעת משרד המשפטים, שגובשה בשיתוף עם רשות ניירות ערך, לפיה

(2) התקשרות שהדירקטוריון, באישור ועדת הביקורת, קבע שאין בה אלא כדי לזכות את החברה;

(3) התקשרות בעסקאות בין חברות הנמצאות בשליטת אותה חברה, בין לבין עצמן או בין מי מהן ובין בעלת השליטה בהן, ובלבד שהדירקטוריון, ועדת הביקורת והאסיפה הכללית, בכל אחת מהחברות המתקשרות, קיבלו, בהתאם לקבוע בסעיף 232, החלטת מסגרת, המסמיכה כל חברה להתקשר בעסקאות בדרך העסקים הרגילה לכל אחת מהן, בתקופה ובתנאים שנקבעו בהחלטת המסגרת.

(4) עסקה בין חברה לבין חברה שהנה בשליטתה המלאה.

234. על הפרת חובות בעלי מניות יחולו הדינים החלים על הפרת חוזה, בשינויים תרופות המחוייבים.

235. אין כאמור בסימן זה כדי למנוע קיומה של חובת אמונים של בעל מניות כלפי אדם שמירת דינים אחר או כדי לגרוע מחובת הזהירות של בעל מניות לפי כל דין.

פרק שלישי: התביעה הנגזרת והיווצרות

סימן א': התביעה הנגזרת

236. (א) כל בעל מניות וכל דירקטור בחברה (להלן – תובע) רשאים להגיש תביעה נגזרת תנאים מוקדמים להגשת תביעה אם התקיימו הוראות סימן זה.

(ב) המעוניין להגיש תביעה נגזרת יפנה לחברה בכתב וידרוש ממנה כי תמצא את זכויותיה בדרך של הגשת תובענה (להלן – הדרישה).

(ג) דרישה כאמור בסעיף קטן (ב) תהיה בכתב, תופנה ליושב ראש דירקטוריון החברה, ויפורטו בה העובדות היוצרות את עילת התביעה והנימוקים להגשתה.

237. חברה שקיבלה דרישה תפעל באחת הדרכים הבאות:

סמכויות חברה שהוגשה נגדה דרישה להגיש תובענה

(1) תבצע פעולה או תקבל החלטה אשר כתוצאה ממנה אין עוד העובדות המפורטות בדרישה מהוות עילת תביעה;

(2) תדחה את דרישת התובע בנימוקים שיפורטו בהחלטה;

(3) תחליט על הגשת תביעה.

דברי הסבר

פרק שלישי: התביעה הנגזרת והיווצרות

1. שתי הסוגיות, התביעה הנגזרת ותביעת הייצוג הקבוצתית בדיני החברות, הן סוגיות סמוכות, אך לא זהות. המכנים המשותפים שביניהן מצדיקים את הכללתן בפרק אחר, אך על הפרשן להיות מודע תמיד גם להבדלים המתבקשים בין שני חלקי הפרק.

2. הבעיה המרכזית המתעוררת בסוגית התביעה הנגזרת היא הפרת זכות השייכות לחברה, כאשר האורגנים המוסמכים שלה אינם רוצים, או אינם מסוגלים, למצות את הסעדים המשפטיים כנגד המפר. הדוגמה המובהקת ביותר לכך היא כאשר יחידים השייכים לאורגנים המוסמכים להגיש תביעות, או

השולטים בדרך קבלת החלטותיהם, הם גם הנתבעים הפוטנציאליים: כל החלטה האם למצות את זכויות החברה נגדם, נגועה בניגוד ענינים חריף. פתרון חלקי לבעיה זו הוא בקביעה, כי אם האורגן המוסמך להגיש תביעות בדרך כלל, קרי הדירקטוריון, נמנע מהגשתה של תביעה פלונית, עוברת סמכות הגשת התביעה לאסיפה הכללית. אך לעיתים תהיה האסיפה נגועה בניגוד ענינים דומה, או שאין לחבריה תמריץ נאות לזיום הליכים משפטיים כנגד המפר. במצב דברים כזה, ובכפוף לתנאים המפורשים בהצעה, יש להעביר את הסמכות להגשת התביעה אל בעל המניות, או אל הדירקטור הבודד, שיגיש "תביעה נגזרת" בשם החברה. ואולם, הואיל והזכות המשמשת נשוא לתביעה הנגזרת היא

238. החברה תודיע לתובע על הדרך שנקטה כאמור בסעיף 237 תוך ארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הדרישה, בהודעה מנומקת, תוך פירוט הפעולה שנקטה והגורם שהחליט עליה, לרבות שמות המשתתפים בקבלת ההחלטה; היה למשתתף או לנושא משרה בחברה ענין אישי בהחלטה, יצוין הדבר בהחלטה ובהודעה לתובע.

239. תובע רשאי להגיש תביעה נגזרת אם התקיים אחד מאלה:

- (1) החברה פעלה כאמור בסעיף 237(1), אולם לדעת התובע החברה אינה מוסמכת לפעול פעולה כאמור או שההחלטה שהתקבלה פוגעת בטובת החברה;
- (2) הפעולה שנקטה או ההחלטה שנתקבלה לא השמיטה, לדעתו, את עילת התביעה;
- (3) החברה דחתה את דרישת התובע כאמור בסעיף 237(2);
- (4) החברה לא ענתה לדרישה בהתאם לקבוע ובמועד הקבוע בסעיף 238;
- (5) החברה הודיעה לתובע כי החליטה להגיש תביעה, אך התביעה לא הוגשה תוך שבועים וחמישה ימים מיום ההודעה.

240. (א) הנתבעים בתביעה נגזרת יכול שיהיו נושאי משרה בחברה, בתוקף תפקידם, והחברה תצוין כנתבעת פורמאלית.

(ב) בית המשפט רשאי להתיר צירופו של כל בעל מניות או דירקטור כתובע נוסף.

241. (א) תביעה נגזרת תוגש בדרך שמוגשת תובענה.

(ב) תביעה נגזרת טעונה אישור בית המשפט והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שהתובענה הוגשה בתום לב ושהתביעה הנגזרת היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין; לא אישר בית המשפט את התביעה – יורה על מחיקת התביעה הנגזרת על הסף.

(ג) השר רשאי לקבוע בתקנות סדרי דין לענין הגשת תביעה נגזרת.

דברי הסבר

הנפרד בטענותיו של כל בעל ניירות ערך בנפרד. במצב דברים זה, לא רק שהתובעים אינם אורגנים של החברה ואין לראות בחברה נהנית עקיפה מקיומו של ההליך, אלא ייתכן אפילו שהחברה עצמה תהיה הנתבעת. לדוגמה, אם נכלל בתשקיף פרט מטעה, וקבוצה גדולה של בעלי ניירות ערך רכשו את מניותיהם בהסתמך על הפרט המטעה האמור, אפשר שיחברו כולם יחד בתביעת ייצוג קבוצתית נגד החברה (עם או בלי צירוף נושאי משרה בחברה כנתבעים נוספים), ויתבעו ממנה סעד מתאים.

4. בהינתן ההבדל היסודי הזה שבין שני סוגי ההליכים, יש להרגיש גם את המכנה המשותף ביניהם. בעולם המסחר והעסקים, רוב בני האדם מונעים על ידי שיקולי רווח ומורתעים על ידי החשש לספוג הפסדים. הליכי משפט קבוצתיים למיניהם, בין אם תביעות נגזרות ובין אם תביעות ייצוג קבוצתיות, עולים ממזן רב (אגרות כבדות, הוצאות ייצוג ועלויות כבדות של זמן ומאמץ), ואילו פירות ההליך, גם אם הוא מוכתר בהצלחה,

זכותה של החברה, וכל סעד הנפסק בהליך ייפסק לטובתה של החברה כולה, יש לראות את החברה כתובעת. בעל המניות או הדירקטור הבורד, הוא האורגן של החברה לענין הגשת תביעה נגזרת, כאשר הדירקטור ריון או האסיפה הכללית אינם נרתמים למשימה ואינם מגישים את התביעה בשם החברה. בתפיסה זו סוטה ההצעה מן הדין הדיוני הנוהג, הרואה את בעל המניות הבורד כאילו היה הוא התובע, ואילו החברה מצורפת דווקא כנתבעת.

3. תביעת הייצוג הקבוצתית, לעומת זאת, איננה תביעתה של החברה. כאן מדובר בהפרה של זכותו של בעל נייר ערך, ותביעתו היא תביעה אישית. תביעת הייצוג הקבוצתית מכנסת תחת קורת גג אחת קבוצה של בעלי ניירות ערך מסוגו של התובע, הטוענים, כולם ביחד, כי הופרה זכותו של כל אחד מהם. ההצדקה להכללתם בהליך אחד היא, כי הטענות בדבר ההפרות הנטענות של זכויותיו של כל אחד מבעלי ניירות הערך בקבוצה, מעוררות שאלות משותפות של דין או של עובדה, והדין המאוחד בכולן ביחד יעיל יותר מן הריון

(1) להורות על השיעור, האופן והמועד לתשלום האגרה, ולתת צו בדבר חלוקת תשלום האגרה בין התובע לחברה;

(2) להטיל על התובע להפקיד ערובה בשיעור שיקבע בית המשפט לכיסוי הוצאות הנתבעים, כולם או מקצתם; בקביעת שיעור הערובה ישקול בית המשפט את כלל הנסיבות הנוגעות לענין, לרבות אלו שיש בהן, לכאורה, כדי להצדיק את הגשת התביעה.

243. (א) פסק בית המשפט בתביעה הנגזרת כי הופרה זכותה של החברה וכי זכאית היא גמול לסעד כספי, רשאי הוא להורות על תשלום לתובע של מקצת מהסכום שנפסק כגמול על פועלו בהגשת התביעה וניהולה, בשם לב, בין היתר, לתועלת שצמחה לחברה מהגשת התביעה ומהזכיה בה.

(ב) בית המשפט רשאי להטיל על התובע תשלום ההוצאות שנגרמו לחברה בעקבות התביעה, כולן או מקצתן, בכל אחד מהמקרים הבאים:

(1) בית המשפט פסק נגד התובע בתביעה נגזרת;

(2) בית המשפט סבר כי הסעד הכספי שנפסק לטובת החברה אינו שקול כנגד הנזק שנגרם לחברה בשל הגשתה וניהולה של התביעה;

(3) בית המשפט פסק כי הופרה זכותה של החברה אך לא פסק לה סעד כספי, או שפסק לה סכום הנמוך ממחצית מסכום הנזק שנטען בכתב התביעה.

דברי הסבר

שנפסק לטובת הכלל, יהיה מעל ומעבר לחלקו היחסי. הכוונה היא כי חלקו של התובע יהיה משמעותי, ושיהיה בו משום תמריץ של ממש להגיש תביעות, אם כי ההצעה נמנעת מלציין באופן מפורש את גובה התמריץ במונחי סכום או אחוזים מן המלקוח הכללי. בדרך כלל, יפה יעשה בית המשפט אם יקבע את חלקו של התובע כחלק יחסי מכל סכום שייפסק לטובת החברה, יהיה גובהו אשר יהיה, על מנת להבטיח כי האינטרסים של התובע ושל החברה בדרך ניהול ההליך יהיו אינטרסים זהים (חלקה של החברה בסעד הכספי יהיה שווה לחלקו של התובע כפול מספר קבוע).

6. גם לאחר שההליך כבר מתנהל, מתעוררת בעיה משותפת לשני סוגי התביעות והיא בעיית הפסקת ההליך בפשרה. כל פסק דין, בין שהוסכם עליו בפשרה ובין אם לאו, הוא מעשה בית דין בין הצדדים, שהרי לא יעלה על הדעת להטרידם יותר מפעם אחת בשל אותה עילת תביעה. אם ההליך הוא אדברסרי בכל שלביו והסתיים בפסק דין שלא על דעת שני הצדדים, הדבר אינו מעורר בעיה. אך אם הצדדים הסכימו להתפשר, יש לאפשר לבית המשפט לבקר את תוכן הפשרה, פן תיפגע גם זכותם של צדדים שלישיים. חשש זה לפגיעה בזכויות אחרים, מוחרף במיוחד כאשר התובע צופה לקבל נתח משמעותי מפירות התביעה: או אז עלול הוא להתפתות להסכים לפשרות המיטיבות עמו, אך לא עם

מתחלקים בין כל בעלי המניות בחברה במקרה של תביעה נגזרת, או בין החברים בקבוצה באופן יחסי לשיעור אחזקותיהם במקרה של תביעה ייצוגית. המכנה המשותף כאן הוא, כי חלקו של הפרט התובע יכול שיהיה זניח. הסיכוי המוערי לרווח והחשש הריאלי לעלויות כבדות, יש בהם כדי להרתיע כל פרט רציונאלי, שטובת עצמו לנגד עיניו, מפתחיה בהליכים אלה. אין להתפלא על כך, איפוא, כי עד היום קיימות, אם בכלל, דוגמאות מעטות שבהן הוכתרו בהצלחה הליכי משפט קבוצתיים בחברה ציבורית בישראל. המצב שונה בחברות זעירות, בהן יש לכל בעל מניות אינדיבידואלי אינטרס אישי משמעותי בעושרה של החברה, ולכן גם מערכת התמריצים שתוארה לעיל היא שונה.

5. הפתרון שנגקס בהצעת החוק הוא כפול: מצד אחד, ההצעה מאפשרת לרשות ניירות ערך, כפי שקבוע היום בחוק ניירות ערך, להשתתף במימונו של ההליך (במקרה של תביעת ייצוג קבוצתית בלבד). כולו או מקצתו, אם נחה דעתה כי יש בהליכי המשפט הקבוצתיים ענין לציבור. בכך מוסר החשש הכבד של תובעים רבים כי ההליך ירושש אותם, וניתן להם תמריץ חשוב לפעול לאכיפת זכויות הכלל. אולם הנסיון שנצבר במדינות אחרות מוכיח כי בכך לא סגי, ויש ליתן לתובע גם תמריץ חיובי למאמציו. אי לכך קובעת ההצעה כי אם ניתן סעד כספי לטובת הכלל, בית המשפט יהיה רשאי לפסוק כי חלקו של התובע, שטרה בהגשת התביעה, בסעד הכספי

244. (א) בית משפט רשאי לאשר פשרה תביעה נגזרת, בשים לב לטובת החברה, לסכום המוצע לתשלום לתובע ולחברה, ולכלל נסיבות הענין.

(ב) אישר בית המשפט שבפניו התבררה תביעה נגזרת, פשרה בין הצדדים – תהווה הפשרה מעשה בית דין בין החברה לנתבע.

הגנה נגזרת

245. (א) הוגשה תביעה נגד חברה, רשאי בית המשפט לבקשת דירקטור או בעל מניה (להלן – מתערב), להתיר לו להתגונן בשם החברה (להלן – הגנה נגזרת) ובלבד שראה כי יש ממש בטענות המתערב בדבר קיומה של הגנה לכאורה וכי יש חשש סביר שהחברה עלולה שלא להתגונן כראוי.

(ב) התיר בית המשפט למתערב להתגונן כאמור בסעיף קטן (א) רשאי הוא בכל עת ליתן צו בדבר חלוקת הוצאות בין החברה למתערב ובדבר שיעור התשלום שתשלם החברה למתערב כגמול על פועלו להגנת החברה.

(ג) הוראות סימן זה יחולו, בשינויים המחוייבים, על הגנה נגזרת.

סימן ב': תביעת ייצוג קבוצתית

הגשת תובענה ייצוגית

246. (א) בעל נייר ערך שיש לו עילת תביעה על פי דין, הרשאי על פי דין לתבוע בשמו, והוא נמנה עם קבוצת בעלי ניירות ערך, רשאי להגיש תביעה בשם כל חברי הקבוצה (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) היה אדם בעל ניירות ערך בקבוצה במועד שבו נולדה עילת התביעה כאמור בסעיף קטן (א) רשאי הוא להגיש תביעה כאמור גם אם עקב ההפרה פחת מספר ניירות הערך שבידו או שלא נותרו לו עוד ניירות ערך כלל.

(ג) מקום שעילת התביעה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם לו נזק.

(ד) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה בכפוף לסעיף 249.

דברי הסבר

של תביעת ייצוג קבוצתית, המעמד הדיוני מוקנה לכל מי שהיה חבר בקבוצה עם היווצרותה של עילת התביעה.

8. הקניית מעמד מהותי של אורגן ומעמד דיוני של תובע, לבעל מניה או לדירקטור בודד בהליכי התביעה הנגזרת, מעוררת כמה סכנות. אותו פרט לא נבחר על ידי החברה ומוסדותיה, והריהו פועל על דעת עצמו. הגשת התביעה עלולה להיות קנטרנית או סחטנית, היא עלולה לפגוע בטובת החברה, והיא עלולת להיות משוללת כל יסוד. סכנות אלה מחייבות הקפדה יתירה על סף ההליך. רק אדם שעמד בשורה של מבחנים יורשה ליטול לעצמו את סמכויות האורגן והתובע. בראש ובראשונה נדרש כי המעונין לתבוע יפנה את דרישתו לחברה, על מנת לאפשר לה – באמצעות האורגנים המוסמכים לכך – ליטול את רסן התביעה לידה. ההצעה משמיטה את הדרישה הקיימת בדיון הנוהג כי הדרישה תופנה, בנסיבות מסויימות, גם לדירקטוריון וגם לאסיפה

הכלל. מטעם זה מוטלת על בית המשפט אחריות כבדה להבטיח, כי הפשרה המוצעת תואמת גם את טובת החברה או את טובת הקבוצה כולה.

7. ההצעה מאפשרת, במקרה של תביעה נגזרת, לכל בעל מניות או דירקטור לעמוד בדיון כתובע. הדיון הנוהג קובע, כי בעל מניות פלוני שרכש את מניותיו לאחר ההפרה הנטענת (ואולי במטרה מפורשת להגיש תביעה), אינו רשאי להגיש את התביעה, כי לא סבל נזק אישי כתוצאה מן ההפרה. ההצעה רואה בעמדה זו פיקציה מיותרת, שהרי גם מי שהיתה לו כמות מזערית של מניות במועד ההפרה אינו תובע את זכותו שלו, אלא את זכויות הכלל. הכרתו של הדיון במעמדו הדיוני נועדה להבטיח את אכיפת החוק. מטעם זה מתירה ההצעה לכל בעל מניות שהוא, ללא כל הגבלה, להגיש את התביעה הנגזרת. באותה רוח מתירה ההצעה גם לדירקטור לעמוד בדיון כתובע, שהרי ייתכן כי כנושא משרה שטובת החברה חייבת לעמוד נגד עניינו, האינטרס שלו בהצלחת התביעה הוא גדול יותר משל בעל מניות זעיר. במקרה

247. הוגשה תובענה ייצוגית, רשאי בית המשפט להתיר צירופם של בעלי ניירות ערך אחרים מאותה קבוצה כנציגים נוספים של הקבוצה התובעת, בשים לב לאופן ניהול התביעה; צירף בית המשפט בעלי ניירות ערך אחרים כאמור יהיה רשאי להתחשב בכך לענין הגמול.
248. (א) תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקיימו תנאים אלה:
- (1) התובענה הוגשה בתום לב וקיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
 - (2) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
 - (3) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
 - (4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את ענינם של כל חברי הקבוצה.
- (ב) השר רשאי להתקין תקנות לענין סדרי דין בתובענה ייצוגית.
249. (א) אישור בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה ויורה על אופן פרסום החלטתו.
- (ב) יראו מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך את התקופה האמורה אם ראה טעם מיוחד לכך.
250. (א) תובע המבקש לתבוע כתובענה ייצוגית, חברה ציבורית או נושא משרה בה רשאים לבקש מהרשות לשאת בהוצאותיהם.
- (ב) שוכנעה הרשות כי יש בתובענה ענין לציבור רשאית היא לשאת בהוצאות התובענה בסכום ובתנאים שתקבע.
251. הוראות סעיפים 243 עד 244 יחולו בשינויים המחוייבים, על תובענה ייצוגית.

דברי הסבר

עילה לדרישה, או שאישרה אותו, אך לדעת הרורש האישור נעשה שלא כדין (כגון במקרה בו החברה התיימרה לאשר מעשה שלדעת התובע יש בו משום עושה המיעוט), התובע יוכל להגיש את תביעתו בדרך של תובענה רגילה, שבשלב הראשון שלה על בית המשפט לאשרה כתביעה נגזרת.

9. הבחירה בדרך הדיונית של תובענה שכוללת שלב ראשוני של אישור, נעשתה מתוך שיקולים של היסכון בזמן ובעלויות. האלטרנטיבה של נקיטה בהליך נפרד (המרצת פתיחה) לצורך אישור מעמדו של התובע בהליך הקבוצתי, גוזלת זמן רב מדי ואיננה יעילה. בית המשפט הדין בבקשה, יתבקש להכריע על סף הדיון האם התביעה

הכללית. הנסיון הוכיח כי ההסתברות שהאסיפה תפעל כנגד החלטתו של הדיקטטוריון היא זניחה. לאחר שהדרישה נמסרה לחברה כאמור, היא רשאית, בנסיבות מסוימות, לעשות מעשה המשווה את הקרקע מתחת לעילת התביעה, כגון ליתן אישור לעיסקה הנגועה בניגוד ענינים. יש להדגיש, כי ההצעה זונחת את הדין המלאכותי הנוהג כיום, לפיו מותר להגיש תביעות נגזרות כאשר החברה אינה רשאית לאשר את המעשה הפסול ברוב פשוט. השאלה איננה האם החברה יכולה לאשר את המעשה, ואם כן, באיזה רוב, אלא האם מורק הפגם הלכה למעשה. אם החליטה החברה שלא להגיש את התביעה, אך גם לא אישרה את המעשה המשמש

חלק שיושי: נושאי המשרה בחברה
פרק ראשון: מינוי וכהונה של דירקטורים
סימן א': מינוי דירקטור וכהונתו

- מינוי הדירקטור 252. (א) מספר הדירקטורים ייקבע בתקנון; החברה רשאית לקבוע בתקנון מספר מזערי ומרבי של דירקטורים.
- (ב) הדירקטורים הראשונים ימונו בידי המייסדים כאמור בסעיף 10.
- (ג) הדירקטורים ייבחרו באסיפה השנתית הראשונה ובכל אסיפה שנתית שלאחר מכן, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
- (ד) מינוי דירקטור יהיה תקף עם המינוי, או מיום שנקבע בהחלטה על מינויו.
- תקופת כהונה של דירקטור 253. באסיפה השנתית הראשונה יפרשו כל הדירקטורים, ובאסיפה השנתית שבכל שנה שלאחריה יפרוש שליש מן הדירקטורים המכהנים באותה עת ושימשו במשרתם זמן רב ביותר; החברה רשאית לשוב ולמנותם לכהונה נוספת, והכל אם לא נקבע אחרת בתקנון.
- דיווח לגבי דירקטורים 254. (א) חברה תדווח לרשם החברות על –
- (1) הדירקטורים הראשונים שלה כאמור בסעיף 10;
- (2) על מינויו של דירקטור ופקיעת כהונתו של דירקטור לרבות דירקטור חליף, תוך 14 ימים מיום שמונה או שפקעה כהונתו.
- (ב) חברה תחזיק במשרדה הרשום רשימה מעודכנת של חברי הדירקטוריון וחליפיהם לעיונו של כל אדם.

דברי הסבר

כשירות אחרים של חברי הדירקטוריון, אלא במקרים חריגים ומיוחדים במינם. יוצא מכלל זה הפרק הדן בדירקטורים החיצוניים, עליו ייוחד הדיבור להלן. המגמה לאפשר לחברה לעצב את כללי ההתנהגות בה באופן חופשי מהתערבות, באה לידי ביטוי בכמה נושאים נוספים, כגון, החירות לקבוע את המניין החוקי (קוורום) לישיבות הדירקטוריון בכל דרך שהיא. גם הדרך למינויים של הדירקטורים פתוחה להתנאה: ניתן, למשל, לייחד לסוג פלוני של מניות את הכוח למנות מספר כלשהו של חברים לדירקטוריון, או לקבוע בתקנון את שיטת ההצבעה המצטברת כשיטה למינוי חברים בדירקטוריון.

פרק ראשון: מינוי וכהונה של דירקטורים

סימן א': מינוי דירקטור וכהונתו

הפרייולגיה לבחור את הדירקטורים שייכת, כמובן, לבעלי המניות, ויש הרואים בה את זכותם המשמעותית ביותר. אמנם החוק המוצע מאפשר לדירקטוריון למלא את שורותיו בחברים חדשים, למשל, כאשר התפנו, בין אסיפה כללית אחת לשניה, מקומות בדירקטוריון, בכל מקרה אין לראות באפשרויות חריגות אלה משום כרסום בעיקרון היסוד כי הכוח למנות דירקטורים הוא כוחם של בעלי המניות.

הוגשה בתום לב, אם נתקיימו התנאים המוקדמים להגשתה, ואם ההליך הקבוצתי הוא המתאים ביותר לליבון הסכסוך. כמו כן יורשה בית המשפט לקבוע כללים הנוגעים לשיפוייה של החברה על הוצאות שייגרמו לה אם ההליך לא יניב את התוצאות המקוות.

10. בעיקבות מספר פסקי דין שקבעו הלכות ישראליות מקוריות, מוצע לעגן בחקיקה גם את ההליך ההגנה הנגזרת. בשם שמותר להעתיק את הכוח להגיש תביעה מן האורגנים הרגילים של החברה לבעל מניות או לדירקטור בודד, כן יש לאפשר לבעל מניות או לדירקטור להתגונן בשם החברה, כאשר האורגנים הרגילים לצורך זה אינם רוצים, או אינם יכולים, לתפקד כהלכה.

11. בכפוף לאמור לעיל מוצע, ככלל, לעגן את ההסדרים שנקבעו בחוק ניירות ערך לגבי תביעות ייצוג קבוצתיות.

חלק שיושי: נושאי המשרה בחברה

החוק המוצע ממעיט להתערב במבנה הדירקטוריון. כך, למשל, החוק איננו קובע מספר חברים מינימלי או מקסימלי לדירקטוריון. בחברה פרטית, למשל, די במינוי דירקטור יחיד. כמו כן, אין החוק מתערב בגילם או בתנאי

255. (א) פקעה כהונת דירקטור תוך כדי תקופת כהונתו רשאי הדירקטוריון למנות דירקטור בחברה כמפורט להלן:

משרת דירקטור
שהתפנתה

(1) קבעה האסיפה הכללית שהדירקטוריון רשאי למנות מספר מסוים של דירקטורים – עד להשלמת המספר שקבעה האסיפה;

(2) לא קבעה האסיפה כאמור – עד שליש ממספר חברי הדירקטוריון – אם לא נקבע אחרת בתקנון.

(ב) נבחר אדם לכהונה כאמור בסעיף קטן (א) תפקע כהונתו באסיפה הכללית הראשונה שתתקיים לאחר מינויו, אך האסיפה רשאית לבחרו מחדש.

256. (א) כהונתו של דירקטור תפקע לפני תום התקופה שלה נתמנה באחת מאלה:

פקיעת כהונה

(1) פוטרו או התפטר כאמור בסעיפים 257 ו-258;

(2) נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו;

(3) נעדר מארבע ישיבות רצופות של הדירקטוריון, או משש ישיבות במהלכה של שנה אחת, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון, או אם מונה לו דירקטור חליף כאמור בסעיף 260;

(4) הורשע בעבירה כאמור בסעיף 262 ומינויו לא אושר כאמור באותו סעיף;

(5) הוגש נגדו כתב אישום על אחת מן העבירות המנויות בסעיף 262, אלא אם כן התקבלה החלטה באסיפה כללית שלפיה ימשיך לכהן על אף הגשת כתב האישום;

(6) הוא פושט רגל ומינויו לא אושר כאמור בסעיף 263.

(7) נתקיימה בו אחת העילות הפוסלות אדם מהיות דירקטור לפי כל דין.

(ב) החברה אינה רשאית להתנות בתקנונה על האמור בסעיף זה, אך רשאית היא לקבוע בתקנונה עילות נוספות לפקיעת כהונה של דירקטור.

דברי הסבר

שנעדר דרך קבע מישיבות הדירקטוריון (ולא התמנה לו דירקטור חליף) – משרתו מתפנה מאליה. על רשימה זו החברה רשאית להוסיף מקרים נוספים. מקרה אחד הראוי לציון, בו פוקעת כהונתו של דירקטור הוא המקרה של דירקטור שהורשע בעבירה שיש עמה קלון או שפשט את הרגל, אלא אם כן אישרה החברה את המשך מינויו גם לאחר שנודע לה על התקיימותן של עובדות אלה. דירקטור שהמשיך לכהן בתפקידו חרף התקיימותן של עובדות אלה ומבלי שהחברה ידעה על כך ימצא מפר, ללא ספק, את חובות האמון והזהירות שלו כלפיה, אך אין לפרש את החוק כאילו קעקע בכך את פעולות הדירקטוריון שנעשו בהרכבו הפגום (סעיף 275).

סימן ב': פקיעת כהונה

1. הזכות לפטר את הדירקטורים היא הצד השני של אותה מטבע, וגם היא מוקנית לבעלי המניות, לפי כללים ויחסי כוחות דומים לאלה שאיפשרו את מינויים. כך, למשל, אם מונה דירקטור פלוני בשיטת ההצבעה המצטברת, אין לסכל את כוחו של המיעוט שמינה אותו על ידי פיטוריו של אותו דירקטור, אם מספר בעלי המניות שהצביעו נגד הפיטורים היה מספיק כדי לבחור באותו דירקטור, אילו התקיימו באותה שעה בחירות לדירקטוריון.

2. בנוסף, קובעת ההצעה רשימה של מקרים שבהם יחדל חבר בדירקטוריון מלכהן בתפקידו. כך, למשל, מי

257. (א) דירקטור רשאי להתפטר על ידי מסירת הודעה בכתב לדירקטוריון, ליושב ראש הדירקטוריון או לחברה וההתפטרות תיכנס לתוקף ביום שנמסרה, אלא אם כן נקבע בה תאריך אחר.

(ב) דירקטור ימסור את הסיבות להתפטרותו; אין בהתפטרות הדירקטור כדי לפטור אותו מקיום חובה המוטלת עליו על פי חוק זה.

258. (א) בעלי מניות רשאים לפטר דירקטור בכל עת בהתאם לאמור בסעיף זה אם לא נקבע אחרת בתקנון.

(ב) בעלי מניות אינם רשאים לפטר דירקטור חיצוני.

(ג) נבחר דירקטור בידי קבוצת בעלי מניות, רשאים בעלי המניות מאותה קבוצה בלבד לפטרו.

(ד) נבחר דירקטור בשיטת ההצבעה המצטברת כאמור בסעיף 106(ב), לא ניתן לפטרו אם מספר המצביעים באסיפה כללית שהיה מספיק לבחרו בשיטה זו, מצביעים נגד פיטוריו.

259. (א) חברה רשאית לקבל החלטה על פיטורי דירקטור באסיפה מיוחדת שהתכנסה לצורך כך, ובהודעה על האסיפה צויין נושא זה במפורש.

(ב) חברה תודיע לדירקטור על אסיפה כאמור בסעיף קטן (א), ורשאי הדירקטור לשלוח לבעלי המניות, על חשבון החברה, את תגובתו.

סימן ג': דירקטור חליף

260. (א) חברה רשאית לקבוע בתקנונה כי ניתן למנות דירקטור חליף לתקופה מסוימת ואת התנאים למינוי.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא ניתן למנות דירקטור חליף לדירקטור חיצוני.

(ג) כדירקטור חליף לא ימונה מי שמכהן כדירקטור.

261. (א) דירקטור חליף יישא באחריות פלילית ואזרחית בתקופה שבה הוא ממלא את תפקידו של הדירקטור שאותו נתמנה להחליף.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כשלעצמו כדי לגרוע מאחריותו של הדירקטור שמונה לו חליף באותה תקופה.

דברי הסבר

סימן ג': דירקטור חליף

חליף ייקבעו בתקנון, שהוראותיו נקבעות על ידי בעלי המניות. ההצעה גם קובעת כי הדירקטור החליף יישא באחריות אישית כדירקטור בתקופה בה הוא משמש כדירקטור חליף, וזאת מבלי לגרוע מאחריותו של הדירקטור אותו הוא מחליף.

חברה רשאית לקבוע בתקנונה כי ניתן למנות דירקטור חליף, בתנאים שקבעה. ההצעה אינה קובעת כי דירקטור חליף ימונה בידי בעלי המניות, על אף זכותם למנות דירקטורים, אלא קובעת כי התנאים למינוי דירקטור

262. (א) לא ימונה ולא יכהן בתפקיד של דירקטור אדם שהורשע בפסק דין סופי בעבירה –

פסול לכהונה
של דירקטור
שעבר עבירה

(1) לפי סעיפים 290-297, 414-438 בחוק העונשין, התשל"ז-1977⁶ (להלן – חוק העונשין);

(2) לפי סעיפים 52, 53, 54(א) ו-54(ב) בחוק ניירות ערך;

(3) אחרת שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי לכהן דירקטור מי שהורשע כאמור –

(1) בכל חברה – לאחר שחלפה תקופת ההתיישנות על אותה עבירה לפי הוראות חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981⁷.

(2) בחברה פרטית – אף אם טרם חלפה התקופה האמורה בפסקה (1), אם החברה אישרה את מינויו כדירקטור לאחר שנודע לה דבר ההרשעה.

263. (א) לא ימונה ולא יכהן בתפקיד של דירקטור אדם שהוכרז פושט רגל או שהיה בעל שליטה בחברה שפורקה שלא מרצון; חברה פרטית רשאית לאשר את מינויו של מי שהוכרז בפושט רגל כדירקטור לאחר שנודע לה דבר הכרזת פשיטת הרגל ובית המשפט המוסמך לענין פשיטת הרגל אישר המינוי.

פסול לכהונה
של דירקטור
שפשט רגל

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) יוכל לשמש כדירקטור מי שפשט רגל וקיבל הפטר לפי כל דין.

264. לא יכהן אדם כדירקטור אם הוא קטין או שהוכרז פסול דין.

פסול לכהונה
של קטין
ופסול דין

סימן ה': תאגיד כדירקטור

265. (א) תאגיד רשאי לכהן כדירקטור, ובלבד שמינה יחיד, שאינו פסול לכהונה לפי סימן ד', לכהן מטעמו בתפקיד זה.

תאגיד
כדירקטור

דברי הסבר

סימן ד': פסול לכהונה

הצעת הועדה היא לפסול לכהונה דירקטור שעבר עבירה מהעבירות המפורטות בסעיף 262, דירקטור שפשט את הרגל, פסול דין וקטין. לפי החלטת ועדת השרים לחקיקה, מוצע לקבוע, כי גם מי שהיה בעל שליטה בחברה שפורקה שלא מרצון, לא יהיה דירקטור בחברה. עם זאת מוצע לאפשר לחברה פרטית, לאשר מינוי של דירקטור שהורשע בעבירה (שטרם חלפה לגביה תקופת ההתיישנות לפי חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים), לאחר שנודע לחברה על ההרשעה. כן מאפשרת ההצעה לחברה פרטית למנות דירקטור שפשט את הרגל, באישור בית המשפט המוסמך לעניני פשיטת הרגל. הקלות אלו

⁶ ס"ח התשל"ז, עמ' 224.

⁷ ס"ח התשמ"א, עמ' 322.

נובעות מכך שלעיתים בחברה פרטית המנהלים הם גם בעלי המניות בחברה, הרוצים להמשיך ולנהלה גם בתנאים האמורים, ואין סיבה למנוע זאת מהם. החשש היחיד הוא, במקרה של פשיטת רגל, מפגיעה בנושים, ולכן נדרש אישורו של בית המשפט המוסמך לעניני פשיטת רגל.

סימן ה': תאגיד כדירקטור

החוק המוצע מאפשר גם לתאגיד לשמש כדירקטור וזאת כדי לאפשר לתאגידים מיוחדים שנוצרו לצורך כך לשמש כמעין מאגרים לשירותי ניהול. המצב בו מכהן התאגיד כדירקטור מעורר שתי בעיות שההצעה פותרת אותן: ראשית, ההצעה מחייבת כי התאגיד ימנה יחיד

- (ב) התאגיד רשאי להחליף את מי שמכהן מטעמו בכפוף לחובות המוטלות על התאגיד כלפי החברה שבה הוא מכהן כדירקטור.
- (ג) על יחיד המכהן מטעם תאגיד כאמור יחולו החובות החלות על נושא משרה, והכל מבלי לגרוע מאחריותו של התאגיד לאותן חובות.

סימן ו': דירקטור חיצוני

266. (א) בדירקטוריון של חברה ציבורית, בין אם ניירות הערך שלה רשומים למסחר בישראל ובין אם הם רשומים למסחר מחוץ לישראל, יכהנו לפחות שני דירקטורים חיצוניים שמינתה החברה ושמקיימים בהם תנאי הכשירות הקבועים בסימן זה.

- (ב) חברה תמנה דירקטורים כאמור עם הנפקת ניירות הערך שלה לציבור.
- (ג) החברה תדווח לרשם על הדירקטורים החיצוניים שמינתה לפי סימן זה, ואתם בלבד יראו כדירקטורים חיצוניים לענין חוק זה.
- (ד) לכל ועדת דירקטוריון המוסמכת להפעיל סמכות מסמכויות הדירקטוריון, ימונה דירקטור חיצוני אחד לפחות.

267. דירקטור חיצוני ימונה בדרך שנקבעה בתקנון החברה ובחוק זה למינוי דירקטורים.

268. (א) אלה לא יהיו כשירים להתמנות דירקטורים חיצוניים:

- (1) מי שמכהן באותה עת או מי שכהן בשנה שקדמה למינוי המוצע, כדירקטור, דירקטור חיצוני או נושא משרה בחברה קשורה לאותה חברה או בחברה שהינה בשליטת בעל השליטה באותה חברה, או בחברה קשורה לחברה שבשליטת בעל השליטה;
- (2) עובד של החברה הציבורית או של חברה קשורה לה או מי שהיה עובד כאמור תוך השנתיים שקדמו לתחילת כהונתו;
- (3) מי שיש לו או שהיו לו תוך השנתיים שקדמו לתחילת כהונתו, קשרים עסקיים או ענין אישי בחברה הציבורית או בחברה קשורה לה או קשרים כאמור עם בעלי שליטה בהן;

דברי הסבר

כלשהו לחברה, לבעלי מניותיה בה או לנושאי המשרה בה. הועדה שהוקמה מכוח זה (המורכבת משופט, יו"ר רשות ניירות ערך ויו"ר הבורסה), התקשתה לעיתים לאתר קשרים בין המועמדים לכהונת דירקטורים לבין החברה, וכן נוצרו קשיים מינהליים במינוי דירקטורים. לפיכך, מוצע לבטל את הדרישה לקיומם של הועדה האמורה.

2. החוק המוצע מאמץ את הדעה לפיה יש מקום להמשיך ולחייב חברה ציבורית (בין אם ניירות הערך שלה רשומים למסחר בארץ ובין אם הם רשומים למסחר בחו"ל), למנות לדירקטוריון שני דירקטורים "חיצוניים" – שאינם קשורים קשר כלשהו לחברה. ואולם, האחריות לאי תלותם של הדירקטורים ולכל יתר התנאים הנדרשים למינויים, תוטל על החברה. כך, אם החברה תמנה דירקטורים, שאינם עומדים בתנאי הכשירות

פלוגי כנציגו בדירקטוריון ובכך היא מונעת מצב בו ישנתה ההרכב הפרסונלי של הדירקטוריון משיבה לשיבה ולא תיווצר קבוצה קבועה של בני אדם המסוגלים לעבוד ביחד וללמוד את בעיות החברה; שנית, ההצעה קובעת כי אותו נציג יעמוד בתנאי הכשירות ויישא בחובות ובנטלים האישיים המוטלים על דירקטורים, ובכך היא מבטלת את החשש כי הנציג יוכל להפר חובות זהירות ואמונים מבלי לשאת באחריות אישית על מעשיו.

סימן ו': דירקטור חיצוני

1. כפי שעולה מכותרת הסימן, החליטה הועדה לשנות מהדין הקיים בנושא של דירקטורים מקרב הציבור. הדין הקיים קובע שעל חברה ציבורית למנות, באישור ועדה מינהלית, דירקטורים מקרב הציבור שאינם קשורים קשר

- (4) מי שהחברה הציבורית או חברה קשורה לה מעסיקה או העסיקה תוך השנתיים שקדמו לתחילת כהונתו או את שותפו או את מעבידו במתן שירותים מקצועיים דרך קבע בתמורה, בין במישרין ובין בעקיפין;
- (5) קרוב של המנויים בפסקאות (1) עד (4) וקרוב של בעל ענין בחברה הציבורית;
- (6) תאגיד.

(ב) לענין סעיף זה, "קשרים עסקיים" – לרבות היכולת להשפיע על דרך ניהול החברה; מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) יראו בהחזקה בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של חברה או באמצעי השליטה בה, יכולת להשפיע על דרך ניהולה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1), מי שמונה כדירקטור בחברה בתקופת שלושת החודשים שקדמו למועד ההצעה הראשונה של ניירות הערך של החברה לציבור, לא יפסל לכהונה מכוח פסקה זו.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי אדם לכהן כדירקטור חיצוני בחברה-אם ובחברה-בת, אם כל עיסוקה של החברה האם הוא החזקת אמצעי שליטה בחברה הבת או אם החברה הבת היא בשליטתה המלאה של החברה האם, ובלבד שמונה לדירקטור חיצוני בחברת הבת בהתאם לאמור בסעיף זה.

(ה) הוראות חוק זה לענין כשירות ופסלות לכהונת דירקטורים יחולו גם על דירקטורים חיצוניים, בנוסף לאמור בסעיף זה.

269. בנוסף לאמור בסעיף 268 לא יכהן אדם כדירקטור חיצוני אם תפקידו או עיסוקו האחרים יוצרים או עלולים ליצור ניגוד ענינים עם תפקידו כדירקטור חיצוני באותה חברה ציבורית.

270. (א) לא יכהן דירקטור חיצוני כיושב ראש הדירקטוריון של החברה הציבורית או בתפקיד דומה אף אם כינויו שונה.

(ב) דירקטור בחברה ציבורית לא יכהן כדירקטור חיצוני בחברה ציבורית אחרת, אם דירקטור בחברה האחרת מכהן אותה שעה כדירקטור חיצוני בחברה הציבורית.

דברי הסבר

5. תנאי הכשירות שוללים כל קשר בין הדירקטור לחברה, לבעלי מניותיה, לנושאי משרה בה וכן כל קשר עיסקי אחר עמה. בן מחייבים תנאי הכשירות "תקופת צינון" של מי שהיו לו קשרים כאלו, עד לאפשרות למנותו כדירקטור חיצוני, ו"תקופת צינון" לאחר כהונתו כדירקטור חיצוני. זאת כדי למנוע מצב בו יפעל בניגוד לתפקידו כדירקטור חיצוני כדי לזכות בתפקיד או הטבה כלכלית עתידית, או יכהן כדירקטור חיצוני מיד עם סיום קשריו העסקיים ועל מנת להביע את תודתו על כך, יפעל בניגוד למצופה מדירקטור חיצוני.

6. ההצעה רחבה ביותר וכוללת תקופות צינון ארוכות בדומה לתיקונים שנתקבלו לאחרונה בחקיקה (חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 9) התשנ"ה-1994), קשרים עיסקיים רחוקים, בין השאר עם חברות הבת וחברות

הנדרשים לדירקטורים חיצוניים, יהיה בכך משום הפרת חובה חקוקה, על כל המשתמע מכך. אחריותה של החברה היא אחריות ישירה, והיא לא תוכל עוד לנסות להתנער ממנה בטענה שמינוי הדירקטורים אושר בועדה.

3. על החברה לדווח מי הם הדירקטורים החיצוניים שמינתה לפי סימן זה, והם בלבד ייחשבו כדירקטורים חיצוניים. זאת כדי להימנע ממצב בו דירקטורים נוספים, העומדים גם הם בתנאי הכשירות, ייחשבו בטעות לדירקטורים חיצוניים, שלהם במספר מקרים נקבעו זכויות וחובות שונות.

4. החוק המוצע קובע כי בכל ועדה מועדות הדירקטוריון יכהן דירקטור חיצוני, וכי בועדות המאון והביקורת יכהנו כל הדירקטורים החיצוניים.

271. כל מועמד לכהונה של דירקטור חיצוני יצהיר בפני החברה כי אין בעיסוקיו האחרים כדי להשפיע על יכולתו למלא כיאות את תפקידו המוצע.	הצהרת הדירקטור
272. (א) כהונתו של דירקטור חיצוני תתחיל עם מינויו, ומשך כהונתו יהיה שלוש שנים מאותו מועד.	משך כהונה וחילופי דירקטורים
(ב) חברה רשומה רשאית למנות דירקטור חיצוני שסיים את כהונתו לפי סעיף קטן (א), לתקופת כהונה נוספת של שלוש שנים; חלפה שנה מתום הכהונה כאמור, ניתן לשוב ולמנותו דירקטור חיצוני.	
(ג) פקעה כהונתו של דירקטור חיצוני לפני תום התקופה שלה נתמנה, תמנה החברה דירקטור חיצוני אחר.	
273. (א) אדם המכהן כדירקטור או דירקטור חיצוני בחמש חברות או יותר באותה עת, לא יהיה כשיר לכהן כדירקטור חיצוני בחברה ציבורית נוספת; לענין זה יראו כהונה בשתי חברות כאמור בסעיף 268(ד), ככהונה בחברה אחת.	הגבלות על כהונה נוספת
(ב) חברה ציבורית או חברה קשורה לה לא תמנה אדם, שכהונתו כדירקטור חיצוני פקעה או הסתיימה, לנושא משרה או לדירקטור באותה חברה או בחברה קשורה ולא תקיים עמו קשרים עסקיים כאמור בסעיף 268(ב), במישרין או בעקיפין, תוך שנה מתום הכהונה.	
274. בנוסף לאמור בחוק זה תפקע כהונתו של דירקטור חיצוני בטרם נסתיימה התקופה שלה נתמנה, אם נתקיימו בו התנאים הפוסלים אדם לכהונה של דירקטור חיצוני; הדירקטור יודיע על כך לחברה עם היוודע לו על קיום התנאי.	פקיעת כהונה

סימן ז': פגם במינוי דירקטור

275. פעולותיו של דירקטור או של נושא משרה הן בנות תוקף על אף כל פגם שנתגלה לאחר מכן במינויו או בכשירותו.	תקפות מעשי הדירקטור על אף פגם במינויו
פרק שני: מינוי ופיטורין של נושאי משרה אחרת	
276. (א) מנהלה הכללית של החברה ימונה ויפוטר כאמור בסעיף 146. (ב) נושאי משרה אחרים בחברה ימונו ויפוטרו על ידי המנהל הכללי, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.	מינוי ופיטורי נושאי משרה

דברי הסבר

זאת כדי להעניק בטחון וודאות לפעולות החברה שנעשו בידי הדירקטורים שלה.

פרק שני: מינוי ופיטורין של נושאי משרה אחרת
בתחילת הפרק נדונו מינויהם, פיטוריהם ותנאים נוספים בנוגע לדירקטורים. בסימן זה מדובר במינוי ופיטורים של מנהלה הכללית של החברה ונושאי משרה אחרים בה.

קשורות של החברה הנדונה, ומספר מקסימלי של חברות בהן ניתן לכהן כדירקטור חיצוני. בנוסף נקבע כי הכהונה תהיה למשך 3 שנים עם אפשרות הארכה ל-3 שנים נוספות (סעיף 272). גם התמורה לדירקטור חיצוני מוגבלת לסכום שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת, ולחברה אסור יהיה ליתן לדירקטור כאמור כל תמורה נוספת (סעיף 306).

סימן ז': פגם במינוי דירקטור

סימן זה קובע, כי אף אם נפל פגם במינויו של דירקטור או בכשירותו, אין בכך כדי לפגוע בתוקף פעולות שעשה –

פרק שלישי: חובות נושאי משרה

סימן א': חובת זהירות

277. (א) נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור בסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]⁸.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי למנוע קיומה של חובת זהירות של נושא משרה כלפי אדם אחר.

278. נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות, ובכלל זה ינקוט, בשים לב לנסיבות הענין, באמצעים סבירים לקבלת מידע הנוגע לכדאיות העסקית של פעולה המובאת לאישורו או של פעולה הנעשית בידו בתוקף תפקידו, ולקבלת כל מידע אחר שיש לו חשיבות לענין פעולות כאמור.

סימן ב': חובת אמונים

279. נושא משרה חב חובת אמונים לחברה, ינהג בתום לב ויפעל לטובתה, ובכלל זה –

(1) יימנע מכל פעולה שיש בה ניגוד ענינים בין מילוי תפקידו בחברה לבין מילוי תפקיד אחר שלו או לבין עניניו האישיים;

(2) יימנע מכל פעולה שיש בה משום תחרות עם עסקי החברה;

(3) יימנע מניצול הזדמנות עסקית של החברה במטרה להשיג טובת הנאה לעצמו או לאחר;

(4) יגלה לחברה כל ידיעה וימסור לה כל מסמך הנוגעים לעניניה, שבאו לידידו בתוקף מעמדו בחברה.

280. (א) על אף האמור בסעיף 279(1), לא יהיו הפעולות הבאות, כשלעצמן, פעולות בניגוד ענינים:

(1) כהונה של נושא משרה בכמה חברות, הנמנות עם אותו אשכול חברות;

(2) השתתפות והצבעה בדירקטוריון של נושא משרה המכהן בחברה-אם ובחברה-בת הנמצאת בבעלותה המלאה של החברה האם.

דברי הסבר

שינוי נוסף, שהוצע בידי משרד המשפטים, בהתייעצות עם פרופ' פרוקצ'יה, הוא קביעת הוראות לענין חובת אמונים במקרים מיוחדים הנוגעים לכהונה של נושא משרה במספר חברות כאשכול חברות, מצב שהינו ממאפיני הפעילות הכלכלית הישראלית, המעורר שאלות משפטיות רבות. כך מוצע לקבוע מפורשות, כי עצם הכהונה במספר חברות אינה פעולה בניגוד ענינים של נושא המשרה. בנוסף מוצע לאפשר לנושא משרה המכהן כאמור, לשקול, בתנאים שנקבעו, גם את טובתו של אשכול החברות, ובלבד שככלל יישמר העקרון לפיו עליו לפעול לטובת החברה בה הוא מכהן.

פרק שלישי: חובות נושאי המשרה

פרק זה חוזר בעיקרו על הדין הקיים היום כפקודת החברות (כפי שתוקנה בתיקונים 4 עד 7). השינוי שהציעה הועדה הוא לאפשר לחברה לפטור את נושאי המשרה בה מאחריותם בגין הפרת חובות הזהירות כלפיה. הצעה זו הופיעה בהצעת החוק לתיקון פקודת החברות (מס' 4), התש"ן-1990, ולא התקבלה. מוצע שוב לאפשר לחברה במקרים אלו לחסוך את עלויות הביטוח, ולשמש כמבטחת עצמית.

⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.

(ב) אין באמור בסעיף 279 כדי למנוע מנושא משרה, בחברה הנמנית עם אשכול חברות, לשקול גם את טובתו של האשכול, ובלבד ששוכנע כי אין בהחלטתו כדי לפגוע בטובת החברה שבה הוא מכהן, בטווח הארוך; עשה כן נושא המשרה – לא יראו בכך הפרת חובת אמונים.

281. בנוסף לאמור בסעיף 279 ומבלי לגרוע מכלליות האמור בו, אם היה נושא המשרה דירקטור – חובת אמונים של דירקטור

(1) יימנע מהקצאת מניות שלא בתום לב ולטובת החברה;

(2) לא יהיה צד להסכמי הצבעה;

(3) יקבל בתום לב החלטות בנוגע לחלוקה שאינן פוגעות בטובת החברה;

(4) בהמלצה לבעלי המניות על הצעת רכש ובהחלטה אם להסכים או להתנגד למיזוג כאמור בחוק זה, יפעל בתום לב ולטובת החברה.

282. אין באמור בסעיפים קטנים 279 עד 281 כדי למנוע קיומה של חובת אמונים של נושא משרה כלפי אדם אחר. שמירת דינים

283. (א) חברה רשאית לאשר פעולה מהפעולות המנויות בסעיפים 279(א) עד (3) ובלבד שנתקיימו כל התנאים האלה: אישור פעולות

(1) נושא המשרה פועל בתום לב והפעולה או אישורה אינן פוגעות בטובת החברה;

(2) נושא המשרה גילה לחברה, זמן סביר לפני המועד לדיון באישור, את מהות ענינו האישי בפעולה וכל עובדה או מסמך מהותיים.

(ב) אישור פעולות שמתקיים בהן האמור בסעיף קטן (א) ייעשה בהתאם לקבוע בתקנון החברה. ואולם, פעולה מהותית טעונה אישור בהתאם לקבוע בסעיפים 288 ו-291.

סימן ג': ענין אישי בהתקשרות

284. (א) נושא משרה היודע שיש לו, במישרין או בעקיפין, ענין אישי בעסקה קיימת או מוצעת של החברה עם אדם אחר, יגלה לחברה ללא דיחוי, את מהות ענינו האישי וכן כל עובדה או מסמך מהותיים. ענין אישי בהתקשרות החברה

(ב) חובת הגילוי כאמור בסעיף קטן (א) לא תחול כאשר ענינו האישי של נושא המשרה נובע רק מקיום ענין אישי של קרובו בעסקה שאינה חריגה.

285. (א) חברה רשאית להתקשר בעסקה עם אדם אחר שבה יש לנושא משרה בחברה ענין אישי, במישרין או בעקיפין (להלן – התקשרות החברה עם אחר), ובלבד שנושא המשרה גילה לחברה את מהות ענינו האישי כאמור בסעיף 284 והחברה אישרה, בהתאם לקבוע בתקנונה, כי ההתקשרות אינה פוגעת בטובת החברה. התקשרות החברה עם אחר

(ב) התקשרות החברה עם אחר בעסקה חריגה טעונה, בנוסף לאמור בסעיף קטן (א), גם אישור בהתאם לקבוע בסעיפים 288 ו-291.

286. (א) נושא משרה רשאי להתקשר עם החברה בעסקה שיש לו בה ענין אישי, במישרין או בעקיפין (להלן – התקשרות נושא משרה עם החברה), ובלבד שגילה לחברה, זמן התקשרות נושא משרה עם החברה

סביר לפני ההתקשרות, את ענינו האישי, לרבות כל עובדה או מסמך מהותיים, והחברה אישרה את ההתקשרות.

(ב) חברה רשאית לאשר את התקשרותה עם נושא משרה בהתאם לקבוע בתקנונה ובלבד שנושא המשרה פועל בתום לב וההתקשרות אינה פוגעת בטובת החברה; היתה העסקה חריגה, טעונה היא גם אישור בהתאם לאמור בסעיפים 288 ו-291.

התקשרות
חסרת תוקף

287. להתקשרות נושא משרה עם החברה לא יהא תוקף כלפי החברה וכלפי נושא המשרה בכל אחד מאלה:

(1) נושא המשרה לא גילה את ענינו האישי כאמור בסעיף 286(א);

(2) לא נתקיימו התנאים לאישור ההתקשרות כקבוע בסעיף 286(ב);

(3) ההתקשרות לא אושרה בהתאם לקבוע בסעיפים 288 ו-291 או שנפל בהליך האישור פגם מהותי אחר;

(4) ההתקשרות נעשתה בחריגה מן האישור שניתן.

רכי אישור

288. (א) אישור לפעולה של נושא משרה כאמור בסעיף 283, או להתקשרות החברה עם אדם אחר כאמור בסעיף 285 או להתקשרות נושא משרה עם החברה כאמור בסעיף 286 רשאים ליתן – ועדת הביקורת והדירקטוריון כאחד; הדירקטוריון ידון באישור רק אם ניתן אישורה של ועדת הביקורת.

(ב) היה נושא המשרה דירקטור ולא קיימת בחברה ועדת ביקורת, או שהאסיפה הכללית ממלאה את תפקידי הדירקטוריון, טעונה הפעולה או ההתקשרות כאמור בסעיף קטן (א) גם אישור האסיפה הכללית.

(ג) היה לרוב חברי הדירקטוריון המשתתפים בישיבה לענין האישור או לרוב חברי ועדת הביקורת המשתתפים בישיבה לענין האישור ענין אישי בפעולה או בהתקשרות כאמור בסעיף קטן (א), טעונה הפעולה או ההתקשרות גם אישור האסיפה הכללית.

אישור תנאי
כהונה והעסקה

289. (א) תנאי כהונתו של דירקטור, לרבות תנאי העסקתו כנושא משרה אחרת או בתפקיד אחר, טעונים אישורם של כל אלה: ועדת הביקורת ולאחריה הדירקטוריון ולאחר מכן האסיפה הכללית.

(ב) התקשרות נושא משרה שאינו דירקטור עם החברה בענין תנאי העסקתו טעונה אישור הדירקטוריון; היה לרוב חברי הדירקטוריון המשתתפים באסיפה לענין האישור ענין אישי בהתקשרות, תאשר אותה גם האסיפה הכללית.

הימנעות
נושא משרה

290. (א) נושא משרה שענינו מובא לאישור, לא יהיה נוכח ולא יצביע בדיונים בענין אישור פעולות או אישור התקשרויות בהתאם לקבוע בסעיפים 288 ו-291; נכח או הצביע בדיון, לא יהיה תוקף לאישור שניתן לפעולה או להתקשרות כאמור. היה הענין המובא לאישור נוגע למרבית הדירקטורים, ישתתפו ויצביעו בענין האישור כל הדירקטורים המשתתפים בישיבה.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) לא יחול על דיון המתקיים באסיפה כללית בענין אישור פעולה או התקשרות של נושא משרה שהוא גם בעל מניות בחברה.

אישור מיוחד

291. (א) החוק נושא משרה בחברה ציבורית בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מאמצעי שליטה בחברה, טעונים אישור הפעולה או ההתקשרות כאמור בסעיפים 288 ו-291, בנוסף על האמור בהם, גם אישור האסיפה הכללית ובלבד שהחלטת האסיפה הכללית על מתן

אישור לפעולה או להתקשרות כאמור תתקבל בהסכמת רוב בעלי המניות הנוכחים, בהצבעה במנין קולות; במנין קולות הרוב ייכלל שליש לפחות מקולות בעלי המניות שאינם בעלי ענין אישי בפעולה או בהתקשרות כאמור הנוכחים בהצבעה.

(ב) לא נכחו באסיפה כאמור בסעיף קטן (א) בעלי מניות שאינם בעלי ענין אישי בפעולה או בהתקשרות כאמור, רשאית החברה לאשר את הפעולה או ההתקשרות באסיפה נדחית, בהסכמת רוב בעלי המניות הנוכחים בהצבעה, במנין קולות.

(ג) החזיקו רוב חברי הדירקטוריון בחברה ציבורית, בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מאמצעי השליטה בחברה במצטבר, טעונה פעולה או התקשרות שלרוב חברי הדירקטוריון יש ענין אישי בה, בנוסף על האמור בסעיפים 288 ו-291, גם אישור בהתאם לקבוע בסעיפים קטנים (א) או (ב).

(ד) בהודעה על כינוס אסיפה כללית או אסיפה נדחית לענין אישור פעולות או עיסקות בהתאם להוראות סעיף זה, ייכללו פרטים בדבר מהות העסקה; השר רשאי לקבוע בתקנות פרטים שיש לכלול בהודעה לענין סעיף זה.

סימן ד': תרופות

תרופות

292. (א) על הפרת חובת אמונים של נושא משרה יחולו הדינים החלים על הפרת חוזה, בשינויים המחוייבים.

(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), רואים נושא משרה שהפר חובת אמונים כלפי החברה כמי שהפר את התקשרותו עם החברה.

ביטול פעולות

293. בנוסף לאמור בסעיף 292 רשאית חברה לבטל פעולה שעשה נושא משרה בשם החברה כלפי אדם אחר, אם אותו אדם ידע על הפרת חובת האמונים של נושא המשרה, וכן רשאית היא לתבוע מאותו אדם את הפיצויים המגיעים לה מנושא המשרה, אף ללא ביטול הפעולה.

ביטול
התקשרויות
החברה

294. (א) חברה רשאית לבטל את התקשרותה עם אדם אחר וכן רשאית היא לתבוע ממנו פיצויים בשל הנזק שנגרם לה אף ללא ביטולה, אם אותו אדם ידע על ענינו האישי של נושא המשרה בהתקשרות, וידע או היה עליו לדעת על העדר אישור להתקשרות בהתאם לקבוע בסעיפים 288 ו-291.

(ב) חברה רשאית לתבוע מנושא משרה שלא גילה לה את ענינו האישי בהתקשרות החברה עם אחר בהתאם לקבוע בסעיף 285, פיצויים בשל הנזק שנגרם לה, וכן רשאית היא לתבוע פיצויים מנושא המשרה בשל הנזק שנגרם לה אף ללא ביטולה, זולת אם נושא המשרה לא ידע ולא היה עליו לדעת על קיום ענין אישי בהתקשרות.

גילוי ליקוי

295. (א) נודע לדירקטור על ענין של החברה שנתגלו בו לכאורה פגיעה בחוק או בנוהל עסקים תקין, יפעל ללא דיחוי לזימון ישיבה של הדירקטוריון כאמור בסעיף 126, לשם דיון וקביעת דרכי פעולה.

(ב) לא התקיימה בחברה ציבורית ישיבה כאמור בסעיף קטן (א) תוך שלושים ימים מיום מסירת ההודעה, או שנתקיימה ישיבה שתוצאותיה לא הניחו את דעת הדירקטור, רשאי הוא לפנות לבית המשפט כאמור בסעיף 310.

296. (א) חברה אינה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת אמונים כלפיה.
- (ב) חברה רשאית לפטור מאחריות נושא משרה בשל הפרת חובת זהירות כלפיה, לבטח את אחריותו של נושא משרה בה, או לשפותו בהתאם לקבוע בפרק זה בלבד.
297. חברה רשאית לכלול בתקנון הוראה הפוטרת נושא משרה בה מאחריותו, כולה או מקצתה, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות כלפיה.
298. חברה רשאית לכלול בתקנון הוראה המתירה לה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה, כולה או מקצתה, בשל אחת מאלה:
- (1) הפרת חובת זהירות כלפי החברה או כלפי אדם אחר;
 - (2) הפרת חובת אמונים כלפיה, ובלבד שנושא המשרה פעל בתום לב והיה לו יסוד סביר להניח שהפעולה לא תפגע בטובת החברה;
 - (3) חבות כספית שתוטל עליו לטובת אדם אחר בשל פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה בחברה.
299. (א) חברה רשאית לשפות נושא משרה בה, ובלבד שכללה בתקנון אחת מההוראות המפורטות בסעיף קטן (ב), בשל פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה בחברה, לענין אחד מאלה:
- (1) חבות כספית שהוטלה עליו לטובת אדם אחר על פי פסק דין, לרבות פסק דין שניתן בפשרה או פסק בורר שאושר בידי בית משפט;
 - (2) הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך דין, שהוציא נושא משרה או שחוייב בהן בידי בית משפט, בהליך שהוגש נגדו בידי החברה או בשמה או בידי אדם אחר, או באישום פלילי שממנו זוכה.
- (ב) הוראה בתקנון לענין שיפוי, יכול שתהיה אחת מאלה:
- (1) התחייבות מראש של החברה לשפות נושא משרה בה עקב סוג אירועים שיפורטו ועד גובה סכום שייקבע בה;
 - (2) הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה בה בדיעבד;
 - (ג) אין באמור בפסקה (1) בסעיף קטן (ב) כדי למנוע מהחברה לשפות את נושא המשרה בדיעבד על אירועים או בסכום שלא נקבעו בתקנון, ובלבד שנכללה בתקנון הוראה כאמור בפסקה (2).
 - (ד) החברה לא תהיה רשאית לשפות את נושא המשרה בדיעבד, גם אם היתה בתקנון הוראה כאמור בפסקה (2) בסעיף קטן (ב), אם נתקיים אחד מאלה:
- (1) קיים חשש סביר שהשיפוי ימנע מן החברה את היכולת לעמוד בהתחייבויותיה בהגיע מועד פרעון;
 - (2) שווי הנכסים השוטפים של החברה יפחת, לאחר השיפוי, מסכום ההתחייבויות השוטפות שלה.
 - (ה) לא נכללה בתקנון הוראה לענין שיפוי, רשאית החברה לשנות את תקנונה ולכלול בו הוראה כאמור, ובלבד שאם מתקיים בנושא משרה האמור בסעיף 291, תתקבל ההחלטה באסיפה הכללית כאמור באותו סעיף.

300. (א) החלטה בדבר שיפוי נושא המשרה ובדבר שיעור השיפוי תינתן בידי ועדת הביקורת; אישרה ועדת הביקורת את השיפוי וקבעה את שיעורו, טעונה החלטתה אישור הדירקטוריון.

(ב) החלטות שאושרו כאמור בסעיף קטן (א), טעונות גם אישור האסיפה הכללית במקרים האלה:

(1) לרוב חברי הדירקטוריון או לרוב חברי ועדת הביקורת ענין אישי בהחלטה;

(2) לא קיימת בחברה ועדת ביקורת;

(3) בנושא המשרה המבקש שיפוי מתקיים האמור בסעיף 291, ובלבד שהחלטות האסיפה הכללית יתקבלו בהתאם לקבוע באותו סעיף.

301. על אף האמור בסעיפים 297 עד 299 לא יהא תוקף להוראה המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה או לפטרו ממנה או להוראה או להחלטה המתירה לחברה לשפותו בשל חבות כספית שהוטלה עליו, בשל אחד מאלה:

(1) הפרת חובת אמונים, למעט כאמור בסעיף 298(2);

(2) הפרת חובת זהירות שנעשתה במתכוון או מתוך אי-אכפתיות לנסיבות ההפרה או לתוצאותיה;

(3) פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין;

(4) עיצום כספי קנס או כופר שהוטל עליו.

302. חברה רשאית לשנות את התקנון כדי לכלול בו –

(1) הוראה כאמור בסעיף 298;

(2) הוראות כאמור בסעיפים 297 ו-299; שינוי כאמור טעון החלטה שנתקבלה באסיפות נפרדות של בעלי מניות לסוגיהן; על כינוסן של אסיפות כאמור יחולו הוראות התקנון, ובלבד שהמנין החוקי בכל אחת מהן יהיה שליש לפחות מבעלי המניות שהונפקו מאותו סוג.

303. (א) אין להתנות על האמור בפרק זה.

(ב) לא יהיה תוקף להוראה בתקנון של חברה או בחוזה או בכל דרך אחרת, המתנה על האמור בפרק זה, במישרין או בעקיפין.

(ג) אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מכל דין אחר המגביל נושא משרה מלהיות בעל ענין בהתקשרויות החברה.

304. (א) חברה ציבורית תודיע על ההחלטות המנויות בסעיף קטן (ב) (להלן – החלטות החברה) בדו"ח לפי סעיף 36 לחוק ניירות ערך; והוראות סעיף 38 לחוק האמור יחולו לענין הודעות אלה בשינויים המחוייבים.

(ב) ואלה החלטות החברה:

(1) החלטה המאשרת פעולה של נושא משרה, שיש בה משום הפרת חובת אמונים לפי הוראות סעיף 283;

(2) החלטה המאשרת התקשרות החברה עם אדם אחר בעסקה חריגה, כאמור בסעיף 285(ב);

(3) החלטה המאשרת התקשרות החברה עם נושא משרה בעסקה חריגה כאמור בסעיף 286(ב);

(4) החלטה על שיפוי נושא משרה לפי הוראות סעיף 300.

(ג) חברה ציבורית תודיע על החלטות אחרות שאושרו בהתאם לקבוע בסימן זה, בהודעה שתוגש לפי הקבוע בסעיף 36 לחוק ניירות ערך; הודעה כאמור תוגש אחת לשלושה חודשים, והוראות סעיף 38 לחוק האמור יחולו לענין הודעות אלה, בשינויים המחוייבים.

(ד) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975⁹, תודיע על החלטות החברה כאמור בסעיף קטן (ב), בהתאם לקבוע בסעיף 34(א) לחוק האמור, לענין פרוטוקולים.

פרק רביעי: זכויות נושאי משרה

סימן א': גמול לנושאי משרה

305. (א) גמול לדירקטורים ונושאי המשרה יאושר כאמור בסעיף 289. גמול לדירקטורים

(ב) גמול לדירקטורים בעד היותם דירקטורים, ישולם רק בידי החברה שבה הם מכהנים כדירקטורים.

(ג) לפי דרישה בכתב מאת בעלי מניות שלהם עשרה אחוזים לפחות מכוח ההצבעה בחברה, חייבים הדירקטורים להמציא לאותם בעלי מניות הודעה בכתב, מאומתת בידי רואה החשבון, ובה פירוט מלא ומדויק של כל התשלומים ששילמה להם החברה ושל כל ההתחייבויות לתשלומים שקיבלה על עצמה, והכל לרבות לענין תנאי פרישה, בכל אחת משלוש השנים האחרונות שנערכו בהן דו"חות של החברה.

(ד) הסכום הכולל יכול גם תשלומים שקיבל דירקטור בהיותו דירקטור בחברה, שהיא חברה בת של החברה הנדונה, או בהיותו דירקטור בחברה אחרת מכוח מינוי ישיר או עקיף מטעם החברה הנדונה, כגמול או כהענקה לעצמו, בין בעד היותו דירקטור בחברה כזאת ובין בזיקה אחרת לניהול עסקיה.

306. שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות כללים בדבר גובה הגמול וההוצאות שישלם תאגיד לדירקטור חיצוני, בהתאם לעבודה שהוא משקיע ובהתחשב בהיקף הפעולות של תאגידים לסוגיהם ולא תינתן לדירקטור חיצוני כל תמורה אלא על פי תקנות כאמור.

307. (א) בסעיף זה, "תשלומים" – סכומי כסף וכל דבר שהוא שווה כסף, הלוואות, ניירות ערך או זכויות אחרות וכל הטבה אחרת, והכל למעט אם ניתנו לנושא משרה בשל היותו בעל מניות בלבד.

דברי הסבר

יועצים מטעם כלל הדירקטורים, וזכותו של הדירקטור היחיד לתבוע בשם החברה.

סימן א': גמול לנושאי המשרה

בסימן זה נכללות הוראות מהדין הקיים בנוגע לתשלום גמול לדירקטורים ולדירקטורים חיצוניים וכן חובת הדיווח בחברה ציבורית, על הטבות לנושאי משרה בה.

פרק רביעי: זכויות נושאי משרה

בפרק זה נאספו ההוראות בדבר הזכויות השונות של נושאי משרה הקיימות בדין הנוהג כגון ההוראות בדבר גמול לדירקטורים ודירקטורים חיצוניים. כמו כן, נקבעו זכויות נוספות כמו הזכות לקבלת מידע, הזכות למינוי

⁹ ס"ח התשל"ה, עמ' 132.

(ב) חברה ציבורית תצטרף לדין וחשבון התקופתי שלה המוגש לפי סעיף 36 לחוק ניירות ערך, הודעה ובה פירוט מלא ומדויק של כל התשלומים ששילמה ושל כל ההתחייבויות לתשלומים שקיבלה על עצמה, לכל אחד מחמשת מקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה שניהנו בה, והכל לרבות לענין תנאי פרישה, בשנה שלגביה מוגש הדו"ח, בין שהתשלומים או ההתחייבויות לתשלומים כאמור ניתנו לנושא המשרה ובין שניתנו לאחר עבור נושא המשרה, או בשל העסקתו של נושא המשרה, בין שניתנו בידי החברה, ובין שניתנו בידי חברה קשורה לחברה.

(ג) על הודעה כאמור בסעיף זה יחולו הוראות סעיפים 36, 38 ו-44 לחוק ניירות ערך, בשינויים המחויבים.

סימן ב': מידע ויועצים

הזכות לקבלת מידע

308. (א) כל דירקטור זכאי, בעצמו או באמצעות אחר, לבדוק את ספרי החברה, מסמכי ורישומיה וכן לקבל העתקים מהם וכן לבדוק את נכסי החברה ככל שהדבר דרוש למילוי חובותיו כדירקטור.

(ב) החברה רשאית לסרב לבקשתו של דירקטור אם סברה שהבקשה הוגשה שלא בתום לב, שיש במסמך סוד עסקי או שיש בגילוי כאמור כדי לפגוע בדרך אחרת בטובת החברה.

(ג) ביקש דירקטור לממש את זכותו לפי סעיף קטן (א) תישא החברה בהוצאות סבירות של העיון והבדיקה וכן בהוצאות סבירות שהוציא לשכירת יועצים, ככל שהדבר נדרש למילוי תפקידו.

(ד) בית המשפט רשאי, לבקשת דירקטור חיצוני, להחיל את הזכות האמורה בסעיף קטן (א) לגבי ספרים, מסמכים ורישומים של כל חברה קשורה, אם השתכנע כי המידע המבוקש חשוב לביצוע תפקידו כדירקטור חיצוני.

זכות להעסיק יועצים

309. (א) דירקטור רשאי להעסיק יועץ משפטי, רואה חשבון או מומחה אחר אשר העסקתם נדרשת לצורך מילוי תפקידו כדירקטור.

(ב) דירקטור חיצוני רשאי להעסיק יועצים כאמור על חשבון החברה, אם הדירקטוריון אישר את ההוצאה או אם בית המשפט אישר העסקת מומחה, משראה שהעסקתו דרושה באופן סביר לביצוע תפקידו של דירקטור חיצוני, כי סכום ההוצאה הוא סביר וכי סיוע של צוות היועצים הקבוע של החברה אינו מספק.

סימן ג': זכות תביעה

זכות תביעה

310. (א) היה לדירקטור יסוד סביר להניח שעומדת להיעשות פעולה של דירקטור העלולה להוות הפרת חובה של נושא משרה או הפרת הוראה אחרת לפי חוק זה, רשאי הוא, לאחר שפעל כאמור בסעיף 295, אם הנסיבות אפשרו זאת, לפנות לבית המשפט בבקשה שיאכופ את החובה או ימנע את הפעולה; בית המשפט רשאי לתת צו שימנע את הפעולה או כל סעד אחר שייראה לו בנסיבות הענין.

דברי הסבר

סימן ב': מידע ויועצים

להרחיב זכות זו לכלל הדירקטורים. עם זאת, דירקטור חיצוני יהיה רשאי להמשיך ולהעסיק יועצים כאמור, במקרים מסויימים, על חשבון החברה.

בדין הקיים הוקנתה זכות לדירקטורים מקרב הציבור לקבל מידע ולהיעזר ביועצים על חשבון החברה. מוצע

(ב) החברה תישא בכל ההוצאות שהוציא דירקטור שפנה לבית המשפט על-פי סעיף זה, לרבות אגרות בית משפט ושכר טרחת עורך דין, אלא אם כן בית המשפט קבע אחרת.

(ג) אין באמור בחוק זה לגבי זכותם של בעלי מניות, נושים או כל אדם אחר לפנות לבית המשפט, כדי לגרוע מזכותו של דירקטור כאמור בסעיף זה.

חלק שביעי: איגרות חוב

פרק ראשון: איגרת החוב

311. חברה רשאית להנפיק איגרות חוב.

312. (א) חברה תחזיק במשרדה הרשום פנקס רישום איגרות חוב.

פנקס רישום
איגרות חוב

(ב) לכל בעל מניות או נושה בחברה זכות עיון בפנקס רישום איגרות החוב.

313. (א) מקום שאיגרת חוב או סדרת איגרות חוב מובטחת בשיעבוד צף על נכסי החברה ולא הוצאו ממנו מקרקעין שלה, יחול השיעבוד גם על מקרקעין שלה אף אם איננו רשום בפנקסי המקרקעין.

תחולת
שיעבוד צף

(ב) אין שיעבוד צף מקנה לבעל איגרת החוב דין קדימה או בכורה על פני בעל משכנתה רשום או קונה בתמורה של מקרקעי החברה, אפילו היה קיומו של השיעבוד הצף ידוע להם בשעת המיזכון או המכר; ואולם אם נכללה במסמך היוצר שיעבוד צף הגבלה על זכות החברה ליצור משכונות, והגבלה זו נכללה בפרטים שנמסרו לרישום השיעבוד הצף, יהיה השיעבוד הצף עדיף על משכון שנוצר בניגוד לאותה הגבלה אחרי רישום הפרטים בידי הרשם.

(ג) שיעבוד צף הכולל הגבלה כאמור בסעיף קטן (ב) אשר פרטיו נמסרו לרישום לפני יום ה' באדר התשל"ה (16 בפברואר 1975), והודעה על קיום ההגבלה הוגשה לרשם לפני יום י' בתמוז התשמ"א (24 ביוני 1981) ונרשמה בפנקס המשכונות שלו – יהיה עדיף על שיעבוד שנוצר בניגוד לאותה הגבלה אחרי רישום ההודעה בידי הרשם.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב), מיזכון נכס שנעשה להבטחת אשראי שאיפשר רכישת נכס, יהיה עדיף על שיעבוד צף קודם אם האשראי שימש בפועל לרכישת הנכס הממושכן, והוא בין שהאשראי ניתן בידי המוכר ובין שניתן בידי אדם אחר; לענין זה, "אשראי" – לרבות מתן התחייבות כספית.

דברי הסבר

סימן ג': זכות תביעה

בדין הקיים הוקנו לדירקטור זכויות לפנות לבית המשפט במקרים מסויימים. מוצע להקנות לדירקטור זכות, במקרה שהוא סבור שעומדת להיות מופרת חובה לאחר שפנה ליושב ראש הדירקטוריון, כאמור בסעיפים 295 ו-126 (אם הנסיבות אפשרו זאת), לפנות לבית המשפט בבקשת סעד. החברה תישא בהוצאות ההליך כאמור. זכות זו היא כללית ובאה במקום קביעת זכותו זו של הדירקטור בעניינים השונים. לפיכך, באותם סעיפים שמקורם בדין הקיים, בהם ניתנה זכות תביעה למספר גורמים וביניהם הדירקטור, הושמט ציונו של הדירקטור,

לאור הזכות הכללית המוצעת בסעיף זה, ואין בכך, כמובן, כדי לגרוע מזכויותיו.

חלק שביעי: איגרות חוב

פרק זה מקבץ הוראות הלקוחות מפקודת החברות. ועדה מקצועית מטעם ועדת הקודיפיקציה של המשפט האזרחי, שבראשות פרופ' ברק, שוקדת על איחוד ההוראות בדבר משכונות ושעבודים בחקיקה נפרדת. במסגרת זו יידונו מחדש גם חלק מהוראות אלו. שינויים שהוכנסו בסעיפים הקיימים הם בעיקרם שינויי נוסח, שנועדו למנוע אי התאמות לחוק החדש.

314. בעלי איגרות חוב מובטחות בשיעבוד צף, או נאמניהם כשיש שטר נאמנות, רשאים בכל עת לפנות לבית-המשפט ולבקש צו המונע את הממונה על מרשם המקרקעין מלרשום בפנקסי המקרקעין – זולת על פי צו בית המשפט – כל משכון נוסף, או מכר של מקרקעין הרשומים אותה שעה על שם החברה ושלא הוצאו מכלל הנכסים הממושכנים, ואם ראה בית-המשפט שהערובה שניתנה לבעלי איגרות החוב נתרערה, או שיש טעמים אחרים שמן הצדק ומהיושר להיענות לבקשתם, רשאי הוא ליתן לפי זה את הצו בתנאים שיראה לנכון בדבר הוצאות וענינים אחרים.

שטר נאמנות
להבטחת
איגרת חוב

315. (א) מקום שאיגרות חוב מובטחות בנכסים מנכסי החברה, ניתן לערוך שטר שעל פיו ימושכנו הנכסים לנאמן או לנאמנים לזכותם של בעלי איגרות החוב מזמן לזמן.

(ב) העתק של שטר נאמנות להבטחת הנפקה של איגרות חוב יישלח לכל בעל איגרות חוב, לפי בקשתו.

סמכות להנפקה
חוזרת

316. (א) חברה שפרתה איגרות חוב שהונפקו, כוחה יפה לחזור ולהנפיק, בין בהנפקה חוזרת של אותן איגרות ובין בהנפקת איגרות אחרות במקומן, והוא אם אין בתקנונה או בחוזה שנתקשרה בו הוראה אחרת מפורשת או משתמעת בענין זה ואם לא הביעה החברה כוונתה, בהחלטה שקיבלה בענין זה או במעשה אחר שלה, שאיגרות החוב שפרתה יבוטלו; בהנפקה כאמור (להלן בפרק זה – הנפקה חוזרת) יהיו לכל בעל איגרת אותן זכויות קדימה שהיו מגיעות לו אילו לא נפרתה.

(ב) חברה שרשאית לחזור ולהנפיק איגרות חוב חייבת לכלול במאזנה את הפרטים בנוגע לאיגרות החוב הניתנות להנפקה חוזרת.

הפקדה בערובה
אינה פדיון

317. חברה שהפקידה איגרות חוב שלה בערובה לקבלת מקדמות בחשבון עובר ושב או בדרך אחרת, אין רואים את איגרות החוב כאילו נפרו, אף אם הן מוסיפות להיות מופקדות לאחר שחשבונה זה אינו עומד בחובה עוד.

דין הנפקה
חוזרת לענין
הסכום, המספר
ומס בולים

318. (א) הנפקה חוזרת לא תיחשב כהנפקה חדשה לענין כל הוראה המגבילה את סכום איגרות החוב שמותר להנפיק ואת מספרן.

(ב) כל הנפקה חוזרת נחשבת, לענין מס בולים, כהנפקה חדשה; אולם המלווה כסף בערובה של איגרת חוב שחזרה והונפקה לפי פרק זה ונראית מבוטלת כדין, יכול להגיש אותה כראיה בכל הליך לאכיפת הערובה, ואם נמצא שאינה מבוטלת כדין לא יחוייב בתשלום מס בולים או דמי פיגורים אלא אם כן ידע על כך או יכול היה לגלות זאת אילו לא התרשל; חובת התשלום של מס הבולים הנכון ודמי הפיגורים תחול על החברה.

פרק שני: משכונות

פנקס משכונות

319. חברה תנהל במשרדה הרשום פנקס רישום משכונות ותחזיק במשרדה את העתקי המסמכים היוצרים משכונות.

עיון במסמכים
ובפנקס

320. לכל בעל מניות או נושה בחברה זכות עיון במשרדה הרשום של החברה, בפנקס רישום המשכונות ובהעתקי המסמכים היוצרים משכונות. הנהלת החברה תקבע דרכים סבירות לקיום זכות העיון.

תוקף המשכון

321. (א) למשכון של חברה שלא נרשם כאמור בסעיף 55 או שהופקד כאמור בסעיף 4(2) לחוק המשכון, התשכ"ז-1967¹⁰, לא יהיה תוקף כלפי נושים אחרים של החברה.

¹⁰ ס"ח התשכ"ז, עמ' 48.

(ב) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לפגוע בהוראות כל דין אחר המחייבות עמידה בתנאים אחרים או נוספים לצורך שיכלולה של עסקת משכון.

322. חברה שהיאגדה מחוץ לישראל ויש לה מקום עסקים קבוע בישראל, יחול פרק זה על שיעבודי נכסים בישראל שיצרה אחרי ה' באייר התרפ"ט (15 במאי 1929) ועל שיעבודים של נכסים שרכשה בישראל אחרי התאריך האמור.

תחולה על
חברות חוץ

פרק שלישי: אכיפת זכויות

323. מקום שאיגרות חוב מובטחות בשיעבוד צף, בשיעבוד הון שטרם נדרש תשלומן, בדרישות תשלום שטרם נפרעו או במוניטין, אין לאכוף את זכויותיהם של בעלי איגרות החוב לגבי השיעבוד אלא ברשות בית המשפט, ואם הוגשה לבית המשפט בקשת אכיפה, רשאי בית המשפט ליתן כל סעד הנראה לו מתאים בנסיבות הענין, לרבות מינוי כונס ומתן צו למכירת הנכסים וחלוקתם.

אכיפה הטעונה
רשות מבית
המשפט

324. נתמנה לחברה רשומה בישראל כונס מטעם בעלי איגרות חוב מובטחות בשיעבוד צף, או שהם או נציגיהם נטלו את ההחזקה בנכסים הכלולים בשיעבוד צף או שהשיעבוד חל עליהם, והחברה אינה עומדת אותה שעה בפירוק – ייפרעו החובות, שלפי חיקוק יש להם בכל פירוק דין קדימה, מתוך הנכסים שהגיעו לידי הכונס או לידי המחזיק כאמור, לפני כל תביעה לקרן או לריבית של איגרות החוב; התשלומים לפי סעיף זה ייגבו, ככל האפשר, מנכסי החברה הזמינים לתשלום חובות של נושים כלליים.

חובות בדמי
קדימה באכיפת
שיעבוד צף

325. (א) כונס, מפרק, מפרק זמני או מנהל של חברה שנתמנה לפי חוק זה או לפי פקודת החברות, וכן מנהל של חברה שנתמנה לה אחד מאלה, יודיע תוך שבעה ימים על המינוי לרשם ולכונס הרשמי; הרשם ירשום הודעה כאמור בפנקס המשכונות.

רישום מינוי
של כונס, מפרק
או מנהל

(ב) בית המשפט רשאי להורות על מתן הודעה לאדם נוסף שיקבע.

326. נתמנה כונס או מנהל לנכסי חברה או לחלק מהם, יש לציין את דבר המינוי בכל חשבונית, הזמנה או מכתב עסקי היוצאים מאת החברה, הכונס או המנהל, או מטעמם, ויש בהם שמה של החברה.

פרסום המינוי
במסמכי החברה

חלק שמיני: הון החברה

פרק ראשון: ניירות ערך ופעולות בהם

סימן א': חופש הגיוון

327. לחברה יכול שיהיו מניות, איגרות חוב, איגרות חוב מובטחות או ניירות ערך אחרים, שלהם זכויות שונות; לא קבעה החברה אחרת, יהיו הזכויות הצמודות לכל אחד מהם שוות.

חופש הגיוון

דברי הסבר

חלק שמיני: הון החברה

פרק ראשון: ניירות ערך ופעולות בהם

סימן א': חופש הגיוון

1. ההצעה קובעת חוקה ניתנת לסתירה לפיה הזכויות הצמודות לניירות הערך לסוגיהם הן זכויות שוות. בד

בבר, החברה בת חורין לגוון את הזכויות הצמודות לניירות הערך שלה כרצונה. אכן, הזכויות הצמודות לניירות הערך לסוגיהם הן בעיקרן זכויות חוזיות; ההצעה קובעת כך במפורש לגבי מניות ("אגד של זכויות"), אך העיקרון יפה, בשינויים המחוייבים, גם לגבי ניירות ערך אחרים.

328. הדירקטוריון רשאי להנפיק מניות וניירות ערך אחרים שניתן להמירם במניות עד גבול הונה הרשום של החברה. סמכות להנפיק מניות
329. (א) הדירקטוריון רשאי להחליט על הנפקה של איגרות חוב וניירות ערך אחרים שניתן להמירם באיגרות חוב במסגרת סמכותו הכללית ללוות בשם החברה, ובגבולותיה של אותה סמכות. סמכות להנפיק איגרות חוב
- (ב) אין באמור בסעיף קטן (א) לשלול את סמכותו של המנהל הכללי או מי שהסמיך לכך להוציא שטרי חוב ושטרי חליפין.
330. (א) חברה ציבורית רשאית להקצות ניירות ערך לניצעים מסוימים על פי הצעה פרטית בהתאם להוראות לענין חובות הגילוי, הדיווח ומתן הודעות לבעלי המניות ולענין דרכי זימון אסיפות ומועדיהן, ולענין הליכי אישור הקצאות ולפי סוגי הניצעים, הכל כפי שקבע שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים, בתקנות.
- (ב) הצעה פרטית של ניירות ערך של חברה ציבורית טעונה אישור הבורסה לפי תקנונה, לרישומם למסחר של ניירות ערך שיוקצו על פיה או על פי ניירות הערך המוצעים בה.
- (ג) הצעה פרטית בחברה ציבורית תהיה טעונה אישור האסיפה הכללית, אם דרשו זאת מחזיק או מחזיקים במניות החברה המחזיקים יחד באחוז או יותר מהון המניות המוצא או המחזיקים באחוז או יותר ממניות מסוג מסוים, ובלבד שדרישה כאמור הוגשה בכתב לחברה, לא יאוחר מעשרים ואחד ימים מיום פרסום הודעה על ההקצאה בהתאם לקבוע בתקנות.

דברי הסבר

אלה איננו מיועד לבטל אותן, וההנחה היא כי בתי המשפט ימשיכו ליתן להן תוקף מכוח עקרונות פרשניים כלליים.

סימן ב': הנפקת ניירות ערך

1. ההצעה משמרת את הכלל הנוהג בדיני החברות היום, לפיו הדירקטוריון הוא האורגן המוסמך של החברה לענין הנפקת והקצאת מניות במסגרת ההון הרשום. אם ההון הרשום נוצל במלואו והנפקה נוספת טעונה הגדלת ההון, פשיטא שהשינויים התקנוניים הנדרשים לשם כך מצריכים הצבעה באסיפה הכללית. ההצעה מוסיפה על הכלל האמור וקובעת כי גם הנפקה של איגרות חוב תהיה בסמכות הדירקטוריון. הוראה זו היא דיספוזיטיבית בית באופן חד כיווני, קרי: ניתן יהיה להעביר סמכות זו מן הדירקטוריון אל האסיפה הכללית, אך לא לאורגנים אחרים של החברה.

2. בעיה מיוחדת מתעוררת בהקצאות פרטיות של חברות ציבוריות. לאחר שהחברה כבר הנפיקה את ניירות הערך שלה לציבור, ערכם של אותם ניירות מותנה גם בתנאים העתידיים של הקצאות חדשות. אם גם ההקצאה החדשה היא לציבור, אין מקום לחשש

2. הזכויות הספציפיות הצמודות למניה (ובשינויים המחויבים גם לניירות ערך אחרים) קבועות בתקנון ובדין. במידה רבה, החלוקה בין זכויות הקבועות בתקנון לבין אלה הקבועות בדין, היא חלוקה מלאכותית. מרבית ההוראות הכלולות בחוק עצמו הן הוראות מרשות (דיספוזיטיביות) והתכלית העיקרית של קביעתן שם (להבדיל מהותרתן להתנאה חופשית בתקנון). היא ייתור הצורך של בעלי המניות לטרוח ולעצב תקנונים מסובכים. אילולא נקבעו הוראות אלה בגוף החוק, מן הסתם היו מאומצות אל תוך מרבית התקנונים.

3. ההצעה בוחרת שלא לציין במפורש את המאפיינים הטיפוסיים ביותר של ניירות ערך מסוגים מסוימים, כגון "מניות בכורה". ההצעה גם אינה מאמצת באופן מפורש את החזקות הקיימות היום בדין כי מניות בכורה נושאות אופי "מצטבר", אך לא "משתתף". חזקות אלה קובעות (אם לא נאמר אחרת), כי הזכות לדיבידנד בכורה אינה יורדת לטמיון בגין שנים שבהן לא חולק דיבידנד. היא מועברת הלאה משנה לשנה. ובעלי מניות הבכורה אינם זכאים להשתתף ביתרת הרווחים השנתיים לאחר כיבוד זכותם לדיבידנד בכורה ואף אינם זכאים להשתתף ביתרת הנכסים בפירוק לאחר כיבוד זכות העדיפות שהוקנתה להם בפירוק. ואולם אי איזכורן של חזקות

(ד) הצעה פרטית מאת חברה ציבורית לבעל ענין או לתאגיד בשליטתו, או לבן משפחתו הגר עמו שפרנסת האחד על האחר, או לניציע אשר יהפוך לבעל ענין לאחר הקצאת ניירות הערך על פי ההצעה הפרטית, או הצעה פרטית שלבעל ענין יש בה ענין אישי, טעונה אישור האסיפה הכללית; במנין קולות הרוב לא ייכללו מניות המוחזקות בידי בעל הענין או מי שיהפוך לבעל ענין כאמור.

(ה) הקצאה שבוצעה תוך הפרת הוראות סעיף זה תהיה חסרת תוקף.

331. בעלי ניירות ערך של חברה פרטית יהיו זכאים להשתתף בהקצאות עתידיות של ניירות ערך בחברה אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
332. חברה לא תקצה מניה, כמניה שנפרעה שלא במזומנים, במלואה או בחלקה, אלא על פי חוזה בכתב.
333. (א) חברה פרטית את חייבת תוך חודש שלאחר כל הקצאה להגיש לרשם מסמכים אלה:

(1) רשימת הקצאות המפרטת את מספרן וסכומן הנקוב של המניות הכלולות בהקצאה, פרטיהם האישיים של מקבלי ההקצאה והסכום שנפרע או שיש לפרעו בעד כל מניה;

(2) רשימת המניות שהוקצו כמניות שנפרעו, במלואן או בחלקן, שלא במזומנים, מספרן וסכומן הנקוב, שיעורן שנחשב כנפרע והתמורה שבעדה הוקצו, בצירוף חוזה הקובע את זכותו של מקבל ההקצאה למניות שהוקצו לו וחוזה, אם ישנו, בשל מכר שירות או תמורה אחרת ששימשו עילה להקצאה.

(ב) חברה ציבורית תדווח על הקצאת ניירות ערך כאמור בחוק ניירות ערך.

דברי הסבר

הכללית כתנאי לאישור ההקצאה הפרטית. בכל מקרה קובעת ההצעה, כי אם ההקצאה הפרטית היא לבעל ענין בחברה, תנאיה טעונים אישור דירקטוריון, ועדת הביקורת והאסיפה הכללית, כאשר במנין קולות הרוב אין להביא בחשבון את מניותיו של אותו בעל ענין.

3. ההצעה נוקטת עמדה בשאלה האם יש להעניק זכות (דיספוזיטיבית) לכל בעל מניות להשתתף בהקצאות עתידיות של מניות החברה. עמדה זו היא שלילית ביחס לחברות ציבוריות, שכן אין זה סביר כי חברות אלה תחוייבנה לשווק את מניותיהן בבורסה רק על דרך של "זכויות". עם זאת, ההצעה מבקשת להחיל כלל מרשה הפוך בחברות פרטיות. בחברות אלה יש לייחס חשיבות רבה לאחוז אחזקותיו של כל בעל מניות בהון החברה, ואין זה ראוי לאפשר לחברה לדלל את חלקו של בעל מניות פלוני על ידי אי־שיתופו בהקצאות עתידיות.

מיוחד, הן מפני הפיקוח ההדוק המוטל בלאו הכי על הנפקות לציבור, והן מתוך ההנחה כי החברה לא תהיה מעונינת להציע את מניותיה לציבור בתנאים בלתי סבירים. ואולם, הקצאה חדשה הנעשית מחוץ לבורסה, במיוחד לבעלי ענין, עלולה לדלל באופן משמעותי את ערכן הכלכלי של הזכויות שנמכרו לציבור, ועל כן היא טעונה פיקוח מיוחד. ההצעה אינה קובעת את כל פרטיו ודקדוקיו של הפיקוח המוצע כגון בסוגית הדיווח, אך היא מסמיכה את השרים הנוגעים בענין לקבוע בחקיקת משנה את כללי ההקצאה הפרטית. עם זאת קובעת ההצעה את העקרונות לאותה חקיקת משנה: תכליתה תהיה להבטיח גילוי נאות של כל הפרטים הנוגעים להקצאה הפרטית כדי למנוע פגיעה בלתי צודקת בזכויותיהם של בעלי ניירות הערך מקרב הציבור. בשל כך, מוצע גם להקנות לבעלי המניות המחזיקים יחד באחוז או יותר מהון המניות, לדרוש כינוסה של האספה

סימן ג': העברת ניירות ערך

- עבירות 334. (א) חזקה על כל נייר ערך שהוא ניתן להמחאה או להעברה, לפי הענין.
- (ב) נייר ערך ניתן להמחאה בדרך שנקבעה בתקנון החברה והחברה רשאית להגביל בתקנונה את זכות ההמחאה או לקבוע לה תנאים.
- (ג) נייר ערך הרשום למסחר בבורסה הוא נייר ערך סחיר.
- שטר מניה למוכ"ז 335. (א) נייר ערך למוכ"ז הוא נייר ערך שהוצא בשלו מסמך בכתב שמציין שהוא למוכ"ז ושהתקיימו בו אלה:
- (1) מלוא תמורתו שולמה לחברה;
- (2) החברה מסרה לבעל נייר הערך תעודה המעידה שהתמורה שולמה במלואה.
- (ב) החזקה בשטר מניה למוכ"ז תהיה ראייה לכאורה לבעלות במניה.
- (ג) בכפוף להוראות התקנון רשאי בעל מניה להחזיר את השטר לחברה לשם ביטולו.
- טהירות 336. (א) נייר ערך למוכ"ז הוא מסמך סחיר.
- (ב) הוראות סעיף 34 לחוק המכר יחולו על מי שרכש –
- (1) נייר ערך הרשום למסחר בבורסה לניירות ערך מחבר בורסה;
- (2) נייר ערך בבורסה לניירות ערך, ויראוהו כמי שרכשו ממי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו.
- העברת נייר ערך למוכ"ז 337. המחאתו או העברתו של נייר ערך למוכ"ז היא במסירת השטר לידי הנעבר.
- העברת נייר ערך על שם 338. (א) העברתו של נייר ערך שאינו למוכ"ז נגמרת ברישום נייר הערך במרשם בעלי המניות בחברה.
- (ב) חברה רשאית לקבוע בתקנון תנאים לרישום העברת ניירות ערך.

דברי הסבר

2. "סחירות מטריאלית", או "טהירות", היא מתן הכוח למעביר ליצור אצל נעבריו זכויות טובות יותר משיש לו עצמו בנייר הערך המועבר. בענין זה מבחינה ההצעה בין ניירות ערך למוכ"ז לבין ניירות ערך על שם. הואיל וניירות ערך למוכ"ז מגולמות בשטר, ובהעדר מרשם בעלויות אין לצדדים שלישיים אלא השטר להתבונן בו, מוצע לקבוע כי נייר ערך מעין זה יהיה מסמך סחיר במלוא מובן המלה. משמעות הדבר היא, כי רוכש בתמורה ובתום לב של נייר ערך למוכ"ז יקנה בו זכויות טובות, ואף אם זכויות הקנין של בעל המניות המעביר היו פגומות, ואף אם דבק בגם בזכויות החזויות הצמודות לנייר הערך. לשון אחרת – סיחורו של נייר ערך למוכ"ז מטעה אותו מפגמים בזכויות אובליגטוריות ובזכויות

סימן ג': העברת ניירות ערך

1. סימן זה עוסק בסחירותם של ניירות ערך, הן במובן הפורמלי והן במובן המהותי. "סחירות פורמלית" פירושה היכולת להעביר את נייר הערך מאדם לאדם. לענין זה קובעת ההצעה את המובן מאליו, והוא כי חזקה על כל נייר ערך שהוא עביר. עם זאת, מותר יהיה לקבוע בתקנון סייגים לעבירות. למשל, כי העברתו של נייר ערך פלוני טעונה אישור הדירקטורים, או כי היא כפופה לזכות המצרנות של בעלי ניירות ערך אחרים. כמו כן יהיה מותר להתנות בתקנון כי נייר ערך פלוני לא יהיה עביר כלל, וכי עם מותו של הבעלים המקורי יחדל להתקיים בצורתו המקורית (כגון: מניית הנהלה ההופכת למניה רגילה עם מותו של הבעלים המקורי).

- (1) נמסר לחברה כתב העברה בחתימת ידם של המעביר והנעבר המקיים את דרישות התקנון, אם ישנן כאלה;
- (2) נמסר לחברה צו של בית משפט לתיקון המרשמים;
- (3) הוכח לחברה כי נתקיימו התנאים שבדין לתסיבתה של הזכות;
- (4) התקיים תנאי אחר שעל פי התקנון די בו כדי לרשום שינוי במרשמים.

(ב) בחברה ציבורית ייעשה שינוי במרשמים כאמור בסעיף קטן (א) מקום שמדובר בבעלי מניות הרשומים במרשם בעלי המניות או בבעלי מניות מהותיים; בנוסף לאמור בסעיף קטן (א) ייעשה שינוי רישום בחברה ציבורית גם עם מסירת תעודת המניה מהחברה לרישומים לבעל המניה ועם מסירת תעודת המניה מבעל המניה לחברת הרישומים.

סימן ד': העברת ניירות ערך בחברה פרטית

340. העברת ניירות ערך בחברה פרטית תיעשה כקבוע בתקנון; בעלי המניות רשאים לקבוע הוראה בתקנון המגבילה את עבירות ניירות הערך.

341. (א) החברה רשאית לקבוע בתקנון חובה על בעל ניירות ערך הרוצה למכור את ניירות הערך שלו, להציע אותן תחילה לבעלי ניירות הערך האחרים הכל בתנאים שייקבעו בתקנון.

(ב) נקבעה חובה כאמור תהיה העברת ניירות ערך בניגוד לקבוע בה – בטלה.

342. חברה שקבעה בתקנונה מגבלה על העברת ניירות ערך רשאית לקבוע בתקנון הסדר לפיו מי שזכאי לניירות ערך של בעל ניירות ערך בחברה פרטית מכוח החוק, לרבות מבצע צוואה, מנהל עזבון ונאמן בפשיטת רגל, יהיה חייב להציע את ניירות הערך שהוא זכאי להם לרכישה לחברה או לבעלי ניירות הערך האחרים, הכל בתנאים שנקבעו בתקנון.

דברי הסבר

הרוכש קנה את נייר הערך ממי שאיננו עוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר, או שהמכירה לא היתה במהלך עסקיו הרגיל, ההגנה לא תחול עליו – והעברת נייר הערך לא תטהר פגמים כלשהם בזכויות הקנין.

4. העברתו של נייר ערך על שם תתבצע ברישומו של הנעבר במרשם בעלי המניות. עם זאת מוצע לעגן בחוק את הכלל הקיים בדין הנוהג, לפיו כל מי שסבור כי הרישום במרשם איננו משקף את מצב הזכויות לאשורו, יוכל לתבוע את תיקון המרשם.

סימן ד': העברת ניירות ערך בחברה פרטית

בחברה פרטית, בעיקר בחברות עם מספר קטן של בעלי מניות, פעמים רבות יש חשיבות רבה לזהותם של בעלי המניות. החוק המוצע מאפשר לחברה כזו, הן לקבוע זכות מצריות בתקנונה והן לקבוע כי מי שהפך לבעל מניות בה מכוח הדין, יהיה חייב להציע את מניותיו לבעלי ניירות הערך האחרים, או לחברה עצמה.

קנין כאחד. פועל יוצא של כללים אלה הוא, כי סיחורו של נייר ערך למוכר נעשה במסירות הפיסית של השטר לקונה בתמורה ובתום לב.

3. לא מוצע להרחיב את הגדרת המסמך הסחיר לניירות ערך על שם. ניירות ערך אלה רשומים במרשם המתנהל על ידי החברה, והצידוק להסתמך על עצם החזקה במסמך כלשהו המעיד על קיומם נחלש בהרבה. עם זאת, חיי המסחר דורשים כי מי שרכש נייר ערך על שם יהיה פטור מחקירות מסובכות ביחס לזכויותיהם של צדדים שלישיים. אינטרס מסחרי זה חשוב במיוחד כאשר המדובר הוא בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה. מטעם זה מוצע להחיל על המסחר בניירות ערך הנסחרים בבורסה את "תקנת השוק" החלה על נכסים נדים על פי חוק המכר ולקבוע, כי יראו את כל מי שרכש את נייר הערך בבורסה, כמי שרכש אותו ממי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של המכירה, והמכירה היתה במהלך עסקיו הרגיל. גם על מכירה של ניירות ערך על שם מחוץ לבורסה תחול תקנת השוק הכללית, אך אם

פרק שני: שמירת ההון וחלוקה

סימן א': דיבידנד

- זכות לדיבידנד 343. לבעל מניה הזכות לקבל דיבידנד אם החליטה על כך החברה.
- חלוקת דיבידנד 344. החליטה החברה על חלוקת דיבידנד תחלקו באופן יחסי לכמות המניות לכל בעלי המניות ואם היו המניות בעלות ערך נקוב, יחסית לערך הנקוב, והכל אם לא נקבעו בתקנון זכויות שונות לדיבידנד.
- דיבידנד 345. חברה רשאית לחלק דיבידנד במומנים במניות הטבה, בניירות ערך אחרים או ברכוש, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון.
- היוון ערך ההטבה 346. החליטה החברה להקצות מניות בניירות ערך הטבה, עליה להפוך חלק מרווחיה להון מניות השווה בשיעורו לפחות לערך הנקוב של המניות – אם יש להן ערך נקוב ולערך המניות – אם אין להן ערך נקוב ולהועידם לצרכי העסק; שילם מקבל ההטבה תמורה כלשהי בעד ההטבה שקיבל, ניתן להפוך תמורה זו למניות במקום רווחים כאמור.
- חלוקה 347. חברה רשאית לבצע חלוקה לפי הוראות פרק זה בלבד.
- חלוקה אסורה 348. חברה רשאית לבצע חלוקה אם היה לה רווח מתואם מצטבר, עד שווי רווח זה; לא היה לחברה רווח מתואם מצטבר, רשאית היא לבצע חלוקה אם בשנתיים שקדמו לחלוקה היה לה רווח מתואם מצטבר לאותן שנתיים, עד שווי רווח זה, והכל, אם לא נתקיים אחד מאלה:

סימן ב': שמירת ההון וחלוקה

דברי הסבר

פרק שני: שמירת ההון וחלוקה

סימן א': דיבידנד

1. ההצעה קובעת במפורש כי "דיבידנד" פירושו כל פרי הנצמח על ההשקעה ההונית במניות החברה. "דיבידנד" יכול שיהיה, כמקובל, במומנים, אך יכול שיהיה גם במניות הטבה, ברכוש כלשהו (Dividend in Kind) ויכול שיהיה בסוגים שונים של ניירות ערך, כגון אופציות, "זכויות" או כל טובת הנאה אחרת (סעיף 345).
2. כמקובל גם בדין הנוהג, אין לבעל מניות זכות קנויה כי החברה תחליט על הכרות דיבידנד (אם כי השאלה האם להכריז על חלוקת דיבידנד, ואם כן – באילו תנאים, חייבת להתקבל, כמו כל החלטה אחרת בחברה, בתום לב ולטובת החברה כולה). עם זאת, כשהכריזה החברה על חלוקת דיבידנד, קמה לבעל המניות, שההכרזה מתייחסת לבעלי מניות מסוגו, זכות לתבעו מאת החברה (סעיף 343).
3. ההצעה קובעת, כי אם החליטה החברה על הקצאת מניות הטבה עליה להוון לצורך כך חלק מרווחיה, ולרשום את מניות ההטבה כהון ששולם במלואו (סעיף 346). אין כל צורך לנקוט בדרך המסורבלת הנוהגת היום

של שטר נאמנות להקצאת מניות הטבה, ושימוש בשרשרת של פיקציות, "כאילו" בעלי המניות קיבלו דיבידנד במומין, ו"כאילו" החזירו אותו לחברה לצורך תשלום בעד מניות ההטבה. מבחינה זו ההצעה משיגה בדרך המלך את מה שהדין הנוהג השיג בדרך עקיפין מסורבלת.

סימן ב': שמירת ההון וחלוקה

1. פרק זה הוא אחד מחידושי העיקריים של החוק המוצע, ויש בו רעיונות רבים השונים מן ההלכה הקיימת.
2. ככלל, הואיל ונושיה של כל חברה בערבון מוגבל אינם רשאים לדרת לנכסיהם הפרטיים של בעלי המניות, הדין חייב להבטיח כי הקרן היחידה לסיפוק תביעותיהם, הונה העצמי של החברה, לא תרדלל שלא כדין. הדין הקיים קובע בעניין זה כי אסור לחברה להכריז על חלוקת דיבידנד אלא מתוך רווחים, וכן כי אסור לה לרכוש את מניותיה. קביעה זו היא מצד אחד עמומה מדי (הגדרת המונח "רווח" בדין הקיים איננה ברורה), ומצד שני אינה קונסיסטנטית (קביעת דין אחד לחלוקת דיבידנד ודין אחר לרכישת מניותיה המוצאות של החברה). החוק המוצע מבקש להנהיג קריטריון אחיד

(1) קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בהתחייבויותיה בהגיע מועד פרעון;

(2) שווי הנכסים השוטפים של החברה יפחת לאחר ביצוע החלוקה, מסכום ההתחייבויות השוטפות שלה.

לענין סעיף זה – רווח מתואם מצטבר יחושב על פי דו"ח מתואם, אם החברה חייבת בדו"ח מתואם או שהכונה דו"ח כזה, ובכל מקרה אחר לפי הדו"חות הכספיים המבוקרים.

349. (א) חברה־בת רשאית לרכוש מניות של חברה־אם באותו היקף שבו החברה האם רשאית לבצע חלוקה כאמור בסעיף 348.

(ב) לענין סעיף זה, "חברה בת" – חברה שהחברה האם שלה מחזיקה ביותר ממחצית ממניותיה; ולרבות חברה בת של חברה בת.

350. אין באמור בסעיף 348 כדי למנוע מחברה לבטל –

(1) הון מניות רשום שטרם הוקצה;

(2) מניה שטרם נפרעה במלואה עקב אי־תשלום.

351. (א) על אף האמור בסעיף 348 רשאית חברה לכלול בתקנונה הוראה המתירה לה להנפיק ניירות ערך הניתנים לפדיון בתנאים שייקבעו בהוראה כאמור (להלן – ניירות ערך בני פדיון).

(ב) הנפיקה חברה ניירות ערך בני פדיון רשאית היא לפדותם ולא יחולו על הפדיון המגבלות בפרק זה.

(ג) הנפיקה חברה ניירות ערך בני פדיון רשאית היא להצמיד להם מקצת מתכונותיהן של מניות, לרבות זכויות הצבעה וזכות השתתפות ברווחים.

(ד) ניירות ערך בני פדיון כאמור לא ייחשבו כחלק מהונה העצמי של החברה, יהיה כינוים בידי החברה אשר יהא.

דברי הסבר

של החברה על־פי כללים חשבונאיים (במידה ויש לחברה דו"ח מתואם או על־פי דוחו"ת המבוקרים), וכי במקרים מסוימים יש לחשב את הרווח המתואם באופן מצטבר לשנתיים שקדמו למועד החלוקה (סעיף 348).

3. דרישת ההצטרבות לשנתיים בלבד (ולא, למשל, לכל ימי חייה של החברה) נועדה לאפשר לחברות שנקלעו בעבר למשבר אך השכילו להחליץ ממנו, לאותת לשוק על השיפור במצבן, ולהגביר את האטרקטיביות שלהן על־ידי חלוקת דיבידנד; אילו דרישת ההצטרבות היתה ללא הגבלת זמן חברות מתאוששות היו מתקשור יותר לצאת מן המשבר.

4. חלוקה כלשהי באמצעות תשלום דיבידנד, בדרך של רכישת מניות מוצאות, או בכל דרך אחרת, שאיננה עומדת בקריטריונים שפורטו לעיל תיחשב להפחתת הון אסורה. בנסיבות יוצאות דופן יהיה מותר לחברה לפנות לבית־המשפט, כמקובל גם כדון הנוהג, ולבקש אישור להפחית את ההון גם בנסיבות בהן ללא אישור

ובהיר לשמירת הונה העצמי של החברה. "אחיד" – במובן זה שכל עוד לא שחקה החברה את ההון שהחוק מצווה על שמירתו, תוכל לחלק לחבריה מעושרה בכל דרך שתחפוץ. לרבות בדרך של רכישת מניותיה המוצאות. במובן זה מנהיג החוק המוצע רפורמה משמעותית, שכן הדין הקיים אסר, כאמור, על כל רכישה כזו. "בהיר" – מאחר ששולי ההון העצמי שהדין מצווה על שמירתו יוגדרו מעתה בצורה ברורה וחד־משמעית. לפי ההגדרה המוצעת – הונה העצמי של החברה האסור לחלוקה יכלול את התמורה שהתקבלה בהקצאת מניות (לרבות כל סכום פרמיה) וכן כל סכום רווחים שהון (כגון על־ידי הקצאת מניות הטבה). ייאסר ביצוע כל חלוקה המעמידה את החברה במצב של חדלות פרעון, כלומר, חלוקה העשויה למנוע ממנה לפרוע את חובותיה בהגיע מועד פרעונם, או העשויה להוביל למצוקת נזילות עקב עודף התחייבויות שוטפות על נכסים שוטפים, או שאיננה מתוך רווחיה של החברה. מובהר כי בביטוי "רווח" הכוונה היא לרווחים מתואמים

352. (א) נקבע למניות ערך נקוב, אין החברה רשאית להקצות מניות בפחות מערך הנקוב, אלא באישור בית המשפט.

(ב) בית המשפט יאשר הקצאה כאמור אם ראה כי החברה אינה יכולה להקצות את המניות במלוא ערכן הנקוב וכי בנסיבות הענין לא יהא בכך משום פגיעה ממשית בזכויות הנושים או בעלי המניות, הכל בתנאים שבית המשפט יראה לנכון להתנותם.

(ג) הקצתה החברה מניות בפחות מערכן הנקוב ללא אישור בית המשפט כאמור, חייב מקבל ההקצאה בתשלום ההפרש בין התמורה ששילם לבין ערכן הנקוב של המניות. אין באמור בסעיף זה כדי לפגוע במניות שרכש צד שלישי בתמורה ובתום לב.

353. (א) חברה רשאית לפנות לבית המשפט כדי שיאשר לה ביצוע חלוקה שהנה בניגוד לאמור בסעיף 348, למעט אם החלוקה היא בניגוד לאמור בסעיף 348(1).

(ב) פנתה חברה לבית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), תודיע בכתב לכל נושה ובעלי מניותיה על הגשת בקשה כאמור.

(ג) בית המשפט רשאי, לבקשת החברה, לפטור אותה מן החובה לפעול כאמור בסעיף קטן (ב), לגבי הנושים ובעלי המניות, כולם או מקצתם, בשים לב לשיעור החוב לנושה פלוני, לשיעור ההחזקה במניות של בעל מניות פלוני וליתר נסיבות הענין; פטר בית המשפט את החברה, יורה לה על אופן פרסום הודעה כאמור.

354. נושה או בעל מניה בחברה רשאי לפנות לבית המשפט ולהתנגד לבקשת החברה להתיר לה ביצוע חלוקה כאמור בסעיף 353.

355. בית המשפט ישקול אם להיעתר לבקשת החברה, כולה או מקצתה, לדחותה או להתנות את אישורו בתנאים בשים לב לזכויות הנושים ובעלי המניות, למצבה הכלכלי של החברה, ליכולתה לעמוד בפרעון התחייבויותיה בהגיע מועד פרעונן, להיקף ההון הדרוש לחברה לפעילותה ולשאר נסיבות הענין.

דברי הסבר

המוקנות בדין הכללי על הפרת חוזה. העולה מן המקובץ הוא, שדירקטור שיימצא אחראי לחלוקה אסורה עלול להיתבע להיטיב את הנזק שגרם לחברה כתוצאה מן הדילדול האסור בהונה, על מקורותיו השונים.

6. חידוש נוסף בהצעה הוא בקביעה המפורשת כי חברה תהיה בת חורין להקצות ניירות ערך בני פדיון שיהיו משוחררים מן הכללים של שמירת ההון, תהיינה תכונותיהם של ניירות ערך אלה אשר תהיינה. החידוש הוא באפשרות לעצב את הזכויות הרכושיות של ניירות ערך שכאלה באופן המזכיר את התכונות המאפיינות מניות רגילות. מאידך גיסא, האפשרות לפדות את ניירות הערך בני הפדיון בכל עת וללא מגבלות סטטוטוריות, שוללת את אפיונם של ניירות ערך אלה כמניות רגילות ממש, או כחלק מהונה העצמי של החברה, ולכן החוק המוצע אוסר על הצגתם החשבונאית כחלק מן ההון העצמי. כל נושה השוקל מתן אשראי לחברה יודע כי כל סכום כסף שנכנס לקופתה של החברה כתוצאה מהקצאת ניירות ערך בני פדיון עלול להימשך בחזרה במועד הפדיון ולצמצם את כרית הבטחון המיועדת להבטיח את התשלום לנושים (סעיף 351).

בית המשפט היתה החלוקה נחשבת לאסורה (זאת למעט במקרה בו קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בהחייבויותיה בהגיע מועד פרעונן). בהקשר זה אין כוונה לסטות באופן משמעותי מן הדין הנהוג. כמו כן ניתן יהיה לבקש אישור מבית המשפט להקצות מניה בפחות מערכה הנקוב.

5. אם התבצעה חלוקה אסורה לבעלי המניות מתעוררת שאלת הסנקציה. בעניין זה נוקט החוק המוצע בפתרון כפול. מחד גיסא, הריהו מחיל על הסוגייה את דיני ההשבה, בשינויים הנדרשים לפי העניין. כך, בעל מניות שקיבל עושר מחברה שהיתה מנועה, על-פי עקרונות פרק זה, מלבצע חלוקה, יאולץ להחזיר לחברה את מה שקיבל, אלא אם כן התקיימו נסיבות העושות השבה מעין זו לבלתי צודקת. מאידך גיסא, כל דירקטור שהיה שותף לחלוקה האסורה ייראה כמי שהפר את חובותיו כלפי החברה, אלא אם הוכיח כי התנגד לחלוקה, כי הסתמך על מידע מוטעה או שלא ידע ולא היה עליו לדעת על החלוקה (סעיף 359). התרופות נגד דירקטור כזה קבועות בסעיף 359 והן דומות לתרופות

- (1) המניה לא תקנה לחברה זכויות כלשהן למעט הזכות למכרה לאחר או לשעברה (להלן – מניה רדומה);
- (2) נמכרה מניה רדומה לאחר, תשוב ותקנה לבעליה את כל הזכויות שהיו מוקנות למניות אחרות מסוגה ערב רכישתה בידי החברה, לרבות הזכות לדיבידנד, אך למעט הזכות לדיבידנד שחולק בתקופה שבה היתה המניה מניה רדומה.
- (3) על אף האמור בפסקה (2) יהיה קונה של מניה רדומה זכאי לקבל ניירות ערך שחולקו כהטבה ללא תשלום בתקופה שבין יום הרכישה ובין יום המכירה של המניה הרדומה;
- (4) מניה רדומה לא תוצג במאזנה של החברה כחלק מהונה העצמי.

357. נרכשה מניה של חברה אחת בידי חברה אחרת לרבות חברה־בת שלה, יחולו ההוראות הבאות:

- (1) המניה הנרכשת תהיה בבעלות החברה הרוכשת לכל דבר וענין, לרבות זכויות הצבעה וזכויות רכושיות, ולרבות דרך הצגתה בחשבונותיה הכספיים של החברה הרוכשת;
- (2) נערך מאזן של חברה שחלק ממניותיה נרכש בידי חברה־בת שלה, תצוין הערה במאזן על התמורה ששולמה בידי החברה־הבת לרכישת המניות כאמור;
- (3) נערך מאזן של חברה שחלק ממניותיה של חברה־בת אחת שלה נרכשו בידי חברה־בת אחרת שלה, תצוין הערה במאזן על התמורה ששילמה החברה הרוכשת בעד המניות כאמור.

358. (א) בוצעה בחברה חלוקה, האסורה לפי סעיף 348, ומבלי שבית המשפט אישרה כאמור בסעיף 353 (להלן – חלוקה אסורה) יהיה על מי שקיבל דבר על פי חלוקה כזו להשיבו לחברה, וזולת אם לא ידע ולא היה עליו לדעת כי החלוקה אסורה.

דברי הסבר

ובנסיבות המתאימות – פרסום תשקיף. ההצעה מכוונת לאפשר לחברה למכור את המניות באופן חופשי בשוק. הפתרון שנמצא לדילמה זו היה "לעקר" מן המניות שנרכשו כאמור את כל הזכויות הצמודות להן, כל עוד הן מוחזקות על-ידי החברה, כלומר, להפוך אותן ל"רדומות". עם מכירתה של "מניה רדומה" לצד שלישי היא שבה ומתעוררת לחיים. אין צורך לזכות את הרוכש בדיבידנד כספי ששולם בתקופת הביניים, שכן הוא, מצידו, ישלם מחיר מופחת בעד המניה למעט דיבידנד, ואילו החברה לא תצא נפסדת מכך, שכן חסכה לעצמה את הצורך לשלם דיבידנד. מאידך גיסא, אם בתקופת הביניים חולקו ניירות ערך הטבה, יש לאפשר לחברה למכור לצד השלישי את המניה הרדומה עם ההטבה, שהרי אחרת תפסיד החברה את ערך ההטבה והוא יירד לטמיון. בצד הרישומי נקבע, כי מניה רדומה לא תוצג כחלק מהונה העצמי של החברה, שכן במצב של חדלות פרעון ערכה הכספי עבור נושיה הוא אפס. אם המניה נרכשה (כדין) על-ידי חברה־בת, מותר יהיה לרשמה כנכס במאזנה של החברה הבת, אך יש להוסיף ביאור על

7. החוק המוצע סותם פירצה משמעותית כדין הנוהג, בכך שהוא קובע כי כל חלוקה שאסור לחברה עצמה לבצע, תהיה אסורה גם אם נעשתה על-ידי חברה בת או חברה נכדה שלה. הטעם לכך הוא שהחברה הבת (או הנכדה) היא נכס של החברה האם, ודילול מקורותיה של החברה הבת פוגע בהכרח גם בהונה העצמי של החברה האם.

מטעם זה הביטוי "חברה בת" מוגדר בפרק זה כחברה, שלפחות מחצית הונה (ולאו דווקא השליטה בה), מרוכז בידיה של החברה האם (סעיף 349).

8. בעיה מיוחדת התעוררה עם פתיחת האפשרות לחברה לרכוש את מניותיה המוצאות. ברור שאין זה ראוי לאפשר לחברה להיות בעלת מניות בעצמה, שכן אין קיום לחיוב שבו החייב והנושה מתמוגים לאישיות אחת. אילו הורה החוק כי מניה מוצאת שנרכשה על-ידי החברה היתה מתבטלת, לא היתה החברה רשאית לחזור ולמכור אותה, אלא על-ידי הגדלה חוזרת של ההון,

(ב) בעל מניות בחברה ציבורית, שקיבל דבר על פי חלוקה אסורה, חזקה שלא ידע ולא היה עליו לדעת על החלוקה האסורה וזאת אם הוכח אחרת.

359. בוצעה בחברה חלוקה אסורה יראו כל דירקטור כמי שהפר בכך את חובת האמונים שלו לחברה אלא אם כן הוכיח הדירקטור אחד מאלה:

אחריות
דירקטורים
לחלוקה אסורה

(1) שהתנגד לחלוקה האסורה ועשה כל שביכולתו כדי למנעה;

(2) שהסתמך בתום לב הסתמכות סבירה על מידע מטעה שאילו היה נכון היתה החלוקה מותרת, וההסתמכות על מידע כאמור היתה סבירה בנסיבות הענין;

(3) שלא ידע ולא היה עליו לדעת על החלוקה.

360. חברה ציבורית שפעלה לפי הוראות פרק זה, תדווח על כך, כאמור בסעיף 36(ב) לחוק ניירות ערך.

דיווח

361. מכרה חברה מניות שרכשה כאמור בסימן זה, לא תהיה מכירה זו טעונה תשקיף על פי חוק ניירות ערך.

מכירה ללא
תשקיף

חלק תשיעי: שינויים אורגניים

פרק ראשון: רכישת חברות

362. (א) לא ירכוש אדם חברת מטרה, במישרין או בעקיפין, אלא בהתאם לקבוע בפרק זה; רכש אדם חברת מטרה שלא לפי הקבוע בפרק זה, לא יהיה רשאי להפעיל את זכויותיו מכוח המניות שרכש בחברה.

איסור התנאה

(ב) נרכשה חברת מטרה, ידווחו חברת המטרה, החברה הרוכשת והחברה הקולטת, לרשם החברות.

363. רכישת חברת מטרה בדרך של מיזוג או הצעת רכש אינה טעונה אישור של בית משפט אלא בהתאם לקבוע בפרק זה; הוגשה בקשה לפירוק חברת המטרה אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מסמכות בית המשפט שבו נדונה בקשת הפירוק או כדי לגרוע מהחובה לבקש את אישורו למיזוג אותה חברה לפי כל דין.

רכישת חברה
ללא אישור

364. (א) על אף האמור בסעיף 363, רשאי נושה של חברת המטרה לפנות לבית המשפט בבקשה שיוורה על עיכוב או מניעת ביצועה של הצעת מיזוג שהוצעה לחברת המטרה,

זכותו של
נושה

דברי הסבר

פרק ראשון: רכישת חברות

החוק המוצע מסדיר את שתי הדרכים העיקריות לרכישת חברות: מיזוג והצעת רכש, אך אינו עוסק, כפי שיפורט להלן, במכירה פרטית של השליטה בחברה מבעליה, לקונה.

נקודת המוצא בפרק זה היא כי החברה היא רכושם של בעלי המניות, ולפיכך הם אלה שצריכים להחליט בדבר מכירתה. בהתאם לעקרונות עליהם עמדה הועדה, מקום שאין הצדקה להתערבות ביחסים בין הצדדים אין גם מקום לחקיקה. לפיכך, כאשר ניתן לעצב הסדר מתאים ליחסים בין הצדדים בעסקת מכירת החברה אין מקום

כך במאזנה של החברה האם, כדי להבהיר לנושה כי הערך המאזני של החברה הבת עלול להתברר כגדול מדי, אם תיקלע החברה האם למצב של חדלות פרעון (סעיף 357).

חלק תשיעי: שינויים אורגניים

חלק זה מהווה ברובו המכריע חידוש ביחס למצב המשפטי הנוהג. פקודת החברות מכילה רק רסיסי הסדרים המתייחסים לרכישת חברות, ובהם הסדר חלקי ולקוי של סוגיית המיזוג וכמעט ולא כלום בסוגיית "הצעות רכש" או דרכים נוספות לרכישה. פרק זה מיועד לשמש תורה סדורה ושלמה יותר לסוגייה חשובה זו.

ובלבד שיוכיח כי קיים חשש ממשי שאם יבוצע המיזוג כמוצע, לא יהיה ביכולתה של החברה הרוכשת או החברה הקולטת, לפי הענין, לפרוע את חובותיה, לרבות חובותיה של חברת המטרה וזאת בשים לב לנכסיה וחובותיה של אותה חברה, לרבות חובותיה המותנות והעתידיות, וכי ללא המיזוג המוצע היה ביכולתה של חברת המטרה לפרוע את חובותיה כאמור, בהגיע מועד פרעונם.

(ב) בית המשפט שלו הוגשה בקשת הנושה רשאי, לאחר ששמע את חברת המטרה והחברה הרוכשת, להורות על כינוס אסיפות של נושי חברת המטרה, כולם או מקצתם, לפי הענין או לפי סוגים, בדרך שיוורה, לשמיעת עמדתם לגבי הצעת המיזוג שהוצעה לחברת המטרה.

(ג) אם באסיפת הנושים או באסיפת נושים מהסוג שעמו נמנה הנושה שהגיש את הבקשה, הסכימו להצעת המיזוג נושים שבידם יחד, שלושה רבעים מערך החובות של הנושים הנוכחים באסיפה, רשאי בית המשפט לאשר את הצעת המיזוג ולחייב את הנושה שהגיש את הבקשה בנוק שנגרם לחברה הרוכשת או לחברת המטרה בעקבות הבקשה וכן לחייבו בהוצאות כינוס האסיפה, כולן או מקצתן.

(ד) בית המשפט רשאי לאשר הצעת מיזוג או להתנות תנאים לביצועה, גם אם לא הסכימו לה הנושים באסיפות שקיימו, אם נוכח, לאחר שמיעת חברת המטרה, החברה הרוכשת או החברה הקולטת לפי הענין, כי זכותם של אותם נושים כולם או מרביתם, בשים לב לערך חובותיהם, לא תיפגע לעומת סיכוייהם להיפרע מחברת המטרה ללא ביצוע המיזוג המוצע.

(ה) אישר בית משפט הצעת מיזוג לפי סעיף זה, או התנה תנאים לביצועה, הרי הם מחייבים את חברת המטרה, החברה הרוכשת או הקולטת ואת כל נושי חברת המטרה.

פרק שני: מיזוג

365. (א) רוכש המבקש לרכוש את חברת המטרה לרבות באמצעות רכישת דבוקת שליטה בה או רוכש המבקש לרכוש את נכסיה כולם או עיקרם, יציע לחברת המטרה הצעה למיזוג (להלן – הצעת מיזוג) ויפרט בה כל פרט שיש בו כדי להשפיע על שיקול דעתו של בעל מניות סביר השוקל אם להיענות להצעת המיזוג לרבות –

(1) זהותו ומקורותיו הכספיים;

(2) התמורה המוצעת לבעלי המניות בחברת המטרה או לחברת המטרה לפי הענין;

(3) התנאים של הצעת המיזוג.

(ב) השר, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות פרטים נוספים שייכללו בהצעת מיזוג של חברה ציבורית.

דברי הסבר

פרק שני: מיזוג

המיזוג, שהוא הצורה ה"ידידותית" של רכישת חברות, הוא גם דרך הרכישה הנפוצה ביותר. לכן, למרות שהסדר המוצע במקרים של מיזוג הוא באופן יחסי הסדר פשוט, יש לו חשיבות מרובה. על כן, ראוי לקבוע

לדרוש מהם להביא את ענינם לאישור בית המשפט. זהו חידוש נוסף שבא לבטל את הדרישה הקבועה כיום בפקודת החברות לאישור עסקת מיזוג חברות בידי בית המשפט, תוך קביעה של הסדר מפורט לזכויות הצדדים המעורבים במצבים של רכישת חברות.

(1) לדירקטוריון חברת המטרה;

(2) לרשם החברות;

(3) בחברה ציבורית - גם לבורסה ולרשות ניירות ערך.

(ב) דירקטוריון חברת המטרה שקיבל הצעת מיזוג כאמור, יעבירנה לבעלי המניות בחברת המטרה בצירוף חוות דעתו לגביה, לצורך אישורה באסיפות בהתאם לקבוע בסעיף 367 והכל לא יאוחר מארבעה עשר יום לאחר שהוגשה לו.

(ג) חוות דעת הדירקטוריון תכלול את עמדת הדירקטוריון ביחס להצעת המיזוג שנמסרה לו, הן לגבי פרטיה, זהות הרוכש וההצעה בכללותה.

367. הצעת מיזוג טעונה אישור האסיפה הכללית של חברת המטרה ואם היה הון המניות שלה מחולק לסוגים שונים, גם את הסכמת רוב בעלי כוח ההצבעה מבין הנוכחים באסיפות של כל אחד מהסוגים, במקרים הבאים:

(1) אם כתוצאה מהמיזוג תתאיין אישיותה המשפטית הנפרדת של חברת המטרה;

(2) בחברה פרטית - אם כתוצאה מהמיזוג יהפוך הרוכש, או תהפוך חברה בשליטתו, לבעל השליטה בחברת המטרה.

368. (א) אם לא התקיים האמור בסעיף 367 בפסקאות (1) או (2) תקיים חברה את האסיפות הנדרשות לאישור המיזוג לבקשתם של כל אחד מאלה:

(1) דירקטוריון חברת המטרה;

(2) בחברה פרטית - כל מי שמחזיקים בעשרה אחוזים לפחות מן ההון המוצא בחברת המטרה ובחברה ציבורית - המחזיקים באחוז אחד מהון המניות המוצא.

(ב) חברה רשאית לקבוע בתקנונה כי האסיפות יכנסו לפי דרישת אחוז קטן יותר מהאמור בסעיף קטן (א)2X).

(ג) לא כינס הדירקטוריון אסיפות כאמור, שנדרשו כדין, רשאים לכנסן שני דירקטורים או מחצית מבעלי המניות שדרשו את כינוסן.

(ד) הוצאות סבירות שהוצאו לענין כינוס אסיפות לפי סעיף זה יחולו על החברה.

369. (א) אישור הצעת המיזוג באסיפה הכללית ובאסיפות הסוג של חברת המטרה ייעשה ברוב פשוט ובלבד שבמנין קולות המצביעים לא ייכללו הקולות מכוח המניות המוחזקות בידי הרוכש או בידי אחר מטעמו.

דברי הסבר

כי מיזוג חברות יכול שיעשה גם על ידי רכישת רכוש של מניות במניותיה של חברת המטרה (גרעין שליטה). או על ידי רכישת רוב נכסיה והתחייבותיה, וכל זאת בין במישרין ובין באמצעותו או בתיווכו של תאגיד שלישי.

בחוק באופן חד משמעי, כי מותר לשתי חברות להחליט על מיזוג ביניהן באופן שאישיותה המשפטית של חברה אחת תיעלם, ללא צורך בהליך של פירוק, ושכל זכויותיה וחביותיה של החברה הנעלמת תיטמענה בחברה השורדת. עם זאת, דרך "טוטאלית" זו של מיזוג חברות איננה הדרך היחידה הבאה בחשבון, וההצעה מבהירה

(ב) מניות חברת המטרה תיחשבה מוחזקות מטעמו של רוכש או של חברה רוכשת, או עבורם, גם כאשר הן מוחזקות מטעם חברה קשורה להם, או מטעם בעלי מניותיה של החברה הרוכשת או קרוביהם, או מטעם נושאי משרה של החברה הרוכשת או של חברה קשורה לה או קרוביהם.

(ג) לא זכתה הצעת המיזוג ברוב הנדרש בסעיף קטן (א) רשאי הרוכש להצביע את מניותיו באסיפה נדחית בעד הצעתו, ואולם אישורה יהיה טעון רוב של שבעים וחמישה אחוזים מבעלי כוח ההצבעה הנוכחים באותה אסיפה.

370. (א) לא אושרה הצעת המיזוג באסיפה הכללית ברוב הנדרש בסעיפים 367 ו-369 – רשאים בעל מניות או שני דירקטורים, המעוניינים באישור הצעת המיזוג, לפנות לבית המשפט בבקשה שיורה על אישורה.

(ב) בית המשפט רשאי להורות על מתן תוקף להחלטת מיזוג, כפי שמופיעה בהצעת המיזוג, על אף העדר קיומו של הרוב הנדרש בכל אסיפות בעלי המניות לסוגיהן, ובלבד ששוכנע כי אין בכיצוע המיזוג כדי לפגוע, שלא כדין, בזכויותיהם של בעלי המניות המתנגדים בשים לב לסוגי המניות השונים.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) רשאי בית המשפט, לבקשת רוכש המחזיק מחצית או יותר מכוח ההצבעה בחברת המטרה, להורות על אישור הצעת המיזוג אף אם לא זכתה ברוב הנדרש לפי סעיף 369 ובלבד ששליש לפחות מבעלי המניות הצביעו בעדה ובית המשפט שוכנע, בשים לב להערכת שווי חברת המטרה והתמורה שהוצעה לבעלי מניותיה כי ההצעה הוגנת וסבירה וכי בדחייתה עשויים להיפגע הרוכש ובעלי המניות שהסכימו לה כאמור.

371. (א) נכללה בהצעת המיזוג תמורה המגיעה לבעלי המניות בחברת המטרה, בין במזומנים ובין בניירות ערך, תחולק התמורה באופן יחסי לשיעור החזקותיהם של כל בעלי המניות בחברת המטרה.

(ב) היה הון המניות בחברת המטרה מחולק לסוגים שונים, תחולק התמורה לפי שווין של המניות בכל סוג, בשים לב לזכויות ההצבעה וליתר נסיבות הענין.

372. היתה התמורה המוצעת בהצעת מיזוג – ניירות ערך של חברה אחרת, לרבות חברה רוכשת או קולטת, טעונה הצעת המיזוג שהוצעה לחברת המטרה, את אישורה של אותה חברה שניירותיה הוצעו בתמורה למיזוג. הוראות סעיפים 362 עד 371 יחולו לענין האישור בחברה האחרת, בשינויים המחויבים, ויראו בהצעת המיזוג לחברת המטרה גם הצעת מיזוג המופנית לחברה האחרת.

פרק שלישי: הצעת רכש

373. רוכש המבקש לרכוש רכוש דבוקת שליטה בחברת המטרה יציע הצעת רכש לבעלי מניות חברת המטרה בהתאם לקבוע בפרק זה.

דברי הסבר

פרק שלישי: הצעת רכש

מרוכזות בידי בעל מניות אחד דומיננטי, אין הן שונות מכל נכס אחר המצוי בבעלותו של בעל מניות דומיננטי יחיד, וההצעה מניחה, כי בעל מניות זה יוכל להכריע בעצמו האם ברצונו למכור את רכושו ובאילו תנאים. כאמור, מכירה מעין זו איננה מצריכה התערבות חקיקתית, ויחולו עליה דיני המכר הרגילים. לעומת זאת,

1. כאמור, הרעיון הבסיסי העומד ביסודו של הפרק הוא, כי החברה היא רכושם של בעלי המניות, ולפיכך רק הם מוסמכים להכריע בשאלה האם למכור אותה למציע, ואם כן – באילו תנאים. אם מניותיה של החברה

- (1) לדירקטוריון חברת המטרה;
 - (2) לכל אחד מבעלי המניות בחברת המטרה;
 - (3) לרשם החברות;
 - (4) בחברה ציבורית – גם לבורסה ולרשות ניירות ערך.
- (ב) היו מניותיה של חברת המטרה רשומות למסחר בבורסה יפורסם נוסח הצעת הרכש בשני עיתונים יומיים לפחות.

(ג) היו מניותיה של חברת המטרה, כולן או מקצתן, מוחזקות עבור אחרים (להלן – הנהנים) יעביר המחזיק במניות את הצעת הרכש תוך ארבעה עשר ימים לנהנים.

375. (א) מציע יציין בהצעת רכש את התקופה שבה ניתן להיענות להצעתו וכן יפרט בה את תוכנו של כל ענין שיש בו כדי להשפיע, על שיקול דעתו של בעל מניות סביר בחברת המטרה, השוקל אם להיענות להצעת הרכש, לרבות –

- (1) זהות המציע ופרטים מהותיים עליו ועל אופי עסקיו;
- (2) סוג, כמות ושיעור אחזקותיו של המציע בניירות ערך של חברת המטרה;
- (3) סוג וכמות המניות שהמציע מבקש או מתחייב לרכוש;
- (4) קיומם של הסכמים בין המציע לבין בעל ענין או נושא משרה בחברת המטרה;

דברי הסבר

שמצרו את דבוקת השליטה – יוכלו לגרוף רווחים נאים במכירה, ואילו יתר בעלי המניות, אלה שלא מכרו את מניותיהם לרוכש, יספגו את כל ההפסד. שנית, יש להבטיח כי מכירתה של דבוקת השליטה תצליח אם – ורק אם – רוב בעלי מניותיה "העצמאיים" של חברת המטרה הסכים למכירה. לענין זה בעלי מניות ייחשבו, ל"עצמאיים" אם אין הם נמנים עם הקבוצה הרוכשת. ההנחה היא, כי אם רוב בעלי המניות העצמאיים מסכימים למכור את זכויותיהם, המחיר המוצע על ידי הרוכש הוא מחיר הולם, והקצאת המקורות הנובעת מן העיסקה היא הקצאה יעילה.

4. תשומת לב רבה מוקדשת לשאלה כיצד ניתן להבטיח כי הסכמתם של בעלי המניות לתנאי הרכישה אכן משקפת את העדפותיהם האמיתיות. החשש הוא, כי רוב בעלי המניות, ואולי אפילו כולם, יקבלו את ההצעה גם אם הם סבורים שאין בה כדי לפצותם על ערך מניותיהם. תופעה זו בולטת במיוחד כאשר הרכישה נעשית על דרך הצעת רכש, שהיא הצעה המופנית במישרין על ידי הרוכש לכל אחד מבעלי מניותיה של חברת המטרה בנפרד. כל ניצע אינדיבידואלי יידע, כי ההצעה עשויה להצליח גם ללא תמיכתו, כלומר אם רוב בעלי המניות העצמאיים האחרים יסכימו לתנאיה. הניצע האינדיבידואלי יחשוש כי במצב זה, אם יימנע מלהיענות בחיוב להצעה, ערך מניותיו עלול להישחק, שכן הוא ימצא את עצמו כבעל מניות מיעוט בחברת

אם מניותיה של החברה מפוזרות בין מספר בעלי מניות, עלול להיווצר מצב שבו הסכם מכר בין הרוכש לבין חלק מבעלי מניות אלה ישפיע על ערך רכושם של בעלי מניות אחרים, שלא היו צד למכירה. מצב דברים נתון זה נכנס למסגרת שיקוליהם של הניצעים, ועלול לגרום אותם למכירות "בלתי רצויות" – כלומר כאלה המאלצות אותם להיפרד מרכושם גם בתנאים שאינם מפצים אותם על ערכו של הרכוש הנמכר. ההצעה מזהה את הבעיה האמורה ופותרת אותה.

2. לאור הדברים האלה ההסדר החקיקתי המוצע חל רק במצבים שבהם אין בחברה, ערב הרכישה, בעל מניות דומיננטי אחד השולט בחברה "דרך קבע", וכאשר הרכישה תקנה לרוכש "דבוקת שליטה", כלומר מספר מניות המאפשר לו לשלוט באופן אפקטיבי בחברה. בד בבד עם היווצרותו של כוח זה בידי הרוכש, נדחקים יתר בעלי המניות בחברה למעמד נחות, הוא המעמד של בעלי מניות מיעוט בחברה הנשלטת על ידי אחר. אכן, מימצאים אמפיריים מוכיחים כי ירידה זו במעמדם של בעלי המניות משתקפת בירידה בשער מניותיהם.

3. המסקנה הראשונה המתבקשת מאבחנה זו היא, כי הרוכש לא יוכל לרכוש לעצמו דבוקת שליטה בחברה הנרכשת ("חברת המטרה"), אלא אם הציע את הצעתו למכלול בעלי מניותיה בתנאים שוויוניים (סעיף 374). בצורה זו יימנע מצב שבו חלק מבעלי המניות – אלה

- (5) התמורה ומהותה – במזומנים או בניירות ערך; היתה התמורה בניירות ערך, יפורטו בהצעה כמות ניירות הערך והזכויות הצמודות להם; היו ניירות הערך נסחרים בבורסה, יצוין ערכם ערב הצעת הרכש;
- (6) מקורותיו הכספיים של המציע למימון הצעת הרכש, תוך ציון אם יש כוונה לעשות שימוש במקורות חברת המטרה לצורך כך;
- (7) כוונת המציע להעביר או למשכן את המניות שירכוש, כולן או מקצתן לאחרים, בסמוך למועד הרכישה, לרבות זהותו של הנעבר או הנושה;
- (8) תכניות המציע ביחס לבעלי מניות המיעוט שייוותרו בחברת המטרה אם תבוצע הרכישה.
- (9) תכניותיו של המציע ביחס לחברת המטרה, עסקיה, עובדיה, נושאי משרה בה או בכל תחום אחר שעשוי להיות חשוב לבעל מניות ובכלל זה הרכב הדירקטוריון ותשלומים לדירקטורים בשל אובדן משרתם;
- (10) מבנה ההון, הרכב הנכסים ומדיניות חלוקת רווחים;
- (11) כוונת המציע לרכוש תוך שנה, את מניות המיעוט בחברת המטרה, והתנאים שיציע לשם כך;
- (ב) השר, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי לקבוע בתקנות פרטים נוספים שייכללו בהצעת הרכש לניירות ערך של חברה ציבורית.
- 376. הצעת רכש תופנה לכלל בעלי המניות בחברת המטרה, ואולם יכול שתהיה מוגבלת למספר מסוים או לסוג מסוים של מניות, או מותנית בהיענותם של מספר מסוים של בעלי מניות או בקבלת היתרים הנדרשים לפי כל דין.**

דברי הסבר

5. ויכוח חריף נטוש בספרות איזה תפקיד ראוי להועיד להנהלתה של חברת המטרה בהצעת רכש עוינת. ברור לכל, כי הנהלה זו מצויה במצב ברור של ניגוד ענינים, שכן אם הצעת הרכש העוינת תצליח, הצעד הראשון של הרוכש יהיה לפטר את ההנהלה הקודמת ולמנות אנשים משלו לתפקידי מפתח בחברה. מטעם זה רצוי שלא לאפשר להנהלה לנקוט בצעדים אקטיביים להכשלתה של ההצעה, שכן ההנהלה לעולם חשודה שתעשה כן מטעמים שאינם קשורים באיכותה של ההצעה מבחינתם של בעלי המניות. מאידך גיסא, חוקים רבים מאפשרים להנהלה להתגונן מפני הצעות רכש עוינות, וזאת כדי להגן על בעלי המניות מפני האילוצים שתוארו לעיל, העלולים לגרום להם לקבל הצעות בלתי מספקות. הואיל ובהצעת חוק זו נמצא מנגנון (הוא מנגנון ההסכמה התומכת והמסתייגת) המאפשר לבעלי המניות לדחות הצעת רכש שאינם רוצים בה, אין עוד צורך בהגנתה של הנהלת החברה, והחוק המוצע אוסר עליה לנקוט בצעדים אקטיביים להכשלתה של הצעת הרכש. עם זאת הוא מאפשר לה להביע את דעתה בפני בעלי המניות, להיכנס למשא ומתן עם המציע, וכן לתור אחרי מציעים פוטנציאליים אחרים, העשויים לשפר את

מטרה שנרכשה על ידי בעל מניות דומיננטי. או אז הוא עשוי להיענות בחיוב להצעה כל עוד הוא סבור כי מחיר ההצעה גבוה מן הערך הצפוי למניות מיעוט בחברת מטרה שנרכשה, אף על פי שהוא נמוך מערך מניותיו בשעת ההצעה, כלומר לפני ביצוע הרכישה. כדי לנטרל אילוף זה מדפוסי ההצבעה של בעלי המניות, מוצעים הכללים הבאים: בעלי המניות הניצעים יוכלו להיענות להצעה ב"הסכמה תומכת", ב"הסכמה מסתייגת" או בשלילה גמורה. הרוכש יורשה לקנות מניות כלשהן בחברת המטרה, אם ורק אם רוב בעלי מניותיה של החברה הביעו את הסכמתם להצעה ב"הסכמה תומכת". אם תנאי זה אכן יתקיים, הרוכש יידרש לרכוש (באותם תנאים) את מניותיהם של כל בעלי המניות שנענו בחיוב להצעה, בין אם הסכמתם ניתנה ב"הסכמה תומכת" ובין אם ניתנה ב"הסכמה מסתייגת". בעל מניות הסבור כי מחיר הצעת הרכש גבוה מערך המניות כמניות מיעוט בחברת המטרה, אך נמוך מערך המניות ערב הרכישה, יביע "הסכמה מסתייגת"; בצורה כזו יגדיל את ההסתברות כי ההצעה תיכשל (שכן הצלחתה מצריכה רוב של "הסכמות תומכות"), אך ימנע את לכידתו במצב הגרוע ביותר מבחינתו, והוא המשך האחזקה במניות מיעוט בחברת מטרה שנרכשה (סעיף 380).

377. מציע הצעת רכש לא ישנה את הצעתו ולא יחזור בו ממנה אלא אם כן אירעו לאחר כרסום הצעת הרכש נסיבות קיצוניות שיש בהן כדי להשפיע שינוי ישיר ומהותי על מחירן של מניות חברת המטרה, המצדיק חזרה מן ההצעה.
378. (א) הצעת רכש שפורסמה כאמור בסימן זה תעמוד בתוקפה לשם היענותם של בעלי מניות חברת המטרה, לתקופה שתיקבע בהצעת הרכש ובלבד שלא תפחת משלושה שבועות ולא תעלה על שלושים ימים (להלן – תקופת הקיבול).
- (ב) הציע מציע נוסף הצעת רכש בתוך תקופת הקיבול תוארך תקופת הקיבול בעשרה ימים, אלא אם כן המציע הראשון ציין שהצעתו תפקע אם תוצע הצעה שניה בתוך תקופת הקיבול.
- (ג) לא תתקבל הצעה למכירת מניות למציע לאחר תום תקופת הקיבול.
379. (א) מציע הצעת רכש רשאי, כל עוד עומדת הצעתו בתוקפה ולא יאוחר משני ימי עסקים לפני יום הקיבול, לשפר את תנאי הצעתו, כולם או מקצתם.
- (ב) החליט המציע לשפר את הצעתו (להלן – הצעה משופרת) יפרסם את ההצעה המשופרת ויפרט בה את השיפורים שחלו מהצעתו הראשונה; על פרסומה של הצעה משופרת יחולו הוראות סעיפים 374 עד 376 ו־378.
- (ג) פורסמה הצעה משופרת כאמור בסעיף קטן (ב) יחולו התנאים המפורטים בה על כל בעלי המניות בחברת המטרה, לרבות בעלי המניות שכבר נענו להצעת הרכש בנוסח שבו פורסמה לראשונה.
- (ד) הצעה משופרת שפורסמה כאמור בסעיף זה, תעמוד בתוקפה לשם היענות בעלי המניות של חברת המטרה, לתקופה נוספת שתיקבע בהצעה המשופרת, ובלבד שלא תפחת משבועיים ולא תעלה על שלושים ימים מיום פרסום ההצעה המשופרת.
380. (א) לענין זה –
- “הסכמה תומכת” – הסכמת בעל מניות בחברת המטרה להעברת דבוקת השליטה למציע הצעת רכש.
- “הסכמה מסתייגת” – התנגדות בעל מניות להעברת דבוקת השליטה למציע הצעת הרכש, אך הסכמתו שמניותיו תירכשנה על פי תנאי הצעת הרכש אם תתקבל הצעה זו ברוב הנדרש של יתר בעלי מניות חברת המטרה בהסכמה תומכת.
- (ב) בעלי מניות בחברת המטרה רשאים להיענות להצעת הרכש, בהסכמה תומכת או בהסכמה מסתייגת, וכן רשאים הם להתנגד להצעת הרכש.
- (ג) לא תעבור דבוקת השליטה בחברת המטרה לידי מציע הצעת הרכש, אלא אם כן רוב בעלי המניות בחברת המטרה הצביעו בעד הצעת הרכש בהסכמה תומכת.

דברי הסבר

- תנאיה של ההצעה המקורית עבור בעלי המניות (סעיפים 383 עד 385).
6. מנגנון ההצבעה המאפשר לבעלי מניותיה של חברת המטרה להצביע בהסכמות תומכות או מסתייגות איננו נחוץ כאשר הרכישה נעשית בדרך של מיזוג. המיזוג מצריך הצבעה קולקטיבית באסיפה הכללית בחברה.
- שתידרש להכריע אף ברוב פשוט שבין בעלי המניות העצמאיים שאינם נמנים עם הקבוצה הרוכשת (אם לא נקבע בתקנון רוב אחר). אם רוב בעלי המניות כאמור לא יצביעו בעד אישורה של הצעת המיזוג – המיזוג ייכשל, ואף מניה לא תחליף ידיים. מאחר שלא ייתכנו מצבים בהם חלק מבעלי המניות ימכרו את מניותיהם לרוכש

(ד) לענין קביעת רוב בעלי המניות כאמור בסעיף קטן (ג) לא יבואו במנין קולות הרוב, מניות חברת המטרה המוחזקות ערב הצעת הרכש בידי החברה הרוכשת או מטעמה, ויחולו הוראות סעיף 369(ב).

(ה) התקבלה הצעת הרכש ברוב הדרוש לרכוש והועברה דבוקת השליטה, ייחשב בעל מניות שהסכים בהסכמה מסתייגת כדין בעל מניות שהסכים בהסכמה תומכת.

381. (א) התמורה המוצעת בהצעת הרכש לבעלי המניות בחברת המטרה תחולק באופן יחסי לשיעור החזקותיהם של כל בעלי המניות בחברת המטרה.

(ב) היה הון המניות בחברת המטרה מחולק לסוגים שונים, תחולק התמורה לפי שוויון של המניות בכל סוג, בשים לב לזכויות ההצבעה וליתר נסיבות הענין.

(ג) חלוקת התמורה כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) לעיל תיערך ללא אפליה בין בעלי מניות שהסכימו בהסכמה תומכת לבין אלה שהסכימו בהסכמה מסתייגת.

(ד) הסכימו בעלי מניותיה של חברת המטרה למכור כמות גדולה יותר של מניות מהכמות המבוקשת בהצעת הרכש, ירכוש הרוכש מכל בעל מניות חלק יחסי למספר המניות שהסכים למכור, השווה ליחס שבין מספר המניות המבוקשות בהצעת הרכש למספר המניות שכל בעלי המניות הסכימו למכור, בין בהסכמה תומכת ובין בהסכמה מסתייגת.

382. הועברה דבוקת שליטה עקב הצעת רכש לחלק ממניותיה של חברת המטרה, לא תירכשנה מניות המיעוט בחברת המטרה על ידי הרוכש במשך שנה מיום העברת דבוקת השליטה, אלא בדרך שהוצהר עליה, בהצעת הרכש, כאמור בסעיף 375(א11).

383. נושא משרה בחברה לא ינקוט שום פעולה שמטרתה להכשיל את הצעת הרכש או להקטין את סיכויי הצלחתה.

384. מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 383, לא יבצע נושא משרה בחברת המטרה אף אחת מהפעולות המפורטות להלן, ואולם רשאי הוא לשאת ולתת עם המציע על שיפור תנאי הצעתו וכן רשאי הוא לשאת ולתת עם אחרים לגיבוש הצעת רכש נוספת שתתחרה עם הרוכש על רכישת דבוקת שליטה בחברת המטרה:

(1) הנפקה והקצאה של מניות, אופציות, זכויות או ניירות ערך להמרה, שקולם יימנה או עשוי להימנות, בעת ההצבעה על הצעת רכש;

(2) רכישת ניירות ערך של חברת המטרה, המשתתפים או עשויים להשתתף בהצבעה כאמור;

(3) מכירה, קניה או מתן אופציה למכירה או לקניית כמות משמעותית של נכסי החברה שלא במהלך העסקים הרגיל או עסקה אחרת עם בעל ענין או נושא משרה בחברה;

דברי הסבר

במניותיהם היא נאותה. במיוחד ראוי להדגיש, כי אם הרוכש מבקש לרכוש את השליטה בחברת המטרה בשלבים, הוא יידרש לגלות, עובר להצעתו בשלב הראשון, מהם השלבים הנוספים המתוכננים על ידו. בכל מקרה, לא יורשה הרוכש לגשת לביצועם של השלבים המאוחרים, אם אלה אינם עולים בקנה אחד עם מה שגילה לבעלי המניות לפני ביצועם של השלבים המוקדמים (סעיפים 373 ו-387).

ויגרפו את כל הרווח, וחלק אחר יילכד עם מניות מיעוט בלתי מכורות ויספוג את כל ההפסד, אין כל צורך לקבוע מנגנון של הסכמה תומכת ומסתייגת (סעיף 369).

7. ההצעה מפרטת את מכלול הנושאים שיוזם הרכישה חייב לגלות לבעלי מניותיה של חברת המטרה. גילוי זה מסייע להם להבחין בכוונותיו לטווח ארוך, וכן להעריך אם התמורה המוצעת להם עבור האחזקה

(4) חלוקה של מניות הטבה או דיבידנד או הקצאה של זכויות, העשויים להשפיע באורח מהותי על סיכוייה של הצעת הרכש.

385. (א) פורסמה הצעת רכש לפי סימן זה, חייבים הדירקטורים בחברת המטרה לנקוט את הפעולות הבאות:

תפקידי
הדירקטוריון

(1) לבדוק ולחוות דעתם בפני בעלי המניות בחברת המטרה בדבר חוקיותה וכדאיותה של הצעת הרכש, לא יאוחר משבועיים לפני תום מועד הקיבול;

(2) לדווח לבעלי המניות בחברת המטרה על תשלומים שקיבלו או יקבלו בעד אובדן משרתם כתוצאה מהצעת הרכש, כאמור בסעיף 375(א)9.

(ב) בנוסף לאמור בסעיף קטן (א), רשאי הדירקטוריון לנקוט גם את הפעולות הבאות:

(1) לפנות לבית המשפט, אם נדרש הדבר, לשם נקיטת הצעדים המתחייבים מבדיקת הצעת הרכש כאמור בסעיף קטן (א).

(2) לספק מידע שנתקבל במהלך ניהול משא ומתן כאמור בסעיף 384 לכל גורם נוסף המבקש להתחרות עם המציע ברכישת דבוקת שליטה בחברה.

386. נושא משרה בחברת המטרה שהפר את האמור בסעיפים 383 עד 385 ייראוהו כמי שהפר חובת אמונים כלפי החברה נוסף על הפרת כל חובה אחרת.

הפרת חובת
אמונים

פרק רביעי: רכישה נוספת וחילוטין

387. רכש אדם דבוקת שליטה בחברת המטרה, לא יציע ולא ירכוש בתוך שנה מהיום שבו נרכשה דבוקה כאמור מניות נוספות בחברת המטרה, אלא באופן ובתנאים שהצהיר עליהם בהצעת הרכש בהתאם לקבוע בסעיף 375(א)11 וכן לא יציע הצעת מיזוג לחברה אם לא הצהיר עליה כאמור.

איסור רכישה
נוספת

388. בעל דבוקת שליטה בחברת המטרה רשאי לרכוש מניות נוספות בחברה המביאות את שיעור אחזקותיו ל-90% ממניות חברת המטרה, רק בדרך של מיזוג משלים כאמור בסעיף 390 או בדרך של הצעת רכש משלימה כאמור בסעיף 391.

דרכים לרכישה
נוספת

389. (א) הגדיל בעל דבוקת שליטה את אחזקותיו בניגוד לאמור בסעיף 387 ו-388, לא יהיה רשאי להפעיל את זכויות ההצבעה הצמודות למניות שרכש בניגוד לאמור באותם סעיפים.

תוצאות רכישה
נוספת אסורה

(ב) במנין הקולות באסיפה כללית של חברת המטרה לא יבואו מניות שנרכשו כאמור בסעיף קטן (א) והחלטות שהתקבלו בניגוד לאמור בסעיף זה תהינה חסרות תוקף כלפי החברה והרוכש.

דברי הסבר

עדיין חשוף לסכנה כי צד שלישי ירכוש דבוקת שליטה גדולה משלו וידיחנו מעמדו הדומיננטי בחברה. במקביל, איום זה פועל לטובתם של בעלי מניות המיעוט, שכן אם בעל דבוקת השליטה ינהיג את החברה בדרך בלתי יעילה, היא עלולה להפוך למטרה להצעת רכש של צד שלישי, שיבקש לנצל את שער מניותיה הנמוך ולהשביח את ערכה על ידי חילופי גברי בהנהלה. לכן,

פרק רביעי: רכישה נוספת וחילוטין

1. כשם שקיים צורך להסדיר את רכישתה של דבוקת שליטה בחברה, כך יש צורך להסדיר לפחות עוד שתי תחנות ביניים, המאפשרות לרוכש דבוקת השליטה להגדיל את אחוז אחזקותיו בחברה. מי שיש לו דבוקת שליטה, אך פחות מרוב מוחלט מן המניות המוצאות,

390. (א) בעל דבוקת שליטה בחברת המטרה רשאי להציע הצעה למיזוג משלים עם מיזוג משלים חברת המטרה.

(ב) על הצעה למיזוג משלים יחולו הוראות סעיפים 366 עד 372 למעט לענין הרוב הנדרש לאישור ההצעה.

(ג) הרוב הנדרש לאישור הצעת מיזוג משלים הוא רוב בעלי המניות בחברת המטרה המחזיקים ברוב של הון המניות המוצע; במנין קולות הרוב לא ייכללו המניות שבידי בעל דבוקת השליטה.

(ד) היה הון החברה מחולק למספר סוגי מניות, טעונה הצעת המיזוג המשלים אישור רוב בעלי המניות בכל סוג.

391. (א) בכפוף לאמור בסעיף 390 רשאי בעל דבוקת שליטה בחברת המטרה להציע הצעת רכש משלימה ליתרת המניות בחברה, ובלבד שאם תתקבל הצעת הרכש המשלימה, לא יעלה שיעור אחזקותיו במניות החברה על 90% מהון המניות המקנות זכות הצבעה בחברת המטרה.

(ב) על הצעת רכש משלימה יחולו הוראות סעיפים 374 עד 381, למעט לענין הרוב הנדרש לאישור ההצעה.

(ג) הרוב הנדרש לאישור הצעת רכש משלימה הוא רוב בעלי המניות שהביעו הסכמה תומכת בהצעה כאמור.

392. (א) הוצעו הצעת מיזוג משלים או הצעת רכש משלימה לפי סימן זה, רשאים בעלי המניות שנותרו בחברת המטרה (להלן – המיעוט) לפנות לבית המשפט בבקשה שיעריך את שווי המניות שבידיהם, אם לדעתם נקב המציע, בהצעות כאמור, שיעור נמוך מהשווי האמיתי של מניותיהם.

(ב) פנו בעלי מניות כאמור בסעיף קטן (א) לבית המשפט, רשאי הוא להורות על עיכוב ביצועה של הצעת המציע כאמור, עד שייקבע שוין של המניות שבידי המיעוט.

(ג) קבע בית המשפט את שווי המניות שבידי המיעוט, לא ישלים ולא יבצע המציע את הצעתו אלא במחיר שקבע בית המשפט.

393. (א) ביקש הרוכש לרכוש מניות בחברת המטרה אשר כתוצאה מרכישתן יעלה שיעור אחזקותיו מעל 90% מהון המניות של החברה חייב הוא להציע הצעת רכש לרכישת כלל מניות החברה הנותרות, תמורת שווי הוגן בשים לב לשווי החברה (להלן – חילוטין).

דברי הסבר

אחזקותיו עוד יותר, מוצע שיותר לו לעשות כן, רק על ידי רכישת כל יתר המניות המוצאות, בדרך של הצעת רכש. גם על הצעת רכש זו יחול מנגנון ההצבעה של הסכמות תומכות ומסתייגות. אילו הותר לרוכש לאסוף מניות בדרך אחרת, היה מופעל בכך לחץ כבד על בעלי המניות מקרב הציבור, כי החשש להישאר מיעוט מבוטל בחברה היה "משכנע" אותם למכור את מניותיהם כמעט בכל מחיר: אם המיעוט שנותר הוא קטן מדי הוא מאבד את סחירותו בבורסה, ובמקרים קיצוניים הוא נמחק מן המסחר (סעיפים 390 עד 393).

מי שהיה בעל דבוקת שליטה שאין עמה רוב מוחלט והפך לבעל דבוקת שליטה שיש עמה רוב מוחלט, פוגע בערך מניותיהם של בעלי מניות המיעוט, ומוצע לאסור עליו לעשות כן, אלא בדרך של מיזוג או הצעת רכש. ברור, כי על הצעת רכש זו יחול מנגנון ההצבעה של הסכמות תומכות ומסתייגות. דרכים אלה מבטיחות, כמוסבר לעיל, כי הרוכש יצליח בתוכניותיו אם ורק אם יפצה את בעלי המניות בסכום נאות.

2. בדומה, אם לבעל המניות הדומיננטי כבר יש 90% מן ההון המוצא בחברה והוא מבקש להגדיל את

- (ב) נענו רוב בעלי המניות הנותרים להצעת רכש כאמור בהסכמה תומכת חייב המציע לרכוש את כלל המניות שנותרו בחברה, מבעלי המניות המעוניינים בכך.
- (ג) הצעת רכש לפי סעיף זה תתבצע בדרך של הצעת רכש ויחולו עליה הוראות הפרק השלישי.
- (ד) בעל מניה החולק על קביעת שווי מניותיו בידי המחלט כאמור בסעיף קטן (א), יודיע לו על הסתייגותו.
- (ה) המחלט רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה שיאשר את שווי המניות ואת החילוטין, על אף התנגדותו של בעל מניות כאמור.
- (ו) בית המשפט רשאי לאשר את החילוטין במחיר ובתנאים שקבע המחלט, או לקבוע מחיר אחר ותנאים אחרים, אם הוכיח בעל המניה ששווי המניה נושא החילוטין גבוה יותר.
- (ז) קבע בית המשפט שווי שונה למניות המיעוט, ישלם המחלט את השיעור שקבע בית המשפט כאמור.

פרק חמישי: רכישה בדרך איסוף מניות

394. (א) לא ירכוש אדם דבוקת שליטה בחברת מטרה אלא בדרך של מיזוג או הצעת רכש כאמור בפרקים השני והשלישי.
- (ב) רכש אדם דבוקת שליטה בחברה לא יגדיל את שיעור אחזקותיו במניות החברה המקנות זכויות הצבעה מעל למחצית כוח ההצבעה בחברה, אלא בדרך של הצעת מיזוג משלים או הצעת רכש משלימה.
- (ג) החזיק אדם בלמעלה ממחצית כוח ההצבעה בחברת המטרה לא יגדיל את שיעור אחזקתו בחברה מעל ל-90% אלא בהתאם לקבוע בסעיפים 390 ו-393.
- (ד) נוצרה בידי אדם דבוקת שליטה שלא בדרך של עסקה רצונית, רשאי הוא לפנות לבית המשפט בבקשה שיתיר את החזקתו בדבוקת השליטה; בית המשפט רשאי לאשר או לדחות את בקשת הפונה, כולה או מקצתה או להתנות את אישורו בתנאים.
395. רכש אדם דבוקת שליטה בחברה בניגוד לאמור בסעיף 394 לא יהיה זכאי לעשות שימוש בזכויות הצמודות למניות, אלא לאחר ששב ומכר את הכמות הנדרשת, כך שכמות המניות שנותרת בידיו אינה מהווה דבוקת שליטה.
396. חברה רשאית לקבוע בתקנונה הוראות המוסיפות על הקבוע בפרק זה אך אינן גורעות ממנו.

דברי הסבר

מניות המבחין במאמץ האיסוף יידע, שאם לא ימהר וימכור את מניותיו לאוסף, האוסף עשוי להשיג לעצמו דבוקת שליטה בחברת המטרה, ואזי מי שיישאר עם מלאי מניות עלול לספוג את הירידה בערך המניות, שתשקף את עובדת הפיכתן למניות מיעוט בחברת מטרה שנרכשה על ידי אחר (סעיף 394). בצד האיסור נקבעות גם דרכי אכיפתו שעיקרן, שלילת הזכות לעשות שימוש בזכויות הצמודות למניות שנרכשו תוך הפרת האיסור (סעיף 395).

פרק חמישי: רכישה בדרך איסוף מניות

אלמנט חשוב בהצעה הוא האיסור הגורף על כל אדם לרכוש לעצמו דבוקת שליטה בחברת מטרה באמצעות עסקאות בודדות בשוק ("איסוף מניות"). כל היתרונות הלגיטימיים שאדם יכול להפיק באיסוף בשוק ניתנים להשגה גם בדרך המלך של מיזוג או בהצעת רכש לבעלי המניות של חברת המטרה. מאידך גיסא, איסוף מניות מאפשר לאוסף להפעיל לחצים בלתי לגיטימיים על בעלי המניות למכור לו את מניותיהם בזול; שהרי כל בעל

חלק עשירי: סוגי תאגידים

פרק ראשון: שינוי סוגי תאגידים

הפיכת חברה
פרטית לחברה
ציבורית

397. (א) חברה פרטית שניירות הערך שלה נרשמו למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף תחל מיום השינוי להיות חברה פרטית, ותוך ארבעה עשר ימים תשלם לרשם אגרות שינוי שנקבעו בתקנות, ומשעשתה כן יפרסם הרשם ברשומות הודעה על השינוי בחברה כאמור.

(ב) הרשם יעביר העתק מרשומותיו בנוגע לחברה כאמור לרשות ניירות ערך.

הפיכת חברה
ציבורית לחברה
פרטית

398. (א) חברה ציבורית שבה לא יוותר מאחז אחד מבעלי מניותיה אינו רשום במרשם בעלי מניותיה, רשאית להודיע על כך לרשם ולבקש להירשם כחברה פרטית, והרשם יפרסם ברשומות הודעה על השינוי, לאחר שהחברה תשלם את האגרות שנקבעו לרישום השינוי.

(ב) קיבל הרשם הודעה על שינוי כאמור, יסגור את הרישום הקודם של החברה, והוא רשאי לוותר על מסירת מסמכים שכבר נמסרו לו ברישום הקודם.

(ג) רישום החברה כחברה ציבורית ייסגר ברשות ניירות ערך, והעתק רשומות החברה יועבר לרשם.

שינוי על פי
אחריות בעלי
המניות

399. (א) חברה שאחריות בעלי המניות בה מוגבלת רשאית להירשם כחברה שאחריות בעלי המניות בה איננה מוגבלת, וחברה שאחריות בעלי המניות בה איננה מוגבלת רשאית להירשם כחברה שאחריות בעלי המניות בה מוגבלת.

(ב) משנרשמה החברה כחברה שאחריות בעלי המניות בה מוגבלת או שאיננה מוגבלת, לפי השינוי, יסגור הרשם את הרישום הקודם, והוא רשאי לוותר על מסירת העתקי מסמכים שכבר נמסרו לו ברישום הקודם.

תנאי הרישום
החדש

400. (א) דרך רישומה של חברה לפי סעיפים 398 ו-399 ותוקפו של הרישום יהיו כאילו היה רישום ראשון וכאילו לא נרשמה החברה קודם לכן אלא שאין ברישום כאמור כדי להשפיע על נכסים, זכויות, חבויות והליכים משפטיים של החברה ושל כל אחד מבעלי מניותיה על פי חוק זה לגבי כל זכות שיש להם וכל חוב, חבות או חיוב שהם חבים בהם, או על חוזה שהם קשורים בו, מלפני רישום זה, לרבות חוב, חבות או חיוב שיש לשלמם בעת פירוקה של החברה.

(ב) הוראות פקודת החברות בדבר עיכובם או מניעתם של הליכים משפטיים בתקופה שבין הגשת הבקשה לצו פירוק לבין מתן צו הפירוק יחולו, לגבי חברה שנרשמה לפי סעיף 398, אם בקשת העיכוב או המניעה מוגשת מאת נושה, גם על הליכים משפטיים נגד כל משתתף של החברה.

דברי הסבר

חלק עשירי: סוגי תאגידים

פרק ראשון: שינוי סוגי תאגידים

בעיקר ההוראות הטכניות, העוסקות בהפיכתה של חברה פרטית לציבורית או של חברה ציבורית לפרטית.

2. יתר ההוראות בסימן זה עוסקות בשינוי אופיים של תאגידים מחברה שאחריות בעלי המניות בה בלתי מוגבלת לחברה שאחריות בעלי המניות בה מוגבלת

1. ההבדלים המהותיים בין ההסדרים החלים על חברה פרטית וחברה ציבורית, כמשמעותן בחוק המוצע, פזורים לאורכה ולרוחבה של ההצעה. בחלק זה נדונות

401. (א) אגודה שיתופית רשומה (בסעיף זה – אגודה) יכולה להירשם כחברה.
(ב) אגודה המבקשת להירשם כחברה תכין תכנית לארגונה כחברה ותגישנה לאישורו של רשם האגודות השיתופיות, כמשמעותו בפקודת האגודות השיתופיות¹¹.

(ג) השר, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, רשאי להתקין תקנות הקובעות את התנאים שבהם רשאי רשם האגודות השיתופיות לאשר תכנית שהוגשה לו לפי הוראות סעיף קטן (ב).

(ד) אישר רשם האגודות השיתופיות את התכנית, תובא לפני אסיפה כללית של האגודה שנמסרה עליה הודעה כשורה עשרים ואחד ימים מראש ופורשה בה הכוונה להציע את התכנית, ואם נתקבלה התכנית ברוב של שלושה רבעים לפחות מן החברים הזכאים להצביע ושהצביעו בעצמם או על ידי שלוח, ייערך תקנון לפי חוק זה, ועם הגשת הבקשה לרישום יימסר לרשם החברות עותק ממנו וישולמו אגרות הרישום והפרסום שנקבעו.

(ה) רשם החברות יגיש את הבקשה לשר והשר רשאי להרשות או לא להרשות את רישום האגודה כחברה.

(ו) הרשה השר את הרישום, יודיע על כך רשם החברות לרשם האגודות השיתופיות, והלה יבטל את רישום האגודה כאגודה שיתופית ויפרסם הודעה על כך ברשומות; לאחר הביטול ירשום רשם החברות את האגודה כחברה ויפרסם ברשומות, על חשבון החברה, את תקנון החברה או תמציתו, ואם היתה האגודה בעלת רשיון לפי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981¹², יסגור הרשם את הרישום.

(ז) עם רישום האגודה כחברה יעביר רשם האגודות השיתופיות לרשם החברות נסח של כל הרישומים שבפנקס השיעבודים שלו הנוגעים לשיעבודים שיצר האגודה לפני רישומה כחברה והיו קיימים בעת הרישום, ושל כל המסמכים שבידו היוצרים שיעבודים אלה או מעידים עליהם, ורשם החברות ירשום, בלא אגרה, בפנקס המשכונות שלו את הפרטים שבנסח הנוגעים לכל משכון.

(ח) כל הנכסים, הזכויות, החובות והחייבים שהיו לאגודה ביום רישומה כחברה יעברו עם הרישום לחברה, וכל הליכים משפטיים תלויים ועומדים שפתחו בהם האגודה או כל נושא משרה או חבר שלה או שנפתחו נגדם, ניתן להמשיך בהם כאילו לא היה רישום; אין ברישום כאמור כדי להשפיע על חוב, חבות או חיוב שהחברה או כל אחד מבעלי מניותיה חבים בהם, או על חוזה שהם קשורים בו, מלפני הרישום, לרבות חוב, חבות או חיוב שיש לשלמם בעת פירוקה של החברה.

פרק שני: חברת חוץ

402. (א) חברת חוץ לא תקיים בישראל מקום עסקים, ובכלל זה משרד להעברת מניות או לרישום מניות, אלא אם כן נרשמה כחברת חוץ לפי הוראות סעיף זה ושילמה את אגרות הרישום והפרסום שנקבעו.

חובת רישום
על חברת חוץ

דברי הסבר

פרק שני: חברת חוץ

בפרק זה אין חידושים מפליגים. הפרק אינו מתערב בדינים המהותיים החלים על חברת חוץ, ולפיכך יחולו עליה דיני מקום התאגדותה. זאת לאור הוראותיו של המשפט הבינלאומי הפרטי. ההצעה מסתפקת בדרישה

ולחיפך, או מאגודה שיתופית לחברה. הוראות אלו לקוחות בעיקרן מהדין הקיים.

¹¹ חוקי א"י, כרך א', עמ' (ע) 336, (א) 360.

¹² ס"ח התשמ"א, עמ' 232.

(ב) הבקשה לרישום תוגש לרשם תוך חודש לאחר הקמת מקום העסקים ויצורפו לה מסמכים אלה:

(1) עותק ותרגום עברי, מאושרים בדרך שנקבעה, של המסמך שעל פיו הוקמה החברה, או המהווה או המגדיר את חוקתה או של התזכיר או התקנון שלה;

(2) רשימת הדירקטורים של החברה;

(3) השם והמען של אדם היושב בישראל ומורשה לקבל בשביל החברה כתבי בידין והודעות שיש להמציא לחברה;

(4) העתק מאושר בדרך שנקבעה של כתב הרשאה המיידית כוחו של אדם היושב כרגיל בישראל לפעול בשם החברה בישראל.

(ג) חל שינוי במסמך או בדירקטורים או בשמו או במענו של אחד מן המנויים בפסקאות (3) ו-(4) בסעיף קטן (ב), תודיע על כך החברה לרשם תוך ארבעה עשר ימים ממועד השינוי.

403. (א) כתב בידין או הודעה שיש להמציאם לחברת חוץ הרשומה בישראל יראום כאילו הומצאו כדין, אם מוענו למורשה שהודיע עליו לרשם כאמור בסעיף 402 והונחו במען שהודיע עליו כאמור או נשלחו לשם בדואר.

(ב) אחת לשנה תגיש החברה לרשם הודעה כדוגמת המאזן שהיה צריך להיכלל בדו"ח השנתי שלה אילו היתה חברה פרטית בעלת הון מניות שהתאגדה ונרשמה לפי חוק זה.

(ג) חברת חוץ המשתמשת בחלק משמה במלים "בערבון מוגבל", או בקיצורן או בביטוי דומה להן, חייבת להציג בצורה בולטת, בכל מקום בישראל שבו היא מנהלת עסקיה, את שמה ושם הארץ שבה הואגדה, ולהזכיר שמות אלה באותיות נוחות לקריאה בכל חשבון, מכתב, הודעה, מודעה או פרסום רשמי אחר שלה.

חלק אחד עשר: שונות

פרק ראשון: תרופות ועיצומים

סימן א': תרופות

404. (א) הפרת זכות המוקנית לבעל מניות על פי חוק זה כלפי החברה או כלפי בעל מניות אחר יראו אותה כהפרת חוזה, וייתנו בשל הפרתה התרופות הניתנות בגין הפרת חוזה בשינויים המחויבים.

(ב) אין כאמור בסעיף זה כדי לגרוע מזכויותיו של בעל מניות על פי כל דין.

דברי הסבר

כהפרת חוזה, וייתנו התרופות הניתנות בשל הפרת חוזה, בשינויים המחויבים. הדבר נובע מראיית התקנון כחוזה בין בעלי המניות לבין עצמם ובינם לבין החברה. סעיף קטן (ב) קובע, כי אין בכך כדי לגרוע מזכויותיו של בעל מניות על-פי כל דין. הכוונה בכך היא, בין השאר, לאפשר לבעל מניות במקרה שהופרה זכות המוקנית לו בחוק, לתבוע גם בעילה של הפרת חובה חקוקה. זכות זו ניתנת לכל אדם מכח סעיף 405.

כי החברה תקים משרד עסקים בישראל. שישמש כתובתה לכל דבר וענין, לרבות לצורך המצאת כתבי בית-דין.

חלק אחד-עשר: שונות

פרק ראשון: תרופות ועיצומים

סימן א': תרופות

סעיף 404 קובע כי יראו הפרת זכות המוקנית לבעל מניות על פי חוק זה כלפי החברה או בעל מניות אחר,

405. (א) הפרת חובה המוטלת על חברה לפי חוק זה יראו אותה כהפרת חובה חקוקה לפי פקודת הנויקין.

(ב) האחריות האמורה בסעיף קטן (א) תחול גם על דירקטורים בחברה, מנהלה הכללי ונושאי משרה בה.

שליטת אחריות 406. האחריות לפי סעיף 405 לא תחול –

- (1) על מי שהוכיח שנקט את כל האמצעים הנאותים כדי למנוע את ההפרה;
- (2) על מי שהוכיח שלא ידע את דבר ההפרה, ולא היה עליו לדעת או לא יכול היה לדעת על כך;
- (3) כלפי מי שהוכיח שרכש מניות של החברה או הפך לנושה שלה בשעה שידע או היה עליו לדעת על ההפרה.

סימן ב': עיצומים כספיים

407. עיצום כספי יוטל, כמפורט בסימן זה על מי שהפר הוראות לענין –

הפרות חוק
שבשלחן יוטל
עיצום כספי

- (1) דיווח על שינוי תקנון (סעיף 26);
- (2) דיווח על המשרד הרשום ושינויים בו (סעיף 152(ב));
- (3) דיווחים של חברה ציבורית (סעיף 171);
- (4) דיווחים של חברה פרטית (סעיף 172);
- (5) דיווח שנתי (סעיף 173);
- (6) דוחות" כספיים (סעיף 190);
- (7) דיווח לגבי דירקטורים (סעיף 254);
- (8) הודעות על החלטות החברה באישורים (סעיף 304);
- (9) מקבלי שכר גבוה בחברה ציבורית (סעיף 307);
- (10) דיווח על חלוקה בחברה ציבורית (סעיף 360);
- (11) דיווח על רכישת חברות (סעיף 362(ב));
- (12) דיווח של חברת חוץ (סעיפים 402(ב) ו-403(ב)).

דברי הסבר

2. כדי להתגבר על תסמונת זו, ממעטת ההצעה הנוכחית ככל האפשר בקביעת סנקציות פליליות לאכיפת הוראותיה. מאידך גיסא, קובעת ההצעה במפורש, כי הפרת ההוראות שנקבעו בחוק להגנה על בעלי מניות וכן על צדדים אחרים, יוצרת עילת תביעה אזרחית כנגד המפר, בין אם העילה היא חוזית ובין אם היא מעוגנת בעוולה הנויקית של הפרת חובה חקוקה. צורה זו של "הפרת" האכיפה תביא לאכיפה יעילה יותר של הוראות החוק, כל אימת שהמפר גרם נזק של ממש באי הציות לו, ותמנע את הביזיון שבהתעלמות מהחוק הפלילי.

סימן ב': עיצומים כספיים

1. הדין הקיים רצוף בעבירות פליליות רבות שהמחוקק קבע במגמה להבטיח את הציות להוראותיה של פקודת החברות. נסיון החיים מוכיח כי המדינה איננה ששה לאכוף הוראות עונשיות אלה, וזאת בשל קלותן היחסית והעומס הכבד המוטל בלאו הכי על שכם התביעה הכללית. התוצאה שהתקבלה היתה כי החוק לא נאכף: הוראותיה של הפקודה הושמו פלסטר, וגם הושג אפקט חינוכי שלילי כתוצאה מהפרה בריש גלי של החוק הפלילי.

- (1) היתה אחראית להפרת ההוראות חברה ציבורית – עיצום כספי בשיעור פי שלושה מן הקנס הקבוע בסעיף 61(א1) לחוק העונשין;
- (2) היתה אחראית להפרת ההוראות חברה פרטית – עיצום כספי בשיעור פי שניים מן הקנס הקבוע בסעיף 61(א1) לחוק העונשין;
- (3) היו אחראים להפרת ההוראות נושאי משרה בחברה – עיצום כספי בשיעור הקנס הקבוע בסעיף 61(א1) לחוק העונשין.

(ב) היתה החברה אחראית להפרת ההוראות, תהא החברה חייבת בעיצום וכן כל נושא משרה בה שידע או היה עליו לדעת על ההפרה, אלא אם כן הוכיח שנקט את כל האמצעים הנאותים כדי למנוע את ההפרה.

הפרה נמשכת
ההפרה חוזרת

409. (א) בהפרה נמשכת יתוסף על העיצום הכספי הקבוע לאותה הפרה עיצום כספי בשיעור החלק החמישים שלו לכל יום שבו נמשכה ההפרה; לענין דיווח יראו את ההפרה כנמשכת עד להגשת הדיווח.

(ב) בהפרה חוזרת יתוסף על העיצום הכספי שניתן היה להטיל עליה אילו היתה הפרה ראשונה סכום השווה למחצית העיצום הכספי כאמור; לענין זה, "הפרה חוזרת" – הפרת הוראה מהוראות סעיף בחוק זה או לפיו בתוך שנתיים מיום הפרת הוראה מהוראות אותו סעיף או לפיו, ובהפרה נמשכת – מן היום האחרון.

תיקון הפרה

410. (א) נודע לרשם או ליושב ראש רשות ניירות ערך על הפרת הוראה מההוראות הנקובות בסעיף 407, יודיע למי שהפר את ההוראה על הכוונה להוציא דרישה לתשלום עיצום כספי אם תוך 45 ימים לא תתוקן ההפרה.

(ב) לא הודיע המפר לרשם או ליושב ראש הרשות על תיקון ההפרה לשביעות רצונו תוך 45 ימים, ישלח הרשם או יושב ראש הרשות דרישה לתשלום עיצום כספי.

(ג) העיצום הכספי ישולם בתוך שלושים ימים מיום קבלת הדרישה.

ריבית והפרשי
הצמדה

411. לא שולם העיצום הכספי במועד, יתוספו עליו הפרשי הצמדה וריבית כמשמעותם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961¹³, לתקופת הפיגור.

412. העיצום הכספי ייגבה לאוצר המדינה ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גביה)¹⁴.

413. תשלום עיצום כספי לא יגרע מאחריותו הפלילית של אדם בשל פלילית ההפרה.

414. (א) על דרישה לתשלום עיצום כספי ניתן לערער לפני בית המשפט.

(ב) הערעור ידון לפני שופט יחיד; החלטת בית המשפט בערעור תהיה ניתנת לערעור לפני בית המשפט העליון אם ניתנה לכך רשות מאת נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שנשיאו קבע לכך.

דברי הסבר

מדובר בתשלום לאוצר המדינה בגין הפרת כל ההוראות הטכניות בעיקרן, שער היום הסנקציה בגין הפרת היתר פלילית. הרעיון העומד בבסיס סנקציה חדשה זו הוא, הרצון למעט בעבירות פליליות בעניינים שהעקרונות העומדים בבסיס המשפט הפלילי אינם יפים להם מחד, ומאידך, להטיל על מי שרוצה ליהנות מקיומו של

3. עם זאת לא תמיד יהיה נפגע ישיר מההפרה, ועדיין יש ענין כי החוק יקיים לטובת כלל הציבור. על כן, כוללת ההצעה סנקציה חדשה הנקראת "עיצום כספי".

¹³ ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

¹⁴ חוקי אי"י, כרך ב', עמ', (ע) 1374, (א) 1399.

(ג) השר רשאי לקבוע בתקנות סדרי דין לערעורים.

(ד) התקבל ערעור – יושב העיצום הכספי בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום תשלומו עד יום השבתו.

פרק שני: הוראות כלליות

סימן א': מינוי כונס

415. השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע כללים בדבר דרך מינויו של כונס לפי חוק זה ובדבר דרך הדיון של בית המשפט בהצעה, לענין זה, שתבוא מאת בעלי איגרת חוב או נושה מובטח; בכללים ייקבעו תנאי הכשירות של יחיד או תאגיד למינוי כאמור ותנאים אחרים שכונס חייב למלא לצורך מינויו ודרך החלוקה של התפקידים בין המועמדים הכשירים למינוי.

מינוי
כונס

416. (א) כונס או מנהל שנתמנה על פי סמכות שבמסמך חייב להגיש לרשם סיכומי תקבוליו ותשלומיו כדלקמן:

דו"חות של
כונס ומנהל

(1) תוך חודש ימים, או תוך מועד מאוחר מזה שהתיר לו הרשם, לאחר תום ששה חודשים מיום מינויו ולאחר כל תקופה נוספת של ששה חודשים – סיכום לגבי אותם ששה חודשים;

(2) תוך חודש ימים לאחר שחדל לפעול – סיכום לגבי התקופה שמסוף תקופת הסיכום הקודם עד לתאריך בו חדל לפעול וסיכום כולל לגבי כל התקופות שעברו מיום שנתמנה.

(ב) כונס או מנהל שחדל לפעול, יגיש לרשם הודעה על כך והרשם ירשום אותה בפנקס המשכונות.

417. (א) כונס שנתמנה לחברה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט להורות לו בצו כי בענינים שנקבעו בו עליו לפנות לבית המשפט לשם קבלת הוראות.

ביקורת
בית משפט
על כונס

(ב) צו לפי סעיף קטן (א) יכול שיתן בית המשפט מיזמתו או לפי בקשת הכונס הרשמי, מפרק, מפרק זמני, נושה של החברה או משתתף.

(ג) לשם מתן צו או הוראות לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט להיעזר במי שיראה לנכון, לרבות הכונס הרשמי.

418. (א) ראה בית המשפט, על יסוד בקשה של המפרק, כי כונס או מנהל שנתמנה על פי סמכות שבמסמך לא נענה לדרישת המפרק להגיש לו חשבונות נאותים של תקבוליו

חובתם של
כונס ומנהל
כשהחברה
בפירוק

דברי הסבר

הרשם לא ירשום מסמך של חברה שהוטל עליה עיצום כספי והיא לא עמדה בו.

פרק שני: הוראות כלליות

סימן א': מינוי כונס

פרק זה חוזר על הוראות הדין הקיים לענין מינוי כונס. יש להתאים פרק זה להוראות הכלליות שיישארו בפקודת החברות, לענין פירוק חברה.

התאגיד, סנקציה במקרה שלא עמד במשטר התאגיד על היתרונות והחובות שהוא מעמיד. מוצע שהעיצום יוטל על ידי רשם החברות, על חברה פרטית ועל ידי יו"ר רשות ניירות ערך – לגבי חברה ציבורית, תוך מתן אפשרות למפר לתקן את ההפרה, וכן תוך מתן זכות ערעור לבית המשפט. כדי לאכוף תשלום זה, קודם שנוקקים להליכים על-פי פקודת המסים (גבייה), נוספה בוועדת השרים לחקיקה הצעתו של רשם החברות לפיה,

ותשלומיו או לשלם לו סכום שהוא חייב לשלמו, רשאי בית המשפט לצוות על תיקון המעוות תוך הזמן שקבע בצו.

(ב) בית המשפט רשאי לקבוע את השכר שישולם לכונס או למנהל שנתמנו על פי סמכות שבמסמך, ורשאי הוא, לפי בקשת המפרק, הכונס או המנהל, לשנות קביעה שקבע כאמור.

(ג) השר רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע כללים בדבר שכרו והוצאותיו של כונס או מנהל על פי סעיף קטן (ב).

סימן ב': הודעות

419. (א) הודעה לפי חוק זה תינתן בדרך המקובלת בנסיבות הענין. הודעות

(ב) הודעה של החברה לבעל מניותיה יכול שתימסר בין לבעל המניות אישית ובין במשלוח אליו בדואר על פי מענו, ואם אין לו מען בישראל – על פי המען בישראל שנתן לחברה לשם שליחת הודעות אליו; נשלחה ההודעה בדואר, יראו את ההמצאה כמבוצעת אם דוור מכתב המכיל את ההודעה והמען על המכתב היה כשורה ודמי המשלוח שולמו מראש, ואם לא הוכח היפוכו של דבר – כמבוצעת במועד שבו היה המכתב מגיע לתעודתו בדרך הרגילה.

(ג) הודעות בדואר רשום על אסיפות בחברות פרטיות יישלחו לכל בעל מניות במועדים ובאופן הקבועים בחוק זה.

(ד) הודעה על אסיפות דירקטוריון ישלחו לכל הדירקטורים במועדים ובאופן הקבועים בחוק זה.

420. (א) חברה ציבורית תפרסם הודעה על כינוס אסיפה כללית בשני עיתונים יומיים. להודעה יצורף נוסח כתב הצבעה לשם הצבעה באותה אסיפה.

(ב) חברה ציבורית תעביר את כל ההודעות שזכאי להן בעל מניות או בעל נייר ערך אחר לפי חוק זה, למעט הודעה על כינוס אסיפה כללית כאמור בסעיף קטן (א), במישרין לחברי הבורסה; חבר הבורסה יעבירן לכל בעלי ניירות הערך של החברה שלהם הן נועדו, והכל על חשבון החברה.

(ג) בעל מניות החפץ להעביר לחברה או לבעלי ניירות ערך אחרים בקשה להיעשות שלוח להצבעה ובעל מניות המבקש להשיב על בקשות להיעשות שלוח להצבעה או על הודעות אחרות שלגביהן נדרשת תגובתו בהודעה, ישלח זאת ישירות לחברה בצירוף אישור מחבר הבורסה על זכאותו של השולח לניירות ערך ושיעור אחזקותיו באמצעותו.

סימן ג': אגרות

421. (א) חברה רשאית לקבוע אגרות בעד עיון במסמכייה לכל מי שאינו בעל מניות. אגרות

(ב) השר רשאי לקבוע בתקנות סכומי אגרות מרביים.

דברי הסבר

סימן ב': הודעות

בענין הודעות לבעלי מניותיה של חברה ציבורית, יש לשים לב לכך כי הודעות על כינוס אסיפה כללית ניתן לפרסם בשני עיתונים יומיים. במקרים אחרים, תעביר החברה את ההודעות דרך חבר הבורסה. לעומת זאת, הודעות לבעלי המניות של חברות פרטיות חייבות

להימסר להם אישית, או להישלח לכל אחד מהם בדואר רשום.

סימן ג': אגרות

בסימן זה מוקנית סמכות לחברה לקבוע אגרות בעד עיון במסמכים, כששר המשפטים רשאי לקבוע לכך סכומים מירביים.

422. (א) הוצעו פשרה או הסדר בין חברה לבין נושיה או בעלי מניותיה, או בינה לבין סוג פלוני שבהם, רשאי בית המשפט, על פי בקשה בדרך המרצה של החברה, של נושה או של בעל מניות, או של מפרק אם החברה היא בפירוק, להורות על כינוס אסיפה של אותם נושים או בעלי מניות, לפי הענין, בדרך שיוורה בית המשפט.

(ב) (1) בית המשפט שהוגשה לו בקשה לפשרה או להסדר כאמור בסעיף קטן (א) (להלן – התכנית), רשאי, אם שוכנע כי יהיה בכך כדי לסייע לגיבושה או לאישורה של תכנית שמטרתה להבריא את החברה, ליתן צו, לפיו, במשך תקופה שלא תעלה על תשעה חודשים, לא ניתן יהיה להמשיך או לפתוח בהליך כלשהו נגד החברה, אלא ברשות בית המשפט ובתנאים שיקבע (להלן – צו הקפאת הליכים);

(2) צו הקפאת הליכים יכול שיינתן במעמד המבקש בלבד, אם שוכנע בית המשפט כי נסיבות הענין מצריכות זאת, ובלבד שהודעה על מתן הצו תפורסם ברבים ותימסר, לכל מי שעשוי להיפגע ממנו, הכל כפי שיוורה בית המשפט;

(3) מי שנפגע מצו הקפאת הליכים שניתן במעמד המבקש בלבד, רשאי לפנות לבית המשפט שנתן אותו בבקשה לבטלו; בית המשפט ידון בבקשות לביטול שהוגשו, במועד אחד שייקבע, תוך שלושים ימים מיום מתן הצו כאמור;

(4) בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדון בבקשת נושה לביטול צו הקפאת הליכים, גם אם חלף המועד האמור בפסקה (3), אם שוכנע, שחל שינוי משמעותי בנסיבות מיום מתן הצו, העלול לגרום לפגיעה מהותית בזכויותיו של הנושה.

(ג) ניתן צו הקפאת הליכים יתיר בית המשפט –

(1) לבקשת נושה מובטח – לממש נכס הממושכן לו;

(2) לבקשת נושה שלו שעבוד צף – לגבשו;

(3) לבקשת נושה שהשעבוד הצף שלו גובש – לממש נכס אחד או יותר מנכסיו השעבוד;

והכל, אם נוכח כי לא הובטחה הגנה הולמת לזכויותיו של הנושה בנכס, או כי אין במימוש המשכון או בגיבוש השעבוד הצף, כדי לפגוע באפשרות לגבש ולאשר את התכנית.

(ד) התקופה שבה הוקפאו הליכים לפי סעיף זה, לא תבוא במנין התקופות הקבועות לפי חוק זה או לפי פקודת החברות, ככל שהקפאת ההליכים נוגעת להם, או במנין התקופות הקבועות לפי חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958¹⁵, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת.

דברי הסבר

סימן ד': פשרה או הסדר

שינויים אורגניים כגון מיזוג חברות. על-פי ההצעה, יתבצעו שינויים אלו על פי הכללים הסטטוטוריים החדשים המתייחסים לרכישת חברות. ואולם דיני ההסדר והפשרה אינם מכוונים רק לסיטואציות מעין אלה ולכן אי אפשר היה לוותר עליהם גם בדין החדש. ההסדר המוצע כולל גם את התיקון שהוצע בדין הקיים בחוק לתיקון פקודת החברות (מס' 10), התשנ"ה-1995.

הסימן כולל את הוראות הדין הקיים בנושא הסדר ופשרה בין חברה לבין נושיה או משתתפיה. סעיף זה, בדין הוקיים, הווה את האכסניה העיקרית לבצועם של

¹⁵ ס"ח התשי"ח, עמ' 112.

(ה) בסעיפים קטנים (ב) עד (ד), הליך – לרבות הליכים לפי חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967¹⁶, אך למעט הליך שביצעו הושלם ערב מתן הצו, אף אם טרם התקבלו הכספים שהועברו בשלו.

(ו) אם באסיפה כאמור בסעיף קטן (א) הסכימו לפשרה או להסדר רוב מספרם של הנוכחים והמצביעים של הערך המיוצג בהצבעה, ובית המשפט אישר את הפשרה או ההסדר, הרי הם מחייבים את החברה ואת כל הנושים או בעלי המניות או הסוג שבהם, לפי הענין, ואם היא בפירוק – את המפרק ואת כל משתתף.

(ז) צו שניתן לפי סעיף קטן (ב) לא יהיה לו תוקף לפני שהוגש לרשם העתק מאושר שלו; העתק הצו יצורף לכל עותק של תקנון החברה שיוצא לאחר מתן הצו, ואם אין לחברה תקנון – לכל עותק של מסמך הקובע או מגדיר את חוקת החברה שיוצא כאמור;

(ח) לענין סעיף זה –

"חברה" כל חברה הניתנת לפירוק לפי פקודת החברות;

"הסדר" לרבות ארגון מחדש של הון המניות בדרך של איחוד מניות מסוגים שונים או בדרך של חלוקת מניות לסוגים שונים, או בשתי הדרכים כאחת.

423. הוצעו הסדר או פשרה כאמור לשם מיזוג חברות, לא יחול האמור בסעיף 422, ויחולו ההוראות בדבר הצעת מיזוג שבחוק זה.

424. הוראות בחוק זה הקובעות חובות דיווח לרשות ניירות ערך ולבורסה באות להוסיף על הוראות חוק ניירות ערך או על כל דין אחר לענין דיווחים.

סימן ה': ביצוע ותקנות

425. (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו כמפורט בחוק זה ובין השאר בדבר –

(1) סכומים מירביים לאגרות שהחברה רשאית לגבות בגין מתן שירותים שהיא חייבת בהם לפי חוק זה;

(2) סכומים מירביים לאגרות שרשם החברות ורשות ניירות ערך רשאים לגבות בגין מתן שירותים שהם חייבים בהם לפי חוק זה;

(3) סוגי דו"חות שעל נושאי משרה בחברה להגיש, למי עליהם להגישם, ומועד להגשתם.

(ב) תקנות לפי חוק זה טעונות אישורה של ועדת החוקה חוק ומשפט של

הכנסת.

חלק שנים עשר: ביטול, תחולה, תחילה והוראות מעבר

426. תחילתו של חוק זה, בתום תשעים ימים מיום פרסומו; ואולם, לגבי חברות שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה – בתום שנה מיום פרסומו, וזאת בכפוף לאמור בחלק זה.

דברי הסבר

חלק שנים עשר: ביטול, תחולה והוראות מעבר

אימוץ דו"ח ועדת ברוך והפיכת ההצעה לחוק, מחייב הוספת הוראות מיוחדות הנוגעות ליחס שבין החוק המוצע לבין פקודת החברות, ולתחולתו על חברות שהיו

סימן ה': ביצוע ותקנות

סעיף זה מקנה סמכות לשר המשפטים להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו של חוק זה, תוך פירוט מספר עניינים ספציפיים.

¹⁶ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.

תחולה 427. בתום שנה מיום פרסומו של חוק זה, לא יחולו עוד הוראות פקודת החברות, למעט הסעיפים המנויים בסעיף 430, על חברות שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה ואשר נדונות בו, לרבות חברות מוגבלות בערבות.

תחולה-חברה לתועלת הציבור 428. חברה שערב תחילתו של חוק זה היתה חברה לתועלת הציבור, כמשמעותה בסעיף 32 לפקודת החברות, ימשיכו לחול עליה הוראות פקודת החברות.

תחולה-חברה מוגבלת בערבות 429. חברה שערב תחילתו של חוק זה היתה חברה מוגבלת בערבות, כהגדרתה בפקודת החברות, יחולו עליה הוראות חוק זה, בהתאמה ובשינויים המחויבים. ובכלל זה, יחולו הוראות הדנות בבעלי המניות בחוק זה, על חברי החברה המוגבלת בערבות.

פירוק חברה 430. (א) פירוקה של חברה יהיה, גם לאחר תחילתו של חוק זה, בהתאם לקבוע בסעיפים 244-382 לפקודת החברות וכן בסעיפים 1 ו-394 לפקודת החברות, ככל שהם נוגעים לפירוק חברה; פירושן של הוראות אלו ייעשה, במידת האפשר, לאור הוראות חוק זה.

(ב) מקום שהוראות חוק זה אינן מתיישבות עם הוראות פקודת החברות, כך שלא ניתן להחיל את הסעיפים האמורים בה לעניין הפירוק, יחולו הוראות הפקודה ככל שהן נדרשות לענין זה.

תיקון עקיף 431. בסעיף 4א(א) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968 –

(1) אחרי המילים "או נתונים בתנאי עבודה מיוחדים" יבוא "או המאגידים בסוגי תאגידים לרבות חברת אדם אחד כמשמעותה בחוק החברות, התשנ"ו..."

(2) אחרי המילים "בזמן הדרוש לביצוע" יבוא "ולענין תאגידים – בשים לב לזהותם של בעלי המניות, נושאי המשרה בתאגיד, המחזור והיקף העסקים שלו".

דברי הסבר

2. עם קבלת החוק המוצע, לא ניתן יהיה עוד לייסד חברה לתועלת הציבור כמשמעותה בפקודה. לגבי אותן החברות שהוכרו כ"חברות לתועלת הציבור" ערב תחילתו של החוק, מוצע לקבוע כי ימשיכו לחול עליהן הוראות הפקודה ולא הוראות החוק, וזאת על מנת לאפשר להן להמשיך ולפעול שלא לתכלית עיסוקית, דבר שאינו עולה בקנה אחד עם הוראות החוק המוצע.

3. חברה שערב תחילתו של חוק זה היתה חברה מוגבלת בערבות כמשמעותה בפקודת החברות, יחולו עליה הוראות החוק החדש. זאת מאחר שבאופן עקרוני, חברות מוגבלות בערבות אינן שונות במהותן מחברות שהנפיקו מניות ללא ערך נקוב. מאחר שהחוק המוצע כולל כאמור, גם את האפשרות לקיומן של חברות אלה, הרי שנכון ומתאים יהיה שהדין המוצע יחול גם לגבי חברות מוגבלות בערבות. ריגן של חברות אלה לענין תחולת החוק החדש, יהא כדין כל יתר החברות שהיו קיימות ערב תחילתו.

קיימות ערב תחילתו. בועדת השרים לעניני חקיקה נוספו הוראות אלו.

1. מוצע לקבוע שהחוק החדש ייכנס לתוקף 90 ימים מיום פרסומו, וזאת לגבי חברות שהיו קיימות ערב פרסומו. לגבי אותן חברות, ימשיכו לחול הוראות הפקודה במשך שנה נוספת. הוראות הפקודה לענין פירוק ימשיכו לחול על כלל החברות, שכן אין בחוק המוצע הסדר בסוגייה זו. כיוון שהוראות הפקודה ימשיכו לחול במקביל להוראות החוק עלולות להיווצר בעיות פרשנות. העקרון הפרשני שמוצע לקבעו הוא כי פרשנות הוראות הפקודה שנותנו, תיעשה ברוח הוראות החוק החדש, וכי רק מקום שהוראות החוק אינן מתיישבות עם הוראות הפקודה המסדירות פירוק, וסתירה זו אינה מאפשרת את תחולת הוראות הפקודה לענין הפירוק, ימשיכו לחול הוראות הפקודה, ככל שהן נדרשות לענין זה.

¹⁷ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.